VANDAAG

JUANCHO EVERTSZ
...niet klaar...

110E JAARGANG — NO.: 228 ZATERDAG 16 OKTOBER 1993

AMIGOE

Prèke

Ralph & Frank: Koraal Pech

Washington stuurt alvast oorlogsschepen

Fiat van V-raad verwacht voor blokkade van Haïti

NEW YORK/PORT-AU-PRINCE - De Veiligheidsraad van de VN stemt vandaag (zaterdag) vrijwel zeker in met een Amerikaanse ontwerp-resolutie tot een zeeblokkade van Haïti om te verzekeren dat het militaire regime op het Caribische eiland demaandagingaandesancties niet kan ontduiken, zo werd vernomen uit ingelichte bronnen in New York. Van Latijnsamerikaanse zijde wil men deze beslissing waarschijnlijk daadwerkelijk steunen door aan de blokkade bij te dragen. In Haiti hebben pro-leger-groeperingen opgeroepen tot het zuiveren van Haiti door alle blanken uit te zetten.

De sancties, waaronder een wapen- en olie-embargo, dienen om het regime te dwingen tot naleving van het akkoord van 3 juli over terugkeer van de in 1991 afgezette, democratisch gekozen president Jean-Bertrand Aristide per uiterlijk 30 oktober. Zij waren op 27 augustus opgeschort nadat legerleider Raul Cedras het akkoord had aanvaard. Maar tot zaterdag maakte hij geen aanstalten op te stappen.

President Bill Clinton van de Verenigde Naties zond vrijdag al zes oorlogsbodems richting Haïtiaanse kust om de naleving van het economische embargo van de VN af te dwingen. De door de VS ingediende ontwerp-resolutie houdt een met militaire middelen af te dwingen embargo in, waaronder alle schepen van en naar Haïti kunnen worden aangehouden. De VS noemen het zelf liever geen "blokkade" omdat, naar Clinton zei, die term in het internationale recht wordt geassocieerd met een oorlogsverklaring; daarom moet ik voorzichtig zijn om die te gebruiken.

SYMBOOL

De VN begonnen zaterdag met evacuatie naar de aangrenzende Dominicaanse Republiek van hun rond driehonderd medewerkers die sinds februari in Haïti waren om toe te zien op naleving van de mensenrechten. Twee groepen die de militairen steunen eisten vrijdag dat alle blanken het overwegend zwarte Haïti verlaten. De VS houden op hun basis op Cuba troepen achter de hand voor eventuele bescherming van de rond duizend Amerikanen in Haïti. Nog donderdag vermoordden zogeheten *Attaches*, knokploegen van militairen en politie en aanhangers van de voormalige dictator Duvalier, minister van Justitie Guy Malary, een aanhanger van Aristide.

Malary, die advocaat was, vertegenwoordigde vaak de belangen van Amerikaanse bedrijven en was juist een van de symbolen van het nieuwe Haïti. Hij spande zich in voor de mensenrechten en moest een nieuw rechtssysteem ontwerpen en wetten maken voor de modernisering van leger en politie, een van de belangrijkste onderdelen van het VN-vredesakkoord.

Radiostations in de hoofdstad Port-au-Prince meldden het bericht dat twee groeperingen die de militairen in Haïti ondersteunen, vrijdag hebben geeist dat alle blanken het Caribische land onmiddellijk verlaten. "Om sociale opstanden te voorkomen, moeten we alle blanke vreemdelingen eruit gooien. Ze zijn gevaarlijk voor ons", zei Robert Abellard, die zichzelf identificeerde als leider van het verzetscomite voor de Verdediging van de nationale soevereiniteit.

TEGEN VS EN VN

"We zijn tegen de blanken en we zijn bereid tegen hen te vechten. De blanken zijn de bondgenoten van de *Lavalas*-terroristen", zei een tweede verzetsleider tegen een ander radiostation. *Lavalas* is het creoolse woord voor vloed en wordt meestal gebruikt om de aanhangers van de afgezette president Jean-Bertrand Aristide aan te duiden.

De groeperingen verzetten zich tegen de bemoeienis van de VN en VS om de democratie in het overwegend zwarte land te herstellen. Een militaire junta hielp in september 1991 de jonge, ontluikende democratie om zeep door de democratisch gekozen president Aristide - de eerste in de roerige geschiedenis van het land - te verjagen.

De V-raad heeft het debat, waarin zij zal besluiten tot herinvoering van economische sancties tegen de militaire junta op verzoek van China voor onbeperkte tijd verdaagd. De Chinese VN-delegatie heeft meer tijd nodig voor overleg met Peking. In New York wordt echter niet getwijfeld aan de inwerkingtreding van de sancties.

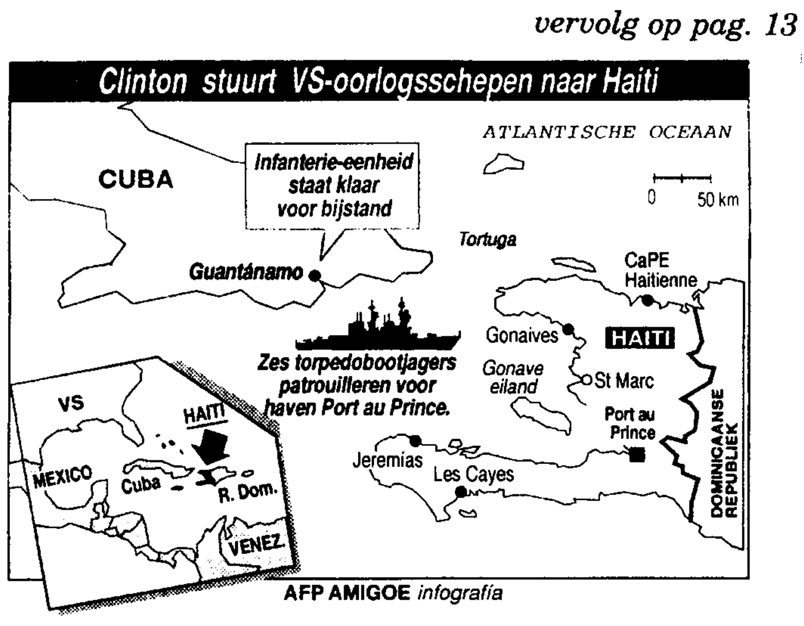
VERZEKERING

Het hoofd Voorlichting van het Witte Huis, Mark Gearan, zei dat president Bill Clinton vrijdag overleg had gepleegd met zijn naaste medewerkers en adviseurs over de gespannen toestand op het Caribische eiland. Minister van Buitenlandse zaken Warren Christopher, vice-president Al Gore en minister van Defensie Les Aspin waren daarbij ook betrokken. Gearan wilde alleen kwijt dat Clinton over diverse "opties" had gesproken.

Vice-president Gore sprak vrijdag met Aristide en ver-

vervolg op pag. 13

Clinton stuurt VS-oorlogsschepen naar Haiti

AFP AMIGOE *infografia*

Winnaars van Nobelprijs voor vrede

■ *JOHANNESBURG - Aan ANC-president Nelson Mandela (rechts) en president Frederik de Klerk (links) is de Nobelpijs voor de vrede voor 1993 toegekend. Deze foto werd genomen in juli dit jaar in Philadelphia toen zij daar ook allebei onderscheiden werden voor hun inzet voor een nieuw en beter Zuid-Afrika voor al zijn inwoners. Mandela is de tweede ANC-leider die de Nobelprijs voor de vrede krijgt toegekend; eerder overkwam dat ook Chief Albert Luthuli in 1960.*

(AFP-satellietfoto)

Wereld Meteorologische organisatie:

Ozonlaag nog nooit zo gevaarlijk dun geweest

GENEVE - De Ozonlaag boven de Zuidpool is nog nooit zo dun geweest als begin deze maand. Het gat in de Ozonlaag heeft een recordgrootte bereikt en is groter dan heel Europa, zo heeft de Wereld meteorologische organisatie (WMO) vrijdag in Geneve gemeld.

De Ozonwaarden die een aantal opeenvolgende dagen eind september en begin oktober werden gemeten boven het gebied zijn teruggevallen tot een "absoluut dagelijks laagterecord" sinds het begin van het Ozon-observatieprogramma, aldus de WMO. De Ozonlaag is sterk teruggelopen boven een gebied van 23 miljoen vierkante kilometer. "De Ozonmetingen die gedaan zijn op de stations van Neumayer, Marambio en Syowa laten een grote daling van Ozonconcentraties zien in de lage stratosfeer en een vrijwel totale vernietiging tussen de veertien en negentien kilometer hoogte", verklaarde Rumen Bojkov, de secretaris van de internationale Ozoncommissie. "Het is nog nooit zo erg geweest. Het is nu dunner dan we voor mogelijk hadden gehouden."

De Ozonlaag is een "natuurlijk schild" dat werkt als een beschermend filter tegen schadelijke ultraviolette zonnestraling. Aantasting van de laag kan huidkanker veroorzaken en schade aanrichten aan de fauna en -flora. Volgens de WMO kan blootstelling aan een te grote ultraviolette straling "de voedselketen verslechteren".

Chemische stoffen als CFK's (chloor-fluorkoolwaterstoffen) zijn de voornaamste veroorzakers van de afbraak van de Ozonlaag. Het internationale protocol van Montreal verbiedt de produktie van dergelijke stoffen vanaf eind volgend jaar.

Berouwvolle gangster:

Maffia betrokken bij ontvoering van Aldo Moro

ROME - Een baas van de maffia, die contacten onderhield met de Italiaanse geheime dienst, was betrokken bij de kidnapping in 1978 van de voormalige premier Aldo Moro. Dat heeft een berouwvolle Italiaanse gangster vrijdag bekendgemaakt, meldden de Italiaanse media.

Saverio Morabito, een voormalig lid van de Zuiditaliaanse maffia, de 'Ndrangheta, zei dat zijn leider Antonio Nirta had meegedaan aan de kidnapping. Die leidde uiteindelijk tot de dood van Moro, op dat moment het kopstuk van de christendemocratische partij. Morabito's getuigenis komt een dag na de bekendmaking dat een generaal van de paramilitaire politie, de carabinieri, verschillende maffiagangsters de hand boven het hoofd heeft gehouden. De generaal zou ook nauwe contacten onderhouden hebben met Nirta van 'Ndrangheta.

ANC: Lot veroordeelden in onze handen

Doodvonnis voor moordenaars Hani

JOHANNESBURG - Een Zuidafrikaanse rechter heeft vrijdag twee blanke rechtsextremisten ter dood veroordeeld wegens de moord op de zwarte communistische leider Chris Hani. De rechter betoogde dat de daders met hun aanslag in april dit jaar Zuid-Afrika tot de rand van anarchie en bloedvergieten dreven.

"Ik veroordeel U ter dood", verklaarde rechter C.F. Eloff tegen de Poolse immigrant Janusz Waluz (38), die de dodelijke schoten afvuurde, en de Conservatieve politicus Clive Derby-Lewis (57), die voor het pistool zorgde. Beide mannen wilden niets meer zeggen over de moord op Hani, de voormalige secretaris-generaal van de Zuid-Afrikaanse communistische partij en de populairste zwarte leider na Nelson Mandela.

Direct na de uitspraak stonden de zwarten op de publieke tribune met gebalde vuisten op en zongen zij hun volkslied "God behoede Afrika". Buiten de rechtbank begonnen de honderden zwarten die achter scheermesdraad op het vonnis hadden staan wachten te zingen. Sommigen schreeuwden: "Wij hebben gewonnen, wij hebben gewonnen".

ANC-functionaris Tokyo Sexwale zei tegen de menigte dat de moordenaars in feite in handen van het ANC zijn, dat verwacht de eerste non-raciale verkiezingen in april volgend jaar te winnen. "Het hangt nu van ons af of zij zullen leven of sterven", voerde hij onder luid gejuich aan. "Hun levens hangen aan een zijden draadje."

Waluz en Derby-Lewis zullen waarschijnlijk niet in de naaste toekomst geexecuteerd worden omdat De Klerk in 1990-Afrika een moratorium op de doodstraf heeft ingesteld. Het is overigens vooral de Conservatieve partij waar Derby-Lewis actief in is die sterk heeft aangedrongen op het weer uitvoeren van doodvonnissen.

Nieuw parlement treft nieuwe constitutie aan

Jeltsin: Op 12 december ook grondwetsreferendum

MOSKOU - President Boris Jeltsin van Rusland heeft opdracht gegeven op 12 december een referendum uit te schrijven over een nieuwe grondwet. Op die dag worden er ook parlementsverkiezingen gehouden. Jeltsin vaardigde vrijdag daarover een decreet uit, zo meldde zijn persdienst.

De kiezers zal de vraag worden voorgelegd: "Stemt U in met de grondwet van de Russische federatie?" als de kiezers de ontwerpgrondwet goedkeuren, wordt zij direct van kracht. Het bevel van de president betekent dat het nieuw gekozen parlement in januari, als de eerste vergadering is gepland, geconfronteerd wordt met een reeds van kracht zijnde nieuwe constitutie. De grondwetgevende vergadering die door Jeltsin bijeen was geroepen, werd het al in juni in principe eens over de tekst van een nieuwe ontwerp-grondwet.

De huidige, vaak aangepaste, grondwet stamt uit de jaren zeventig en vormde het middelpunt van de politieke confrontatie tussen Jeltsin en het oude parlement. Die leidde tot de opheffing van het vorige parlement, wat uiteindelijk uitmondde in de bloedige ontzetting van het parlementsgebouw waar Jeltsins tegenstanders zich verschanst hadden.

Servische regering staat op instorten

Kroatië tegen nieuw plan van Bosnië-bemiddelaars

BELGRADO - De Kroatische president Franjo Tudjman heeft zich vrijdag tegenstander verklaard van een "globale benadering" van de crisis op de Balkan.

De vredesbemiddelaars David Owen (Eg) en Thorvald Stoltenberg (VN) legden deze week een nieuw globaal plan voor aan verscheidene Europes bewindslieden. Tudjman ziet daar niets in, zo maakte hij vrijdag op het tweede congres van zijn conservatief-nationalistische Kroatische democratische unie (HDZ) duidelijk. "Kroatië moet niet in die val lopen", zei hij. De Kroatische president sprak opnieuw zijn steun uit voor een opdeling van Bosnië-Herzegowina in drie etnische mini-staatjes, waar het oorspronkelijke plan van Owen en Stoltenberg in voorzag. Dat plan beantwoordt volgens Tudjman het meest aan de nationale belangen van de Bosnische Kroaten en Kroatië. Tudjman wond zich ook op over de Verenigde Naties die volgens hem niet in staat zijn Servische troepen op Kroatisch grondgebied te ontwapenen. Als hiervoor niet snel een vreedzame oplossing wordt gevonden, "zullen we zaken in eigen hand nemen".

De Serviërs verklaarden deze week opnieuw met de moslims en de Kroaten te willen onderhandelen over het vorige maand afgewezen vredesplan voor Bosnië van de internationale bemiddelaars.

Het Servische parlement nam vrijdag geen beslissing over een motie van wantrouwen die de Radicale partij tegen de socialistische minderheidsregering wil indienen. Het debat daarover dat al zes dagen duurt wordt maandag voortgezet. Dan is de kans aanwezig dat de oppositionele Servische Vernieuwingsbeweging zich bij de Radicale partij aansluit. De val van de Servische regering is in dat geval niet uit te sluiten.

Servische troepen voerden vrijdag opnieuw aanvallen uit op Sarajevo. "De trend gaat duidelijk in de richting van steeds scherpere artillerieaanvallen", verklaarde een woordvoerder van de VN-vredesmacht.

BRUSSEL - De voor komende maandag voorziene Europees-Russische top in Moskou gaat voorlopig niet door. Op Russisch verzoek is de komst van een zware EG-delegatie onder leiding van de Belgische premier Jean-Luc Dehaene tot nader order uitgesteld.

ÑAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* HET DERDE Internationale Dans Festival Aruba wordt binnenkort weer geproduceerd door de Arubaanse Stan en Wilma Kuiperi. Deze twee ambitieuze kunstliefhebbers stoppen er al hun vrije tijd en energie in en zijn er wederom in geslaagd een programma op hoog niveau voor te bereiden. Een reportage van Eef Hermers op pag. 1

* BIJNA wekelijks vinden er op Curaçao schietpartijen plaats en het is opvallend hoe vaak daarbij jongeren betrokken zijn. Advocaat Eldon Sulvaran en officier van Justitie David Van Delft zijn beiden van mening dat repressief optreden alleen niet helpt. Er moet hoog nodig worden gedacht aan andere alternatieven om de decadentie onder de Curaçaose jeugd een halt toe te roepen. Een bijdrage van Dennis Pikeri op pag. 3

* DE NEDERLANDSE Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP) heeft driekwart eeuw na de totstandkoming van het vrouwenkiesrecht opschudding verwekt door de 'vrouwenkwestie' weer aan de orde te stellen. Over de wankele gang van Eva in de Nederlandse politiek gaat de beschouwing op pag. 8

* PAUL VAN VLIET is binnenkort op Curaçao en Aruba met zijn nieuwe one man show. Hans Visser sprak met deze veelzijdige Nederlandse artiest die zegt dat hij weer helemaal opnieuw is begonnen. pag. 9

* Verder in Ñapa de rubrieken Buitenland, Liever Heimwee dan Holland, Onderwijs, Koken, Dieettips, Boeken, Wetenschap, Filatelie, Schaken en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

Hoofd Geheime dienst Italië verdacht

ROME - De openbare aanklager in Rome heeft zaterdag, in het kader van het onderzoek naar het plaatsen van bom op een trein van Palermo naar Turijn, een arrestatiebevel uitgevaardigd tegen de chef van de Italiaanse geheime dienst in Genua, Pasquale Citana, evenals tegen twee leden van de Camorra, de Napolitaanse mafia.

De trein was op 21 september 's nachts op het station Ostiense in Rome tot stilstand gebracht waarna er een springstoflading was aangebracht. De bom kon volgens de politie niet ontploffen. Citana is door een voormalige lid van de Camorra beschuldigd van betrokkenheid bij het incident. De informant zou hebben bekend in opdracht van de geheime dienst de materialen voor de bom te hebben geleverd.

Abbad: korte info-tijd houdt aandacht gevangen

"Vrijwel iedereen weet nu dat er een referendum komt"

WILLEMSTAD — Met nog 34 dagen te gaan is de voorlichtingsmotor van de referendumcommissie aan het draaien in de vierde versnelling. Wie nu nog niet weet dat er 19 november een volksraadpleging over de staatkundige toekomst zal plaatsvinden, moet stekeblind zijn. Commissielid Dito Abbad is tevreden over het effect van de campagne tot nog toe. Hij denkt dat het aantal mensen dat nog geen weet heeft van het referendum, zeer beperkt is.

Tijdens een voorlichtingsuurtje voor de pers, dat werd gehouden in het kantoor van de commissie te Pietermaai, kwamen de bekende mitsen en maren aan de orde. Een veelgehoorde opmerking is dat de commissie in een paar maanden tijd een uiterst complexe materie aan de bevolking dient uit te leggen.

Het belang van het referendum is enorm. Het is niet alleen de eerste keer dat de burger in deze vorm geraadpleegd wordt, tevens zal de uitkomst de door de politici uitgestippelde weg goed- of afkeuren. Er staat kortom veel op het spel. Dat 19 november als mijlpaal in de Curaçaose geschiedenis zal worden bijgeschreven is op voorhand al duidelijk.

Waarom dan zo'n korte voorbereidingstijd?, zeggen critici. Dito Abbad meent dat dit geenszins het geval is. Sedert tien jaar vormt de staatkundige toekomst van Curaçao en de Antillen onderwerp van discussie. Het is een constante in de discussies met Nederland. Zeker met het oog op de bilaterale besprekingen, die in december weer uitmonden in een Toekomstconferentie.

Bovendien wijzen studies van experts op het gebied van referenda uit dat een korte campagne de aandacht van de burger gevangen kan houden. Wanneer bij voorbeeld een jaar of langer informatie wordt verstrekt, verslapt de aandacht en bloedt de discussie na verloop van tijd dood.

PERU

De tegenwerping dat in Peru jaren van voorbereiding nodig waren om te komen tot een volksraadpleging is volgens Abbad niet steekhoudend. De vergelijking gaat mank, meent hij. Op Curaçao staat in elk huis een televisie en leest iedereen één of meer kranten. Dat is niet het geval in Peru, waar de bevolking bovendien wijdverspreid over het land woont.

Regelmatig worden in de media mensen aan het woord gelaten die menen dat het referendum zou moeten worden uitgesteld. (Overigens is een eerder geplande volksraadpleging inderdaad opgeschort.) De redenering is dat Curaçao momenteel geplaagd wordt door grote economische problemen. Dat zou een 'sociale frustratie' teweegbrengen. Een allerminst goed klimaat voor een referendum want een vertekend beeld is niet onwaarschijnlijk, zei bankier Lio Capriles deze week. Abbad acht het onwaarschijnlijk dat de volksraadpleging in dit stadium nog zal worden afgeblazen. De gehele eilandsraad heeft zich geschaard achter de datum van 19 november. En er is zelfs een speciale referendumwet - unaniem - aangenomen. Theoretisch gezien is intrekking wel mogelijk. "De politiek heeft de eindverantwoordelijkheid."

Voor het publiek zal het misschien niet altijd even duidelijk zijn, maar diverse groeperingen doen hun zegje, vanuit diverse optieken en belangen. De politiek heeft de weg uitgestippeld en een onafhankelijke commissie opdracht gegeven onpartijdige informatie te verstrekken. Maar daarnaast mogen bedrijfsleven, sociale groeperingen en burgers vrijelijk hun mening geven en die is sterk gekleurd. Daarenboven vindt dan nog eens de interpretatie en selectie van de media plaats. Dat kan voor de kijker en luisteraar soms een verward beeld opleveren, iets wat eigen is aan een democratie."

Een discussie die met name in Nederland onder aldaar woonachtige Curaçaoënaars wordt gevoerd is of men niet ook mee zou moeten stemmen op 19 november. De groepering *Nos tambe ta vota* heeft de discussie inmiddels in een dwingende eis omgezet en een advocaat in de arm genomen. Een beroep doend op internationaal recht hoopt de groep vanuit Nederland mee te mogen stemmen.

"We hebben dit internationaal juridisch afgecheckt, maar het eindoordeel is natuurlijk aan de rechter", aldus commissielid Arjen van Rijn. Het is volgens de jurist ondoenlijk criteria aan te leggen wie buiten de grenzen van Curaçao mee zouden mogen doen. Die monden snel uit in discriminatieve regels, meent hij.

Kamer: respect voor Vox populi

WILLEMSTAD — De Kamer van Koophandel benadrukt het recht van de kiezer om zich in alle vrijheid uit te spreken over haar staatkundige voorkeur en op de noodzaak dat eenieder de wil van het volk respecteert, ongeacht wat die mocht blijken te zijn.

Ofschoon de Kamer voorstander is van de autonome status van Curaçao, acht zij het zeer belangrijk dat de kiezer zich informeert en een eigen mening vormt over het referendum. "Deze mening hoeft niet dezelfde te zijn als die van de Kamer, als het maar een goed gefundeerde mening is."

De Kamer zegt dit naar aanleiding van de zin 'wanneer die keus niet op de autonome status valt, dan dient een tweede volksraadpleging uitsluitsel te geven', die de *Amigoe* gisteren naar aanleiding van het weekcommentaar publiceerde.

Die zin zou suggereren dat 'de Kamer uitsluitend genoegen wil nemen met een referendumresultaat dat overeenkomt met haar uitgesproken voorkeur', aldus Paul Comenencia in een reactie. "Niets is minder waar, want wij tonen alle respect voor de wil van het volk."

Nederland en VS ondertekenen aanvulling op belastingverdrag

WASHINGTON AMSTERDAM — Nederland en de VS hebben donderdag in Washington een aanvullend protocol ondertekend op een belastingverdrag waarover eind vorig jaar overeenstemming was bereikt.

Dit gebeurde door de Nederlandse ambassadeur Adriaan Jacobovits en de VS-onderminister van Buitenlandse Zaken voor Europese bedrijfszaken Daniel Tarullo. Het protocol kwam daarmee rond aan de vooravond van hoorzittingen die de senaatscommissie voor Buitenlandse Zaken in Washington binnenkort gaat houden ter ratificatie van het belastingverdrag.

Doel van het protocol is om mazen in het belastingnet van het internationale betalingsverkeer te dichten. Volgens de bestaande situatie kunnen Nederlandse bedrijven die filialen hebben in Zwitserland geld lenen aan Amerikaanse bedrijven en over de rente in Nederland, Zwitserland en Amerika maar een schijntje aan belasting betalen. In Zwitserland is de belasting op die winst namelijk zeer laag. Over de rente is in Nederland geen belasting verschuldigd, omdat de Nederlandse autoriteiten het als een Zwitserse aangelegenheid beschouwen. De Amerikanen stonden op grond van het bestaande belastingverdrag machteloos.

Dat maakte zo'n filiaal in Zwitserland een aantrekkelijk *tax-shelter*. Er is via nog een aantal landen zo'n *tax-shelter* mogelijk, waaronder Ierland.

Het verdrag dat Nederland en de VS in december ondertekenden had tot doel een aantal mazen in de belastingwetgeving te dichten. Maar voor dit probleem was nog geen regeling gevonden. Bepaald werd alleen dat dit belastinggat gedicht diende te worden.

Desbetreffende wetgeving is in Nederland niet gereed voordat het verdrag later deze maand door de Senaatscommissie ter ratificatie in behandeling wordt genomen. Van Amerikaanse kant is duidelijk gemaakt dat de Senaat de overeengekomen tekst van het verdrag niet zou ratificeren zonder dat dit gat gedicht zou zijn. /Als de Nederlandse wetgever dat niet zou doen, dan zou het Amerikaanse congres zelf een wet aannemen, zelfs als die in strijd zou zijn met de bepalingen van het verdrag.

Doel van het aanvullende protocol is om de bezwaren van de senaat weg te nemen. Wanneer het Zwitserse filiaal van een Nederlands bedrijf geld leent aan een Amerikaans bedrijf en over de rente minder dan 50 procent belasting betaalt van wat hij in Nederland betaald zou hebben dan mag de Amerikaanse belastingdienst volgens het aanvullende protocol 15 procent op de rente inhouden bij de Amerikaanse lener. Het lenen wordt met andere woorden voor de Amerikanen duurder gemaakt zodat het minder aantrekkelijk is om van dat gat in de wet gebruik te maken. President Clinton zal nu het protocol doorsturen naar de senaat. De verwachting is dat de senaat bij de behandeling van het verdrag het protocol in zijn beraadslagingen zal betrekken.

Kunukeros niet blij met ploeg-systeem LVV

WILLEMSTAD — Ploegen te Banda Abao is voor verscheidene daar wonende 'kunukeros' een probleem. Onder meer omdat het assistentie-systeem dat de dienst Landbouw Veeteelt en Visserij hanteert niet naar tevredenheid functioneert. Reden voor gedeputeerde Bentoera en het diensthoofd Chris Winkel om de zaak uit te praten met de kleine boeren. Wat er is besloten meldt de voorlichtingsdienst van het eilandgebied niet, wel dat er extra geld beschikbaar wordt gesteld voor een structurele aanpak van het ploeg-probleem.

Gilhuis verwacht respect voor uitslag referendum

WILLEMSTAD — De uitslag van het referendum op Curaçao dient te worden gerespecteerd. Het wordt immers op vrijwillige basis gehouden en waarom zou de overheid dat doen, als die zich vervolgens niet buigt voor de uitspraak van de bevolking? Dat zei professor Piet Gilhuis vanmorgen tijdens het forum dat de referendumcommissie organiseert.

Gilhuis noemde enkele voor- en nadelen van het referendum. Door het aanstippen van de nadelen maakte hij direct duidelijk dat een referendum geen wondermiddel is.

Een nadeel is bij voorbeeld dat een volksraadpleging het werk van de parlementariërs kan verstoren. Bovendien zijn de kiezers in de regel minder goed ingevoerd in staatkundige zaken. Dat betekent volgens Gilhuis dat het verschaffen van goede en objectieve informatie van groot belang is. Ook een nadeel is dat de organisatie van een referendum geld kost.

Als voordeel noemde Gilhuis de toegenomen zeggenschap van de burgers over bestuurlijke zaken. Daarnaast dwingt een referendum de volksvertegenwoordigers tot communicatie met de bevolking. Een ander voordeel is dat je met een volksraadpleging kan voorkomen dat het parlement een besluit neemt, waarmee de meerderheid van de bevolking het niet eens is. Een niet irreële mogelijkheid, zegt Gilhuis, aangezien de partij die de meerderheid van de stemmen heeft gekregen, niet de absolute meerderheid hoeft te hebben. Zij wordt dan gedwongen tot het sluiten van een coalitie met een andere partij.

Op Curaçao wordt veel gediscussieerd over de vraagstelling. Is die wel helder en duidelijk genoeg? Iemand zou zelfs gezegd hebben dat dat niet het geval is, als erover gediscussieerd kan worden. Volgens Gilhuis loopt dat zo'n vaart niet: "Ik ken geen enkel referendum waarin niet over de vraagstelling is gediscussieerd".

Evertsz: te vroeg voor referendum

WILLEMSTAD — Oud-premier Juancho Evertsz meent dat Curaçao niet klaar is voor een referendum over de staatkundige toekomst van het eiland.

Dat zegt hij in een lezing die hij deze week gaf voor het personeel van de dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting.

Volgens Evertsz is de tijd tot 19 november te kort. Er is nog niet eens een begin gemaakt met de uitleg aan de bevolking van het begrip referendum: "Een woord dat men niet begrijpt en een draagwijdte die men niet kan visualiseren".

Hij noemt het 'misdadig' van de referendumcommissie, de eilandsraad en de regering van de Nederlandse Antillen dat zij het referendum laten doorgaan.

■ *WILLEMSTAD — Voor Seru Fortuna komen er mogelijk nieuwe sportfaciliteiten. Gedeputeerde Hendriks Abraham (links) en Erich van der Hoeven (rechts) van de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg hebben althans hierover overleg gevoerd met vertegenwoordigers van deze volkswoningenwijk.*

Page mag wel ondertekenen

WILLEMSTAD — Minister van Verkeer en Vervoer Desta Nisbeth liet vanochtend alsnog weten dat gedeputeerde van Toerisme Page wel bevoegd is tot het tekenen van een contract met American Airlines (AA). Dit in tegenstelling tot beweringen van de opppositiepartij MAN.

Het verlenen van de landingsrechten is nog slechts een kwestie van een formaliteit. AA moet een brief sturen aan het departement van Luchtvaart, waarin het alle details geeft over de aanstaande vluchten van Miami naar Curaçao.

In feite lopen de oude landingsrechten van AA nog, zo laat Nisbeth weten.

De MAN wil dat Page aftreedt wegens onder andere het niet-bevoegd tekenen van het verdrag.

Zie ook pagina 3

"Optie C niet uit koker Hirsch Ballin"

WILLEMSTAD — Geruchten als zou professor Piet Gilhuis 'de motor achter optie C' zijn, wijst de Nederlandse referendumexpert lachend van de hand. "Dat is in flagrante tegenstelling met de werkelijkheid".

Internationale aanbevelingen hebben geleid tot het opvoeren van de optie 'Curaçao deel van Nederland', verduidelijkt hij. "Ik ben niet in opdracht van Hirsch Ballin bij de referendumcommissie betrokken, maar op verzoek van het eilandgebied aangezocht als onafhankelijke deskundige."

Er is volgens Gilhuis in Den Haag nooit gesproken over de mogelijkheid dat Curaçao deel van Nederland zou worden. Pas sinds de bekendmaking van de opties wordt er druk over die optie gespeculeerd.

Hij kan zich wel voorstellen dat er wordt gesproken over mogelijke partijdigheid. "Wellicht is voor sommigen optie C niet zo prettig." Dat hij dan al snel het 'pispaaltje' is, heeft hij vaker meegemaakt. "Wanneer je een fijn advies geeft, is iedereen je vriend. Bevalt het niet zo, dan word je erop aangekeken."

Officier van justitie Donker:

'Botika-zaak hopelijk dit jaar voor rechter'

WILLEMSTAD — De fraudezaak tegen een Curaçaose botika en een gouvernementsarts komt hoogstwaarschijnlijk nog voor het einde van het jaar voor de rechter. Die hoop spreekt officier van justitie mr H. Donker uit.

Donker is van meet af aan belast met de zaak, die hij zelf als een 'grote zaak' betitelt, omdat het eilandgebied voor een behoorlijk bedrag zou zijn opgelicht. Dat gebeurde door het overschrijven van particuliere recepten op pp-receptpapier. Het eilandgebied betaalt de geneesmiddelen die op dit receptpapier zijn uitgeschreven.

Het eerste onderzoek in deze kwestie startte in maart van dit jaar. De Inspectie voor de Geneesmiddelen is inmiddels bezig met de laatste loodjes voor de processen-verbaal, terwijl het Openbaar Ministerie de c[...]cept-tenlasteleggingen klaar heeft.

Als het Donker inder[...] lukt de zaak nog dit jaar [...] de rechter te krijgen, zou [...] vrij snel zijn. Volgens [...] officier van justitie is [...] termijn van een jaar [...] strekt normaal voor een f[...]dezaak van dit kaliber.

"Veel mensen realise[...] zich niet dat een fraude[...]derzoek veel langer du[...] dan bij voorbeeld een [...] van doodslag", legt Do[...] uit. "Maar om te begin[...] ligt het onderwerp juridi[...] al moeilijk. Daarbij moe[...] we heel veel mensen ho[...] en contacten in het buit[...]land leggen. Verder die[...] er technische onderzoe[...] op verschillende niveau's [...] worden uitgevoerd. Da[...] komt nog bij dat de verde[...]ging zich in dit soort zak[...] goed verweert, wat ook ex[...] tijd kost".

Arm der wet grijpt naar wanbetalers

Justitie waarschuwt voor rigoureuze boete-inningsactie

WILLEMSTAD — Justitie en politie starten een strenge boete-inningsacties. De gevangenis is er klaar voor.

Bij verkeerscontroles wordt via computerbestanden nagetrokken of er nog boetes open staan. Wie niet betaalt moet meteen mee voor het uitzitten van een vervangende hechtenis. Wie net betaald heeft kan beter een bewijs daarvan in het handschoenenvakje hebben om de politie-agenten te overtuigen en ongemak te voorkomen.

Het Openbaar Ministerie maakt bekend dat alle burgers die nog een boete hebben te betalen dat onmiddellijk moeten doen. Hetzij via de bank of giro, hetzij via de administratie van het parket van de procureur generaal (achterzijde stadhuis) of bij het kantoor van de Landsontvanger.

Het voldoen van achterstallige boetes kan geschieden door betaling bij de MCB via rekeningnummer 733333. Bij de ABN-Amrobank is dat rekeningnummer 1112740 en bij de Giro is het rekeningnummer 109797.

De betaling moet op naam zijn van 'de officier van justitie' en onder vermelding van de datum van het v[...]nis, het vonnisnummer en [...] volledige naam van de v[...]oordeelde.

Lange tijd is het achter[...] zitten van 'boete-plichtig[...] onderbelicht geweest door [...] Antilliaanse autoriteiten. W[...] lijsten van wanbetalers [...] het gevolg. De overheid [...] zich er nu toe gedwong[...] over te gaan tot opsluit[...] indien opgespoorde wanbe[...]lers niet kunnen of will[...] betalen. Een dergelij[...] methode werd eerder dit j[...] ook gevolgd voor enke[...] weken. Daarbij kwam h[...] voor dat opgebrachte lied[...] vlak voor de deur van [...] gevangenis familieleden m[...] geld lieten opdraven omd[...] zij dachten dat justitie m[...] 'vervangende hechtenis [...] Koraal Specht' een gra[...] maakte.

Aan de nieuwe actie [...] overleg vooraf gegaa[...] tussen politie, Openba[...] Ministerie en het huis v[...] bewaring. Het is niet beken[...] gemaakt of de jacht op wan[...]betalers dit keer lange[...] duurt. Een politiezegsma[...] berichtte vrijdag over ver[...]keerscontroles op donderda[...] waarbij boete-plichte[...] werden 'gecheckt' aan de hand van computer-uit[...]draaien.

■ *WILLEMSTAD - In verband met het voornemen van de regering van de Nederlandse Antillen om per 1 januari volgend jaar een visumplicht in te voeren voor Haïtianen, kwamen deze week de Nederlandse ambassadeur te Jamaica, N.J.Jonker en de Nederlandse consul-generaal te Port-au-Prince, R.J.Padberg, besprekingen voeren met functionarissen van het Bureau Buitenlandse Betrekkingen en met de minister-president. Op de foto v.l.n.r. consul-generaal Padberg, ambassadeur Jonker, premier Maria Liberia Peters en d[...] Eric Kleinmoedig, directeur van het Bureau Buitenlandse Betrekkingen.*

In affaire luchthaven St Maarten:

Ralph Richardson en Frank Arnell in handen van Justitie

WILLEMSTAD — Op bevel van de rechter zijn F.A. en R.R. vanochtend aangehouden op Sint Maarten in verband met het strafrechtelijk onderzoek naar de gang van zaken rond de uitbreiding van de lucht- en zeehavens van het bovenwindse eiland. Volgens berichten uit Philipsburg gaat het om de manager van de luchthaven Frank Arnell en ex-gezaghebber Ralph Richardson.

Radiostation Z'86 beschikte over dezelfde aanwijzingen. De twee zijn overgebracht naar het huis van bewaring Koraal Specht te Curaçao. De verdachten zijn voor de duur van twee weken door het Openbaar Ministerie in voorlopige hechtenis gesteld.

Het spraakmakende onderzoek naar malversaties is volgens justitie in een nieuw stadium beland, waarin opnieuw verhoren zullen plaatsvinden door de rechter-commissaris. Eerder verhoorde personen, maar ook nieuwe mensen zullen gehoord worden door justitie. De tijd is ook rijp voor nieuwe aanhoudingen.

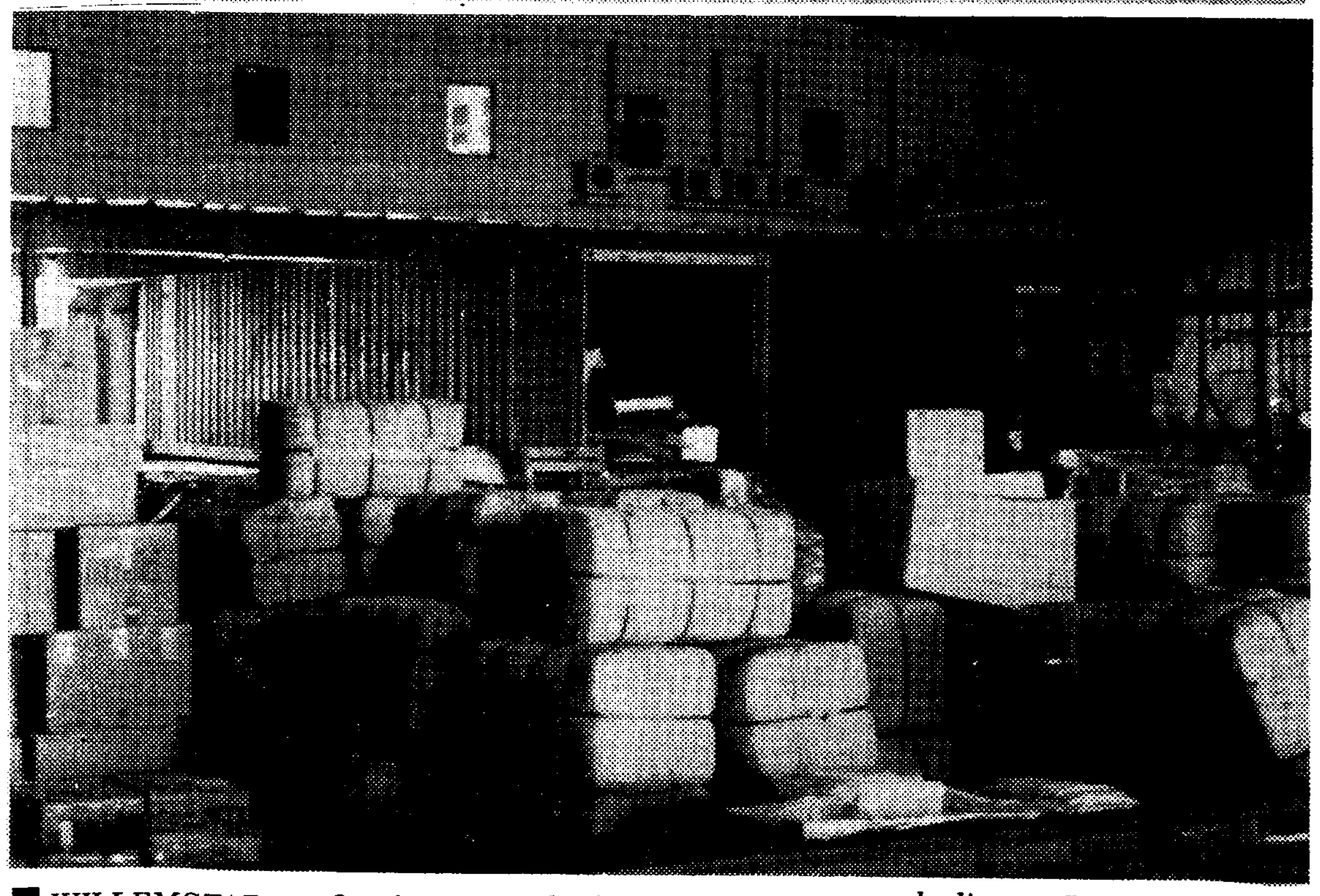
In juli starte het Openbaar Ministerie een onderzoek naar mogelijke strafbare praktijken bij de uitvoering van projecten voor uitbreiding van het vliegveld en de haven van St. Maarten. Niet alleen op dat eiland maar ook in andere landen zoals Italië hebben diverse huiszoekingen plaatsgevonden bij personen en instellingen die direct of indirect te maken hebben gehad met deze bouwopdrachten. Daarbij zijn veel stukken in beslag genomen.

Justitie vermoedt dat er valsheid in geschrifte, oplichting en zelfs meineed is gepleegd. Ook denkt men aan deelname aan een organisatie die tot doel heeft misdrijven te plegen. Van die misdrijven zijn het eilandgebied St. Maarten, het Land en een Italiaanse bank de dupe geworden.

Intussen zijn dertig mensen verhoord door de recherche, de officier van justitie en de rechter-commissaris. Aan de hand van die vrij algemene verhoren en informatie uit de inbeslaggenomen documenten denkt justitie dat er voldoende reden is om over te gaan tot arrestaties. Dat is vanochtend gebeurd in het belang van het onderzoek om te voorkomen dat getuigen en verdachten hun verklaringen op elkaar kunnen afstemmen bij de verhoren die nu gaan plaatsvinden. Bovendien, zo zegt hoofd-officier van justitie Dick Piar, is de rechtsorde op St Maarten hevig in beweging geraakt nu uit de beschikbaar gekomen gegevens vermoedens zijn gerezen dat hooggeplaatste personen op verantwoordelijke posten zich schuldig hebben gemaakt aan strafbare feiten.

Richardson en Arnell zijn apart van elkaar ingesloten. Volgens justitie zouden de verdachten in het eerste kwartaal van 1994 voor de rechter gebracht moeten kunnen worden. Piar maakt niet duidelijk waarvan Richardson en Arnell precies worden verdacht.

Hoogseizoen voor vracht

■ *WILLEMSTAD — Op de luchthaven Hato is voor vrachtexpediteurs en loodsafhandelaren de jaarlijkse piekperiode voor het vrachtvervoer aangebroken. Tot en met eind december maken de werknemers van deze bedrijven overuren om de lokale en internationale klanten te kunnen bedienen. De drukte van de expediteurs is te zien aan de hoeveelheid vracht in de douaneloodsen van Aerocargo en Hato Handling.*

Bin Gosa

Vrouw vermoord

WILLEMSTAD — De 39-jaar geworden vrouw Rebecca Robles is vermoord in een slaapkamer van haar woning aan de Turksweg te Santa Maria.

Vermoedelijk is zij met schaarsteken om het leven gebracht. Steekwonden zaten over het hele lichaam dat in een plas bloed vrijdagmiddag werd gevonden door de thuiskomende vriend.

De officier van justitie heeft het stoffelijk overschot in belang van het onderzoek in beslag genomen. De recherche en de technische opsporingsdienst doorzochten de woning op zoek naar aanwijzingen over de dader en de toedracht van de moord.

Robles was geboren Arubaan.

Economische spin-off: een miljoen gulden

Luchtvaartcongres: impuls Curaçao 'draaischijf' Noord-Zuid verkeer

WILLEMSTAD —Curaçao zal drie dagen lang het toneel zijn van internationale luchtvaart. Tijdens het 23e Jaarcongres van het Ibero-Amerikaanse Instituut voor Lucht- en Ruimterecht en Burgerluchtvaart zullen naar verwachting 250 'bobo's' uit de vliegwereld rondstappen op ons eiland. Het congres zal naar verwachting een impuls geven aan Curaçao als 'draaischijf voor luchtverkeer tussen Zuid- en Noord-Amerika'.

"De Nederlandse Antillen plaatsen zich middels het gastheerschap op de Ibero-Amerikaanse landenkaart - ze vormen een *trait d'union* tussen het op luchtvaartgebied zeer ver ontwikkelde Europa enerzijds en Latijns-Amerika anderzijds", aldus voorzitter Arjen van Rijn van de Stichting Lucht- en Ruimterecht.

Dank zij de inspanningen van de Juridische Faculteit wordt het congres dit jaar op Curaçao gehouden. Een en ander zal plaatsvinden in het ITC en vindt plaats van 20 tot en met 23 oktober. Voor Curaçao betekent het congres niet alleen een evenement van de eerste orde, maar mag ook gerekend worden op een economische *spin-off* van ongeveer een miljoen gulden, aldus organisator Arjen van Rijn.

Een van de hoogtepunten van het congres is de komst van professor dr. Henri Wassenbergh, een internationale autoriteit op het terrein van het luchtrecht. Hij is directeur van het Internationale Instituut van Lucht- en Ruimterecht te Leiden en voormalig lid van de KLM-directie.

LIBERALISERING

Een van de motieven van het Ibero-Amerikaanse Instituut om het congres op Curaçao te organiseren is de link met Nederland, en dientengevolge de mogelijkheid Wassenbergh uit te nodigen een lezing te houden. De expert zal spreken over de liberalisering en regionalisering 'in het luchtruim'.

Tijdens het congres zal met name gesproken worden over de toenemende regionale blokvorming in de burgerluchtvaart en over de gevolgen voor de luchtvaart in de rest van de wereld van de interne markt die op 1 januari 1993 in de Europese Gemeenschap is ontstaan. Tevens is onderwerp van discussie de positie van de Nederlandse Antillen en het Caribisch gebied in het wereldluchtvaartnet. Speciale aandacht zal worden geschonken aan de brugfunctie die de Antillen zouden kunnen vervullen in het vervoer van Nederland/ West-Europa naar Latijns-Amerika.

Aan de orde wordt onder meer gesteld wat de gevolgen zijn van het luchtvaartverdrag, dat Nederland en de VS hebben afgesloten. Daarin werden afspraken gemaakt over wederzijdse vrije landingsrechten. Ingewijden zien dit als een *try-out* van Amerika met het oog op toekomstige verdragen, aldus Arjen van Rijn.

Uit Zuid-Amerika zijn vele inschrijvingen binnen, aldus de organisator. Verwacht worden deelnemers uit Argentinië, Chili maar ook uit Nederland, Spanje, Portugal en Noord-Amerika. Argentinië vervult een leidersrol op het Zuidamerikaanse continent, aldus Van Rijn.

De totale kosten voor het congres bedragen 200.000 gulden. De helft wordt door Nederlandse en lokale sponsors gefinancierd, de andere helft wordt verkregen uit de registratiegelden. Elke participant betaalt 200 dollar.

Een speciale congresstichting is in het leven geroepen. Daarin nemen zitting: Richard Hart, Frank Kunneman, Arjen van Rijn, Arturo Jesurun, Jessy Cratsz en Siegfried Francisco. De laatste zal een lezing verzorgen over de positie van Curaçao in de wereld van de luchtvaart.

Auto vliegt in brand na koprol

WILLEMSTAD — Een personenauto is compleet verwoest door vuur, nadat de wagen aangereden werd, in een greppel belandde en in brand vloog. De bestuurder kwam met de schrik vrij.

Het incident deed zich vrijdagmiddag voor op de Jan Noorduynweg. Volgens de politie knalde een pick-up die richting Rooseveltweg reed van achteren tegen de personenauto op omdat hij te veel vaart had en te weinig afstand hield. De personenauto reed de geul in, sloeg over de kop en vatte vlam. Er deden zich geen persoonlijke ongelukken voor.

Tweede bulletin RCC: beknopte opsomming gevolgen vier opties

WILLEMSTAD — Vanaf maandag glijdt bij 43.000 gezinnen het tweede bulletin van de Referendum Commissie Curaçao in de bus. Gaf het eerste krantje een overzicht van de vier opties; deel twee graaft dieper. Aan de hand van tien onderwerpen worden per optie de zekere en onzekere gevolgen opgesomd.

Het bulletin is wederom tweetalig, maar ditmaal niet in kleurendruk. Daarvoor was de tijd simpelweg ontoereikend. De lancering van het krantje lijkt juist op tijd. In de media is inmiddels veel gespeculeerd over mogelijke consequenties van de diverse opties. Zo kan niemand eigenlijk precies zeggen wat bijvoorbeeld aansluiting bij Nederland voor consequenties heeft.

Het bulletin geeft een prettig leesbaar overzicht, maar is waarschijnlijk voor de minder geschoolde Curaçaoënaar toch moeilijk, want het is doorspekt met termen die enige kennis van zaken vergen. Jammer toch dat er niet tenminste één steunkleur is gebruikt om elk van de tien invalshoeken op te lichten. Het is nu wel even zoeken als men, zeg per optie alle tien de onderwerpen op een rijtje wil. Overigens zal het derde en laatste bulletin per optie de gevolgen bekijken.

Om even een indruk te geven. Wat kunnen de gevolgen zijn voor personenverkeer van de vier opties? Als Curaçao deel blijft uitmaken van de Nederlandse Antillen dan blijft het verkeer tussen de eilanden voor de bewoners vrij. Vrije vestiging op een eiland blijft mogelijk, uitgezonderd Europese Nederlanders en Arubanen. Antillianen hebben onbeperkte toegang tot Nederland en kunnen daar ongestoord werk zoeken.

Indien Curaçao autonoom wordt dan kunnen Curaçaoënaars niet meer vrij wonen en werken op Bonaire en de Bovenwinden. Andersom geldt een toelatingsregeling. Een vergelijkbare samenwerkingsregeling als nu met Aruba bestaat zou het personenverkeer kunnen versoepelen. Curaçao beslist zelfstandig over toelating en uitzetting van vreemdelingen, inclusief Arubanen, Bonaireanen, Bovenwinders en Europese Nederlanders.

Als Curaçao deel wordt van Nederland dan is personenverkeer tussen Curaçao en Nederland helemaal vrij. Nederlanders - en andere onderdanen van de EG - zijn in principe vrij om te wonen en te werken op Curaçao. Beperkingen kunnen worden ingesteld, maar een algehele beperking zoals nu het geval is, is niet mogelijk. Nederland beslist over uitzetting en toelating van vreemdelingen.

In het geval van onafhankelijkheid is er geen vrij personenverkeer tussen Curaçao en Nederland, Aruba, Bonaire en de Bovenwinden. Omgekeerd geldt dit ook. Curaçao kan wel aparte toelatingsregelingen treffen.

Het bulletin geeft verder onder meer aandacht aan de relatie tussen de eilanden, de waarborgen voor kwaliteit van bestuur, de handel, belastingen en nationaliteit.

Vier warme pleidooien

WILLEMSTAD — Vier opties, vier meningen. Vanochtend was het ITC het toneel van een informatieforum over het referendum. Het publiek kon getuige zijn van vier warme pleidooien.

Lucille George-Wout verdedigde de huidige staatkundige constellatie. Meer autonomie dan we nu hebben, kan alleen buiten Koninkrijksverband, meent zij. Het huidige Antillenverband biedt reeds de hoogst mogelijke autonomie.

Freddy Curiel is een voorstander van de autome status, terwijl Glenn Booi deel worden van Nederland als oplossing ziet voor vele problemen. In een fel betoog schaart Raymond Jessurun zich achter de onafhankelijkheid.

Het forum was te beluisteren via drie radiostations en te zien op TeleCuraçao.

De Referendumcommissie bewandelt vele wegen om de bevolking te betrekken bij de staatkundige discussie. Spotjes op televisie, bulletins en discussieavonden her en der op Curaçao.

Verder zorgen stickers, T-shirts en *billboards* ervoor dat iedereen erop attent wordt gemaakt dat op 19 november een volksraadpleging zal worden gehouden.

Maandag zal de Amigoe nader ingaan op de inhoud van de genoemde forum-lezingen.

PWFC vergadert wegens beperkte toegang Post V

WILLEMSTAD — De Isla-raffinaderij is van plan Post V 's nachts te sluiten. De vakbond PWFC heeft naar aanleiding van dit voornemen aangekondigd maandagochtend om 7:30 uur een vergadering te beleggen.

De vergadering in het SSK-gebouw is bedoeld voor alle Isla-werknemers en het personeel van de aannemersbedrijven die voor de raffinaderij werken.

De directie van de Isla beschouwt de bijeenkomst als illegaal en ziet haar als een schending van de cao. Iedereen die op maandag de vakbondsvergadering bijwoont, wordt door de Isla-leiding beschouwd als afwezig zonder toestemming.

De directie begrijpt de houding van de vakbond niet: het onderwerp zou met het PWFC-bestuur zijn besproken, zowel formeel als informeel.

"Verdrag met American Airlines ongeldig"

MAN eist ontslag gedeputeerde Page

WILLEMSTAD — De oppositiepartij MAN heeft gedeputeerde van Toerisme Page 48 uur de tijd gegeven om zijn ontslag in te dienen. Zij menen dat het door hem ondertekende verdrag met American Airlines (AA) ongeldig is.

AA gaat vanaf 19 december dagelijks vluchten vanaf Miami naar Curaçao uitvoeren. Hoewel het contract met AA nooit openbaar is gemaakt, was er van meet af aan veel protest tegen. Zo zou AA een oneerlijke concurrent voor de nationale luchtvaartmaatschappij ALM zijn, omdat de Amerikaanse maatschappij de eerste drie jaar geen landingsrechten hoeft te betalen. Afgelopen dinsdag bevestigde Page deze geruchten voor het eerst.

Met die toezegging aan AA heeft Page de internationale regels van de International Civil Aviation Organization (ICAO) overtreden, meent de MAN. Artikel 15 bepaalt namelijk dat het de aangesloten landen verboden is om aan een of meer luchtvaartmaatschappijen voordelen te geven die andere maatschappijen niet hebben.

Bovendien is Page helemaal niet bevoegd een luchtvaartverdrag te tekenen. Die competentie ligt bij de Antilliaanse minister van Verkeer en Vervoer, Desta Nisbeth.

Waarom Nisbeth niet van zich heeft laten horen - op 12 augustus verschenen de eerste berichten over het door Page gesloten contract in de pers - is onduidelijk. Hij was vanmorgen niet voor commentaar bereikbaar.

MAN-leider Don Martina heeft onlangs wel met Nisbeth gesproken. Die zou gezegd hebben niets van een contract te weten. "Dus voor hem bestaat het niet", aldus eilandsraadslid voor de MAN, Benny Demei.

Demei zegt dat zijn partij meent dat een bestuurder die op deze wijze de wetten overtreedt niet kan aanblijven. Als hij de eer niet aan zichzelf houdt - het ultimatum loopt zondagmiddag af - vraagt de MAN op maandag een openbare eilandsraadsvergadering aan. Daarin zal zij een motie van wantrouwen tegen Page indienen.

De MAN realiseert zich dat de coalitie dan tegen de motie kan stemmen. Demei: "Dat zou erg jammer zijn. Het betekent dat zij Page steunen, terwijl hij de wet overtreedt".

Hij vindt dat de gezaghebber nu aan AA moet berichten dat de gesloten overeenkomst van nul en generlei waarde is.

FOR SALE

Barst... a... Co... a Afl.75,-

Kontact Tel: 37668 tussen 8 AM - 5 PM

WAARSCHUWING

De marinierskazerne Savaneta maakt bekend dat op DINSDAG [illegible]

Laatste 2 wkn Oktober ... te huur ... p/a tel. 30600

NU TE KOOP HYUNDAI SONATA 1989 FULL EQ. GOEDE STAAT TEL. 30600

[illegible] ROME — De [illegible] ... nieuwe speler voor de Romeinse club, die bijna 25 miljoen gulden moest neertellen voor de speler.

Hierbij wordt bekend gemaakt het besluit van de aandeelhoudersvergadering, gehouden op 9 juli 1993 tot ontbinding van de vennootschap:

FEDERO A.V.V. (I.L.)

De Vereffenaar
AMACO (ARUBA) N.V.

Hierbij wordt bekend gemaakt het besluit van de aandeelhoudersvergadering, gehouden op 9 juli 1993 tot ontbinding van de vennootschap:

PORCINA A.V.V. (I.L.)

De Vereffenaar
AMACO (ARUBA) N.V.

Hierbij wordt bekend gemaakt het besluit van de aandeelhoudersvergadering, gehouden op 9 juli 1993 tot ontbinding van de vennootschap:

FAIRROCK A.V.V. (I.L.)

De Vereffenaar
AMACO (ARUBA) N.V.

3 Bedrooms fully carpeted
2 Bathrooms
Large living and dining room fully carpeted
Large kitchen including built in stove and oven
Large patio
Storage room
Laundry room

Included:
All lamps; including 2 crystal chandeliers
All curtains
2 New Airconditionings
House and garden in excellent condition
1050 m² property land in Pariton, exclusive neighbourhood
House 384 m²

Hierbij wordt bekend gemaakt het besluit van de aandeelhoudersvergadering, gehouden op 9 juli 1993 tot ontbinding van de vennootschap:

FAIRWIND A.V.V. (I.L.)

De Vereffenaar
AMACO (ARUBA) N.V.

ARUBA DAILY ENTERTAINMENT

CAFE the plaza — GEHOORD: 21 OKTOBER MOSSELAVOND

Geopend: Zondag tot en met donderdag 11.00 a.m. - 2.00 a.m. Vrijdag en zaterdag 11.00 a.m. - 3.00 a.m. L.G. Smith Blvd. - Seaport Market Place

Tel.: 38826

BBS
Carib InFoServ
Fidonet/Internet
Caribbean Link
BBS 88-78787

hubo

isostar

Een sportdrank van Heineken.

Mercurius Trading Co.
(Handelsmaatschappij Mercurius n.v.)

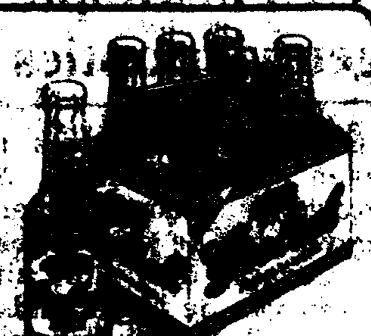
De ideale drank bij sport en spel

MOONLIGHT GRILL is gezellig

Kom zing of breng je instrument ... Livemusic begint om 6.00 pm

TALK OF THE TOWN ... L.G. Smith Blvd. tel. 33380

CHARLY'S SELF SERVICE
Seroe Patrishi 59
Tel.: 35163

AANBIEDINGEN VOOR DE MAAND OKTOBER

GROLSCH	[illegible]	25 cl.	(blauw)	Afl. [illegible]
GROLSCH	6-pack		(blauw)	Afl. [illegible]
GROLSCH	krat	24/25 cl.	(wit)	Afl. [illegible]
GROLSCH	krat	24/25 cl.	(rood)	Afl. [illegible]

BEKENDMAKING
CORPORACION ANDALUCIA A.V.V. in liquidatie

Bij besluit van 7 oktober 1993 van de aandeelhoudersvergadering van Corporación Andalucia A.V.V. is besloten Corporación Andalucia A.V.V. (I.L.) te liquideren en tot liquidatrice van de A.V.V. in liquidatie te benoemen mr. Iris R. Wever, advocate, kantoorhoudende in Aruba aan de J.G. Emanstraat nr. 61 te Oranjestad, tel. 22136, 23991, 24881, fax. 32363.
Het plan van uitkering inhoudende de grondslagen van de verdeling is nedergelegd ten kantore van het Handelsregister.

De liquidatrice
mr Iris R. Wever.

FOR SALE
1, 2 OR 3 WEEKS (32, 33, 34 IN AUGUST) AT LA QUINTA BEACH RESORT, EAGLE BEACH, IN ARUBA.
INFO: TEL. 44282 (ARUBA)

Roger's Windsurf Place ... WINDSURF INSTRUCTOR
Requirements: Certified windsurf instructor ... Speak fluently English ... Ability to work with people
For information and appointment, call 61918, between 10.00 a.m. and 5.00 p.m.

One of our clients offers for sale
PERFUME SHOP
situated at one of the lowrise hotels.
For further information please contact:
Coopers & Lybrand
Attn. drs G.A. van der Leest
L.G. Smith Blvd 62
Oranjestad
Aruba

Coopers & Lybrand

RADIO KELKBOOM N.V.
AM 1440 KHz - FM 106.7 MHz
Geïnteresseerd in een part-time funktie in redactiewerk en presentatie van Nieuws in het Nederlands van maandag t/m zaterdag van 7.30 - 8.00 uur?
Neem kontakt op met ons via telefoon nummer [illegible] voor een sollicitatie-gesprek.
U moet wel in het bezit zijn van een werkvergunning.
AM 1440 KHz - FM 106.7 MHz RADIO KELKBOOM N.V.

De Minister van Publieke Werken en Volksgezondheid maakt bekend, [illegible]

TE KOOP ... BOEGOEROEI ...

14 vrijstaande woningen in twee varianten:
- 8 woningen met woonkamer, keuken, 2 slaapkamers, badkamer, berging en porch.
- 6 woningen met woonkamer, keuken, 3 slaapkamers, badkamer, berging en porch.

Verkoopprijzen vanaf Afl. 152.500,=

Opdrachtgever: THEDO Development N.V., Aruba
Ontwikkelaar: [illegible] B.V., Rotterdam

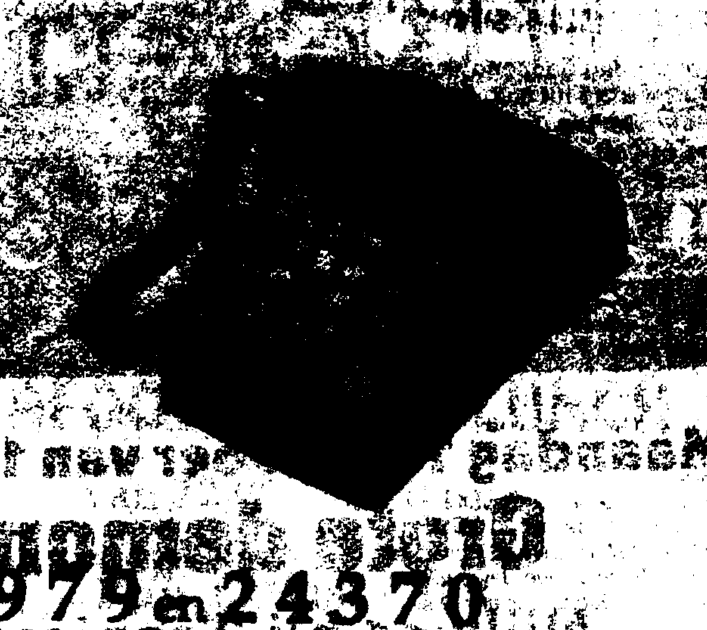
Inlichtingen en verkoop:
Caribbean Real Estate, Paradera 227, tel. 28017

Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Aruba
vraagt per DIREKT
een INVALKRACHT voor het MAVO
Onze interesse gaat uit naar een leerkracht die beschikt over een diploma als volledig bevoegd onderwijzer ... in het geven van de vakken: AARDRIJKSKUNDE, GESCHIEDENIS EN EXPRESSIE. ... of doopslid van een Protestants Kerkgenootschap ...
Sollicitaties ... Bestuur van de S.P.C.O.A., ... Oranjestad, Aruba.
Voor ... informatie ... 20389 ... of 22239 ...

Maggy's N.V.
MAGGY'S ZOEKT PER DIREKT:
A) CASSIÈRE
B) ADMINISTRATIEMEDEWERKER (M/V)
Vereisten: functies A + B:
1) E.T.A.O./Mavo opleiding
[illegible]
C) VERKOOPSTER (S)
Vereisten:
1) E.T.A.O. / Mavo opleiding
2) Goede kennis van de talen: Engels / Spaans en Papiamento.
[illegible]
U kunt bellen voor een afspraak tel.: 22113 en vragen naar Eliana.

ARUBA BANK LTD.
MANAGER FINANCIAL AUTOMATION & COMMUNICATION SYSTEMS
[illegible]
P.O.B. 192, Oranjestad, Aruba.

CONSUL LTD. ENGELANDSTRAAT Z/N
... klanten mede dat vanaf ...
24891
23...
3...
36315
Onze telefoon nummers

FAX NUMMERS: 26979 en 24370

De directie

ARUBA

AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
Open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333.
Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
11100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
Zaterdag en zondag van 09.00-10.00/17.00-18.00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter G.R. van Trigt via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 24300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter Luchmun via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Beneden de brug:
Eagle, Juan E. Irausquin Boulevard z/n (Oranjestad). Tel.: 29011.
Boven de brug:
San Lucas. B. v/d Veen Zeppenveldtstraat. Tel.: 45119.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dr. Lili G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

ZWANGER? STICHTING CIZKA geeft informatie en brengt u in contact met leden die zwangerschapsbegeleiding, verloskundige hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad)

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Open van maandag tot en met vrijdag van 08.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

FUNDACION RESPETA MI
(Stichting tegen seksuele misbruik van minderjarigen)
Tel.: 24433.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

****

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
Geopend van maandag t/m zaterdag van 16.00-18.30 uur en op zondag van 11.00-18.00 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 19.12 Baseball Playoff Highlights; 19.48 Panel Baseball; 20.00 Major League Basebal **World Series**: Philadelphia Phillies at Toronto Blue Jays; 23.00 CNN News; 23.20 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 **Het Geheim van de Eenhoorn**; 13.52 **Marian Apparation of the 20th Century**; 14.50 **1993 IAAF World Half Marathon**; 15.42 **Studio Sport**; 17.00 Fill-in; 17.05 **Quiz 13 in Nederland**; 18.12 **Voyage to the Bottom of the Sea**; 19.00 Show-time; 20.00 Panel Baseball; 20.00 Major League Basebal **World Series**: Philadelphia Phillies at Toronto Blue Jays.

MAANDAG: 15.00 Cartoons; 16.00 Flintstones Kids; 16.25 Johan & Peewit; 16.50 The Muppet Show; 17.15 **Dance & Ballet**; 17.31 **Antillen Muziek**; 17.56 Sesame Street; 19.00 Caribscope; 19.52 **Nederland/Museumland**; 20.00 Telenoticias; 20.30 Leu Fo'i Kas; 20.30 **50 Años de Espina & Rosas**; 22.30 Nos cu Nos; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

ZATERDAG
DIVERSEN
ARUBAANS GEMENGD KOOR: 20.30 uur muzikale avond - Sociedad Bolivariana.

SPORT
VOETBAL **(Lifida)**: 20.00 uur Riverplate vs Estrella - San Nicolas Sportpark.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds. G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds. G.J. Dekker.

****

Flanegien opent gloednieuw Fatum-gebouw te Punta Bravo

ORANJESTAD — Gisteravond verrichtte waarnemend premier Martinus Flanegin, in tegenwoordigheid van ruim zevenhonderd genodigden, de officiële opening van het gloednieuwe 7,5 miljoen florin kostende gebouw van verzekeringsmaatschappij Fatum aan de Smith Boulevard te Punta Bravo. De gezellige opening begon stipt om 18.45 uur (1845), een getal dat voor Fatum een bijzondere betekenis heeft, en bestond uit toespraken, de onthulling van een nieuw logo en donaties aan enkele instellingen.

De feestelijke opening van het gebouw viel samen met de naamswijziging van Fatum in 'ING. Fatum'. Deze groep ontstond twee jaar geleden uit de fusie tussen Nationale Nederlanden en de NMB Postbank Groep.

Onder de aanwezigen bevonden zich gouverneur mr. Olindo Koolman, de ministers Tromp-Yarzagaray en Refunjol, de heren Richters, Hilgersom en Bakmeyer namens de directie Caribisch gebied en uit Nederland de heren Jonckheer en de Boer, respectievelijk lid van de raad van bestuur van de ING-groep en directeur van het buitenlandse verzekerings bedrijf van de groep.

R.Cramer van den Bogaart, general-manager van Fatum ING. Aruba, wees in zijn welkomstwoord op het vele werk dat verzet werd in de periode na de eerste steenlegging, negentien maanden geleden. Hij had een bijzonder woord van dank voor de vele personen en bedrijven, die bij de bouw betrokken waren, voor hun inzet en prettige samenwerking.

Namens de directie Caribisch Gebied, stelde mr. J. Richters, dat bouwen vertrouwen is, *konfiansa den futuro* en *konfiansa den Aruba*. "Als verzekeraar sluiten wij ons echter niet op in grote gebouwen om ons koel, op een afstand en los van de samenleving van alledag te houden. Onze mensen houden zich juist intensief bezig met het behartigen van heel concrete belangen van vele medemensen die ons hun financiële zaken hebben toevertrouwd," zo zei hij.

De feestelijke opening van het nieuwe gebouw beschouwt I.N.G. Fatum als een voortzetting van de binding met en het vertrouwen in de Arubaanse gemeenschap en dat zij als inwoner deel mag uitmaken van die gemeenschap. Om aan de verbondenheid met Aruba vorm te geven, heeft ING. Fatum gemeend bij te dragen aan een *Aruba ku konfiansa*. In de sociale en culturele omgeving van Aruba heeft de verzekeringsmaatschappij ervoor gekozen om aan een drietal instanties een financiële bijdrage toe te kennen. Vervolgens overhandigde Richters cheques aan vertegenwoordigers van Funari, Fada/Pride en Stichting de Geestelijk Gehandicapte.

Jonckheer verklaarde namens de ING Groep, het Nederlandse moederbedrijf van Fatum, dat een van de basisprincipes van de strategie van de ING Groep is dat zij wil investeren in landen met een gezond economisch en politiek klimaat waarin zij op de langere termijn een goed rendement kan behalen op het door haar geïnvesteerde vermogen.

"Het zal duidelijk zijn dat wij niet zo'n mooi kantoor zouden hebben laten bouwen als wij geen vertrouwen hadden in Aruba. Wij hebben grote waardering voor de wijze waarop het eiland zich heeft ontwikkeld, ondanks het feit dat het soms forse tegenwind te verduren krijgt, en dan doel ik niet alleen op de tropische stormen die soms dreigen. Aruba is een eiland met goede mogelijkheden voor de toekomst en wij geloven dat Fatum een rol van betekenis kan en zal spelen in die ontwikkeling", aldus Jonckheer.

De verzekeringsmaatschappij heeft geen 'oranje N' maar vanaf 15 oktober een oranje leeuw in haar logo. Jonckheer bracht enkele exemplaren van de oranje leeuw als speelgoedbeest mee die hij aan het einde van zijn toespraak beschikbaar stelde aan de kinderafdeling van het Dr. Horacio Oduber hospitaal, het Imeldahof en de Bibito Pin school.

■ *ORANJESTAD — Functionarissen van verzekeringsmaatschappij Fatum I.N.G. stonden gisteren de media te woord over de opening van het nieuwe gebouw en andere activiteiten van de maatschappij.*

Hotelpersoneel naar Caracas

■ *ORANJESTAD — De staf van de F&B-afdeling van Playa Linda beach resort heeft de 'Food & Beverage Day' gevierd met een bezoek aan Caracas. Om het Wilhelmina Fonds voor de kankerbestrijding te steunen kochten zij de anti-rook T-shirts en maakten in deze shirts gestoken de reis naar Caracas.*

Dievegges voortvluchtig na overval juwelierszaak

ORANJESTAD — Twee vrouwen zijn gistermiddag rond 16 uur in juwelierszaak Colombian Emeralds in Seaport Village Mall door oplettendheid van een verkoopster gesnapt bij een poging tot diefstal. De dievegges werden door het personeel in de kraag gepakt maar wisten, voordat de gewaarschuwde politie arriveerde, te ontsnappen. Er worden geen juwelen vermist.

Nadat de twee vrouwen, met een blanke en een donkere huidskleur, de zaak binnen kwamen, hield één vrouw de verkoopster aan het woord en haalde de ander een aantal juwelen uit de vitrine. Een verkoopster bemerkte dit doordat de vrouw daarbij de nodige herrie maakte. De verkoopster rende meteen op de dievegge af en wist haar, voordat ze de uitgang kon bereiken, in de kraag te grijpen.

Voor de vrouw zat er toen niets anders op dan de juwelen terug te geven. Nadat dit gebeurt was, zagen de Engelssprekende vrouwen echter kans zich los te rukken en de benen te nemen voordat de gewaarschuwde politie arriveerde.

De vrouwen vluchtten in een V-wagen en reden met hoge snelheid bijna tegen een andere auto aan. Even later vond de politie de V-wagen langs de weg van Bushiri naar Pos Abao. Autobestuurders, die bijna door het voortvluchtige tweetal werden aangereden, wisten de agenten te vertellen dat ze de vrouwen in badpaktenu rennend om een lift hadden zien vragen. Een chauffeur van een pick-up zou de vrouwen hebben meegenomen richting hotels en ze bij Playa Linda hebben afgezet.

Onderzoek bij Playa Linda wees uit dat de vrouwen vermoedelijk richting Hyatt hotel waren gevlucht, daar hadden gewacht op drie andere vrouwen en vandaaruit met een taxi richting La Cabana waren gereden. Vanaf dit moment ontbreekt elk spoor.

Omdat de vrouwen waarschijnlijk valse namen hebben opgegeven, onder meer bij het huren van de V-auto, is het moeilijk ze te traceren. Volgens politiewoordvoerder Shon Pé Krozendijk is hier sprake van een poging tot diefstal. De vrouwen hebben immers geen juwelen gestolen. De politie is nog steeds op zoek naar het duo.

Officiële opening van Hilton hotel

ORANJESTAD — Het Aruba Hilton & Casino heeft officieel zijn deuren geopend. Rosita Laclé, PR-vrouw van Hilton, introduceerde generaal manager Claude Beauclair en echtgenote Tania Beauclair, executive assistent Gildas Renaux en echtgenote Angely Renaux, F&B manager Ramiro Rafael en architect Ignacio Garcia. Volgens PR-vrouwe Laclé is Hilton een zeer gerenommeerde hotelketen. Een hotel met deze naam zal de ontwikkeling van Aruba zeker ten goede komen. General Manager Beauclair liet in een korte toespraak weten dat de renovatie ter waarde van 40 miljoen dollar van de tweehonderd hotelkamers binnen afzienbare tijd zal worden afgerond.

Vistoernooi marine-personeel

ORANJESTAD — Op zaterdag 23 oktober wordt een gesloten vistoernooi gehouden voor personeel van de marine. De visvloot zal bestaan uit tien boten die om 07.00 uur vertrekken. Om uiterlijk 15 uur moeten de boten binnen het rif van de Commandeursbaai zijn. De opbrengst van de verkoop van de gevangen vis komt ten goede aan een nader te bepalen goed doel.

Zestien maanden voor coca-smokkel barkje

ORANJESTAD — Rechter Mr. Vroom veroordeelde Rafael Q. gistermorgen tot zestien maanden gevangenisstraf vanwege het smokkelen begin april van een aanzienlijke partij cocaïne aan boord van het onder Colombiaanse vlag varende barkje 'Sombrita'. Een jaar tevoren was dit barkje ook al in het nieuws toen aan boord tien kilo cocaïne werd gevonden. De Officier van Justitie had achttien maanden geëist.

In een andere rechtszaak werden C.D. en F.L. veroordeeld tot veertien maanden gevangenisstraf, met aftrek van voorarrest. Zij werden op 16 april aangehouden wegens transport en het in het bezit hebben van cocaïne.

Tevens werd de rechtszaak behandeld van Martin F.(31). Tijdens de prijsuitreiking van de Aruba Hi Winds 1993 raakte hij agressief, vernielde stoelen, raasde in het rond en bedreigde een vrouw met een mes. Officier van Justitie mr. Hartjes eiste zes maanden in deze zaak. F. werd al eerder, in 1991 en 1992, veroordeeld vanwege geweldmisdrijven. Na de getuigen te hebben gehoord, besloot rechter mr. van Griendt dat de bedreiging met een mes niet kon worden bewezen. De beklaagde werd in deze vrijgesproken. Voor de vernieling van de stoelen echter legde de rechter drie maanden gevangenisstraf op, met aftrek van het voorarrest.

Voorts verscheen voor de rechter de choller G.N., vanwege diefstal met inbraak in een pakhuis. De man verklaarde niet te hebben ingebroken maar door een gat in het dak binnen te zijn gedrongen met het doel in het pakhuis te gaan slapen en zeker niet om te stelen. Van de 13 florin die de choller op zak had, verklaarde hij 3 florin te hebben gestolen uit de kas van de zaak. De rechter vonniste conform de eis van de Officier van Justitie zes maanden gevangenisstraf.

Luis W. hoorde conform de eis negen maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf tegen zich vonnissen. Hij werd betrapt toen hij in een hotelkamer geld, juwelen en kleren aan het stelen was. Dit gebeurde toen hij maar net vijf dagen uit de gevangenis was ontslagen, na een straf van twaalf maanden te hebben uitgezeten. De beklaagde verklaarde voor de groene tafel de kamerdeur open te hebben aangetroffen. Hij zag dat waarschijnlijk als een welkome uitnodiging om naar binnen te gaan.

Ambtelijke delegatie naar Den Haag

ORANJESTAD — Onder leiding van mr. J. Tchong, directeur der Belastingen, is afgelopen donderdag een ambtelijke delegatie naar Den Haag afgereisd voor besprekingen met ambtenaren van het Nederlandse ministerie van Financiën.

Dit overleg is in navolging van de afspraken die eerder dit jaar zijn gemaakt tussen Aruba en Nederland. Een belangrijk punt van gesprek zal zijn op welke wijze de fiscale autonomie van Aruba in de toekomst wordt ingevuld.

Naast gesprekken over de toekomstige fiscale verhoudingen tussen Aruba en Nederland komen ook het nieuwe Nederlands-Amerikaanse belastingverdrag en voorgenomen wijzigingen in de Nederlandse belastingwetgeving aan de orde, evenals de positie van Aruba in internationale fiscale verhoudingen.

Volgens afspraak zullen na afronding van de ambtelijke gesprekken no voor het eind van dit jaar de besprekingen op politiek niveau moeten worden afgesloten.

Stevige eisen officier in 'corsetten rechtszaak'

ORANJESTAD — Officier van Justitie mr. Hartjes heeft gistermorgen in totaal 11.5 jaar geëist in de zogenaamde 'corsettensmokkel' naar Nederland. In deze zaak, waarbij in speciaal vervaardigde corsetten 1 kilo cocaïne vervoerd kan worden, zijn in totaal zeven personen aangehouden. Gistermorgen vond behandeling plaats tegen drie van hen.

Tegen de Arubaan H.L., het meesterlijk brein achter de cocaïnesmokkel in damescorsetten, eiste de officier zeven jaar gevangenisstraf. Een Haïtiaan hoorde twaalf maanden eisen en de Arubaanse S.L. drie en een half jaar.

De zaak begon te rollen toen op 11 februari de Haïtiaanse musicus P.E., woonachtig te New York, op de luchthaven werd aangehouden. Zijn visum naar Nederland bleek niet in orde, waarop E. door de immigratie werd aangehouden. Voordat hij werd ondervraagd, maakte hij gebruik van de toiletten bij de immigratie. Na de ondervraging liet immigratie hem weten dat hij het eiland niet mocht verlaten en tijdelijk intrek moest nemen in een hotel.

Enige dagen later trof een werkster bij het schoonmaken van het toilet één van de corsetten met nog 7 gram cocaïne aan. E. werd vervolgens in zijn hotelkamer gearresteerd, waar nog eens 120 gram cocaïne werd aangetroffen. Hij verklaarde dat de man H.L. hem had gevraagd de drugs naar Nederland te brengen.

Verder werd Silvia L. in Nederland aangehouden met 7600 gram cocaïne. Ze verklaarde dat H.L. haar tienduizend florin zou betalen voor het vervoeren van een koffer naar Nederland. Ondertussen werden ook de vrouwen S.S. en M.T. in Nederland aangehouden voor cocaïnesmokkel met behulp van de corsetten. Ook zij herkenden de foto van H.L. die overigens al meerdere malen in drugszaken is veroordeeld.

De rechter doet vonnis op 5 november.

Lange afstand kampioenschappen Atletiek Bond

ORANJESTAD — De Arubaanse Atletiek Bond (AAB) houdt op zaterdag 30 oktober zijn jaarlijkse 'Lange afstand kampioenschappen'. Deze worden voor de eerste keer gehouden op de atletiekbaan van het vernieuwde stadion.

De laatste jaren werden deze kampioenschappen meestal gehouden op de Bucutiweg maar met de toename van de verkeersintensiteit en het doorgaans ontbreken van politiebegeleiding, meent het AAB-bestuur dat het risico, vooral voor de jeugd, te groot is. Het houden van deze kampioenschappen op de baan heeft tevens het voordeel dat de wedstrijd voor pers en publiek veel overzichtelijker is.

Vanaf 17 uur lopen pupillen, junioren, dames, veteranen en heren senioren de afstanden 1000, 1500, 2000, 2500, 3000 en 5000 meter in de verschillende leeftijdscategoriën. Om 19 uur volgt de prijsuitreiking. Inschrijving kan alleen via de bij de AAB aangesloten verenigingen.

Ambassadeur uit Jamaica

■ *ORANJESTAD — N.J. Jonker, koninkrijksambassadeur in Kingston, Jamaica, verbleef deze week op Aruba. Bij die gelegenheid bracht hij beleefdheidsbezoeken aan gouverneur mr. Olindo Koolman en premier Nelson Oduber. Op bijgaande foto de ontmoeting tussen ambassadeur Jonker (links) en premier Oduber.*

Vragenlijst over parkeersituatie

ORANJESTAD — De Kamer van Koophandel heeft op verzoek van Publieke Werken haar leden een vragenlijst doen toekomen in verband met de parkeerproblemen in het winkelcentrum in Oranjestad.

Mede aan de hand van de verkregen antwoorden zal een beleid worden opgesteld om het parkeren zo effectief mogelijk te regelen. De leden moet voor 29 oktober de vragenlijst ingevuld posten bij postbus 140 in Oranjestad. De vragen die beantwoord moeten worden, betreffen de grootte van de winkel, de bergruimte, het aantal werknemers vanaf 1 september 1993, het aantal werknemers die met een eigen auto naar het werk gaat, de openingsuren van de winkel en het aantal eigen parkeerplaatsen van het bedrijf.

Tennistoernooi voor veteranen

ORANJESTAD — Het twaalfde internationale veteranen-tennistoernooi, georganiseerd door Humphrey Hosé en Eddy Ras, wordt van 3 tot 7 november gehouden, ditmaal op de nieuwe banen van de Aruba Racquet Club.

De veteranen-deelnemers komen uit de VS, Venezuela, Barbados, Curaçao, Bonaire, St.Croix, de Dominicaanse Republiek, Puerto Rico en Aruba. Er kan ingeschreven worden voor de klassen A, B, C en A-open, dames en heren. In de A-open nemen uitgenodigde spelers deel. De laatste dag voor inschrijving is 24 oktober. Voor inschrijving en nadere informatie kan contact worden opgenomen met Humphrey Hosé, Dolores Thiel, Adelaida Ponson, Eddy Ras of Rudolf Croes.

Gastspreker in Radisson hotel

ORANJESTAD — Op 12 november houdt de Christian Business Mens Committee (CBMC) van Aruba een diner in het Radisson hotel met de Amerikaanse gastspreker Jerald Maxwell die zal spreken over 'Attaining excellence in the business and professional world'.

Zakenman Maxwell heeft zowel hoogte- als dieptepunten in zijn carrière meegemaakt en deelt zijn ervaringen al jarenlang met anderen middels sessies en seminars. Vorig jaar gaf hij 140 toespraken in twintig landen in vijf continenten.

Alle zakenmensen op Aruba zijn van harte welkom. Tickets kosten 75 florin per persoon, inclusief diner, en zijn beschikbaar via telefoonnummer 22409 en bij alle leden van de CBMC.

Vier toeristen prijzen minister Rudy Croes

ORANJESTAD — In een brief aan premier Nel Oduber prijzen vier Amerikaanse toeristen minister Rudy Croes van Justitie vanwege zijn reddingsactie in de buurt van de Natural Pool.

Nadat de gehuurde jeep van het viertal het begaf, snelde de minister het viertal te hulp. "Hij kreeg onze jeep weer aan de praat, gaf ons wat te drinken en gidste ons terug, waarbij hij een aantal mooie plekjes van Aruba liet zien." Pas later ontdekten de vier toeristen dat 'die vriendelijke meneer' Aruba's minister van Justitie was, vergezeld van een parlementariër, wiens naam ze niet meer weten.

"Deze twee heren hebben onze jeep-toer voor een ramp behoed. Minister Croes verpersoonlijkt de vriendelijke atmosfeer waar uw eiland bekend om staat. Zijn vriendelijkheid zullen we nooit meer vergeten," zo is in de brief aan de premier te lezen, die ondertekend is door Karmen Johnson, Richard J. Harleaux jr., Genora K. Boykins en Wanda Rosemund.

VVD'er Dijkstal: 'Minderhedendebat' nog bij lange na niet afgelopen'

DEN HAAG - Wat kort geleden nog ondenkbaar werd geacht, gebeurde vorige week tijdens een commissievergadering in de Tweede Kamer. Alle partijen, van links tot rechts, spraken zich uit voor meer dwang in het opvangbeleid voor migranten. Nieuwkomers moeten voortaan verplicht naar de Nederlandse les.

VVD-Kamerlid Hans Dijkstal kan tevreden zijn. Hij pleit al jaren voor meer plichten voor minderheden. Nu lijkt hij het gelijk aan zijn zijde te hebben gekregen. Aan de vooravond van een reis van de Kamercommissie voor het minderhedenbeleid naar Engeland volgende week geeft hij echter aan dat wat hem betreft het grote minderhedendebat nog lang niet is afgelopen.

Alle problemen op dit terrein komen in de verkiezingsstrijd weer uitgebreid aan de orde, is zijn overtuiging. "Het gaat in de verkiezingen over een gigantisch maatschappelijk probleem. Hoe proberen wij 800.000 tot 900.000 allochtonen in de steden te integreren, terwijl de werkloosheid in die groep zes keer zo hoog is als bij de autochtonen? En wat is de relatie tussen dat probleem en het feit dat er ieder jaar weer 60.000 nieuwe allochtonen erbij komen", aldus Dijkstal.

De VVD ziet de problemen van allochtonen vooral als een onderdeel van algemene problemen in de steden, en dan vooral in de grote steden. Die worden geteisterd door onevenredig veel werklozen, criminaliteit en verwaarloosde huizen, zo luidt de analyse van Dijkstal. En als het aan hem ligt moet die neerwaartse spiraal zo snel mogelijk doorbroken worden.

Zijn recept zal niet makkelijk zijn, voorspelt hij alvast, maar is uiteindelijk een stuk socialer dan de plannen die de andere partijen erop nahouden. Vooral Groen Links, die de verkiezingen mogelijk ingaat met Mohammed Rabbae van het Nederlands Centrum Buitenlanders (NCB) als lijsttrekker, moet het ontgelden.

"Groen Links heeft al tien jaar lang verzuimd wat er gedaan had moeten worden, namelijk een motie van mij steunen om de Nederlandse taal verplicht te stellen, erkennen dat het onderwijs in eigen taal en cultuur op onze basisscholen ertoe geleid heeft dat een te groot aantal allochtone jongeren in het restonderwijs van het lbo terecht is gekomen en nu in de stadswijken als werklozen criminele daden loopt te plegen, waar Groen Links zich zo boos over maakt", fulmineert dijkstal.

"En met Rabbae heb ik ook nog een appeltje te schillen. Want wat hebben die welzijnsstructuren zoals het NCB werkelijk bijgedragen aan het inhalen van de achterstand?"

Als het aan Dijkstal ligt, komen er in de toekomst vooral veel banen bij voor ongeschoolde allochtonen. Voorwaarde is wel dat het minimumloon zo snel mogelijk wordt afgeschaft en het verschil tussen uitkeringen en lonen groter wordt dan nu het geval is.

Ook moet het stelsel van sociale zekerheid ingrijpend op de helling. De VVD wil een ministelsel, waarbij men zich individueel kan bijverzekeren. Vraag is of een dergelijk recept de toch al zwakke positie van allochtonen en autochtonen in de "oude stadswijken" niet nog slechter maakt. Dijkstal is het daarmee niet eens. Bovendien zegt hij zich gesteund te weten door de rapporten van de commissies-Buurmeijer en Van der Zwan. "De kritiek op ons zou misschien nog wat hout snijden als er in de afgelopen vijf jaar op dit terrein niets was gebeurd en de VVD ineens met een Thatcher-achtige aanpak kwam. Maar de Thatchers van Nederland, die zitten in de commissie-Van der zwan en in de commissie-Buurmeijer", aldus Dijkstal.

Dat de VVD de criminaliteit in de grote steden wil terugdringen mag nauwelijks een verrassing heten. Zo'n 30.000 mensen moeten aan het werk worden gezet om de steden leefbaarder te maken. Vooral werkloze allochtonen moeten hiervan profiteren, vindt Dijkstal. Opmerkelijk is dat het grotere politieapparaat meer werk moet maken van het opsporen van illegalen. "Ja kijk, ik heb bepleit dat we 10.000 agenten erbij moeten krijgen en een deel van die agenten wordt ook voor dat werk ingezet", zegt Dijkstal.

Het VVD-kamerlid hekelt de manier waarop het illegalenprobleem nu wordt behandeld. Volgens hem is het hoog tijd voor een andere koers. Vooral de stadsbestuurders, inclusief die van zijn eigen partij, maar ook bijvoorbeeld de officier van justitie in Amsterdam, moeten de aanpak verscherpen. "Wat ik zo graag zou willen is dat we in het politiek bestuur dezelfde prioriteiten zullen aanleggen op dit punt", aldus Dijkstal.

En de prioriteiten zijn wat Dijkstal betreft duidelijk. Wie illegaal in Nederland verblijft, loopt de kans opgepakt te worden en naar huis te worden gestuurd. "Het doel heiligt natuurlijk niet alle middelen, maar dat is de vraag niet. De vraag is of er überhaupt nog een agent is die ernaar kijkt. Het antwoord is nee. Daar gaan we dan maar eens mee beginnen, dat normale agenten binnen hun normale bevoegdheden normaal hun werk doen."

Ook gruwt de VVD'er van het aantal schijnhuwelijken, waarmee buitenlanders een status weten te verwerven. In Amsterdam is 80 procent van de huwelijken, waarbij iemand uit het buitenland naar nederland wordt gehaald, een schijnhuwelijk, weet Dijkstal uit informatie van de Amsterdamse politie. "We moeten dan beleidsmatig geen gekke henkie spelen en een prachtig ideologisch verhaal houden over het recht van verliefde stelletjes om in Nederland te gaan wonen, als we weten dat de ondergrond daarvan ordinaire handel die bovendien voor een deel ook nog eens wordt beheerst door criminele organisaties."

Het laatste hete hangijzer is de huisvesting van allochtonen. Moeten woningcorporaties en gemeenten mensen actief plaatsen of juist niet? Het voorbeeld in Tilburg, waar buurtbewoners een Antilliaans gezin wegpestten, heeft de VVD aan het denken gezet.

Dijkstal: "Tot nu toe heeft niemand een oplossing gevonden, behalve het sturen van bovenaf. En die oplossing willen wij niet. Dat lijkt dan een onoplosbaar probleem aan het worden. Bovendien speelt er nog een element mee. Want mag je mensen verbieden dat ze bij elkaar willen wonen? Mag je een Ghanees verbieden dat die zijn soortgenoot opzoekt. Bij de witte buurten gebeurt dat al lang. Kijk maar naar Aerdenhout of Bloemendaal. Als je dat bij hen als normaal gedrag toelaat, moet je dat ook bij anderen toelaten. Maar als nu blijkt dat door dat samenwonen van al die Ghanezen een cumulatie van problemen ontstaat, dan moet je ingrijpen. Maar waar ingrijpen, op welke manier ingrijpen? We zitten nog met vragen waar we nu het antwoord niet op weten."

Uitbreiding AHATA-staf

ORANJESTAD — De staf van de Aruba Hotel And Tourism Association (AHATA) is uitgebreid in de persoon van marketing manager Frederik M.Israel. Hij zal de coördinatie op zich nemen van alle activiteiten van de vereniging in nauwe samenwerking met de AHATA marketing commissie onder leiding van Susan Johnson van Bucuti beach resort, en met ATA Aruba en de regionale commissarissen en vertegenwoordigers van ATA.

Pers softbalt tegen biermerken

ORANJESTAD — Vrijdag 29 oktober wordt in de avonduren een liefdadigheids softballwedstrijd gespeeld tussen een selectie van personen werkzaam bij de nieuwsmedia en een selectie van TEC, agente van Polar bier, en werknemers van Polar in Venezuela.

Van Roberto Geerman, van Canal 90, wordt vernomen dat alle media-werknemers die belust zijn op een knockout-zege op de internationale selectie, bij hem kunnen inschrijven bij Voz di Aruba (tel.23355/21601) of Canal 90 FM (24134-28952). Ook cheerleaders kunnen bij Roberto inschrijven. Gegarandeerd wordt dat alle spelers van de media-selectie kans krijgen om één of meerdere innings te spelen. De kans is groot dat de bekende Major League-baseballspeler, de Venezolaan Andres Galaraga die dit jaar champion-batter van de National League werd, op 29 oktober op Aruba zal zijn om de eerste bal te gooien.

Aruba Aloë Balm Nederland

■ *ORANJESTAD — Ten kantore van mr. Caspar Hese vond donderdagmiddag de oprichting plaats van Aruba Aloë Balm Nederland b.v. die de belangen van Aruba Aloë Balm in de Benelux-landen zal gaan behartigen. De oprichting geschiedde door mevrouw I.M. van Woudenberg, de toekomstige directrice van het bedrijf, in tegenwoordigheid van haar echtgenoot Evert van Woudenberg en dr. Koos Veel, directeur van Aruba Aloë Balm.*

Wijnproeverij Café the Plaza

ORANJESTAD — In Café the Plaza hield Chris Benziger gistermiddag een wijnproeverij met onder meer de merken Chardonnay, Cabernet Sauvignon, Blanc de Blancs en de US Vintage Port.

Kanker-vondst van 'Amsterdam' opgekocht

AMSTERDAM - Een Japans bedrijf heeft de rechten verworven van het middel EO9, dat is ontwikkeld aan de scheikundefaculteit van de universiteit van Amsterdam. Als EO9 verder kan worden ontwikkeld tot een medicijn tegen kanker wachten de universiteit miljoenen guldens aan inkomsten.

Dat schrijft het universiteitsblad Folia. Het Japanse bedrijf Kyowa Hakko heeft alvast een fors bedrag betaald om het middel de komende twee jaar verder te mogen testen. De universiteit heeft dat geld besteed aan een apparaat voor scheikundig onderzoek, dat acht ton heeft gekost. Ook is een deel naar de uitvinders gegaan, prof. Dr. W.N. Speckamp en de naamgever van het middel, dr. E.A. Oostveen. Oostveen liet in de jaren tachtig diverse samenstellingen van zijn vinding beproeven, de negende versie bleek het meest geschikt. Een woordvoerder van de universiteit waarschuwt desgevraagd voor al te groot optimisme.

Straatbewoners en gemeente Tilburg mijlenver uiteen

TILBURG - De standpunten van de bewoners van de Veestraat in Tilburg en het college van B en W in die stad, liggen mijlenver uiteen. Dat bleek donderdagavond op een door de gemeente belegde bijeenkomst, naar aanleiding van de vernielingen en racistische leuzen op een woning in de Veestraat. Het huis was toegewezen aan een Antilliaans gezin. Later beletten buurtbewoners dat die discriminerende leuzen werden weggepoetst.

"We discrimineren niet. We willen alleen voorkomen dat er nog meer allochtonen in de Veestraat bijkomen", betoogden sprekers tijdens de emotionele, en soms grimmige bijeenkomst in buurthuis Trouwlaan.

"Die garantie kan ik u niet geven, dat hangt af van de urgentie van de woningzoekenden. Daarbij spelen afkomst, godsdienst, huidskleur en dergelijke geen enkele rol", hield burgemeester Brokx zijn gehoor voor.

De reactie van een van de aanwezigen was heel duidelijk. "Dan kan ik u wel garanderen dat Tilburg nog vaker de landelijke pers zal halen als er nog meer buitenlanders een huis krijgen in de Veestraat."

"We kunnen en zullen niet toestaan dat het recht in eigen hand wordt genomen", reageerde Brokx. "Begrijp je dan niet dat de maat vol is? De gemeente koopt lennelijk met een plaat voor de koop", was meteen de reactie vanuit de zaal.

Bewoners betoogden dat de verhoudingen tussen de huidige bewoners goed zijn. Maar of dat zo zal blijven, is maar de vraag. Een van hen: "Ik ben bang dat de allochtonen die er nu wonen straks geen leven meer hebben als er nog meer bijkomen. In dat geval beklaag ik die mensen. Nu is alles nog pais en vree."

Brokx had drie wethouders meegebracht naar het buurthuis, maar hij voerde voornamelijk zelf het woord. Daarbij moest hij bij herhaling schimpscheuten incasseren en in een enkel geval een platvloerse scheldkanonade. Dat viel bij andere bewoners weer verkeerd. "We hoeven het niet met de burgemeester eens te zijn, maar we moeten wel netjes blijven".

De bewoners van de Veestraat vinden juist dat zij worden gediscrimineerd, zo bleek meer dan eens overduidelijk. Bovendien zou de gemeente zich weinig aan de buurt gelegen laten liggen. "Het staat er vol met oude kapotte aanhangers, caravans en paardentrailers waar de vuiligheid uitpuilt. De ratten kruipen er rond. Ik heb de gemeente wel tien keer gebeld, maar niemand doet er wat aan", zegt een van de bewoners.

Brokx beloofde beterschap: "Dat kan ik u wel toezeggen. We zullen meer zorg aan de buurt besteden dan we wellicht in het verleden hebben gedaan". De buitenlanders die nu al in de Veestraat wonen, vinden ook dat er niet nog meer allochtonen bij moeten komen en dat de maat vol is, zei een van de aanwezigen.

Het wordt, na enig aandringen van de eerste spreker, bevestigd door een buitenlandse die er woont. De vrouw zegt ook dat er in haar straat geen sprake is van discriminatie. Een vertegenwoordigster van een plaatselijke anti-discriminatiegroepering krijgt de handen op elkaar. "De gemeente moet bekijken wat de werkelijke knelpunten zijn. De wijk is jarenlang achtergesteld. Het was een soort dumpgebied. Daar moet iets aan worden gedaan." Brokx zei het daar helemaal mee eens te zijn. Een van de aanwezigen reageerde onmiddellijk: "Doe er dan wat aan".

HANDBAL / BUNNIK — Leon Frissen heeft aangekondigd zijn zetel als lid van het bestuur van het Nederlands handbal verbond (NHV) beschikbaar te stellen. Hij was belast met commerciële en sponsorzaken. Frissen heeft zijn besluit om persoonlijke redenen genomen.

Voorzitter VN-Irakcommissie:

'Aanzienlijke vooruitgang'

NEW YORK - De voorzitter van de VN-speciale commissie voor de ontwapening van Irak heeft vrijdag in de Veiligheidsraad (V-raad) verklaard dat Irak aanzienlijke vooruitgang heeft geboekt in het voldoen aan de eisen van de raad tot vernietiging van zijn nucleaire, chemische, biologische en ballistische wapens.

Maar volgens Rolf Ekeus heeft Baghdad nog niet ingestemd met plannen voor voortgaand toezicht om te voorkomen dat verboden wapens niet opnieuw worden aangeschaft. Pas ook als aan deze eis is voldaan zal de Veiligheidsraad (V-raad) opheffing van zijn embargo op de export van olie door Irak kunnen gaan overwegen. Het embargo vormt onderdeel van sancties die de raad tegen Irak instelde nadat het aan het eind van de Golfoorlog uit Kuwayt was verdreven.

Irak wil opheffing of verzachting van dit embargo voordat het voldoet aan de voorgestelde maatregelen voor voortgaand toezicht, maar te betwijfelen valt of de raad en daarin vooral de VS en Groot-Brittannie daarmee zullen instemmen.

Eerder zei Ekeus dat het zes maanden zou duren voordat alle wapengegevens zouden zijn gecontroleerd en voortgaand toezicht rond zou zijn en zijn commissie aan de raad zou kunnen melden dat Irak aan zijn wapeneisen voldoet. Vrijdag zei Ekeus' woordvoerder Tim Trevan echter dat de klok voor dit tijdschema "nog niet is begonnen te tikken"

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
Zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur: dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARRIO JANWE
Dammen:
elke donderdag van 15.00-18.00 uur damles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar en van 19.30-23.00 uur voor geïnteresseerden vanaf zestien jaar.
Schaakvereniging Janwé:
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

RUST & BURGH
(Schaakvereniging Curaçao)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

ZONDAG

TAFELTENNIS
(Curaçaose Tafel-Tennis Bond)
14.30 uur vervolg *Polar*-toernooi - Recreatiezaal Irene Moreno te Suffisant.

TENNIS
(RCC)
18.30 en 20.00 uur clubkampioenschappen - RCC-banen te Mon Repos.

* * * * * * * * * * * * * * * * *

BOKSEN / SCHWERIN — De succesvolle amateurbokser Andreas Tews heeft zijn loopbaan beëindigd. De 25-jarige vedergewicht heeft geen motivatie meer en is bovendien te druk met prive- en zakelijke kwesties.

Roda JC bezet derde plaats na overwinning van 2-1 op Vitesse

KERKRADE — Vitesse is de aansluiting met de top van de eredivisie kwijtgeraakt door twee uitstapjes naar Limburg. Negen dagen na de nederlaag tegen VVV gingen de Arnhemmers in Kerkrade onderuit tegen Roda JC: 2-1. En passant verloren ze de derde plaats aan Roda. Het team herstelde zich van de wanprestatie tegen Sparta, die twee weken geleden had gezorgd voor een woedeuitbarsting bij de schreeuwerige trainer Stevens en zijn net zo luidruchtige assistent Versluys. De instelling moest beter, vond het duo.

In stadion Kaalheide bleek, dat Roda een ploeg heeft die juist achter de traditionele top-drie kan eindigen. Volgende week is de confrontatie met het tobbende PSV. Roda, vorig jaar klant voor degradatie, heeft de opleving mede te danken aan de liefde van geldschieter Nol Hendriks voor de club.

De textielbaron schonk Kerkrade voor het seizoen van Hoogdalem (RKC), Van Galen (Haarlem), Doomernik (PSV), Babangida (VVV), Derksen (Den Bosch) en de Pool Kaliszan. De selectie is nu zo breed, dat Derksen gewoon op de bank zit. Kaliszan mag eerst rustig wennen aan het leven in het gebied dat ooit de naam oostelijke Mijnstreek kreeg.

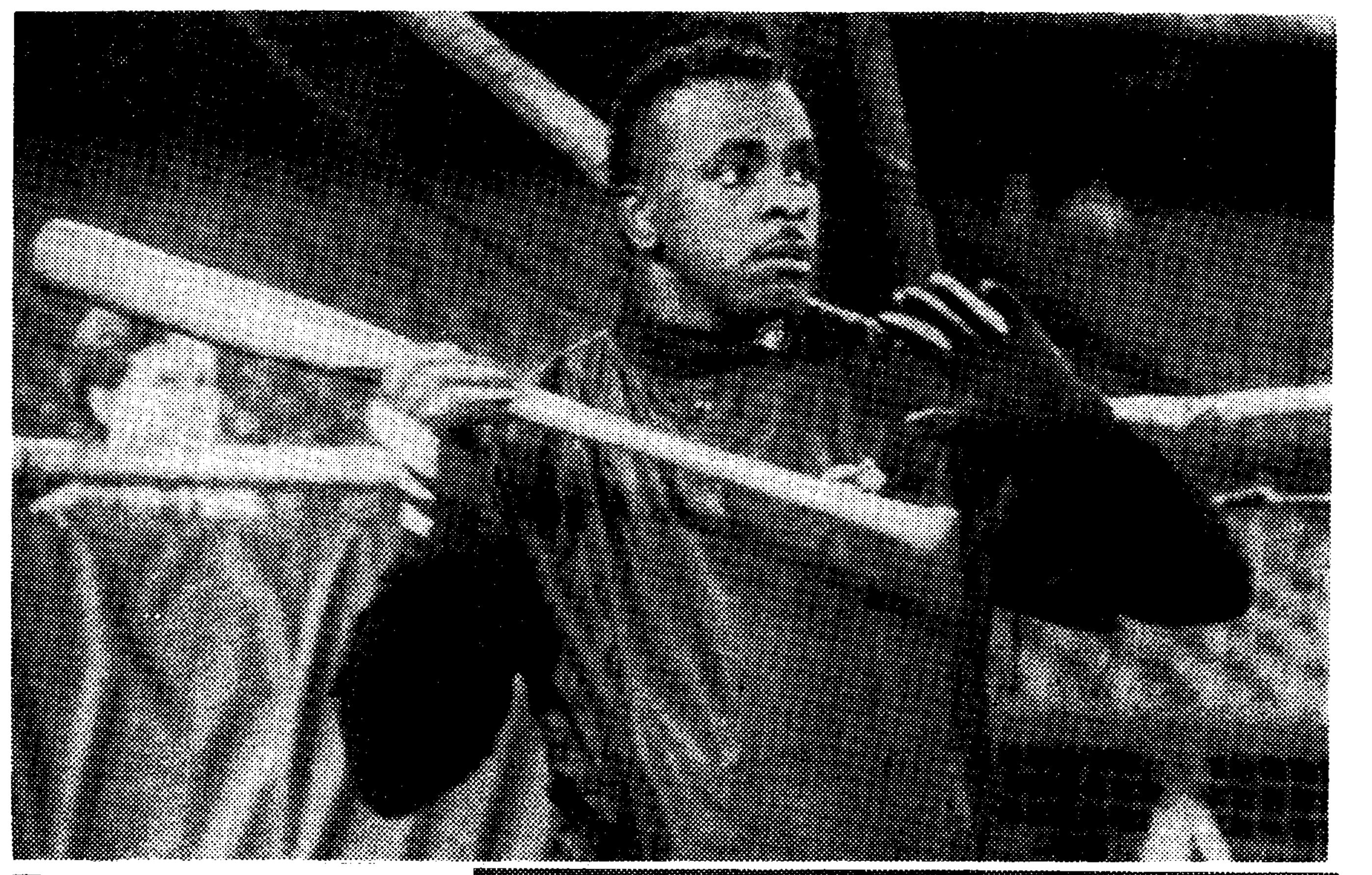
De voorhoede van Roda is uitstekend. De razendsnelle Babangida, de lieveling van Kaalheide, de trefzekere Hofstede en de creatieve Huiberts op links. Achterin staan stevige, sobere verdedigers als Senden, Nascimento en Luijpers.

Roda JC had een superstart. Na tien minuten was de stand 2-0. Het eerste doelpunt was van Van Galen, die een door doelman Van der Gouw slecht weggewerkte hoekschop met links inknalde. Even later bewees Babangida zijn snelheid. Hij achterhaalde een passje van Huiberts, dat voor de meeste aanvallers in de eredivisie te hard zou zijn geweest precies voor de achterlijn. Hofstede kopte de voorzet tegen de lat, maar joeg de bal daarop in het net. Het was zijn achtste treffer van het seizoen, waarmee hij Ajacied Litmanen evenaarde.

Babangida was voor rust de opvallendste speler bij Roda. De kleine Nigeriaan maakte zijn rentree na een sleutelbeenbreuk, die hij vijf weken geleden had opgelopen tegen Go Ahead Eagles, bij een botsing met landgenoot Rufai. Zijn snelheid was linksachter Vermeulen veel te machtig.

Misschien was Vermeulen wel opgelucht, toen hij in de 24ste minuut het veld met een blessure kon verlaten. Larossi verving hem, Laamers ging 'Baba' bewaken. Cocu, aanvankelijk in het centrum van de verdediging geposteerd door het ontbreken van de geblesseerde van De Looi, schoof op naar het middenveld. Hij was voor rust het dichtst bij een Vitesse-doelpunt. Uit een voorzet van Latuheru kopte hij tegen de paal.

Na rust viel Roda ver terug. Babangida was moe of kansloos tegen Laamers, Vitesse vocht terug. Gillhaus scoorde tegen met het hoofd na een vrije trap van Laamers. Net als voor Hofstede was het het achtste doelpunt voor de zeventiende speler van Oranje. Met enig geluk hield Roda de voorsprong vast, waardoor in vijf thuisduels pas een punt verspeeld is.

■ *TORONTO — In de National league wordt er zonder aangewezen slagman (designated hitter) gespeeld. Dat houdt in dat tijdens de wedstrijden in Philadelphia, de werpers van Toronto Blue Jays zelf in de 'battingbox' moeten verschijnen. Vandaar dat werper Juan Guzmán (zie foto) van Toronto vrijdag wat onwennig en voor het eerst dit seizoen een slaghout in zijn handen nam. Toronto Blue Jays, kampioen in de American league, speelt in de World Series tegen Philadelphia Phillies.*

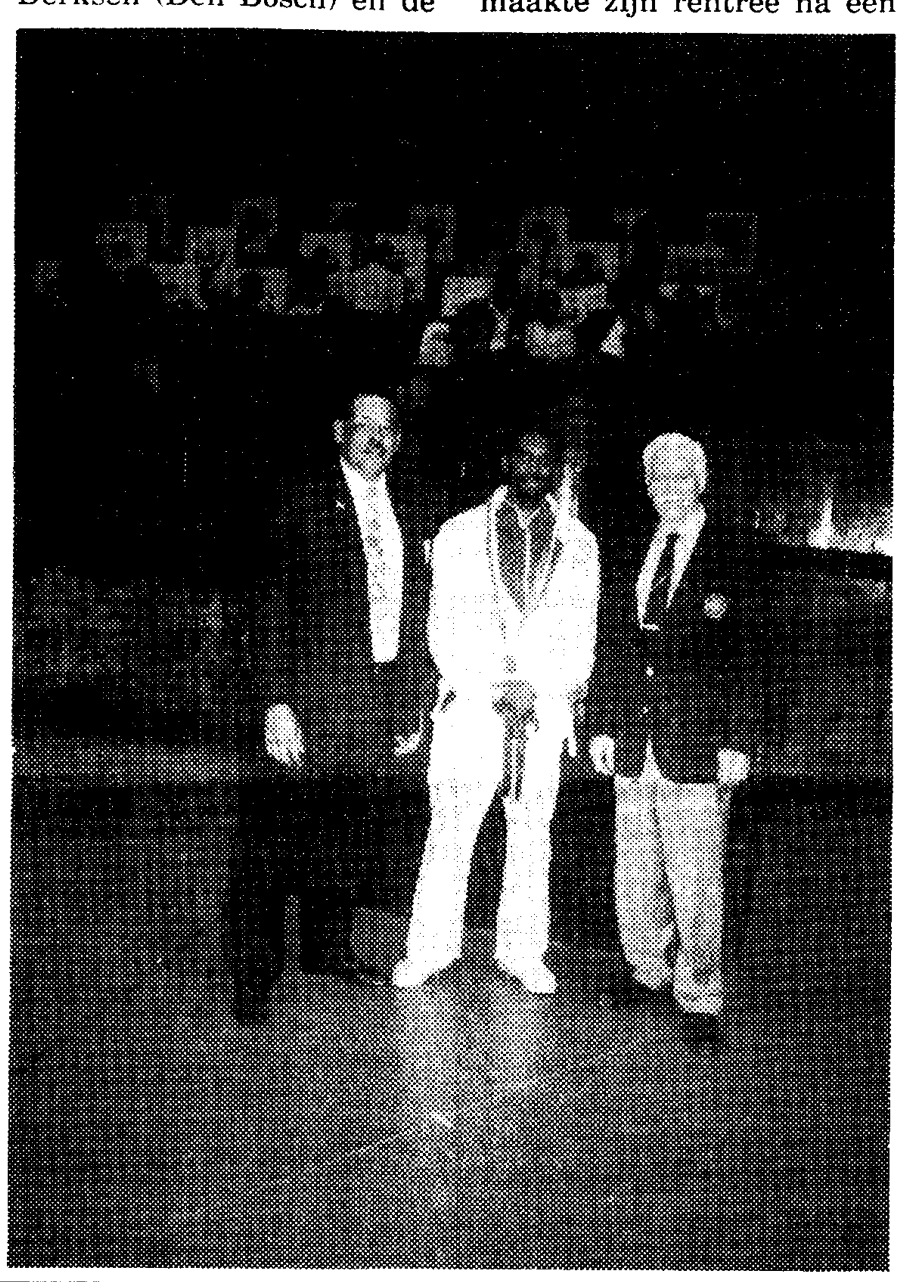
■ *TORONTO — Het feit dat er in de National league zonder aangewezen slagman wordt gespeeld, is reden voor de technische staf van Toronto Blue Jays om de nodige wijzigingen aan te brengen in het team. Paul Molitor (op de voorgrond) die normaliter aangewezen slagman is van Toronto gaat in de World Series tegen Philadelphia Phillies het derde honk bewaken. De laatste keer dat Molitor op die positie speelde was in het seizoen 1990.*

■ *WILLEMSTAD — Dudley Josepa heeft nogmaals bewezen dat hij een van de beste Curaçaose karateka's is en dat hij nog aardig meedraait in de mondiale top. Voor het tweede achtereenvolgende jaar behaalde hij brons op het WK-Karate.*

De kampioenschappen werden dit jaar in Algerije gehouden onder auspiciën van de Internationale Karate Federatie. Curaçao nam deel aan de competitie met een kleine delegatie van zes karateka's.

Josepa had geen problemen in de voorrondes, maar tegen de vechtersbazen uit Frankrijk en Duitsland ondervond hij hardnekkige tegenstand. In de categorie + 78 kilogram slaagde Josepa uiteindelijk erin de derde plaats te bezetten, alhoewel hij de Brit Cole naast zich moest dulden op het erepodium.

Op de fotocombinatie: Dudley Josepa in het bijzijn van delegatieleider Jules Tunk (links) en George Anderson die vice-voorzitter is van de Internationale Karate Federatie. Op de andere foto de winnaars in de categorie +78 kilo: vlnr Cole (3e plaats), Josepa (3e plaats), Pinna (1ste plaats) en Tomao (2e plaats).

Op tennistoernooi van Tokyo

Paul Haarhuis wint ook van Rus Andrei Medvedev

TOKYO — Paul Haarhuis heeft bij het met 1,8 miljoen gulden gedoteerde tennistoernooi van Tokyo de halve finale bereikt. De Nederlander versloeg vrijdag de als vierde geplaatste Oekraïner Andrei Medvedev in twee sets: 7-5 en 6-1. De volgende tegenstander van Haarhuis is Ivan Lendl, die verrassend van Boris Becker won.

De Nederlander Paul Haarhuis bewijst in Japan in grote vorm te zijn. De Brabander zette eerst de als vijfde geplaatste Kroaat Ivanisevic aan de kant en liet er binnen 24 uur een overwinning op Medvedev op volgen. De Oekraïner was in de tweede ronde verantwoordelijk voor de uitschakeling van Jacco Eltingh.

In Tokyo werden in de kwartfinales de nummers een tot en met vier van de plaatsingslijst uitgeschakeld. Lendl versloeg Becker (6-3, 1-6 en 7-6), Martin vloerde Edberg (6-4 en 6-4), Rusedski was sterker dan Chang (4-6, 6-3 en 7-6).

Vooral het succes van Lendl was opvallend. De 33-jarige routinier, gezakt naar de 18e plaats van de wereldranglijst, werd dit seizoen al negen keer in de eerste ronde uitgeschakeld. Hij won slechts een toernooi. Wel veroverde hij in Tokyo in vervlogen tijden al vier keer de hoofdprijs. Tegen Becker incasseerde hij twintig aces, in beslissende set won hij de tiebreak met 7-2.

De Amerikaan Todd Martin, vorig jaar nog 87ste op de wereldranglijst en inmiddels opgeklommen naar de zestiende plaats, verwijderde Stefan Edberg uit het toernooi. De Zweed, winnaar van het Japanse evenement in 1987 en '91, had in de beslissende fase van de eerste en tweede set geen antwoord op het directe spel van zijn tegenstander. "Martin pakte zijn kansen, ik liet ze liggen. Daarnaast serveerde ik onder mijn niveau", verklaarde de Zweed de verrassende nederlaag. Edberg sloeg in het duel zes dubbele fouten. Dit seizoen won de Zweed slechts een toernooi.

Michael Chang deed in Tokyo een mislukte gooi naar zijn vijfde eindzege in 1993. De favoriet van de Japanners legde het af tegen de ongeplaatste Canadees Rudsedski. De kleine Amerikaan, zevende op de wereldranglijst, had grote problemen met de harde opslag van zijn 20-jarige tegenstander.

De Canadees beleeft in Tokyo hoogtijdagen. Hij schakelde naast Chang ook de geplaatste Zuidafrikaan Wayne Ferreira (11e) en Richard Krajicek (6e) uit. "Deze baan is snel en dat past perfect bij mijn spel", verklaarde de nummer 130 van de wereld zijn ongekende succes.

U-17 selectie speelt tegen Aruba en Nederland

WILLEMSTAD — De U-17 voetbalselectie van Curaçao is vandaag afgereisd naar Aruba voor deelname aan een minitoernooi in Oranjestad. De formatie onder leiding van erkende KNVB-oefenmeester Etienne Sillie, heeft dit jaar al twee toernooizeges behaald en bewezen dat het eiland over talentvolle voetballers beschikt.

De selectie van de jeugdige voetballers tot en met zeventien jaar wonnen in Barquisimeto, Venezuela van het jeugdelftal van Peru. Op het U-17 Internationaaltoernooi van eredivisionist Victory Boys zegevierde de pupillen van Sillie nogmaals op de Peruaanse selectie. Met die overwinning claimde Curaçao toen de toernooititel.

Op Aruba komt de U-17 Curaçaose selectie uit tegen het elftal van Aruba en een team uit Nederland. Zeventien voetballers en vijf bestuurders vliegen vandaag over naar Oranjestad voor die sportieve uitwisseling.

Johan Cruijff uit toch kritiek op spel Oranje

BARCELONA — Johan Cruijff blijft gereserveerd in zijn uitlatingen over het Nederlands elftal. Ook nu kwalificatie voor de wereldtitelstrijd nabij is. In de toonaangevende Catalaanse dagbladen ging Johan Cruijff desondanks kort in op het succes van Oranje. "Het spel van Nederland was niet goed. Eerder slecht. Dat is echter niet van belang. Het ging om het resultaat. Daarover moeten we zeer tevreden zijn. Feit is dat we nog een punt van kwalificatie af zijn."

Over Barcelona zelf verklaarde Johan Cruiff: "Op dit moment liggen mijn belangen bij Barcelona", zegt de oefenmeester. De waarschijnlijk aanstaande bondscoach van Oranje heeft voor zijn terughoudendheid meerdere redenen. Hij wil dat zijn 'eigen' internationals zich bezighouden met het teambelang en niet met de beslissende wedstrijd van het Spaanse elftal tegen Denemarken.

Terug naar de ontmoeting Nederland - Engeland. Cruijff noemde Ronald Koeman de beslissende factor. "Hij had geluk dat hij niet de rode kaart kreeg wegens zijn overtreding op Platt. Op de belangrijke momenten was zijn klasse echter doorslaggevend. Ronald is een geboren winnaar."

Over de eindronde wil Cruijff nog niet praten. In principe is hij de chef in Amerika, al is er van een definitief contract nog geen sprake. Daarom wil hij over bijvoorbeeld de affaire Ruud Gullit niet al te veel zeggen. "Maar in het hypothetische geval dat ik bondscoach zou zijn en Gullit is beschikbaar, en in vorm, dan zou ik hem waarschijnlijk wel selecteren."

Ben Johnson traint bij footballclub

TORONTO — De vroegere Canadese sprinter Ben Johnson hoopt op een contract bij de Toronto Argonauts, een club in het Noordamerikaanse football. De exatleet traint momenteel bij de club.

"Het is te laat hem nu een contract te geven", zei Nick Volpe, hoofd personeelszaken van de Argonauts. "Maar we hebben hem aangeraden thuis te oefenen. Mogelijk wordt hij volgend seizoen voor het trainingskamp uitgenodigd." De Argonauts bezetten de laatste plaats in hun afdeling van het Canadese football.

Johnson was 's werelds beste sprinter, totdat hij tijdens de Olympische Spelen in Seoul (1988) op doping werd betrapt en voor twee jaar geschorst.

WIELRENNEN / BOLOGNA — De start van de ronde van Italië begint volgend jaar in Bologna. De 77ste aflevering, de afgelopen twee seizoenen gewonnen door Miguel Indurain, begint op 22 mei en duurt tot 12 juni. Het routeschema wordt op 13 november officieel gepresenteerd.

* * * * *

MSV Duisburg wint met 1-0 van Eintracht Frankfurt

DUISBURG — Eintracht Frankfurt leed vrijdag in de twaalfde wedstrijd van de Duitse Bundesliga de eerste nederlaag. MSV Duisburg klom door de 1-0 naar de derde plaats. Werder Bremen, nog tussenbeide, kan zaterdag door winst bij SC Freiburg de koploper tot op een punt naderen. Duisburg, na enkele jaren afwezigheid bezig aan een opvallende rentree op het hoogste niveau, won op basis van inzet.

Frankfurt speelde in de eerste helft hautain. Na het doelpunt van Preetz, drie minuten voor de rust, werd de tweede helft evenwichtiger. Doelman Rollmann, behalve in de voetballerij ook werkzaam als sportjournalist, hield de voorsprong vast. Bij Duisburg ontbrak verdediger Nijhuis. De Enschedeer was na de 1-4 tegen Borussia Monchengladbach door trainer Lienen gepasseerd, evenals de Oostenrijker Reinmayr.

Wattenscheid'09 maakte in de thuiswedstrijd tegen FC Koln een achterstand van 0-2 ongedaan: 2-2. Baumann en Lehmann waren in de eerste helft voor de bezoekers succesvol, na de rust scoorden Fink en Lesniak. Ook Dynamo Dresden - Karlsruher SC (1-1) eindigde onbeslist. Bij Wattenscheid -FC Koln (2-2) en Dynamo Dresden - Karlsruher SC (1-1) werden de punten gedeeld.

Vriend van Krabbe beschuldigd van stasi-activiteiten

BERLIJN — De vriend van Katrin Krabbe, Torsten Krentz, zou in de vroegere DDR medewerker zijn geweest van de Stasi, de Oostduitse inlichtingendienst. Dat meldde dinsdag Sender Freies Berlin, die als bron de voormalige wereldkampioene kano, Katrin Borchert, opvoerde.

Borchert en Krentz, ex vicewereldkampioen kano, waren tot de val van de Berlijnse muur clubgenoten bij SC Neubrandenburg. Volgens Borchert zou Krentz onder de naam 'Torsten Stark' de Stasi regelmatig informatie hebben verstrekt over de leden van de Oostduitse nationale kanoploegen. Krentz (26) beëindigde in 1991 zijn loopbaan.

Algemeen / ATLANTA — McDonald's is toegetreden tot de rij sponsors voor de Olympische Spelen van 1996 in Atlanta. De fast-foodfirma is de zevende grote geldschieter, die de organisatie heeft binnengehaald. De Amerikanen streven naar minstens twaalf hoofdsponsors.

* * * * *

HOCKEY / BRUSSEL — Azerbeidzjan en Turkmenistan zijn voorlopig toegelaten als lid van de Internationale Hockey Federatie. Er zijn nu 116 aangesloten associaties. Het totaal aantal kunstgrasvelden voor hockeydoeleinden in de wereld heeft onlangs de 1500 overschreden. Bijna een-zesde daarvan bevindt zich in Nederland.

* * * * *

■ *HAMBURG — De voorwaardelijke straf van twee jaar wat de vrijlating inhield van Gunther Parche (zie foto), is nog steeds het onderwerp van gesprek in de internationale tenniswereld. Een rechter in Hamburg heeft met haar uitspraak Parche, die Monica Seles met een keukenmes in de rug stak, op vrije voeten gesteld.*
Naast de Internationale vrouwen-tennisorganisatie WTA die het gevelde oordeel hekelde, reageerde Seles zelf vol afschuw over de vrijlating van haar belager. Ook Martina Navratilova en Steffi Graf hebben hun teleurstelling geuit over de opgelegde voorwaardelijke straf voor Parche.

VOETBAL / ZEIST — De Tuchtcommissie van de KNVB heeft Gert van Hanegem voor vier wedstrijden geschorst. De middenvelder van hoofdklasser Holland werd schuldig bevonden aan het trappen van een tegenstander in het turbulente duel met RCH. De zoon van Feyenoord-trainer Wim van Hanegem werd vrijgesproken van de beschuldiging, dat hij na afloop tegen de rug van de scheidsrechter zou hebben getrapt.

KNVB boekt ruim vijf miljoen gulden winst

ZEIST — De sectie Betaald Voetbal van de KNVB heeft het seizoen 1992/93 afgesloten met een positief saldo van bruto 5,9 miljoen gulden. In de begroting was rekening gehouden met een overschot van iets meer dan 2,8 miljoen gulden. De forse winst blijkt uit het financieel jaarverslag, dat vrijdag is gepubliceerd.

De hogere baten zijn onder meer het gevolg van een aanzienlijk beter resultaat bij interlands. Het A-elftal speelde in het boekjaar acht wedstrijden, waarvan vijf in Nederland. Daarbij waren de inkomsten ruim 1,4 miljoen hoger dan begroot.

Ook de opbrengsten uit sponsoring (zes ton), recette-heffingen (6,7 ton), rente (8,6 ton), bekerfinale/Super Cup (2,4 ton), boeten/tuchtzaken (1,1 ton) vielen aanmerkelijk groter uit. Een eenmalige btw-restitutie over de periode 1984-92 bedroeg ruim vier ton. Door hogere lasten (1,1 miljoen gulden) werd de winst enigszins gedrukt.

Het sectiebestuur kan uiteindelijk van het batig saldo (5,9 miljoen) 'slechts' 4,6 miljoen gulden verdelen. Om de slechte vermogens- en liquiditeitspositie van de centrale KNVB te verbeteren, werd in de loop van het seizoen een eenmalige bijdrage geleverd van 1 miljoen gulden. Ook de amateurtak maakte dat bedrag over. Beide secties deelden, zoals gebruikelijk, eveneens het verlies op jaarbasis van de centrale KNVB. Het afgelopen seizoen bedroeg het nadelig saldo 5,6 ton. Een tekort van 8,5 ton was begroot.

Het sectiebestuur betaald voetbal stelt voor de netto-winst van 4,6 miljoen als volgt te verdelen: 2,3 miljoen naar de algemene reserve, 1,15 miljoen naar het garantiefonds accommodaties bvo's, 1,15 miljoen naar de 36 profclubs. Tijdens de algemene vergadering betaald voetbal op 29 november in zeist wordt ondermeer het financiële jaarverslag behandeld.

Ajax en PSV wachten zware uitbeurten

Amsterdamse formatie mist veel basisspelers

DEN HAAG — De Nederlandse voetbalwereld gaat na de sensationele triomf op Engeland (2-0) weer over tot de orde van de dag. De competitie in de eredivisie wordt hervat met een aantal aantrekkelijke wedstrijden. De duels FC Twente tegen Ajax en FC Utrecht versus PSV zijn de blikvangers van de tiende speelronde. Belangrijke Ajacieden staan aan de kant. In de Kuip krijgt landskampioen Feyenoord Willem II op bezoek.

In de aanloop naar de wedstrijd tegen FC Twente klaagde Louis van Gaal, de trainer van Ajax, over zijn kleine selectie. De Noordhollandse coach miste in verband met interlandverplichtingen, vakanties en blessures liefst tien spelers uit zijn vaste groep. Ronald en Frank de Boer, Frank Rijkaard en Marc Overmars deelden mee in de Oranje-vreugde, Litmanen speelde en scoorde voor Finland in de WK-kwalificatiewedstrijd tegen Zweden (2-3).

De Nigeriaan George en de Zweed Pettersson genoten in hun geboorteland van een paar vrije dagen. Davids, Kreek, Oulida en Van Vossen bleven de afgelopen dagen aan de kant met blessures. Pas op zaterdag heeft Van Gaal de ploeg bijeen die in Enschede de ongeslagen status moet verdedigen. "Leuk is anders", mokte de voormalige gymnastiekleraar.

PSV vertrekt zondag evenmin zorgenvrij richting Utrecht. De onttroonde landskampioen maakt een moeilijke fase door. De gerenoveerde formatie draait nog niet. Twee weken geleden werd voor eigen publiek tegen RKC (1-1) het vijfde verliespunt van het seizoen ingeleverd. "De titel kunnen we nu al vergeten", verzuchtte de nieuwe trainer Aad de Mos, die zijn sterke ambitie voorlopig in Eindhoven niet kan botvieren.

Bij Feyenoord daarentegen kent het optimisme geen grenzen. Hoewel de titelverdediger zeker niet vlekkeloos speelt, zijn de resultaten florissant. Met de maximale score uit acht wedstrijden voeren de Rotterdammers de ranglijst fier aan.

CSC organiseert Noro Tennistoernooi

WILLEMSTAD — In de periode van 12 tot en met 27 november zal op de banen van tennisclub CSC te Damacor het NORO-tennistoernooi plaatsvinden.

Het NORO-toernooi is een open mixed-dubbeltoernooi waarbij de partners bij het sluiten van de inschrijving samen minimaal 75 jaar oud moeten zijn. Junioren die zich willen inschrijven met een partner moeten minimaal zestien jaar oud zijn bij het sluiten van de inschrijving.

De inschrijving voor het NORO-toernooi is reeds gestart en sluit op 29 oktober. Inschrijfformulieren kunnen aan de bar van het CSC te Damacor worden gehaald en ingeleverd. Bij inlevering van het inschrijfformulier moet het inschrijfgeld direct voldaan worden.

Er zal gespeeld worden in de A-, B- en C-klasse. De voorronde kent een poule-indeling. Na de voorronde gaan de twee best gekwalificeerde *couples* van elke poule over naar de winnaarsronde en de verliezers gaan over naar de verliezersrondes.

Voetballers in gevecht met politie-agenten

PORTO ALEGRE — De Braziliaanse televisiekijkers hebben donderdagavond kunnen genieten van een flinke vechtpartij tussen politiemensen en spelers van het Uruguayaanse voetbalteam Peñarol. De Uruguayanen kregen harde klappen van de Braziliaanse oproerpolitie, nadat ze aan het einde van het duel tegen Gremio de Colombiaanse scheidsrechter te lijf waren gegaan.

Gremio plaatste zich voor de tweede ronde van Zuidamerikaanse Super Cup door de thuiswedstrijd met 2-0 te winnen. Het eerste duel eindigde in 1-0 voor Peñarol. Het duel tussen de twee teams was hard. De Colombiaanse scheidsrechter voelde zich genoodzaakt vier leden van beide teams van het veld te sturen. De overgebleven spelers van Peñarol reageerden na het laatste fluitsignaal hun woede op de arbiter af. Voor de politie was dat het sein hem te ontzetten. Door flink met de wapenstok tekeer te gaan.

De spelers lieten zich op de vlucht naar de kleedkamer ook niet onbetuigd. Ze sloegen en schopten naar de ordebewaarders. De televisie bracht een voetballer van Peñarol in beeld, die liggend op de grond met een wapenstok werd bewerkt.

NOCNSF stelt zich garant voor deelname

Nederlands mannen-volleybalteam gaat deelnemen aan World League

DEN HAAG — Het Nederlands mannenteam neemt ook in de zomer van 1994 deel aan de World Volleyball League (WVL). De Nederlandse Volleybal Bond (Nevobo) schikte zich vrijdag naar de financiële voorwaarden van de wereldorganisatie (FIVB). Voor het inschrijfgeld van 450.000 gulden stelde NOCNSF (gefuseerde Nederlandse Olympisch Comité en de Sport Federatie) zich garant, het zoeken naar een nieuwe hoofdsponsor duurt voort. Dan is een miljoen nodig.

Voor coach Joop Alberda, die nu tot en met de Olympische Spelen van 1996 in Atlanta door de Rijksuniversiteit Groningen aan de Nevobo wordt uitgeleend, is het verlengde lidmaatschap van de WVL een opluchting.

De 41-jarige volleybaltrainer, die Nederland begin september bij het Europees kampioenschap in Finland naar de tweede plaats loodste, maakte zich de afgelopen week in andere hoedanigheid verdienstelijk. Hij zocht geldschieters, werd naar eigen zeggen meer dan tien keer vriendelijk ontvangen, kreeg geen groen licht, maar bedacht wel een tijdelijke oplossing. Met ruggesteun van voorzitter Wouter Huibregtsen van de NOCNSF

"In acht dagen tijd hebben we het maximale bereikt. Je kunt niet verwachten in zo'n korte periode een hoofdsponsor te presenteren. Maar het bedrijfsleven heeft weer vertrouwen in het Nederlandse volleybal. Deels door de prestaties, deels door de duidelijkheid die het bestuur rond het nationale team heeft geschapen."

Alberda ontwikkelde een constructie waarin het geïnteresseerde bedrijfsleven hun sponsorgeld bij succesvol optreden krijgen terug betaald. "Wij hebben op korte termijn werkkapitaal nodig. Maar we hebben ook oog voor de problemen van het bedrijfsleven. Daarom bouwen we die restitutie in." De WVL biedt uitzicht op voldoende prijzengeld, de prijzenpot werd voor 1994 meer dan verdubbeld. Indien Nederland de finaleronde haalt, is minimaal een miljoen dollar verdiend. Dan ook kunnen de sponsors worden terugbetaald. Voor de spelers blijft ook geld over.

Volgens Nevobo-voorzitter drs. Herman van Zwieten is het niet verwonderlijk dat coach Alberda als tussenpersoon optreedt. "Joop heeft een goede reputatie, naamsbekendheid, die talenten moet je gebruiken waar ze liggen." De eisen van de FIVB, een der rijkere sportorganisaties, noemt de nieuwe praeses minder logisch.

Van de toplanden in het mannenvolleybal maakten Olympisch kampioen Brazilië, wereld- en Europees kampioen Italië en Japan, als gastland van de meeste sponsors, de 200.000 dollar aan de FIVB over. Armere landen als Cuba en Rusland zullen waarschijnlijk tegen speciaal tarief worden toegelaten. Zij hoeven niets te betalen, maar evenmin op inkomsten na sportieve resultaten te rekenen.

Nederland nam al drie keer aan de WVL deel. In 1991 en '92 werd Oranje vierde. Dit jaar eindigde het gelegenheidsteam, deels zonder de in Italië spelende toppers, in de poule als derde en werd de finaleronde in Sao Paulo gemist. Brazilië won daar zowel van Italië als van Rusland.

Voor 1994 staan drie poules van vier landen gepland. Nederland is in principe ingedeeld in poule C met Brazilië, Zuid-Korea en Finland. Het aantal weekeinden wordt gereduceerd van tien naar zes. Dit in verband met de concurrentie van het WK-Voetbal in de Verenigde Staten. De finaleronde vindt eind juli in Italië plaats.

Ronald Koeman mag spelen

ZEIST — Bondscoach Dick Advocaat kan op woensdag 17 november tijdens de beslissende WK-kwalificatiewedstrijd van het Nederlands elftal tegen Polen toch een beroep doen op Ronald Koeman. De KNVB heeft van de wereldvoetbalbond (FIFA) te horen gekregen, dat de derde gele kaart voor de verdediger van Barcelona geen schorsing tot gevolg heeft.

Koeman kreeg woensdag in het duel tegen Engeland (2-0) zijn derde gele kaart in de kwalificatiereeks voor de eindronde van de wereldtitelstrijd. "De reglementen van de Europese bond en de FIFA zijn door elkaar gehaald. De wereldbond heeft bevestigd, dat een derde gele kaart niet tot een schorsing leidt", verklaarde een woordvoerder van de KNVB.

BONAIRE AGENDA

POLITIE:	8000/
alarmnr.:	11
BRANDWEER:	8222/
alarmnr.:	11
TAXICENTRALE:	8845
HOSPITAAL:	8900/
fax	7446/
alarmnr.	14
BEJAARDENTEHUIS:	8350

****

OPENBARE BIBLIOTHEEK
openingstijden voor het publiek:
Kralendijk:
maandag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, woensdag en donderdag van 08.00-12.00/ 14.00-18.00 uur; vrijdag van 08.00-12.00/ 14.00-17.30 uur.
Rincon:
woensdag van 14.00-18.00 uur en vrijdag van 14.00-17.30 uur.

****

POSTSLUITING
maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

****

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

****

SLACHTHUIS LVV
(tel.: 4393)
open van maandag t/m vrijdag van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

****

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke donderdag van 17.00-17.30 uur bij Hulpbestuurskantoor.
Voor spoedgevallen gelieve tel.: 4255 te bellen of fax 7655.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel.: 4989)
openingstijden maandag t/m zaterdag van 08.00-12.00 15.00-17.00 uur.

****

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

****

Uitslagen micro-boot

KRALENDIJK — De voor dit jaar voor het eerste geïntroduceerde microboten tijdens de zeilregatta bestaan uit di klasse A, B en C.

In de race in de A-klasse (grote boten 40 inches) werd deelgenomen door 23 bootjes en eindigde als eerste 'Destroyer' van Mundo Soleano, 2. 'Mi Pida Kos Dushi' van Lee de Windt en 3. 'Aquila Azul' van Franklin Walter.

In de middenklasse B (33¾ inches) klassificeerde Lee de Windt met 'Bamboe' zich als eerste, 'Deskonosido' van Franklin Walter als tweede en Ellery met 'Moby Dick' als derde.

In de klasse C (30 inches en minder) werd Soliana met 'Sea Lady nummer 1; 2. 'Sobre las Olas' van Walter en 3. 'Piel Roja' van Rayen Varies.

Het waren interessante wedstrijden, die heel veel publiek trokken. Een geslaagd experiment en evenement voor jong en oud.

Berisping voor verantwoordelijken voor uit hand lopen Tailhoek-feest

WASHINGTON - In de VS zijn 32 admiraals en een generaal van het marine-korps berispt wegens niet geven van de juiste leiding, toen piloten van marine en mariniers het op een conventie van de Tailhook Association in Las Vegas in 1991 nodig vonden dames lastig te vallen.

De Amerikaanse onderminister van Defensie voor Marine John Dalton zei vrijdag dat de berispingen zijn gegeven ondanks het feit dat de topofficieren niet betrokken waren bij de intimiteiten

VKC met 104 vrijwilligers actief tijdens regatta

KRALENDIJK — Onder de huidige sterkte van het Vrijwilligers Korps Curaçao (VKC) bevinden zich ook vier dames, die goed passen in deze structuur, zo verklaarde majoor R. Ursula van het VKC, geassisteerd door G. Winklaar (operatieplanning) en R. de Jesus (officier) tijdens de persconferentie in het kampement van de Scholengemeenschap Bonaire (SGB) op donderdagavond.

Het streefgetal van een complete bezetting van het korps is 250 personen. Op verzoek van waarnemend gezaghebber Ramoncito Booi is het korps naar Bonaire gekomen op de eerste plaats voor oefeningen in geval van een ramp en voorts vanwege de enorme drukte met de zeilregatta assistentie te verlenen aan de politie op Bonaire.

Het VKC heeft reeds een hele geschiedenis achter de rug. Naar aanleiding van de ontvoering van de gouverneur door enkele Venezolanen op 8 juni 1929 is het idee ontstaan om een weerkorps op te richten dat op 23 juni van ditzelfde jaar tot stand kwam. Dit korps bleef voortbestaan op vrijwillige basis en in 1939, aan het begin van de Tweede Wereldoorlog werd het VKC een werkelijk korps op militaire basis. Na afloop van de Tweede Wereldoorlog, in 1945, werd het VKC opgeheven en werden alle militairen naar huis gestuurd.

Het VKC bestond alleen op papier. In 1953 werden er pogingen in het werk gesteld om het VKC opnieuw op te richten en kwam ongeveer tien maanden tot leven, maar er werd weer gestopt bij gebrek aan belangstelling.

Er waren slechts dertig vrijwilligers en daar kon men niets mee doen. In 1961 werden wederom pogingen ondernomen om het VKC te activeren en in die tijd kon men zeshonderd man aantrekken. Maar in die tijd beschikte men niet over materialen en moest alles van de grond af opgebouwd worden.

In 1969 bij het ontbreken van de onlusten op 30 mei is het VKC actief naar buiten getreden en vanaf die tijd is de opbouw begonnen van een weerkorps, gebonden aan landsverordeningen met een semi-militaire structuur, dat rechtstreeks valt onder de minister van Algemene Zaken in casu minister-president van de Nederlandse Antillen Maria Liberia-Peters. Door haar toedoen en in samenwerking met de minister van Justitie kan het VKC ingezet worden op elk moment dat zij dit nodig achten.

Het VKC is niet leeftijd gebonden, maar de voorkeur gaat uit naar jongeren met eventueel een militaire opleiding, die gewend zijn geraak met tucht en discipline en een tenue niet schuwen. Gezien de drukte rond de zeilregatta was de opkomst van jongeren voor informatie minimaal, maar bij de leiding van het VKC bestaat de vaste wil om te komen tot een Vrijwilligers Korps Bonaire.

Carnaval '94 begint in Rincon

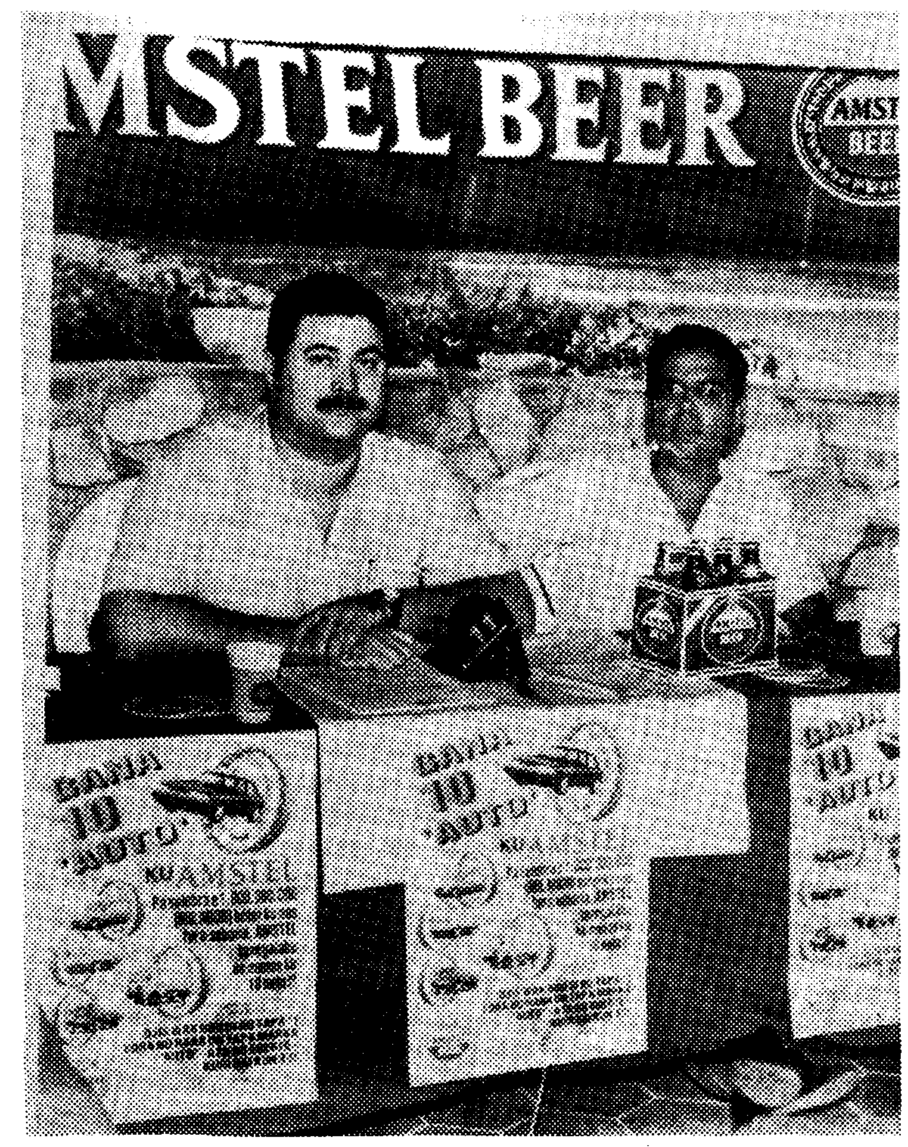
KRALENDIJK — Op de elfde van de elfde wordt de carnavalsperiode 1994 geopend met een maskerade-optocht te Rincon, die opgeluisterd wordt met de tumbakoning 1993. Op diezelfde dag begint de wedstrijd om te komen tot de leuze, waaronder het carnaval van 1994 gevierd zal worden.

Op 8 januari 1994 wordt het carnavalscentrum geopend en kan men zich laten inschrijven voor het meedingen naar de titel koningin, prins en pancho en wordt de winnaar bekend gemaakt van de carnavalsslogan.

Op 21 januari vindt de verkiezing plaats van prins en pancho voor de jeugd en de volwassenen en de dag daarop de verkiezing van de carnavalskoningin in beide categorieën.

Vanaf 28 tot 30 januari vinden de tumbafestiviteiten plaats en in de maand februari worden jump-ups gehouden over het eiland culminerend in de optochten op 5 februari voor de kinderen in Rincon en op 6 februari in Kralendijk en de grote optocht op 12 februari in Rincon en op 13 februari in Kralendijk.

Op 26 februari wordt deze periode afgesloten met de uitreiking van de prijzen aan groepen en personen die aan de optochten hebben deelgenomen en daarvoor in aanmerking komen.

■*Het is alles Amstel wat de klok slaat met Martin den Dulk van de Amstel Brouwerij (l.) op Curaçao en Jose Marchena van Amstel Bier op Bonaire.*

Miljardste Amstelfles ook op Bonaire gevierd

KRALENDIJK — Er is alle reden tot vreugde en voldoening nu de Amstel Brouwerij in haar 34-jarig bestaan een produktie heeft bereikt van een miljard flessen bier.

In een persconferentie op donderdagavond werd de pers een idee gegeven wat een dergelijke produktie betekent in en cijfers, afmetingen en afstanden tot de verbeelding spreekt.

Alle reden om trots te zijn op de kwantiteit en de kwaliteit die bij Amstel hand in hand gaan, zo verklaarde de Amstel marketing manager, Martin den Dulk. Om dit alles te vieren worden er maar liefst tien auto's van de merken Chevrolet, Suzuki en Subaru verloot. De aanduiding voor de winnaars is verborgen onder de plastic dop van de kroonkurken. Deze prijzen kunnen ook op Bonaire vallen.

Minister van justitie bezorgd over georganiseerde misdaad

Hirsch Ballin voorspelt 'slag om de macht in de samenleving'

DEN HAAG/WILLEMSTAD/ORANJESTAD — Volgens minister Ernst Hirsch Ballin (Justitie en Koninkrijkszaken) zullen de politie en justitie de komende kabinetsperiode een slag moeten leveren met de georganiseerde misdaad. Die slag zal beslissend zijn voor de vraag of Nederland na het jaar 2000 nog daadwerkelijk kan blijven functioneren als een democratische rechtsstaat.

In een interview in *de Volkskrant* spreekt de minister van Justitie over een slag 'om de macht in de samenleving'. De komende week verdedigt de CDA-minister in de Tweede Kamer zijn vierde begroting als minister van Justitie in het kabinet-Lubbers III. Hij is somberder dan ooit. In de inleiding op zijn begroting spreekt hij van 'een kritische druk op de rechtsstaat' die voortvloeit uit een 'explosieve stijging van de criminaliteit'. Volgens de minister waren er aan het begin van de kabinetsperiode in 1990 nog te velen in de Nederlandse politiek en samenleving die dachten: "Och, het valt wel mee, het gaat wel weer over."

Zijn uitspraak 'sla om de macht in de samenleving' verklaart hij door op op te wijzen dat een van de meest elementaire kerntaken van een staat is zijn burgers te beschermen tegen geweld.. "De *war against crime* is overigens geen oorlog die je kunt winnen met volledige uitschakeling van de tegenstander. Elke samenleving zal altijd te maken hebben met een bepaalde mate van criminaliteit."

Volgens de minister is de kernvraag 'of wij erin slagen hier in Nederland een situatie te vermijden die je helaas in sommige delen van de wereld ziet, een situatie waarin de georganiseerde criminaliteit delen van de samenleving heeft overgenomen door middel van opbouw en herbelegging van grote criminele vermogen en toepassing van grof geweld'.

Hij zegt te denken aan sommige landen in Zuid-Amerika, waar in ieder geval stukken van het land in die situatie zijn terecht gekomen. "Ik denk ook aan de situatie die zich in verschillende zeer grote steden in de wereld voordoet, waar feitelijk geen effectieve tegenmacht meer aanwezig is." De minister benadrukt in het interview met *de Volkskrant* nog eens de 'zorgelijke tendens' in de ontwikkeling van de misdaad en snijdt ook het probleem van jonge criminelen uit Nederlandse stadswijken aan, zonder die overigens met name te noemen.

"Sommige wijken in de grote steden, ook in Nederland, geven voorbeelden van die problemen (meer geweld, criminaliteit). Als er een groep in onze samenleving is die niet bereikt wordt, bij voorbeeld door gebrek aan scholing of gebrek aan integratie, dan ligt daar een recruteringsmogelijkheid voor de hulpkrachten van de misdaad: de koeriers, de mensen die de lijfwachtersfunctie vervullen of de gewelddpleging verrichten. Het is een probleem dat als het ware vloeiend overgaat in de drugcriminaliteit en in de bendes die de gewelddadige overvallen plegen."

De minister herhaalt beschikbaar te zijn voor een volgende ministersperiode. Het lijkt hem 'een goede gedachte' dat het CDA de post Justitie behoudt, als zijn partij weer tot een nieuw kabinet toetreedt. Hij wil er 'ook weer zelf gestalte aan geven'. Minister Hirsch Ballin kijkt tevreden terug op de voorbije kabinetsperiode met de Partij van de Arbeid. De coalitie heeft goed gefunctioneerd, vindt hij.

"Er is naar mijn ervaring op het belangrijke beleidsterrein justitie geen behoefte om afscheid te nemen van de Partij van de Arbeid." Een deelname van D66 aan een nieuw kabinet heeft voor de minister niet. "De ervaring van de afgelopen vier jaar brengt mij niet tot het oordeel dat het deelname van D66 aan een volgend kabinet op het terrein van Justitie onmiddellijk de betekenis zal hebben van een krachtiger inzet op het gebied van de criminaliteitsbestrijding. D66 was de afgelopen vier jaar bepaald niet de krachtigste steunpilaar voor de versterking van de criminaliteitsbestrijding", aldus de minister in *de Volkskrant*.

D66 BOOS

De woordvoerder Justitie van D66, Kohnstamm, heeft in een radio-interview boos gereageerd op de uitspraken van Hirsch Ballin in *de Volkskrant*. Hij vindt dat — voor wat betreft de medewerking van D66 aan het Justitiebeleid — Hirsch Ballin de criminaliteitsbestrijding verwart met het Justitiebeleid in het algemeen. Volgens Kohnstamm is D66 bij voortduring tegen het beleid van Hirsch Ballin op het gebied van politie geweest. En hij beschouwt dat als terecht.

"Voor wat de criminaliteitsbestrijding aangaat, trekt de minister een wat te grote broek aan. Hij doet net alsof hij de criminaliteitsbestrijding op de kaart heeft gezet, terwijl zijn voorganger Frits Korthals Altes (VVD) op dat terrein als minister van Justitie acht jaar lang zeer verdienstelijk werk heeft verricht", aldus Kohnstamm.

Verdachte moord op Antilliaan aangehouden

DEN HAAG — Een arrestatieteam van de Haagse politie heeft donderdagavond de 26-jarige D.K. aangehouden, die wordt verdacht van de schietpartij op 1 juni in de Haagse Krusemanstraat waarbij een Antilliaan en een Colombiaan om het leven kwamen en een derde man gewond raakte Dit heeft de Haagse politie vrijdag bekendgemaakt.

Bij de aanhouding van de Hagenaar in een woning raakte een politieman licht gewond door een beet van een pitbull. De vriendin van de verdachte, de 21-jarige B.B. uit Den Haag, is aangehouden wegens het verbergen van een van misdrijf verdacht persoon.

Sunfish-klasse domein van Bonaireaanse zeilers

KRALENDIJK — Tijdens de 26ste Bonaire Sailing Regatta staat in de sunfishklasse na zes races C. Soliana met negen punten aan de top. Hierna volgen van Bonaire: Bielderman, Yellow Man, T. Soliana en De Vries en pas op de zesde plaats een 'buitenlander': Schlingemann uit Curaçao. In deze klasse kwamen 32 sunfishes uit: zeventien van Bonaire en vijftien van Curaçao. De laatste racedag in deze klasse was vrijdag.

In de categorie jachten I, II en II staat in het algemeen klassement 'Tambú' uit Curaçao aan de top met vijf punten, gevolgd door 'Zeezot' van Veer uit Bonaire met 5.75 op de tweede plaats en 'Spraybuzz' van Sint Maarten met acht punten op de derde plaats. In de categorie jachten vierde klasse staat 'Carina Rose' uit Curaçao op de eerste plaats met 3.75 en ex aquo 'Dazzler' uit Aruba, vervolgens 'Ocean Gipsy' uit Curaçao met zes punten op de tweede plaats en ex aquo 'Lady Samantha' uit Aruba, eveneens met zes punten, terwijl 'Susanna' uit Bonaire met tien punten op de derde plaats staat. Dit is het resultaat na twee races. Het aantal jachten in de vierde klasse bedraagt in totaal 32.

De windsurfer-klasse voor dames registreerde als resultaat: Adair uit de Verenigde Staten met nul strafpunten na zes races, Ferguson, eveneens uit de VS, met 27.7 op de tweede plaats en Van House met 33.9, ook uit de VS, op de derde plaatse. Er zijn in deze klasse zes deelneemsters, allen uit de VS.

In de categorie zware windsurfers staat na zes races Moore (VS) aan de kop met 8.7 punten en wordt gevolgd door Stanger, eveneens uit de VS, met 14.7 punten op de tweede plaats en op de derde plaats staat Schilder (Curaçao) met 31.1 punten. In de categorie windsurfers licht staat na zes races Patun Saragosa (Bon) met 5.7 punten aan de top, gevolgd op de tweede plaats door Dornelles (VS) met 20.4 punten en Soliano (Bon) op de derde plaats met 26.1 punten.

In de categorie catamarans staat Keijzer met elf punten na zes races aande top en Schrama met 35,4 punten op de tweede plaats en Heemskerk met 35.7 punten op de derde plaats. Er zijn slechts drie deelnemers in deze categorie.

Kamer: Wet schijnhuwelijken onvoldoende tegen vrouwenhandel

DEN HAAG - De Tweede Kamer stemt in met de wet tegen de schijnhuwelijken, maar vindt dat deze wet alleen onvoldoende is om de vrouwenhandel tegen te gaan. Volgens de Kamer moet zeer snel wetgeving volgen om bemiddelaars en vrouwenhandelaren aan te pakken. Dat bleek donderdag tijdens de behandeling van het wetsvoorstel dat schijnhuwelijken tegen moet gaan.

Het wetsvoorstel is bedoeld om het gat in het toelatingsbeleid te dichten. Volgens justitie worden jaarlijks ongeveer 10.000 huwelijken gesloten met als enig doel het krijgen van een verblijfsvergunning. Nederlandse mannen dwingen geronselde buitenlandse vrouwen tot een schijnhuwelijk om hen in de prostitutie te laten werken. Nederlandse vrouwen trouwen voor grote sommen geld met buitenlandse mannen om hen aan een verblijfsvergunning te helpen.

Staatssecretaris Kosto van justitie wil schijnhuwelijken voorkomen door vreemdelingen te verplichten bij het hoofd van de plaatselijke politie een verklaring over hun verblijfsstatus te halen en die te overleggen bij de huwelijksaangifte.

De ambtenaar van de burgerlijke stand kan weigeren het huwelijk te voltrekken als er bemiddelaars in het spel zijn, de documenten vals zijn of er sprake is van prostitutie of een reeks van huwelijken op rij. Als het huwelijk achteraf "schijn" blijkt te zijn geweest, kan de officier van justitie het alsnog nietig verklaren. Dat geldt overigens niet met terugwerkende kracht.

Behalve D66 en Groen Links zijn alle partijen het erover eens dat de voorgestelde wijziging van het burgelijk wetboek nodig is om schijnhuwelijken tegen te gaan. Zij vinden echter dat tegelijkertijd het strafrecht aangepast moet worden om bemiddelaars en vrouwenhandelaren aan te pakken. Kosto zegde toe dat daarvoor wetgeving in de maak is. De Kamer vindt echter dat die veel te lang op zich laat wachten.

Het verzoek van de Kamer om de wet op het Nederlanderschap te wijzigen, zodat de door het huwelijk verkregen Nederlandse nationaliteit kan worden ontnomen, kan Kosto wel sneller honoreren. In de tweede wijziging van de wet op het Nederlanderschap zal deze intrekkingsmogelijkheid worden meegenomen.

Ook de controle op erkenningen van kinderen zal volgens Kosto worden verscherpt. VVD-kamerlid Wiebenga constateerde na drie jaar huwelijk het Nederlanderschap wordt verkregen, een afname van de schijnhuwelijken en een toename van (schijn)erkenningen als kind van Dominicaanse jonge vrouwen door Arubaanse mannen.

D66 heeft zich volledig tegen het wetsvoorstel gekeerd. D66-kamerlid Wolffensperger betoogde dat de wetgever zich niet moet mengen in het burgelijk recht om te trouwen. Als de wetgever wil tegengaan dat vreemdelingen een verblijfsvergunning proberen te krijgen via een huwelijk, dan moet dat bij de aanvraag van de verblijfsvergunning gebeuren, vindt Wolffensperger. Als die aanvraag gebaseerd is op een schijnhuwelijk, kan deze worden afgewezen, stelde hij voor.

Groen Links vindt het wetsvoorstel discriminerend voor paren waarvan een van de partijen vreemdeling is. Volgens Kamerlid Brouwer (Groen Links) wordt om talloze niet-romantische motieven getrouwd zoals het ontlopen van de dienstplicht, belastingvoordelen of pensioenvoorzieningen. Haar partij heeft er grote moeite mee dat de overheid zich nu alleen op huwelijken met een verblijfsrechtelijk oogmerk concentreert.

Syrië dreigt uit MO-overleg te stappen

CAIRO - Syrië heeft zaterdag gedreigd de volgende ronde van de vredesonderhandelingen over het Midden-Oosten in Washington te boycotten als Israël geen bereidheid toont vooruitgang te boeken.

"Wij zullen niet naar Washington gaan om deel te nemen aan onvruchtbare en niet-winstgevende gesprekken. Wij gaan alleen maar als de Israëli's duidelijk maken dat het hun ernst is resultaten te boeken", aldus de Syrische minister van Buitenlandse zaken Farouk Al-Shara, na een onderhoud met de Egyptische president Hosni Mubarak.

Al-Shara had tegen Mubarak gezegd dat de vorige gespreksronden in Washington tussen Jeruzalem en Damascus niets hadden opgeleverd. "Deze barrières zijn niet door Syrië opgeworpen, noch door de sponsor van het vredesproces (de VS) maar zijn afkomstig van de Israëlische kant, die, denk ik, het te druk heeft met het Israëlisch-Palestijnse akkoord", zo zei Al-Shara.

■*Miss Aruba (midden) werd op Hato ontvangen door de Curaçaose 'runner up' 1992 Miss Christina Bakhuis en door de Henny Reinilla, voorzitter van de organisatie achter de Miss Curaçao-verkiezing.*

Technisch Comité moet investeerders trekken

WILLEMSTAD — De introductie van het zakentijdschrift The Curaçao Chronicle, de organisatie van de tiende Conventie over informatiebeveiliging in 1994 en het opzetten van een Internationaal Instituut voor Steganographic Research op Curaçao. Dat is een greep uit de activiteiten die het Technisch Comité 11 in de toekomst wil ontwikkelen. De internationale organisatie, die zich bezighoudt met onderzoek naar de beveiliging van informatiesystemen, koos eind juli Willemstad als hoofdkwartier vanwaaruit geopereerd gaat worden.

Na een periode van twaalf jaar in Maastricht heeft het Technisch Comité 11 zijn hoofdkantoor overgeplaatst naar Willemstad voor eveneens een periode van twaalf jaar. Het comité is onderdeel van de International Federation for Information Processing en is aangesloten bij de VN-organisatie UNESCO. De organisatie die leden in meer dan tweehonderd, bij de VN aangesloten, landen heeft, liet uiteindelijk na twee jaar lobbyen tussen Aruba en de Nederlandse Antillen haar keuze vallen Willemstad.

Secretaris generaal van het comité, prof. dr. Bertil Fortrie, lichtte gisteren op een summier bezochte persconferentie in het Sonestahotel toe: "De infrastructuur op Aruba is minder goed dan op Curaçao. Willemstad functioneert nog steeds als hoofdstad van Antilliaanse eilanden en heeft betere contacten met de buitenwereld". Daarnaast haalt Fortrie het politieke klimaat aan als beweegreden om zich niet Aruba te vestigen. Fortrie voerde bij zijn oriëntatie-gesprekken in politieke kringen aan dat de installatie van het Technisch Comité een boel werkgelegenheid met zich mee zou brengen. Hij ergerde zich aan de hautaine reactie die daarop volgde: "Wij hebben geen werkloosheid hier".

TIJDSCHRIFT

Met de verhuizing van het hoofdkantoor van Maastricht naar Willemstad worden volgens Fortrie ongeveer honderd banen voor Curaçaoënaars gecreeërd. Die werkgelegenheid zal onder meer moeten voortvloeien uit de opzet van het onderzoeksinstituut en de uitgave van The Curaçao Chronicle. Het eerste exemplaar van dit internationale zakentijdschrift moet in december van de persen rollen. Het wordt een glossy-achtige kwartaalblad dat bij betrokken bedrijven over de hele globe verspreid wordt. De inhoud: specifiek op Curaçao gerichte informatie. "Bij voorbeeld interviews met kopstukken uit het Curaçaose bedrijfsleven", speci ccert Fortrie. Daarentegen zullen ook verstrooiei. artikelen over onder meer het toerisme in het blad verschijnen. "De bedoeling is om buitenlandse bedrijven te interesseren voor investeringen op Curaçao".

Fortrie bekent dat dat niet de eerste taak van het Technisch Comité is. "Dat is onderzoek verrichten en standaarden bepalen voor de beveiliging van alle vormen van informatie, in beeld, schrift of geluid". Het is echter volgens Fortrie het één van de belangrijkste neveneffecten. "Volgend jaar wordt in mei in het ITC de internationale conventie over informatie beveiliging gehouden. Dat trekt wetenschappers en bedrijfsmanagers uit de hele wereld naar hier". Fortrie ziet het als een goede pr voor het eiland.

Of bedrijven zich in de toekomst op Curaçao zullen vestigen hangt voor een groot deel af van de uitkomst van het referendum in november", meent hij. "Wanneer Curaçao deel van Nederland wordt is dat ongunstig. Dat betekent dat het belastingklimaat gelijk getrokken wordt aan dat van Nederland, wat onaantrekkelijk is voor buitenlandse investeerders". Daarmee is gelijk de vraag beantwoord of de economische effecten die de vestiging van het Technisch Comité met zich mee zou moeten brengen, in Maastricht, de vorige standplaats van het hoofdkantoor, groot waren. Nee, dus. "Maar", reageert Fortrie, "mocht Curaçao aansluiting bij Nederland zoeken, dan zijn er altijd nog andere eilanden in de Cariben waar de investeerders terecht kunnen".

Het onderzoeksinstituut zal in de omgeving van het ITC worden gebouwd en moet in ongeveer drieëneenhalf jaar voltooid zijn. Voorlopig huist het Technisch Comité in het Zeelandia Business Centre.

TENNIS /, ANTWERPEN — Richard Krajicek is voor het tennistoernooi in Antwerpen, dat van 8 tot en met 14 november wordt gehouden, als vierde geplaatst. Vorig jaar bracht hij het met 1,9 miljoen gulden gedoteerde evenement op zijn naam. De Amerikaan Sampras is eerste op de lijst, gevolgd door de Duitser Stich en de Spanjaard Bruguera.

Vanavond in Centro Pro Arte

Wie wordt Miss Curaçao 1993?

WILLEMSTAD — In Centro Pro Arte wordt vanavond uit zes meisjes Miss Curaçao 1993 gekozen. Kaarten voor de gala-show kosten 85 gulden en dat zolang de voorraad strekt bij de kassa van het theater.

Een van de gasten zal zijn Miss Aruba 1993 Alexandra Ochoa die gisteren arriveerde op Curaçao. Zij werd op Hato welkom geheten door Christina Bakhuis die vorig jaar als tweede eindigde in de Curaçaose miss-verkiezing, en door Henny Reinilla, de nieuwe voorzitter van Organisashon Miss Curaçao (voorheen Cybeco).

Monique Bouman, Jasmin Clifton, Sally Daflaar, Emanda Flanders, Farah Pieters en Diorlett Tremus maken onderling uit wie de kroon van Miss 1992 Elsa Rozendal overneemt. De zes kandidaten hebben zich in de afgelopen weken getraind in presentatie, spreken, flaneren en andere vaardigheden die voorbereiden op een internationale vervolg van de lokale verkiezing. De winnares wordt Curaçaos afgevaardigde naar de Miss Universe Verkiezingen. De 'runner up' gaat naar de Miss World Verkiezingen.

Voor Reinilla was er dit jaar de taak het imago van Cybeco op te poetsen, na scherpe kritiek in de afgelopen jaren over de kwaliteit van de kandidaten en de jury-keuze.

Hij zegt: "Ik heb mijzelf, ons team en de kandidaten voor ogen gehouden dat het niet alleen gaat om een plaatselijke schoonheidswedstrijd. Het gaat om meer. Een representatief optreden in en voor de samenleving die straks internationaal vertegenwoordigd moet worden. Een Miss Universe werkt op een kinderafdeling van een ziekenhuis, is bezorgd over milieuvervuiling, durft een lezing te geven op de universiteit; zij is niet alleen maar mooi en aardig."

De intelligentie, de stijl en de schoonheid van Reinilla's schonen blijkt vanavond vanaf 20.30 uur.

■*Deze week brachten directieleden van de ING Fatum een bezoek aan waarnemend minister-president Frank Rozendal. Van links af: S. Bakmeyer, directeur ING Fatum Curaçao, mr. J. Richters, voorzitter directie Caribisch gebied ING Fatum, drs. O. de Boer, algemeen manager Nationale Nederlanden International b.v., Frank Rozendal en mr. G. Jonckheer, lid van de raad van bestuur van ING.*

Start onderzoek nieuwe apparatuur voor politie

WILLEMSTAD — De Raad van Ministers heeft **opdracht gegeven te onderzoeken welk telecommunicatiesysteem het beste is voor het politiekorps. Naar verluidt is reeds jarenlang vanuit het korps aangedrongen op vervanging van het verouderde systeem.**

Na het onderzoek volgt een periode van offertes vergelijken, kopen en installeren. Portofoons, mobilofoons en ander materiaal van nu functioneren wel, maar zijn gevoelig voor sabotage en afluisterpraktijken van pers en onderwereldfiguren.

Namen die door de politie zijn genoemd als participanten in het onderzoek zijn Carib Teleconsult en Tele-Lease.

[Fr]anse en Belgische frank [bl]ijven onder vuur liggen

[AMST]ERDAM - De [Franse] frank en de Belgische frank hebben het [gister] op de Europese [valuta]markten zwaar te [verdu]ren gekregen. Speculanten menen dat een [ve]rlaging in Frank[rijk] [v]oontkoombaar is [gezien] de hoge werkloosheid [en] de economische [situat]ie en bieden de [frank]s en masse aan. De [Franse] frank noteerde [bij] het slot van de [handel] f 31,745 per honderd [teg]en f 31,860 op donderdag.

[Aan]kopen door de Belgische Centrale Bank [konden] niet verhinderen dat [de] frank gedurende [e]ven onder de f 5,100 [ze]kkerd kwam te liggen. [Ui]teindelijk sloot de koers [op f 5,]114 tegen f 5,121 per [honderd] frank op donderdag. [De Bel]gische frank is deze [week] onder vuur komen te [liggen] na een kritisch rap[port v]an het IMF over de [Belg]ische situatie in [...].

[De] dollar opende hoger, [maar] moest gaande de dag [...] prijsgeven ... tegenvallende economische [cijfer]s van vrijdag. Het [...] op de Amerikaanse [handel]sbalans in augustus [vermi]nderd en het index[cijfer] voor consumentenprijzen in september bleef onveranderd. Dat laatste duidt erop dat de inflatie in de Verenigde Staten in de hand wordt gehouden. De dollar reageerde verdeeld op deze gevens en sloot uiteindelijk op f 1,8150 tegen f 1,8115 op donderdag.

Het Britse pond moest eveneens terrein prijsgeven na op f 2,7510 te zijn geopend. Aan het slot van de handel lag het pond op f 2,7470, wat wel hoger was dan het slot op donderdag van f 2,7440. De Italiaanse lire, die zich net als het Britse pond niet meer binnen het Europees Monetair Stelsel (EMS) bevindt, wist van f 1,1410 per duizend iets aan te trekken tot f 1,1437.

Bij de overige valuta's van het EMS bleef de Portugese escudo zich rond het lage niveau van donderdag van f 1,0845 per honderd bewegen om te sluiten op f 1,0850. De Spaanse peseta kon zich herstellen van f 1,3875 per honderd tot f 1,3910. De Deense kroon bleef met f 27,645 per honderd iets onder het slot van donderdag van f 27,665. Het Ierse pond moest met een slotkoers van f 2,6375 iets inleveren ten opzichte van het slotniveau van f 2,6390 de dag ervoor.

De Duitse mark noteerde vrijdag aan het eind van de handel f 1,12475 tegen f 1,12430 op donderdag.

FINANCIEEL NIEUWS

Markt over hele linie beter

AMSTERDAM - De aandelenmarkt in Amsterdam is vriendelijk gestemd het weekeinde ingegaan. Over de hele linie stegen de koersen. Vooral de voedings- en drankenfondsen presteerden goed. Unilever zette zijn zegetocht van de afgelopen dagen voort. Sloot het zeep- en voedingsaandeel eind vorige week nog op f 199, nu eindigde unilever 6,4 procent hoger op f 211,90.

De beleggers in Amsterdam lieten zich in hun belangstelling voor de voedings- en drankenhoek aansteken door de markt in de Verenigde Staten, waar veel interesse is voor aandelen Philip Morris en Procter + Gamble. Verwacht wordt dat beide concerns goede cijfers over het derde kwartaal zullen presenteren.

Op de optiebeurs aan het nabij gelegen Rokin gingen in Unilever zo'n 14.000 contracten om. Het waren calls -rechten om op een afgesproken tijdstip in de toekomst te kopen. Vrijdag was het op de optiebeurs expiratiedag. Er liepen contracten af met als expiratiemaand oktober. "een rustige dag", luidde het commentaar op de vloer. Veel contracten werden met gesloten portemonnee "doorgerold": oktobercontracten werden verkocht en nieuwe gekocht.

Heineken boekte een winst van f 2,30 op f 188, voedingsmiddelenproducent CSM dikte f 2,40 aan op f 68,80 en Nutricia groeide f 2 tot f 145,50. Het Zoetermeerse aandeel werd even op een recordniveau van f 145,90 gesignaleerd.

De EOE-aandelenindex noteerde aan het slot van de handel 367,18, net onder het recordniveau van 367,23. De CBS-koersindex steeg drie punten tot een ongekende hoogte van 256. Ook donderdag werd al een record gevestigd. Er ging in Amsterdam voor f 6,3 miljard aan effecten om, hetgeen fors is. De aandelen waren goed voor een omzet van f 1,6 miljard. Koninklijke Olie, de "parel van de beurs", zette een nog nooit bereikte koers neer van f 190,90.

Op de buitenlandse beurzen sneuvelden eveneens records. In Londen sloot de belangrijkste beursbarometer ruim 34 punten hoger (1,1 procent) op 3120,8. Daarmee werd het hoogste punt van 3106,6 van 8 oktober vergruizeld. In Frankfurt eindigde de Dax-index van dertig belangrijkste aandelen op 2015,63, ook een hoogste punt. Maandag vestigde de Dax een record van 2011,02.

Ook het om 14.30 uur openende Wall Street gaf de Amsterdamse beurs tijdens haar twee laatste handelsuren vleugels. Wall Street liep op tot vijftien punten boven het slotniveau van donderdag. Precies zes jaar geleden zag dat er heel anders uit. Op 15 oktober 1987 ging de Newyorkse effectenbeurs 108 punten onderuit, wat de introductie was voor zwarte maandag drie dagen later.

De Amsterdamse obligatiemarkt gaf de aandelenhandel vrijdag eveneens steun in de rug. De koersen lagen in doorsnee drie à vier dubbeltjes hoger dankzij het uitzicht op een verdere renteverlaging in europa. Alleen de dollar speelde niet mee en ging een bijna een halve cent omlaag. Per saldo is de dollar echter sinds dinsdag met 2,5 cent gestegen. Een hoge dollarkoers is interessant voor veel grote ondernemingen in Nederland, die veel van hun produktie in dollars afrekenen.

Op de vloer gonsde het van de geruchten. 's Werelds op een na grootste uitgeversconcern, het Duitse Bertelsmann, zou in het weekeinde het Haarlemse VNU willen overnemen. Het aandeel steeg dan ook f 4,30 in koers. Rekening houdend met het dividend van f 1 contant dat tot vrijdag in de koers zat, is het aandeel vlak voor het weekeinde zelfs f 5,30 meer waard geworden. Vorige week ging er een soortgelijk praatje over de vloer en gold de belangstelling Elsevier. In VNU ging vrijdag rijkelijk veel om: f 41 miljoen. (Dubbelgeteld).

Rechtbank gelast nieuwe vergadering voor obligatiehouders Fokker

AMSTERDAM - De centrale trustcompagnie moet een nieuwe obligatiehoudersvergaderinguitschrijven over de achtergestelde lening aan vliegtuigbouwer Fokker. Daarin moet met een gewone meerderheid van stemmen een besluit worden genomen over het vervroegd opeisen van de lening van f 150 miljoen. Dat heeft president van de Amsterdamse rechtbank mr. R.C. Gisolf donderdag bepaald in zijn uitspraak in het kort geding dat de Vereniging van Effectenbezitters (VEB) tegen de trustee had aangespannen.

Volgens Gisolf heeft in de twee eerdere door de trustee uitgeschreven vergaderingen "geen regelmatige besluitvorming" plaatsgevonden. De trustee heeft altijd het standpunt verdedigd dat op beide vergaderingen wel degelijk van een besluit sprake was om niet tot vervroegde opeising over te gaan. Dat standpunt werd door de VEB betwist.

De VEB schreef later zelf nog een vergadering uit, maar ook het besluit dat de obligatiehouders toen namen, werd door Gisolf niet als rechtsgeldig erkend. "De juridische verwarring, waaraan alle obligatiehouders inmiddels ten prooi moeten zijn gevallen, maakte dat er gerede twijfel aan kan bestaan of alle obligatiehouders een juist inzicht konden hebben in de strekking van de gehouden stemming."

Een aantal obligatiehouders, waaronder de VEB, is voor vervroegde opeising omdat de obligatielening met de relatief lage rente van 4,75 procent en de hoge converseiekoers van f 51 de laatste tijd een stuk minder aantrekkelijk zou zijn geworden. Aanleiding om bij de trustee, die de taak heeft de belangen van de obligatiehouders te behartigen, aan te dringen op vervroegde opeising vormde de overneming van Fokker door Deutsche Aerospace (Dasa).

Omdat op de door Gisolf gelaste vergadering een gewone meerderheid van stemmen de doorslag zal geven, is de uitkomst uiterst onzeker. Op de laatste, door de VEB uitgeschreven, vergadering lieten houders van 42.300 obligaties weten voor vervroegde opeising te zijn. Eerder hadden de stichting aandelenbezit Fokker-personeel en het pensioenfonds Delta Lloyd zich samen met 39.190 obligaties tegenstander verklaard.

Mr. R.A.E. de Haze Winkelman, directeur van de VEB, verwacht dat op de straks te houden vergadering tot vervroegde opeising zal worden overgegaan. "De stemverhouding op de laatste twee vergaderingen was duidelijk. We hebben geen enkele indicatie dat hierin verandering is gekomen." De VEB gaat evenwel alle niet bij de vereniging bekende obligatiehouders oproepen zich alsnog te melden.

[E]xporteurs: Overheid verzuimt [go]ede voorwaarden te scheppen

[AM]STERDAM - Het beleid van de overheid om de [ex]port op lange termijn [te st]imuleren, kent zijn [beper]kingen en moet daarom [v]ooral voorwaardenscheppend zijn. Met de [...] invulling van dit [beleid], door onder meer [het] stop en marginale [techn]ologie-inspanning, [sch]iedt het kabinet de [...] toch noodzakelijke [...] Voor de overheid is er de schone taak [...] het wegnemen van [...] op de arbeids[...] en het echt stimuleren van technologisch [onder]zoek. Dit zei ABN [...] bestuurder drs. Th. [...] donderdag tijdens [de] vergadering van de [...] ratie voor de Nederlandse Export (Fenedex).

[Het] wegnemen van starheid kan in de visie van [...] bereiken door bij voorbeeld het algemeen verbindend verklaren van cao's los [te laten], het ontslagrecht te [...] en deeltijdwerk [...]. Een ander [...] van voorwaarden [...] beleid is het stimuleren van technologisch [onderzoe]k. Met dit ander [...] de kwaliteit van [het ex]portpakket naar een [hoger ni]veau gebracht worden. De [...] taak ligt bij [het bedr]ijfsleven zelf, maar [de overh]eid kan wel faciliteren. De overheid [...] echter, zoals [...] in de nota Concurrentie en kennis van het [...] zaken.

Van die visie is volgens Meys weinig terug te vinden in de miljoenennota. Afgezien van een bedrag van f 7 miljard voor de gewone infrastructuur is er een bedrag van slechts f 250 miljoen uitgetrokken voor verbetering van de kennisinfrastructuur. Dit is een gering bedrag gezien de positie van Nederland als technologieland. Nederland hangt achterin het peloton. De investeringen in onderzoek en ontwikkeling belopen in Nederland een procent van het bruto binnenlands produkt, bij de belangrijkste concurrenten is het vaak het dubbele. Bovendien is het budget van de overheid in 1990/93 gekrompen.

De export is voor Nederland van levensbelang. Daarom is volgens de scheidende voorzitter van Fenedex, jhr. H. van der Wyck, de uitstoot van werkgelegenheid naar verre lagelonenlanden een bedreigende ontwikkeling. Dit is geen internationalisatie met toegevoegde waarde, maar vormt een gevaar voor de economische ontwikkeling en continuïteit in Nederland. Ook het imago van Nederlandse produkten in het buitenland vond Van Wyck een punt van zorg.

Van Wyck zei ook verbaasd te zijn dat er nog altijd geen sprake is van een koppeling tussen de hulp aan een land en de afname van Nederlandse produkten. Nog steeds mag het hulp ontvangende land bepalen wat er met de ontwikkelingsgelden gebeurt, zonder dat er iets tegenover staat.

Ook aan praktische hulp ontbreekt het wel eens te vaak. Drs. B. de la Houssaye van Océ-van der Grinten vindt dat de diplomatieke posten van Nederland in het buitenland best wel eens beter gevoed mogen worden met exportkennis. "De benadering ligt nogal aan personen gebonden te zijn. Onlangs ondervond Océ in Saoedi-Arabië dat de Nederlandse vertegenwoordigers zich werkelijk het vuur uit de sloffen liepen. Zelfs de ambassade stond ter beschikking voor een expositie van Océ-produkten.

In schrille tegenstelling daarmee stond, wat de Nederlandse ambassadeur het bedrijf in een "groot land" aandeed. Bij de opening van een belangrijke nieuwe toonzaal liet hij Océ en de 150 gasten twee uur wachten en verontschuldigde hij zich bij binnenkomst met de mededeling "dat het verkeer toch altijd zo'n probleem was ...".

VII Top van Rio-groep

Vrijdag begon in Santiago in Chili de zevende topconferentie van de Groep van Rio. De presidenten hielden zich onder meer bezig met de kwestie Haïti. Het eigenlijke agendapunt was het dreigende protectionisme, dat overal de kop op steekt.

Inflatiecijfer gunstiger

WASHINGTON - Het tekort op de Amerikaanse handelsbalans is afgenomen van 10,42 miljard dollar in juli tot 9,71 miljard dollar in augustus, zo heeft de Amerikaanse regering vrijdag bekendgemaakt. Tevens werd meegedeeld dat het indexcijfer voor de consumentenprijzen in de Verenigde Staten in september niet is veranderd.

De daling van het handelstekort in augustus was een verrassing. Analisten hadden gerekend op een stijging tot ongeveer elf miljard dollar. Het bedrag van 10,42 miljard dollar voor juli betekent een lichte correctie van de eerder opgegeven 10,54 miljard dollar. De Amerikaanse export groeide in augustus met drie procent tot 38,21 miljard dollar, terwijl de invoer met slechts 0,6 procent toenam tot 47,92 miljard dollar.

Het tekort op de balans van de handel met Japan steeg in augustus van 4,74 miljard dollar tot 5,26 miljard dollar, terwijl het negatieve saldo met de Europese Gemeenschap bijna halveerde van 1,3 miljard dollar tot 652 miljoen dollar. Over de eerste acht maanden van dit jaar vertoont de Amerikaanse handelsbalans een tekort van 76,78 miljard dollar, ruim 26 procent meer dan 60,7 miljard dollar in dezelfde periode van 1992.

Dat het inflatiecijfer over september veel gunstiger uit[viel dan] verwacht. Gerekend [was] op een stijging van de [consu]mentenprijzen met 0,2 [procent]. Exclusief de sterk [schomm]elende prijzen van [energie] en levensmiddelen [stege]n in september een [...] met 0,1 procent. Dit [...] een gunstig [...]beeld van de inflatie. In augustus steeg het prijsindexcijfer met 0,3 procent, [het] niveau inclusief als exclusief [de prijzen van] energie[...] en voedselprijzen.

Iata verwacht komende jaren forse groei luchtverkeer

GENÈVE - Het internationale vervoer van passagiers en vracht door de lucht zal de komende vier jaar sterk toenemen. In de periode tot en met 1997 zal de jaarlijkse groei van het passagiersvervoer door de lijndienstmaatschappijen gemiddeld 6,6 procent groeien. Voor het vrachtvoer houdt de IATA, waarbij 221 luchtvaartmaatschappijen zijn aangesloten, het op een groei van gemiddeld 7,2 procent.

De toeneming van het luchtverkeer vereist flinke investeringen in de verkeersleiding en de luchthavens. Komen die er niet, dan dreigen er ernstige gevolgen te ontstaan, zo waarschuwde IATA-directeur Pierre Janniot bij de presentatie van de ramingen die vrijdag werden vrijgegeven.

De IATA baseert haar verwachtingen op gegevens die de aangesloten luchtvaartmaatschappijen zelf hebben verstrekt. Hoewel de percentages ongeveer twee procent lager zijn dan de opgaven die aan het begin van de jaren negentig werden gedaan geven ze toch een gestaag herstel aan vanaf het dieptepunt waarin de luchtvaart in 1991 terecht kwam.

In dat jaar had zowel het lucht- als het vrachtvervoer danig te lijden van de Golfoorlog, die velen ervan weerhield het vliegtuig te gebruiken. Gecombineerd met een economische achteruitgang zorgde de Golfoorlog ervoor dat de IATA-leden in 1991 met elkaar een verlies leden van vier miljard dollar. Dat bedrag liep op tot 4,8 miljard dollar in het afgelopen jaar. Voor dit jaar houdt de IATA het op een negatief saldo van twee à drie miljard dollar.

Volgens luchtvaartdeskundigen valt het nog maar te bezien of de groei van het passagiersvervoer veel bijdraagt aan de verbetering van de winstgevendheid van de luchtvaartmaatschappijen. De groei is namelijk voor een deel het gevolg van tariefsverlagingen, waartoe de maatschappijen zijn overgegaan om hun halfvolle vliegtuigen beter bezet te krijgen.

De sterkste groei van het passagiersverkeer verwacht de IATA de komende jaren op de routes van en naar bestemmingen in midden- en oost-Europa. Een percentage van 10,2 behoort tot de mogelijkheden. Het vrachtvervoer op deze bestemmingen kan 21 procent per jaar toenemen, maar dat vervoer staat nu nog op een laag pitje.

Een groei van ongeveer tien procent in het passagiersvervoer valt te voorzien voor het noordoosten en zuidoosten van Azië. Van en naar west-Europa zal de groei jaarlijks 5,9 procent bedragen. Via de transatlantische routes zal er jaarlijks ongeveer 5,9 procent meer aan passagiers worden vervoerd, zo voorziet de IATA.

Winst Whirlpool Kwart hoger

BENTON HARBOR - De Amerikaanse witgoedfabrikant Whirlpool heeft in het derde kwartaal van dit jaar een nettowinst behaald van 70 miljoen dollar tegen 55 miljoen dollar in dezelfde periode vorig jaar. De omzet was met 1,91 miljard dollar gelijk, maar steeg met zeven procent als de valutainvloeden worden geëlimineerd.

Volkswagen mogelijk weg uit VS

WOLFSBURG - De afzet van Volkswagens in de VS is volgens een bericht in het Duitse tijdschrift Der Spiegel zo gedaald dat de leiding van VW onderzoekt of het bedrijf zich geheel van de Amerikaanse markt moet terugtrekken.

In de eerste negen maanden van dit jaar verkochten VW en Audi in de VS nog slechts 45.000 auto's, 39 procent minder dan in dezelfde periode van vorig jaar. Het marktaandeel slonk tot 0,4 procent. Voor dit jaar verwacht het concern in Noord-Amerika een verlies van 800 miljoen mark.

Daarom wordt volgens het tijdschrift in de VW-directie de vraag besproken of de kosten van terugtrekking lager zijn dan de voor de komende jaren te verwachten verliezen. VW is vooral onder druk komen te staan door de sanering van de Spaanse dochtermaatschappij Seat, waarvoor nog verdere miljardenbedragen nodig zijn. De combinatie van hoge verliezen in Spanje en op de Amerikaanse markt is op den duur niet vol te houden voor het bedrijf, aldus *Der Spiegel*.

MENSEN

Kwart eeuw bij luchtvaart

■Vilmo R. Pieter en Rolando F. Emers, van het departement van luchtvaart, herdachten afgelopen donderdag 25 jaar dienstverband. Pieter is sinds 1978 luchtverkeersleider eerste klas. Emers werd in 1980 bevorderd tot luchtverkeersleider en werd in 1989 benoemd tot supervisor. Vorig jaar rondde hij een opleiding tot instructeur aan de FAA Academy in Oklahoma af. Van links af: Patrick A. Maduro, chef Area Control Centre Curaçao, R.T. Valies, chef luchtverkeersbeveiliging, Desta W.A. Nisbeth, minister van verkeer en vervoer, Vilmo R. Pieter en Rolando F. Emers, mevrouw Emers en drs. Siegfried J. Francisco, directeur van het departement van luchtvaart.

Herinnering aan Sobibor

In het herinneringscentrum kamp Westerbork heeft prof. dr. Lou de Jong donderdagmiddag het eerste exemplaar van het boek *Vernietigingskamp Sobibor* in ontvangst genomen. Het boek werd hem aangeboden door auteur **Jules Schelvis**.

Dr. Lou de Jong beschouwt het boek van Schelvis als een onschatbare aanvulling op wat er tot nu toe over het kamp bekend was. "Jules Schelvis heeft ondanks zijn emotionele betrokkenheid zoveel afstand kunnen bewaren, dat het een dissertatie waard is", zo complimenteerde De Jong de auteur.

Precies vijftig jaar geleden - op 14 oktober 1943 - brak in het vernietigingskamp Sobibor een opstand uit, die uniek was in de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Het kamp bestond toen anderhalf jaar en er waren al 250.000 joden vergast. Bij de opstand wisten driehonderd gevangenen te ontsnappen. Niet meer dan 47 hebben de oorlog uiteindelijk overleefd.

De nu 72-jarige Jules Schelvis is een van de achttien Nederlanders die uit Sobibor zijn teruggekeerd. Hoewel er vanuit Westerbork met negentien transporten in totaal 34.000 Nederlandse joden naar dit kamp bij de grens met de voormalige Sovjetunie zijn gedeporteerd, heeft het nooit zoveel aandacht gekregen als vernietigingskamp Auschwitz.

In verschillende hoofdstukken is aandacht voor de transporten, de selectieprocedure, de gaskamers, vluchtpogingen, de opstand, overlevenden en medeplichtigen. Meer dan tweehonderd pagina's van het in totaal 540 pagina's tellende werk, worden inbeslaggenomen door de namen van alle uit Nederland getransporteerde joden die op de transportlijsten stonden vermeld.

Dossier Moengo

Twee van de negen illegaal in Nederland verblijvende ex-militairen van Desi Bouterse hebben donderdag in Den Haag officieel een boek in ontvangst genomen over een vermeende **CIA-operatie** tegen het jungle commando van Ronnie Brunswijk. De zeven andere voormalige soldaten durfden niet te verschijnen uit angst opgepakt te worden door de vreemdelingenpolitie.

De vroegere secretaris en geldschieter van Brunswijk, Frits Hirschland, presenteerde in een café naast het werkpaleis van koningin Beatrix in Den Haag zijn dagboek uit maart 1990 over een actie van de CIA tegen de verzoeningsonderhandelingen tussen Bouterse en zijn opponent van het junglecommando.

Het boek van Hirschland, *Dossier Moengo* geheten, verhaalt over een wapenleverantie aan Brunswijk. Het vliegtuig dat het materieel naar een geïmproviseerde landingsbaan in de jungle van Suriname zou brengen, bevatte 1.000 kilo cocaine. Volgens de auteur zat de CIA achter dit opzetje om de vredesbesprekingen tussen Brunswijk en Bouterse te dwarsbomen. Een week na het voorval liet Bouterse de top van het junglecommando tijdens een vergadering over vredesbesprekingen oppakken. Twee lijfwachten van Brunswijk werden daarbij vermoord. Hirschland wist te ontkomen.

First Lady verguist erwt

Keur als persoon van aanzien nooit in het openbaar een groente af. Die les blijkt **Hillary Clinton**, de vrouw van de Amerikaanse president, blijkbaar nog niet geleerd te hebben.

Bij de opname voor het televisieprogramma *Sesamstraat* maakte de first lady de opmerking dat 'eigenlijk niemand van groene erwten houdt'. Een belangenvereniging van groentehandelaren reageerde verdrietig: "Een grote groep consumenten houdt van groene erwten. Wij danken een flink deel van onze omzet aan deze groente".

Hillary herhaalde daarmee de fout van de vorige Amerikaanse president, George Bush. Hij lokte een storm van verontwaardiging uit door zijn uitspraak over de door hem verafschuwde broccoli: "Ik ben president van de Verenigde Staten en ik weiger daarvan een hap te nemen".

Liever België

Gerard Reve is sinds een dag of veertien inwoner van Machelen, een dorpje in Oost-Vlaanderen halverwege Gent en Kortrijk, en daarmee Schiedammer-af. De Nederlandse schrijver, die ook twee huizen in Frankrijk heeft, is van plan van Machelen zijn hoofdadres te maken.

"Ik woon liever in België dan in Nederland. Het is een beter soort mens, zachtmoedig, romantisch en niet zo inhalig. Mensen die leven en die niet op het leven wachten. En die niet altijd weten wat goed is voor een ander of welk schrikbewind goed of slecht is. Zij zijn niet zo nieuwsgierig", zo somt Reve de redenen voor zijn verhuizing op.

Reve, die zichzelf ook wel de geliefde volksschrijver noemt, is bezig aan een 'prachtboek', ook wel een beetje geïnspireerd door zijn nieuwe woonomgeving. Over de titel wil hij liever niets kwijt. "Het boek is nog lang niet klaar. Het komt niet meer dit jaar uit". Reve, die in Machelen met zijn vriend Joop Schafthuizen woont, is niet de enige bekende Nederlandse schrijver die zich in België heeft gevestigd. Willem Frederik Hermans is eerder al van Parijs naar Brussel verhuisd. Jeroen Brouwers, al eens eerder Brusselaar, zou in Belgisch-Limburg een woning hebben gevonden.

Kunstacademie John Lennon

In het Britse **Liverpool** opent in de loop van 1995 de John Lennon Kunstacademie. Dat heeft de ex-Beatle Paul McCartney woensdag in Parijs bekendgemaakt.

McCartney beheert het financiële fonds voor de school. Het is de bedoeling dat aan het instituut onder meer opleidingen komen voor zang en muziekregistratie.

Slechte smaak

Het Amerikaanse weekblad *People Magazine* is keihard in zijn oordeel. De Amerikaanse actrices **Daryl Hannah en Julia Roberts** mogen dan het afgelopen jaar de ware liefde hebben gevonden, dat heuglijke feit heeft hun kledingkeuze absoluut niet verbeterd. Het duo is door het roddelblad uitgeroepen tot de slechtst geklede personen van het jaar.

People Magazine noemt Hannah, die volgens welingelichte roddelkringen regelmatig in het openbaar verschijnt met John F. Kennedy jr., 'een belediging voor elke kleermaker'. Roberts, die onlangs in het huwelijk trad met zanger Lyle Lovett, is een slechtgeklede 'veteraan', al kon haar trouwjurk er best mee door: 'het stijlvolste kledingstuk dat ze ooit droeg'. Maar die jurk was dan ook door haar echtgenoot uitgezocht.

In de top-tien van 'nachtmerries' van modeontwerpers prijkt ook de actrice Whoopi Goldberg. Haar garderobe loopt, zo meldt *People Magazine*, uiteen van 'werkkleding en gympies tot een groen-oranje jurk, die ze tijdens Oscar-uitreikingen draagt'.

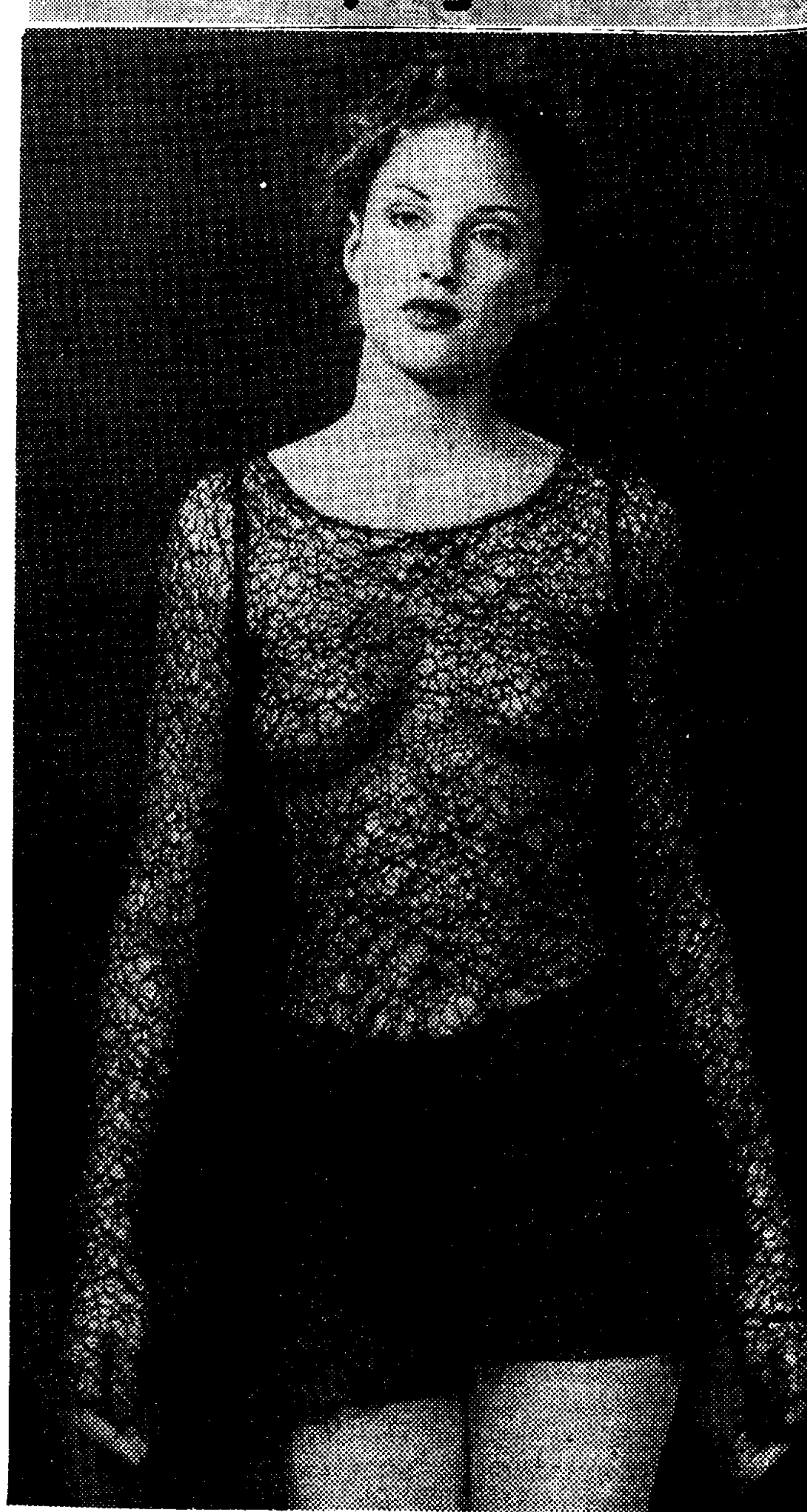
Het blad deelde ook complimenten uit. In de top-tien van best geklede mensen staan onder meer de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher en de filmactrice Sharon Stone, al is de laatste juist bekender om wat zij op het witte doek niet draagt.

Koninklijk schilderwerk

De schilderende leden van de **Britse koninklijke familie** zijn geen Picasso's of Michelangelo's. Maar ze kennen een tomeloze artistieke ambitie. Bij een vrijdag in Edinburgh (Schotland) geopende tentoonstelling wordt voor het eerst een overzicht van de koninklijke creaties van acht generaties gegeven.

Daaronder zijn landschapsaquarellen van prins Charles en drie schilderijen van zijn vader prins Philip. Op een ervan heeft de prinsgemaal een ochtendscène op paleis Windsor vastgelegd, waarop de koningin aan de ontbijttafel een krant leest.

Losjes gebreid

■Grovebreipennen zijn eraan te pas gekomen bij de creatie van de Koreaanse ontwerper Jin Teck. Zijn mannequin verraste het Parijse modepubliek gisteren met een losjes gebreide truir met lange mouwen. Eronder schemeren marine-blauwe shorts.

Besloten voorstelling

Ercan Dogan (40), student aan de Amsterdamse Toneelschool, heeft zonder meer een orgineel decor uitgekozen voor de opvoering van zijn theaterstuk *De man met de bloem in de mond*: **de penitentiaire inrichting** De Geerhorst in Sittard. Een amateur toneelgroep bracht binnen de muren van de gevangenis het examenstuk van de gedetineerde Dogan op de planken. Dogan zit een straf uit van 3,5 jaar. In De Geerhorst zet hij zijn studie voort. Hij moet nog op twee onderdelen examen doen.

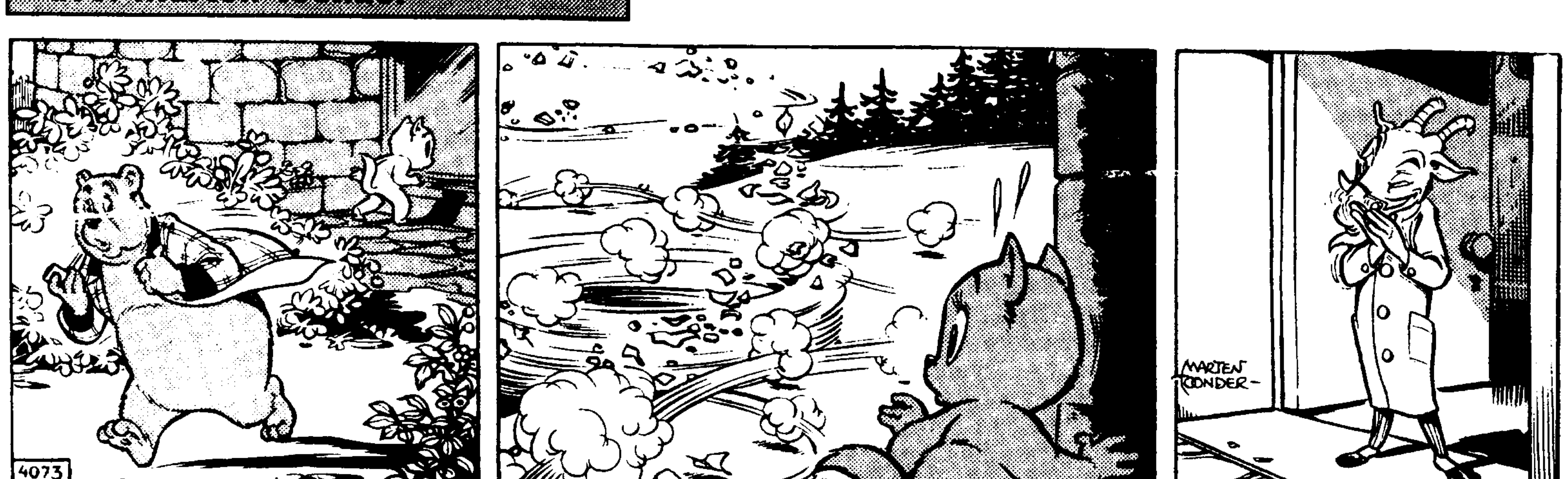
Terug aan het front

De maandag 68 jaar wordende **Melina Mercouri**, die al jaren niet meer de rol speelt van de zangeres met de uitdrukkingsvolle mimiek, maar alleen die van zichzelf, is weer terug op haar vechtplek voor het Griekse culturele erfgoed.

Zij keert terug als minister van cultuur dank zij de socialistische verkiezingsoverwinning van 10 oktober. Zij kan nu weer gaan strijden voor de teruggave van het in het Louvre in Parijs bewaarde beeld van de Nikè van Samothrake en de karyatiden van het Parthenon, die lord Elgin aan het begin van de eeuw naar Londen verscheepte om ze in het British Museum te zetten.

Tom Poes en de Bommel-legende

door Marten Toonder

4073 — Heer Bommel bekeek Tom Poes van alle kanten, doch hij kon geen enkele beweging aan zijn jonge vriend ontdekken. Het angstzweet brak hem uit.

"Hier is een vreselijk ongeluk gebeurd", prevelde hij met bleke lippen.

"Die ellendige professor heeft natuurlijk een kortsluiting gehad - en dit is het gevolg. De hele omgeving is verstijfd en ik ben de enige die het heeft overleefd. Dat komt door mijn ijzersterk gestel, denk ik - en omdat ik dieper denk dan anderen. Maar intussen zit ik ermee. Ik moet hulp zien te krijgen!"

Met deze gedachte bezield snelde hij heen, zonder op het idee gekomen te zijn, dat niet zijn omgeving, maar hijzelf veranderd was. En toch was dat het geval.

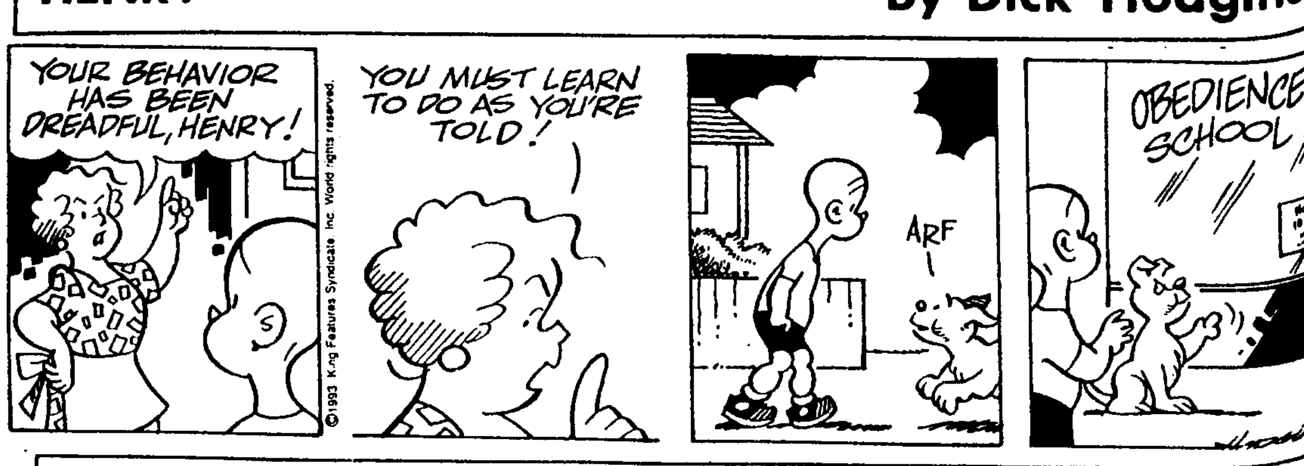
Tom Poes bij voorbeeld had met grote ongerustheid gezien, dat heer Ollie plotseling uit de stoel verdween en hij stond nog met open mond te kijken toen hij de indruk kreeg dat er iets langs hem heen schoot.

Ook hoorde hij een eigenaardig geratel en krakend geluid en toen hij geschrokken opkeek, zag hij iets langs flitsen. Het zoefde snel weg; wervelende stofwolken en bladeren gaven nog de richting aan waarin het verdween.

"Wat was dat?" vroeg Tom Poes zich af. "Het is gek, maar het leek heer Bommel wel. Toen het om me heen cirkelde, was het net alsof ik hem even in een soort wazige flits zag..."

"Dat was het ook, ventje", zei professor Sickbock in de deuropening. "De proefneming is gelukt; uw trage vriend is hypersnel geworden....."

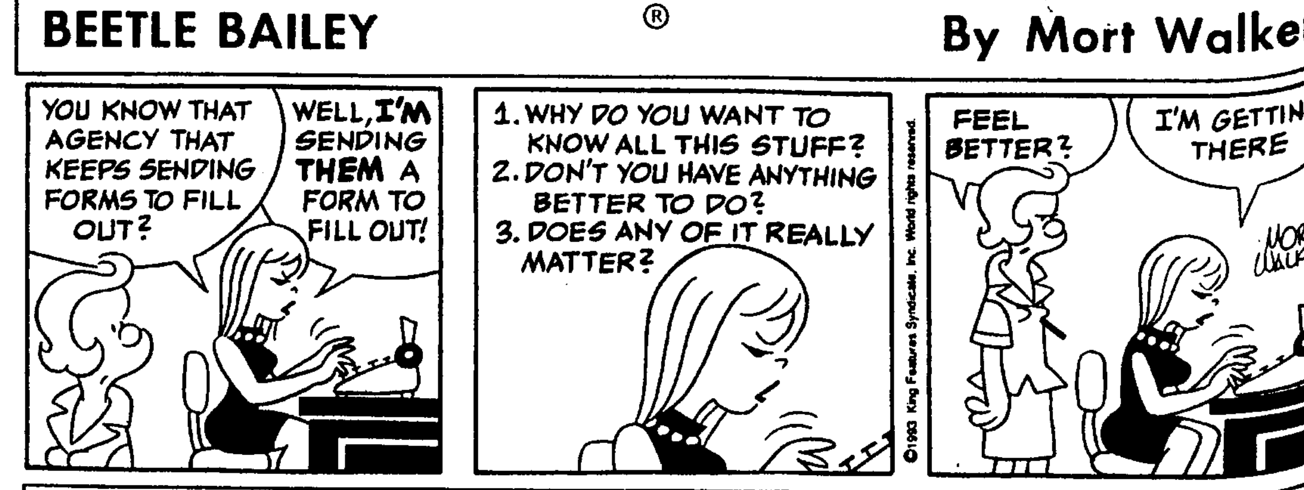
HENRY ® By Dick Hodgins

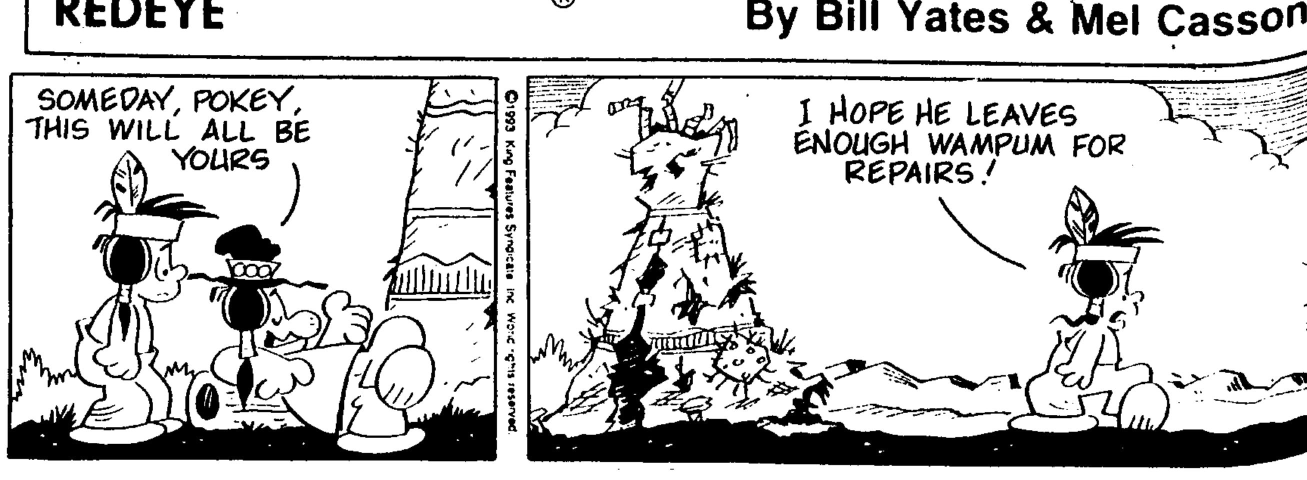
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

[DIEN]STDIENST ARTSEN
[...] van de artsen van Bandabou [di]strict) kunnen in spoedgevallen [...] 641658 bellen en dan het [antwoordap]paraat afluisteren. De [artsen] van de andere districten kunnen [in spoe]dgevallen de artsenpraktijk van [hun eig]en huisarts bellen en het [antwoordap]paraat zal dan mededelen wie [dienstdoe]nde arts is.

KINDERARTS
[Pa]rticuliere patienten)
[...] dienstdoende arts belt U tel.: [..]25100.

VERENIGING [VA]N TANDARTSEN
[...] dienstdoende arts gedu[rende] weekeinde en op feestdagen [...]: 682222 op te bellen.

[CENT]RO MEDICO STA ROSA
[...]aweg 327. Tel.: 672300/ [...]
[...]ijden zaterdag en zondag van [...]00 uur.

[DOKT]ER E.A. WINKLAAR
[Pa]rticuliere patiënten)
[...]weg 130. Tel.: 371418
[...]ren op zaterdag en zondag [...]-12.00/17.00-18.00 uur.

[W]IT GELE KRUIS [W]IJKVERPLEGING [PR]INSES MARGRIET
[...]Maria 17. Tel.: 682344/ 682412/682574. Fax: [...] Kantooruren: 07.00-16.30

[...] wachtzuster gelieve tel.: [...] bellen na 17.00 uur.
[...]ch spreekuur in ieder wijk[...] dagelijks van 08.00-08.30/ [...].00 uur.
[...] Halman Otrobanda: tel.: [...]88: spreekuur: woensdag van [...]-11.00 uur.
[...] Maria 17: tel.: 682344; [spree]kuur: donderdag van 09.00-[...] uur.
[Wijkge]bouw Bonam: tel.: 371865. [Spre]ekuur: dinsdag van 09.00-[11.]00 uur. Sokudi: tel.: 367824.
[Cent]ro Mediko Montagne Abao: 673711; spreekuur: [woe]nsdag van 09.00-11.00 uur.
[...] Fensu 9 (Koraal Specht): [...] 618577; spreekuur: donderdag [van] 09.00-11.00 uur.
[Wijkge]bouw Suffisant: tel.: 687707; [spre]ekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
[Wijkge]bouw Sta. Rosa: 671628; [spre]ekuur: dinsdag van 09.00-[...] uur.
[Zuigelingen]spreekuur voor zuigelingen-[...] kleuterzorg: vrijdag van 08.00-[10.]00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pin-[...]straat. Tel.: 373582.

[S]TICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING
[...] Gosleweg 15. P.O. Box [...] Tel.: 692231/692232. Fax: [...] geopend van 07.00-17.00 uur. [...] Bandabou: Silberie Kavel 16: open [...]00-16.00 uur. Tel.: 649422. [...] de wachtzuster vanaf 15 oktober om [...] uur t/m 22 oktober om 07.00 uur [...] tel.: 681847 of page 669-0368 te [...]

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
[Schot]tegatweg Noord 43. P.O. Box [...] Tel.: 691838/ 692510. Fax: [...]: voor informatie over prenatale [...]zorg gedurende en na de bevalling. [...] bureau zuigelingen: iedere donde[rdag] [...]

AMIGOE
Colofon
[...]

rdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster **Lovert. Tel.: 641141** b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

GENEESKUNDIGE DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
16 oktober 1993 vanaf 08.00 uur tot 18 oktober 1993 om 07.00 uur:
Dokter Der Meer, Centro Mediko Sta. Rosa. Tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 601950 b.g.g. 689266 689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Suiters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer, Ayubi, De Vos en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
15 oktober 1993 vanaf 17.00 uur tot 16 oktober 1993 om 24.00 uur:
Dokter Swart, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat. Tel.: 624113; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur: **spoedgevallen tel.: 682367 b.g.g. 689266 689337.**
17 oktober 1993 vanaf 00.00 uur tot 18 oktober 1993 om 07.00 uur:
Dokter Gollo, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat. Tel.: 624113; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 615958 b.g.g. 689266 689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

DERDE DISTRICT BANDABAO
15 oktober 1993 vanaf 17.00 uur tot 18 oktober 1993 om 07.00 uur:
Dokter Schellens, Gezondheidscentrum Barber. Tel.: 641658; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 641784 b.g.g. 689266 689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG 16
Otrobanda:
Goede Hoop: Jan Noorduynweg 15. Tel.: 682857
Punda:
Manpuntu. Sta. Rosaweg 329. Tel.: 674475/ 674750.
ZONDAG 17
Otrobanda:
Groot Piscadera, Jan Noorduynweg z/n (naast Thorax Centrum). Tel.: 685022/ 685023.
Punda:
Banda Ariba, Herst 31. Tel.: 676822/ 676828.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	**112**
Politie:	**114**
Brandweer:	**114**
Hospitaal:	**624900**
Aidslijn:	**128**
Kodela:	**135**

VERLOF BEGRAFENIS
(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 16 oktober:
E. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
zondag 17 oktober:
R. Martinus, Mahuma Kaya H-337.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

LUCHTPOSTSLUITING
POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 686544
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 685917.**

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen **614000 (Veterinaire Dienst)** voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

ZATERDAG
TOERISTENSCHIP
08.00-22.00 uur *Oceaan Breeze* (AUA).

MAANDAG
TOERISTENSCHIP
11.00-20.00 uur *Seawind Crown* (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO
Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur Rev. O.G. Haasnoot: *youth service.*
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds. P. v.d Waal.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. D. Huurman.

NOACH-KAPEL
zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) -Mannebasis Parera.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA
zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel: 681922).
****

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irma
18.00 Studio Sport
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turístiko (presentator Captain Sterling)
20.00 Wega di Number Kòrsou
20.07 Telenoticias
20.30 Live uitzending verkiezing Miss Curaçao 1993
23.30 Sluiting.

ZONDAG
16.00 Sena di Señor
17.00 Sala di Konsierto
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku.....
18.30 TeleCuraçao Special
19.00 Tele-Suerte
20.00 Cocktail Special
21.00 Telenotisia
21.30 Shete Dia
22.00 Samenvatting Bonaire Sailing Regatta 1993
23.30 Superstars of Wrestling
24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG
20.00 George
20.30 Where I Live
21.00 Paula Poundstone
22.00 Commish
23.15 News

ZONDAG
19.00 America's Funniest Home Videos (R)
19.30 Funny People
20.00 Louis & Clark
21.00 ABC Sunday Night Movie
23.15 News

AE (kanaal 73)

ZATERDAG
15.00 **Movie: Harold and Maude** (1971)
17.00 Evening at the Improv
18.00 In Search Of...
18.30 In Search Of...
19.00 Bob Vila's Home Again
20.00 **Movie: Casino Royale** (1967)
22.30 Comedy on the Road (Host: John Byner)
23.00 Caroline's Comedy Half Hour
24.00 **Movie: Casino Royale** (1967)
02.30 Comedy on the Road
03.30 Caroline's Comedy Half Hour

WEGA DI NUMBER
0334
8367
0186

04.00 **Movie: Harold and Maude** (1971)

ZONDAG
13.00 To Be announced
15.00 **Movie: Sands of Kalahari** (1965)
17.00 Civil War Journal
18.00 Real West
19.00 **House of Elliott** (Evie begins her fashion career)
20.00 **Lifesense**(A view of the world through the eyes of animals)
22.00 Agatha Christie (Poirot: The Third Floor Flat)
23.30 Caroline's Comedy Hour (Ricahrd Jeni)
24.00 **Lifesense**
02.00 Agatha Christie
03.00 Caroline's Comedy Hour
04.00 **Movie: I'm No Angel** (1933)

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG
20.00 **Major League Baseball World Series: Philadelphia Phillies at** Toronto Blue Jays (game 1) (L)
23.00 News

ZONDAG
19.00 60 Minutes (R)
20.00 **Major League Baseball World Series: Philadelphia Phillies at** Toronto Blue Jays (game 2) (L)
23.00 News

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG
15.00 **Movie: Original Sin** (1989)
17.00 **Movie: Out on a Limb (Pt 1 of 2)** (1987)
19.30 **Movie: Out on a Limb (Pt 2 of 2)** (1987)
22.00 Hidden Room
22.30 Hidden Room
23.00 Unsolved Mysteries
24.00 China Beach
01.00 Self-Improvement Guide
04.30 Self-Improvement Guide

ZONDAG
12.00 Frugal Gourmet
12.30 Frugal Gourmet
13.00 Supermarket Sweep
13.30 Shop 'Til You Drop
14.00 Thirtysomething
15.00 Unsolved Mysteries
16.00 **Movie: The Ryan White Story** (1989)
18.00 **Movie: Spenser: Ceremony** (1993)
20.00 **Movie: Unspeakable Acts** (1990)
22.00 China Beach
23.00 Unsolved Mysteries
24.00 Self-Improvement Guide
03.00 Self-Improvement Guide

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG
20.00 Mommies
21.30 Café Americain
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters
23.00 News
23.30 Satuday Night Live

ZONDAG
19.00 I Witness Video
20.00 SeaQuest DSV
21.00 NBC Sunday Night Movie
23.00 News

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG
16.05 **Movie: Hiding Out** (1987)
18.05 **WCW Saturday Night Wrestling**
20.05 **Movie: Guyana Tragedy: The Story of Jim Jones** (1980)
24.05 **Movie: Heavy Metal** (1981)
01.50 **Movie: Tommy** (1975)
04.05 **Movie: Don't Knock the Rock** (1956)

ZONDAG
13.05 **Movie: Invaders From Mars** (1986)
15.05 **Movie: Strange Invaders** (1983)
17.05 2 Stupid Dogs
17.35 New Adventures of Captain Planet
18.05 WCW Main Event Wrestling
19.00 **Movie: Leviathan** (1989)
21.00 National Geographic Explorer (Sea of Cortés, Devils Tower)
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
04.00 WCW Main Event Wrestling
05.05 The Jeffersons
05.35 CNN Headline News

Bonn: Blijven in Cambodja ondanks dood van Duitser

BONN - Duitsland mag zich volgens de Duitse minister van Defensie Volker Ruhe niet aan zijn verantwoordelijkheden ten behoeve van de internationale gemeenschap onttrekken.

De minister sprak vrijdag naar aanleiding van de moord op een 26-jarige Duitse Sergant Alexander Arndt, die als VN-soldaat donderdag in Cambodja werd vermoord. In Duitsland is binnen en buiten de krijgsmacht geschokt gereageerd op de dood van de hospitaal-militair.

VS-toerist in handen van PKK-Koerden

WASHINGTON - President Bill Clinton van de Verenigde Staten heeft vrijdag bevestigd dat Kurdische opstandelingen in Turkije een Amerikaan gegijzeld hebben.

Clinton zei dat op een gezamenlijke persconferentie met de Turkse premier Tansu Ciller, die de VS bezoekt. De Arbeiderspartij van Kurdistan (PKK) had eerder, via het in Duitsland gevestigde persbureau Kurd-Ha, gemeld dat PKK-strijders op 9 oktober een Amerikaan en een Nieuwzeelander ontvoerd hadden tussen de steden Erzincan en Erzurum.

DANKBETUIGING

Gaarne willen wij langs deze weg onze hartelijke dank betuigen aan: alle vrienden, kennissen, overige familieleden, Dr. Vallejo, Dr. Anaya, verplegend personeel van het Horacio Oduber Hospitaal voor de grote belangstelling en blijken van medeleven getoond tijdens de ziekte, bij het overlijden en de begrafenis van onze lieve en zorgzame:

Madge Enid Wong-Swie-San - Tjon-A-Sam

Uw attentie zal ons tot steun en troost dienen tijdens deze droevige dagen.
Belangstellenden worden hierbij uitgenodigd voor het bijwonen van een kerkdienst in de St. Anna Kerk te Noord op zondag 17 Oktober a.s. om 18:00 uur ter nagedachtenis van de overledene.

M. Wong-Swie-San en kinderen.

Wereldleiders voldaan over erkenning De Klerk en Mandela

Alleen in Zuid-Afrika zelf kritiek op vredes-Nobelprijs

JOHANNESBURG-Regeringsleiders in de hele wereld hebben vrijdag verheugd gereageerd op de toekenning van de Nobelprijs voor de vrede aan ANC-leider Nelson Mandela en president Fredrik de Klerk van Zuid-Afrika. Afwijzende reacties kwamen er alleen vanuit Zuid-Afrika zelf, van blanke neo-nazistische groeperingen die de prijs kortweg krankzinnig noemden en zwarte linksradicale groeperingen die hem als ongepast beschouwden gezien het geweld in het land.

De Europese leiders waren de eersten die Mandela en De Klerk feliciteerden. De Belgische minister van Buitenlandse zaken Willy Claes, de huidige voorzitter van de EG-raad, noemde de toekenning van de Nobelprijs "een beloning en een stimulans voor de architecten van het nieuwe, democratische en non-raciale Zuid-Afrika dat zijn plaats in het wereldgebeuren weer inneemt."

Minister-president Ruud Lubbers verklaarde op zijn wekelijkse persconferentie dat hij beide heren een gelukstelegram heeft gestuurd namens het Nederlandse kabinet. De Britse premier John Major achtte de Nobelprijs "zeer welverdiend". De Duitse bondskanselier Helmut Kohl feliciteerde Mandela en De Klerk met hun prijs en wenste hen succes bij hun pogingen "een klimaat van samenwerking en verdraagzaamheid te vestigen in Zuid-Afrika". De westerse leiders onderstreepten dat de onderscheiding een nieuwe impuls kan geven aan het democratiseringsproces in Zuid-Afrika.

ONBEGRIJPELJK

Afwijzende reacties waren er onder meer van het zwarte radicale Panafrikaans Congres (PAC), dat zei teleurgesteld te zijn omdat zowel de regering als het Afrikaans nationaal congres (ANC) van Nelson Mandela verantwoordelijk zijn voor het geweld in Zuid-Afrika, dat alleen al dit jaar meer dan drieduizend mensen het leven heeft gekost. Benny Alexander, de algemeen-secretaris van het PAC, vond het onbegrijpelijk dat "de onderdrukker" De Klerk als "man van de vrede" gehuldigd wordt.

Eugene Terre'Blanche, de leider van de neo-nazistische Afrikaner Weerstandsbeweging, noemde de toekenning van de prijs kortweg krankzinnig. "God maakt de mensen gek voor hij ze vernietigt. Er zijn een hoop gekken in de wereld".

Aartsbisschop Desmond Tutu, het hoofd van de Anglicaanse kerk in Zuid-Afrika, zei opgewonden te zijn over de toekenning van de prijs aan Mandela en De Klerk. "Ze hebben samengewerkt om een einde te maken aan een van de vreselijkste tragedies van de huidige tijd: Apartheid", verklaarde Tutu, die zelf in 1984 de Nobelprijs voor de vrede won.

NEDERIGHEID

Inkatha-leider Mangosuthu Buthelezi, wiens aanhangers een bloedige machtsstrijd uitvechten met militante leden van het ANC, feliciteerde beide leiders. Eerder had Inkatha zuur gereageerd met de opmerking: "Wij dachten dat het om een vredesprijs ging".

Het ANC was uiteraard enthousiast over de onderscheiding voor Mandela. ANC-functionaris Patrick Lekota zei in Amsterdam dat hij de prijs als een aanmoediging beschouwde voor het vredesproces.

De Klerk en Mandela aanvaardden de prijs met een "groot gevoel van nederigheid", zo zeiden zij in vrijwel dezelfde bewoordingen op verschillende persconferenties. De twee leiders kregen de onderscheiding voor hun inzet om op vreedzame wijze een einde te maken aan de apartheid. Het nog geregeld oplaaiende geweld in Zuid-Afrika vormde voor het vijfkoppige Nobelcomite geen beletsel om de prijs toe te kennen. "Vanuit een duidelijk verschillende achtergrond bereikten Mandela en De Klerk overeenstemming over een overgang naar een nieuwe politieke orde die is gebaseerd op het principe van een man, een stem," zo verantwoordde een zegsman van het comite de keuze.

De WereldRaad van Kerken beschouwt de toekenning van de Nobelprijs voor de vrede aan Nelson Mandela en Fredrik de Klerk als een "passende erkenning van de bijzondere bijdrage van beide leiders aan het proces dat een einde aan het apartheidsregime in Zuid-Afrika moet maken". De prijs is ook een eerbewijs voor het "geduldige, verschrikkelijk moeilijke werk" van Mandela en De Klerk om de basis voor een democratische regering te leggen, meent de Wereldraad, waarbij 320 protestantse, orthodoxe en Anglicaanse kerken zijn aangesloten. De Wereldraad, die sinds het begin van de jaren zestig de apartheid heeft bestreden, ziet de toekenning van de prijs als een teken van hoop, niet alleen voor de Zuidafrikanen maar voor de gehele wereld. In een wereld waarin zovele volkeren onder geweld lijden, symboliseert de Nobelprijs het verlangen naar "nieuwe, creatieve relaties, of zoals christenen het noemen, de komst van het koninkrijk van de vorst van de vrede".

Londen ongelukkig met Teheran-contacten Bonn

LONDEN - De Britse regering is verontwaardigd over de uitgelekte diplomatieke contacten tussen Duitsland en Iran. De Britse minister van Buitenlandse zaken, Douglas Hurd uit in een brief aan zijn Duitse collega Klaus Kinkel zijn bezorgheid over de ontmoetingen.

Woensdag had Hurd de Duitse ambassadeur in Londen al op de hoogte gesteld van zijn moeite met de gesprekken tussen Bonn en de Iraanse minister voor Binnenlandse veiligheid, Ali Fallahiyan. Ook de Britse ambassadeur in Bonn gaf een vergelijkbare boodschap van Hurd door aan Kinkel. Volgens de Britten druisen de contacten mogelijk in tegen een EG-afspraak over de aard van de contacten met de regering in Teheran. Die afspraak was een reactie op de officiele oproep om de omstreden schrijver Salman Rushdie te vermoorden wegens godslastering in zijn boek De Duivelsverzen.

Jeltsin absent bij oprichting partij

MOSKOU - De Russische president Boris Jeltsin heeft zijn deelname zaterdag aan het oprichtingscongres van de hervormingsgezinde partij Ruslands keuze afgezegd.

Dat heeft zijn woordvoerder Vjatsjeslav Kostikov op de bijeenkomst laten weten. Kostikov, die het staatshoofd verving, zei dat Jeltsin zich als president van alle Russen ziet en zich daarom niet aan een partij wil verbinden. Wel sympathiseert hij met Ruslands keuze (Vybor Rossii) omdat die zich inzet voor de democratische verandering in het land. De partij is in juni gevormd door vice-premier Jegor Gajdar en andere hervormingsgezinde aanhangers van Jeltsin.

Vervolg van pagina 1 [...]

zekerde hem nogmaals dat de VS alles zullen doen om de democratie op het eiland te herstellen. De Amerikaanse bereidheid strenge maatregelen uit te voeren tegen de Haïtiaanse militairen is sinds donderdagavond alleen maar gegroeid als gevolg van de moord op Justitie-minister Guy Malary, een adept van de in september 1991 afgezette president Jean-Bertrand Aristide. De politie probeerde zich vrijdag van de moord te distantieren en loofde een beloning van duizend dollar uit aan getuigen die de daders kunnen identificeren. Het blijft intussen onduidelijk wat er de komende dagen in Haïti gaat gebeuren en of het vredesakkoord nog een kans van slagen heeft. Cedras zei donderdag dat hij bereid was vrijdag ontslag te nemen, als het parlement een amnestiewet aanneemt die alle coupplegers tegen Aristide straffeloos maakt. Maar diplomaten taxeerden zijn opmerkingen als een vertragingstaktiek. Cedras maakte overigens vrijdag geen aanstalten om op te stappen en was vanmorgen nog in functie.

De top-conferentie van de Groep van Rio in Santiago de Chile stond voornamelijk in het teken van Haiti. In krachtige bewoordingen gaf men steun aan elke maatregel welke ten doel heeft de democratie te herstellen in Haiti. Argentinie liet alvast weten dat het bereid is op verzoek van de VN troepen of materieel te leveren voor de actie rond Haiti. Aangenomen mag worden dat meer Latijnsamerikaanse landen dit zullen doen. Afgezet president Carlos Andres Perez die zich steeds heeft ingezet voor de zaak van Haiti heeft een klemmend beroep gedaan de democratie voor Haiti te redden. De presidenten in Chili bezonnen zich ook over de neiging in de VS tot isolationisme. Verder werd er uitvoerig gesproken over een ander euvel op handelsgebied: het protectionisme.

BBS
Carib InFoServ
Bulletin Board
500 Games
BBS 08-78787
Voice 08-70008

TE KOOP
SUNFISH
met Trailer
Vraagprijs: f. 14.000,-
Tel.: 373744-601940

TE KOOP
CHEVROLET MALIBU
CLASSIC COUPE
1977 i.z.g.s.
Vraagprijs: f. 3500,-
Tel.: 673530

La Colline
De Rouvilleweg 9
Tel. 623822

40% KORTING
op de hele collectie K-shoes voor heren

What's in a name?

FOR SALE
16 ft. SATELITE DISH
BEST OFFER
Call: 676996
(after 6 p.m.)
612300

SURINAAMS ETEN
Voor lekker Surinaams eten moet u aan de Roosevelweg 193 t/o de Antillen wezen (Sta. Maria)
Zondag van 12 - 4 uur
O.a. verkrijgbaar
Moksi-Moksi, Roti Bami, Nassi, Pom, etc.
Ook catering.
Tel. 685679

WAARSCHUWING
De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.
Op de schietbaan WACAO:
DINSDAG 21 OKTOBER 09.00 UUR TOT 24.00 UUR.
Onveilig zeegebied ± 7000 m. uit de kust.

LANDHUIS BRIEVENGAT
Elke zondag geopend
vanaf 5.00 uur om het landhuis te bezichtigen.
Happy Hour van 18.00 - 19.30 uur
Live Muziek van "Chips"
vanaf 19.00 - 24.00 uur
Elke laatste zondag van de maand
Folkloristische dansshow van 5.00 - 6.00 uur.
Tevens verkoop van souvenirs en lekkere hapjes.
Iedereen is van harte welkom!!!

TE HUUR GEVRAAGD
APPARTEMENT
ongemeubileerd of gemeubileerd
Tel. 374346 en vragen naar
Mevr. Felix Carlos

NIEUW HUIS TE KOOP
op eigendomsterrein
... m², 3 slaapkamers, 2 badkamers
Nabij Vetter naast 93
Prijs: f. 240.000,-
Tel.: 373453 / 368891

TE HUUR
1 Slaapkamer Appartementen
Voor vakantiegangers
Geheel gemeubileerd
Gelegen aan het strand met uniek uitzicht
Tel.: 669945

Las Vegas SUPERMARKET
Gosieweg 90
Tel. 378772/371950/373044
Op je werk trakteren?
Wij hebben een uitgebreid assortiment heerlijke hapjes.
Bakkerij Las Vegas.

Studio 3
HAIR
SKIN
NAILS

Studio 3, the full service Salon for Men and Women. Located at the Sonesta Beach Hotel.
Open Monday through Saturday from 10 am till 6 pm.
Tel. 36... ext. 7975

TE KOOP: MODERN WOONHUIS
TE PISCADERA
5 slaapkamers, 3 badkamers, grote ...
Vraagprijs: f. 365.000,-
Tel.: 601234

TE HUUR
Gemeubileerd Woonhuis
in rustige buurt.
3 Slaapkamers, waarvan 2 met airco, 2 badkamers, grote zit-/eetkamer en family room. Groot overdekt terras.
f. 1800,- per maand
Na 18.00 uur Tel. 672829

TE HUUR
LUXE VACANTIE BUNGALOW
4/6 personen, 2 slaapkamers, airconditioned. Fully equipped. Vanaf heden. In Resort met zeezicht, minimaal 14 dagen, eventueel + auto.
CARVAHOME N.V.
Tel.: 615636

R. Medina BVA
Belangstelling voor verbetering in uw bedrijf op financieel, commercieel of bedrijfsorganisatorisch gebied?
Bel voor - bijna gratis - onderzoek of voor informatie, R. Medina
Bedrijfsverbeteringsadviezen, tel. 687522

Te Huur
Compleet gemeubileerd appartement
Tel. 367910
Bezichtigen uitsluitend na afspraak

TE KOOP
HUIS TE STA. CATHARINA
Kaya Oncidium Kv 46
Nieuwbouw, opgeleverd juli 1993

Omvattende:
- 1400 m2 erfpachtgrond (tot 2066)
- 3 slaapkamers
- ...
- ruime keuken en woonkamer
- overdekte patio 4,40 X 9,00 m.
- ... achteraan tuin
- ... rondom huis
- deepwell put geboord, fundering voorzien.

Alsmede te koop (kontante betaling)
- Eiken wandkast, 255 X 200 x 48 (NAfl. 2.500,-)
- 6 ... stoelen, rood velour zitkussens (NAfl. 300,-)
- boekenkast, voorzien van glas in deuren 116 X 161 X 33 (NAfl. 300,-)
- sekretaire 91 X 103 X 41 (NAfl. 450,-)
- commode, 9 laden, 58 X 86 X 35 (NAfl. 250,-)
- boekenkast, gesloten, 120 X 145 X 35 (NAfl. 200,-)
- 2 zetels, eiken frame, groen velour zitkussens (NAfl. 450,-)
- keukentafeltje 100 X 60, + 2 stoeltjes (NAfl. 50,-)
- bed + matras 190 X 123 (NAfl. 100,-)
- keukenkast 100 X 86 X 50 (NAfl. 200,-)
- ... 100 X 86 X 60 (NAfl. 200,-)
- 1 KTV Panasonic, scherm diam. 34 cm. (NAfl. 200,-)
- ... (NAfl. 800,-)
- ... (NAfl. 150,-)
- ... (NAfl. 180,-)

INLICHTINGEN ...
GEVRAAGD: TEL. KANTOOR: 370733
NA 19.00 UUR TEL.: 679...

STROOMONDERBREKING
Veel werkzaamheden kunnen wij voor u uitvoeren zonder u te storen, doch dikwijls moeten wij de stroomvoorziening onderbreken op:

* Dinsdag 19 oktober 1993 vanaf ... 's morgens tot 1.00 uur 's middags:
* Gedeelte Gladiolenweg vanaf Jasmijnweg tot Lelieweg, gedeelte Mahaalweg vanaf Sta. Rosaweg ... gedeelte Fransebloemweg vanaf Mahaalweg tot huis no. 15.

PUBLIC AUCTION
On Thursday October 21st, 1993 at 10 a.m. a public auction will be held in the presence of Dr. M. van der Plank, a Civil Law Notary at Curacao, or his legal deputy, at his office Schottegatweg Oost 191, Curacao, pursuant to Article 1181 of the Civil Code of the Netherlands Antilles of the following:

10.000 shares, each with a par value of US$ 1,- numbered 1 through 10.000, in the capital stock of Guyana Partners, Ltd., a company established and existing under the laws of the British Virgin Islands.

The conditions of sale may be inspected during office hours at the offices of said Civil Law Notary as of 8 days prior to the date of the auction.
These conditions stipulate, among others, that each bidder may be required to present an irrevocable bank-guarantee for an amount at least equal to the amount of his bid including the expenses of the sale.

Van der Plank & Ross
Civil Law Notary Office
Schottegatweg Oost 191
Tel.: 616833.

PUNDA HARDWARE

Tegelen lijsten
Prinsenstraat ...
Ok ...

FAXNUMMERS: AMIGOE

PICK YOUR FUTURE
From 60 Career Choices

TE KOOP
Tel.: ...

TE KOOP
Tel.: ...

APOTHEKERS ASSISTENT M/V
Gevraagd: ... in een part-time functie in een apotheek, maandag t/m vrijdag van 13.00 uur - 19.00 uur?
Schriftelijke reacties binnen 14 dagen richten aan:
Postbus ...
met vermelding: Apothekers assistent

Fatum heet voortaan ING Fatum
ING FATUM

SNEEK
Tel.: 672590

ÑAPA
ZATERDAG 16 OKTOBER 1993
AMIGOE
Weekend Bijlage Amigoe

INTERVIEWS

Paul van Vliet op Caribische toernee

REPORTAGES

Eva in de Nederlandse politiek

Wilma Kuiperi: "Oppassen voor teveel buitenlandse invloeden"

DANS FESTIVAL OP ARUBA MOET GEHEEL EIGEN KARAKTER KRIJGEN

= door Eef Hermers =

oor zon-, zee- en strandliefhebbers is Aruba een paradijs. Cultuurminars komen er aanmerkelijk minder aan hun trekken. is weliswaar het jaarlijks terugkerende Jazz Festival waar het de podiumkunsten betreft, is het armoe troef. Op Aruba blijven dansvoorstellingen voornamelijk beperkt tot uitingen van de Caribische folklore, veelal te zien in de shows die de hotels voor de toeristen op de planken brengen.

Des te opmerkelijker is het dat twee kunstliefhebbers, de Arubaanse Stan en Wilma Kuiperi, in navolging van 1989 en 1991, al hun vrije tijd en energie stoppen in het derde Internationale Dans Festival Aruba. De Kuiperi's zijn twee ambitieuze, onvermoeibare doorzetters, die hun respectievelijke beeldende kunst- en dansscholing in Nederland en daarbuiten volgden. Het tweetal lijkt vast besloten de kunsten op hun geboorte-eiland te promoten, vandaar de oprichting van 'Artentic Productions', producent van het festival.

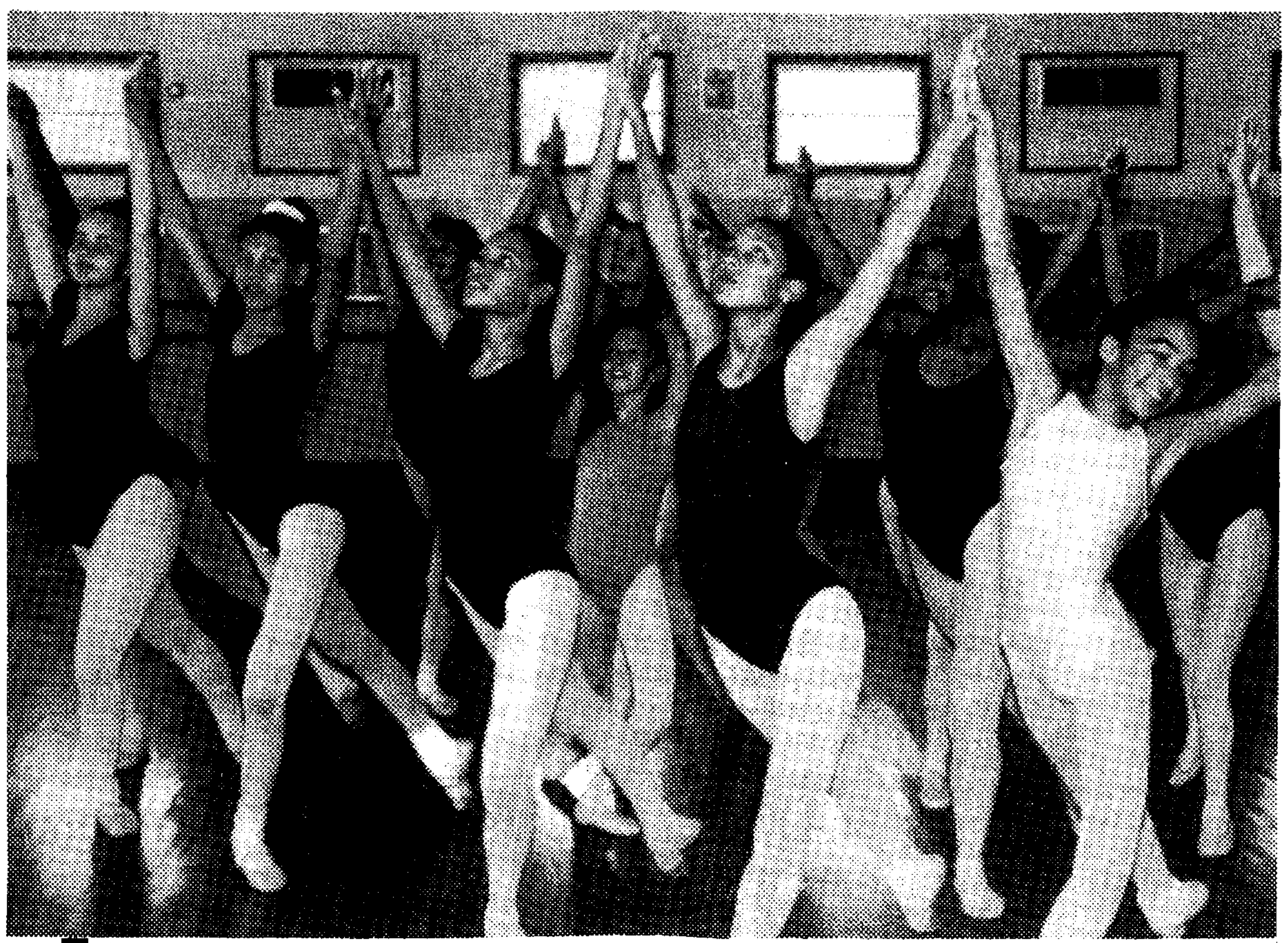
De Kuiperi's zijn al ruim twee jaar dagelijks urenlang bezig met de voorbereidingen van het festival: het regelen van alle benodigde vergunningen, tickets voor de groepen uit het buitenland, transport, hotelreserveringen, onderhandelingen, noem maar op. Wilma: "Een kantoor met twintig medewerkers zou echt niet te veel zijn voor wat er allemaal georganiseerd moet worden. Maar Stan en ik zijn daar twee jaar geleden al mee begonnen. We vormen een perfect team. Bovendien hebben we veel steun van het organiserend comité en de subcommissie. De samenwerking loopt gesmeerd."

Wilma en Stan stellen hoge eisen aan zichzelf maar ook aan het festival. Ze willen zowel het publiek als de groepen tevreden stellen. Bij de samenstelling van het programma gaan ze uit van het principe zoveel mogelijk verschillende dansstijlen en artistieke uitgangspunten te laten zien om zodoende de Arubaanse bevolking kennis te laten maken met wat er op dansgebied gaande is. Wilma: "Folklore en jazz slaan altijd en overal aan. Succes verzekerd. Maar wij proberen iedere keer net iets buiten dit stramien te treden. Het is makkelijk een programma te brengen waarvan je zeker weet dat het publiek enthousiast zal reageren. Maar we willen meer, met name in de educatieve sfeer. We willen de festival-bezoekers een fijne avond bezorgen en tegelijkertijd vernieuwend werken, hen iets aanbieden wat ze nog nooit in hun leven gezien en gehoord hebben. Iets waar ze over na moeten denken."

Belangrijk voor Aruba is in ieder geval dat het 'iets eigens' creëert. Het Jazz Festival bijvoorbeeld is in eerste instantie gericht op de toeristenmarkt. Het Dans Festival is precies het tegenovergestelde: het is gericht op de bewoners van Aruba en pas in tweede instantie bedoeld voor de toeristen. Wilma: "Aruba moet zijn eigen cultuur vasthouden en oppassen voor te veel invloeden van buitenaf, zoals bijvoorbeeld het toerisme en de veramerikanisering. Men moet zich bewust zijn van de verschillen tussen de Amerikaanse, Europese, Latijnsamerikaanse en Caribische culturen en invloeden. Hier ergens tussenin zit de Arubaanse cultuur en hiervan uit moet het zich ontwikkelen, vasthoudende aan het eigene maar openstaande voor het nieuwe, eigentijdse. Dit is tevens een van de doelen van het festival."

BEGROTINGSTEKORT

Het totale kostenplaatje van het festival is 8 ton met een begrotingstekort van 1,5 ton. Dit moet gedeeltelijk worden opgevuld met de inkomsten van de entreegelden. Vandaar dat er geen gratis toegangskaarten worden weg gegeven. Op de eerste plaats omdat Cas di Cultura slechts 477 zitplaatsen telt. Wilma: "Er zijn zo veel mensen die wel ergens mee hebben geholpen. Als ik iedereen die een steentje bij heeft gedragen aan het festival een gratis ticket zou geven, hebben we helemaal geen inkomsten meer. Trouwens, een kaart kost maar 25 florin voor volwassenen en 15 florin voor kinderen. Voor de dansgroepen die volgende week in Cas di Cultura optreden, ben ik meerdere malen naar het buitenland gevlogen en betaalde het drie- of viervoudige aan toegangsprijzen. De kaarten op Aruba zijn al bewust heel erg laag gehouden zodat de prijs in ieder geval geen barrière kan zijn voor de mensen om te komen. Het publiek moet het betalen van de kaartjes eigenlijk zien als een concrete bijdrage aan kunst en cultuur. Want niemand wordt er rijk van: met de inkomsten van de entreegelden moeten we het begrotingstekort aanvullen. Zelfs de wereldbekende groepen die aan het festival deelnemen zorgen dit jaar voor een gedeeltelijke eigen subsidie in hun eigen land."

■ Deze meisjes, geselecteerd uit drie Arubaanse dansscholen, zullen deelnemen aan de voorstellingen op 23 en 24 oktober van het Nationaal Ballet van Nederland. Het is voor het eerst dat dit professionele gezelschap samenwerkt met amateurs.

Mede vanwege het begrotingstekort krijgen Wilma en Stan geen cent betaald voor hun enorme inzet. Ze mogen blij zijn als ze een onkostenvergoeding krijgen. Het constant moeten beknibbelen op alle onderhandelingen en het maken van afspraken is een blok aan hun been. "Amputeren is een ramp voor elke kunstenaar," verzucht Stan.

Niet alleen dansgroepen, ook journalisten en recensenten zullen Aruba aandoen tijdens het Internationale Dans Festival. Publiciteit in het buitenland en met name in gerenommeerde dansbladen als *Ballett International* en *Dance Pages Magazine* is belangrijk omdat het door veel vakmensen wordt gelezen. Vorig jaar was de Nederlandse Ine Rietstap, een van de meest bekende dansrecensenten in Nederland, uitgenodigd om een verslag te maken van het festival. Stan: "Het getuigde inderdaad van heel wat lef om haar uit te nodigen. Rietstap schrijft wat ze vindt en kan een moeizaam opgebouwde reputatie met één artikel de grond inboren. Maar we hadden een goed gevoel en vertrouwen in de kwaliteit en het het slagen van het festival. We durfden het aan. Ine hield gelukkig rekening met het feit dat Aruba een klein eiland is. Ze relativeerde. Van haar opbouwende kritiek hebben we veel geleerd."

In *Dans* , het bekendste Nederlands ballettijdschrift, schrijft Rietstap: "Ik kan niet anders dan mijn bewondering uitspreken voor de organisatoren en hun medewerkers die onder moeilijke omstandigheden en vaak met tegenwerking een festival van dit niveau weten te realiseren. Er is een daad gesteld, een aanzet gegeven waarop Aruba trots kan zijn. Het is te hopen dat men zich de belangrijkheid daarvan realiseert en de handen ineen slaat om de mogelijkheden te scheppen het festival tot een regelmatig terugkerend evenement te maken."

■ Twee van de acht dansers van de wereldberoemde dansgroep 'Elisa Monte Dance Company'. Deze groep uit New York bracht in totaal zeventien stukken van Elisa Monte in meer dan tweehonderd grote steden in de Verenigde Staten, Canada, Europa, Azië en Afrika.

PROGRAMMA

Het Alice Farley Dance Theater verzorgt op 20 en 21 oktober om 20 uur een sensationele opening van het festival. In opdracht van het organiserend comité bracht de wereldberoemde Alice Farley enige tijd geleden een bezoek aan Aruba. Nadat ze de Indianentekeningen van Arikok en Ayo had bekeken en zich verdiepte in de Arubaanse cultuur en muziek, schreef zij een speciaal stuk met de titel 'Ghosts of Ayo' ('De geesten van Ayo'). Dit stuk gaat in Cas di Cultura in wereldpremière. "Geesten van Ayo" is gebaseerd op componenten uit de Arubaanse en Caribische oudheid, gecombineerd met moderne expressievormen en ideeën. Volgens Stan en Wilma is het 'een meesterwerk'. Stan: "Deze voorstelling is een schitterende promotie voor Aruba omdat, als het in de toekomst internationaal wordt gepresenteerd, er altijd bij vermeld zal worden dat de première op Aruba plaats vond en dat Farley het stuk speciaal voor het festival heeft geschreven."

Alice Farley is de directrice, choreografe en ontwerpster van de groep. Zij krijgt momenteel ontzettend veel aandacht en publiciteit in de Verenigde Staten vanwege haar unieke en originele schouwspelen. Ze combineert dans, theater, prachtige kostuums, bewegingen op stelten, moderne en folkloristische muziek, magie en legende. Ze werkt graag samen met lokale artiesten en kinderen en betrekt het aanwezige publiek bijna altijd bij haar shows. Farley studeerde in New York en Californië en heeft met dansgezelschappen, zoals het 'San Francisco Opera Ballet', 'Triple Vision Magic Company' en 'Cirque du Soleil' gewerkt, voordat ze haar eigen groep vormde. Een deel van haar voorstelling is in handen van Arubaanse artiesten. Zo neemt Wilma een belangrijk deel van de choreografie voor haar rekening, namelijk het dansgedeelte met Arubaanse danseresjes. Ivan Jansen verzorgt een onderdeel van de muziek. Hij heeft al verschillende balletcomposities op zijn naam staan.

ELISA MONTE

De tweede presentatie van het dansfestival is op 22 oktober om 20 uur door de bekende dansgroep 'Elisa Monte Dance Company' uit New York, bestaande uit zeven dansers. Het repertoire bestaat uit dansen uit de jaren tachtig tot nu. 'Elisa Monte Dance Company' werd opgericht in 1981 en groeide in de laatste tien jaar uit tot een van de meest gevraagde groepen. De populariteit steeg enorm na de benoeming van 'beste dansgroep' tijdens het internationaal dansfestival in Parijs in 1982.

Het zevental staat onder leiding van choreografe, danseres en artistiek directrice Elisa Monte, gespecialiseerd in moderne eigentijdse dans. Monte was hoofddanseres van de legendarische dansgroep van 'Martha Graham', 'Lar Lubovitch' en de wereldbekende 'Pilobolus'. Haar choreografie 'Treading' maakte deel uit van het repertoire van het legendarische 'The Alvin Ailey Dance Theater', terwijl vele dansgroepen over de wereld haar choreografiën in hun repertoire hebben opgenomen.

De groep bracht in totaal zeventien originele stukken van Elisa Monte in meer dan tweehonderd grote steden in de Verenigde Staten, Canada, Europa, Azië en Afrika. Elk jaar hebben ze een drukbezet schema met optredens in verschillende televisieprogramma's in Europa en Azië. De stijl is zeer dynamisch, fisiek en expressief op moderne muzikale composities en staat bekend als een sterke, sensuele, eerlijke en zeer persoonlijke, zowel voor de dansers als voor het publiek.

Op 23 en 24 oktober is het zeer gerenommeerde Nationale Ballet van Nederland aan de beurt in Cas di Cultura met werken van wereldberoemde choreografen. Aan deze voorstelling doen achttien lokale dansleerlingen mee van de drie Arubaanse dansscholen 'Simadanza', 'Arubaanse Dans en Ballet School' en 'Step by Step' en wel in de openingschoreografie 'Eerste Ontmoeting' van Jan Linkens. Het is voor het eerst dat op Aruba een professionele groep zo samenwerkt met amateurs. Een ander unicum is dat de drie dansscholen op Aruba samenwerken aan een project. De achttien danseresjes kregen gastlessen van Audrey Fowler uit New York en Gina Bugatti uit Venezuela. Deze normaal vrij dure professionele gastlessen zijn door de UNOCA gesubsidieerd en waren dus gratis voor de dansleerlingen. Vanaf juni nam Wilma Kuiperi de totale coördinatie over en gaf op wekelijkse basis klassieke danstrainingen. Wilma: "Dit project geeft de Arubaanse dansstudenten een unieke kans om samen te werken en te dansen met zeer gerenommeerde professionals. Maar dat is niet de enige reden dat ik trots ben op de meisjes. Het niveau dat zij in zo'n korte tijd hebben bereikt, is wonderbaarlijk en getuigt van grote inzet en klasse."

Op 27 en 28 oktober zijn er optredens van het 'paradepaardje van het festival': het Jose Limón Dance Company, opgericht door een van de drie scheppers van de moderne dans in de jaren vijftig, Limón, samen met Graham en Cunningham. Het Jose Limón Dance Company, tegenwoordig onder leiding van Carla Maxwell, behoort tot een van de drie meest beroemde in de hele wereld en is een van de historische pilaren van de moderne dans. Wilma: "Bij de algemene culturele ontwikkeling van ieder mens hoort eigenlijk het zien van een optreden van deze dansers. We zijn echt trots dit meesterwerk op Aruba te mogen presenteren. Op internationaal dansgebied zal het enorm veel aanzien oogsten voor het festival."

Op 29 oktober volgt een optreden van 'Gus Giordano Jazz Dance Chicago', wat in dezelfde wereldklasse thuis hoort als 'Limon Dance Company'. Deze groep van Gus Giordano, op het moment enorm populair in de Verenigde Staten, is een van de bekendste jazzgroepen ter wereld. Giordano is een van de oprichters van deze groep, als ook van het 'Jazz Dance World Congress' dat in verschillende landen wordt gehouden. Op Aruba zal Gus Giordano een lezing geven over de allerlaatste ontwikkelingen op wereldniveau in de jazz.

Op 30 en 31 oktober kan het publiek genieten van de 28 dansers van het 'Conjunto Folklórico Nacional de Cuba', vertolker van de Afro-Caribische cultuur. Dit beroemde en veelgevraagde gezelschap is over de hele wereld bekend door zijn folkloristische dans en muziek. Het belooft een groots en bont spektakel te worden, gecombineerd met Cubaanse dans, muziek en zang. Door deelname van dit gezelschap is de Caribische regio tijdens het Dans Festival op Aruba groots en nadrukkelijk vertegenwoordigd.

EDUCATIEF

Maar het is niet alleen dans wat de klok slaat. Eigenlijk bestaat het festival uit twee gedeeltes: de dansvoorstellingen en het educatieve programma met workshops, lezingen, exposities, schoolvoorstellingen en integratie van lokale dansers met buitenlandse groepen. Met de combinatie van deze twee aspecten hopen initiatiefnemers Stan en Wilma, allebei ook docent aan het IPA, aan de doelstellingen van het festival te kunnen voldoen. De belangrijkste hiervan is wel het stimuleren en vernieuwen van de educatie, de uitoefening en de waardering van dans in het algemeen en als kunstvorm in het bijzonder. Dit door middel van een festival op professioneel niveau en van hoge artistieke en internationale kwaliteit. De toetsing van de doelstellingen gebeurt met name door *feedback* van de aanwezige dansgezelschappen en dansrecensenten, door de algemene reactie van het grote publiek, en door grondige zelfevaluaties door de organisatoren van alle aspecten van het festival. Vooral nu, na een aanloop van drie jaar, zal een algemene, vooral organisatorische, evaluatie een belangrijke en beslissende rol spelen.

Voorspellen en educatieve workshops

Het derde Internationale Dans Festival Aruba 1993 is geproduceerd door Artentic Productions Aruba, onder leiding van Wilma Kuiperi-Jansen. Het organiserend comité bestaat uit: Stan Kuiperi, Faride Tjon Ajong, Myrna Jansen, Shon Pe Krozendijk, Gretchen Tjon Ajong en Glenda Krozendijk-Kock. De subcommissie bestaat uit: Stanley Dabian, Herman Franssen en Bob de Vreede. Het festival wordt ondersteund door: UNOCA (hoofdsponsor), KabNa, Air Aruba, Aruba Tourism Authority, Sonesta hotel en Chez Matilde.

Kaartjes (25 florin voor volwassenen en 15 florin voor kinderen tot 12 jaar) zijn verkrijgbaar bij boekhandel Van Dorp in Oranjestad en San Nicolas, Plaza Book Shop, Active Boutique en Ocean Fun. Voor meer informatie: P.O.Box 1022, Oranjestad, Aruba, of via telefoonen faxnummer 24581.

"Gestart in Bali om minder tegenwind te hebben"

Twee Nederlandse vrouwen fietsten dwars door Azië

= door Joop van Dalfsen =

Ze leerden elkaar kennen via een advertentie in de krant. Zonder noemenswaardige voorbereiding fietsten ze vervolgens 20.000 kilometer van Bali via Maleisië, Thailand, Bangladesh, Nepal en India naar Turkije. Vandaar werd de reis via Griekenland, Italië, Frankrijk en Luxemburg voortgezet. Waar nodig namen ze onderweg het vliegtuig. Vorige maand kwamen Trudy van der Schans (22) uit het Gelderse Well en Antoinette Termoshuijzen (29) uit Pijnacker terug in Nederland. Bijna vijftien maanden ouder en wijzer.

Ze werkten allebei in de gezondheidszorg. Trudy wilde graag "ook zo iets" in het buitenland gaan doen, maar kwam niet aan de bak wegens gebrek aan ervaring. Antoinette was al eerder in het verre buitenland geweest en wilde weer terug naar Azië, maar nu op een andere manier. Omdat ze niet alleen wilde reizen zette ze een advertentie. "Daarop reageerden 26 mannen en een vrouw. Het werd dus Trudy," aldus Antoinette.

GOED DOEL

Allebei vonden ze dat de reis gekoppeld moest worden aan een goed doel. De keus viel op het Liliane Fonds in Vlijmen, een kleine particuliere stichting die zich al jarenlang inzet voor de revalidatie van gehandicapte kinderen in ontwikkelingslanden. Sponsors brachten een bedrag bij elkaar van een kleine 8.000 gulden.

"Hoewel het minder is dan we hadden gehoopt zijn we er erg blij mee. Zeker nu we zelf hebben gezien wat er met dat geld gebeurt. Het zou mooi zijn als er nog meer bijkomt. Er zijn in de landen waar we zijn geweest zo ontzettend veel kinderen die hulp nodig hebben. Het liefst zou je ze allemaal willen helpen," zegt Antoinette.

Zonder noemenswaardige voorbereiding (in België werd een weekje gekampeerd om de spulletjes uit te testen) vertrok het tweetal vorig jaar juli met het vliegtuig naar Bali. "Aanvankelijk wilden we vanuit Nederland naar Bali fietsen. Uiteindelijk besloten we de route precies andersom te rijden omdat we dan minder tegenwind zouden hebben. Nou, dat is behoorlijk tegengevallen." Toch zijn ze allebei blij dat het oorspronkelijke plan niet is doorgegaan. Trudy: "We hebben nu langzaam weer kunnen wennen aan het leven in Europa."

In overleg met het Liliane Fonds werden onderweg diverse projecten en contactpersonen bezocht. "Op die manier hebben we een veel beter beeld gekregen van al die landen. Niet alleen van de vele noden; we hebben ook gezien wat instellingen als het Liliane Fonds er aan proberen te doen." Echt pech onderweg hebben ze niet gehad. Voor zover ze het zich herinneren niet meer dan tien lekke banden. twee kapotte spaken en een flinke slag in een van de achterwielen. Zelf hebben ze niet veel hoeven te sleutelen. "In Azië barst het van de fietsenmakers die het een hele eer vinden om aan zo'n westerse fiets te mogen sleutelen. Voor een kwartje zijn ze een hele tijd bezig. Daar kunnen wij zelf niet voor lopen te oefenen," aldus Antoinette.

SMERIG

Onoverkomelijke problemen met de gezondheid zijn er evenmin geweest. De een heeft wel twee maanden last gehad van diarree en de ander bleek in een plaatsje in Bangladesh ineens allergisch te zijn voor water. "Maar wat wil je ook," zeggen ze min of meer in koor. "We hebben brood gegeten waar de beesten uitliepen en geslapen in de smerigste hotels. Het was wat je noemt een extra goedkope *low budget*-reis."

De tent werd al snel na het vertrek op Bali teruggestuurd naar Nederland. "Het is daar zo dicht bevolkt dat je nergens een plek vindt om te kamperen," vertelt Antoinette. "Overal waar we kwamen stonden binnen de kortste keren alle mannen van het dorp rondom de tent. Daarom hebben we in Azië voornamelijk in spotgoedkope hoteltjes geslapen."

Onderweg genoten Trudy en Antoinette veel gastvrijheid, niet alleen bij de contactpersonen van het Liliane Fonds, maar ook bij wildvreemden. In Nepal logeerden ze bij een Engelsman die daar werkte. In India verbleven ze bij diverse families. Soms durfde ze nauwelijks voedsel aan te nemen. "Die mensen hadden zelf bijna niets te eten en dat deelden ze nog met ons."

HULP

In Nepal werden ze uit de brand geholpen door een Nederlands paar dat ook aan het rondtrekken was. "We hebben daar een maand vastgezeten met een kapotte bitenband. Dat stel had er ook rondgefietst. Hun karretjes hadden ze al teruggestuurd naar Nederland, maar ze hadden nog wel een buitenband bij zich."

Eenmaal terug in Turkije kreeg het tweetal een forse cultuurschok te verwerken. Istanbul was een grote afknapper, zegt Trudy. "Al die winkels en dat drukke gedoe. Na een uurtje zijn we een bioscoop ingevlucht om weer bij te komen." Daar kwam nog bij dat de mannen daar zich minder fris gedroegen. "We werden achterna gereden en hinderlijk gevolgd. Ook werden we overal betast en geknepen. Dat hebben we nergens anders zo meegemaakt," aldus Antoinette.

Het tweetal denkt dat het de komende tijd erg moeilijk zal worden om weer te wennen. Op een camping in Larochette in Luxemburg bladert Trudy in een Nederlandse krant. "Na wat wij allemaal hebben gezien in Azië is het onvoorstelbaar waar de mensen in Nederland zich druk over maken," zegt ze.

Dat wennen is heel praktisch in feite al begonnen in Italië. Daar bleek het veel kouder te zijn dan het tweetal de maanden daarvoor was gewend. "We hebben alleen maar een korte broek bij ons en wat t-shirts. We slapen in een dun lakenzakje. We trekken de laatste dagen alles over elkaar aan, met daartussen een plastic zak, en een handdoek over het hoofd."

Eenmaal terug in Nederland willen ze op scholen voorlichting gaan geven over de ontwikkelingslanden die ze hebben bezocht en het werk dat het Liliane Fonds daar verricht. "Dat fonds laat ons niet meer los, daar zijn we van overtuigd," zeggen ze in koor.

En later, wanneer alle ervaringen zijn verwerkt, willen ze weer weg. Dat staat nu al vast, klinkt het overtuigend. Trudy: "Ik ben nog niet thuis of het kriebelt al weer."

RIO DE JANEIRO - *Jeugdbendes uit de krottenwijken van Rio die in de avonduren toeristen in de stad lastig vallen, maken nu ook de stranden onveilig. Op de foto: een politieman jaagt gewapend met zijn gummiknuppel een stelletje vechtersbazen van rivaliserende jeugdbendes uit elkaar op het fraaie strand van Arpoador. Bij de ongeregeldheden werden minstens dertig zonaanbidders gewond.*

ATHENE - *Andreas Papandreou viert de overwinning van zijn PASOK-partij na het bekendworden van de stembusuitslag.*

Amerikaans / Frans pretpark nog in de rode cijfers

Hoge entreeprijs bottleneck voor bezoekers Euro Disney

= door Peter Punt =

Marne-la-vallee - Wie Euro Disneyland bij Parijs binnengaat, wordt begroet door het immer glimlachende personeel. "*Have a nice day*", luidt hun wens. De glimlach moet zo langzamerhand veranderen in een grimas, want het gaat bepaald niet goed met het Magic Kingdom. Het tweede grote infrastructurele project in Europa na de Kanaaltunnel kampt met enorme verliezen, die inmiddels zijn opgelopen tot twee miljard francs, zo'n 650 miljoen gulden.

Toch is de directie van het Europese Disneyland optimistisch over de kansen van het park. "Ik wanhoop niet, ik blijf geloven in de toekomst van Euro Disney", zegt vice-president Jean-Marie Gerbeaux. Gerbeaux is de tweede man onder president-directeur Philip Bourguignon, die zich onlangs nog haastte geruchten te ontzenuwen over een sluiting van Disney.

RODE CIJFERS

In april 1992 werd Euro Disney met veel bombarie geopend. Miljoenen werden uitgegeven om de duizenden genodigden een spetterend openingsfeest te bieden. Maar sinds dat feest is de berichtenserie over de slechte gang van zaken in Marne-la-vallee onophoudelijk geweest. Optimisme was er volop. Dat is er nog steeds, maar het huishoudboekje gloeit intussen van de rode cijfers. Gezien de slechte bezoekerscijfers in de wintermaanden, vragen deskundigen zich af of Parijs wel een goede lokatie is voor een openlucht-attractie.

Jean-Marie Gerbeaux vindt van wel. Het alternatief Barcelona was door de Disney-directie afgewezen. Wel mooi weer, maar niet centraal genoeg. "Parijs is volgens ons nog steeds de beste plek. Het gehele jaar trekt de stad toeristen. Het is tevens de belangrijkste congresstad van Europa", zegt Gerbeaux.

Volgens hem is, ondanks de zware financiële tegenvallers, Euro Disney toch een succes. "We zijn zeer tevreden over de bezoekersaantallen. Die elf miljoen in het eerste jaar hebben we vrijwel gehaald en nog steeds stromen miljoenen toe. En de bezoeker is tevreden over het park. Uit enquêtes onder het publiek blijkt dat 80 procent het park opnieuw wil bezoeken".

Het grote probleem is echter dat de miljoenen Europeanen te weinig besteden als ze eenmaal binnen de poorten zijn. De hoge entreeprijs (80 gulden voor een volwassene en 56 gulden voor een kind) weerhoudt velen ervan inkopen te doen in de talrijke souvenierwinkels. Ook is men minder gauw geneigd in de Disney restaurants te eten. Gerbeaux geeft toe dat die geringe extra uitgaven van de bezoekers het budget negatief hebben beïnvloed.

Hoofdschuldige is volgens hem de economische recessie in Europa. "Die recessie is niet alleen in Disney merkbaar, de hele Parijse horeca heeft er last van. We werken nu aan een financiële herstructurering van het park, waarbij we ook de marketing en de seizoensaanpak zullen bekijken. We streven naar een betere spreiding van het bezoek over het gehele jaar."

Een andere financiële molensteen om de nek van de Disney-directie vormen de vijf hotels die in eigen beheer en met eigen geld zijn gebouwd. De bedoeling was dat een of twee hotels na een jaar zouden worden verkocht. Dat is niet gelukt als gevolg van sterke prijsstijgingen op de onroerend-goedmarkt in Parijs en omgeving. "We zitten thans met enorme rentelasten waardoor het financiële plaatje minder rooskleurig is geworden".

EFTELING

Commercieel-directeur Reinoud van Assendelft de Coningh van de Efteling in Kaatsheuvel heeft zo zijn eigen visie op de problemen van Euro Disney. "Kijk, op de lange duur kan het een leuk project worden, maar de Amerikanen hebben een paar basis-marketing fouten gemaakt. Ze wisten dat het park het jaar rond open moest zijn, daarom was Barcelona qua klimaat een betere lokatie geweest. Op de tweede plaats hebben ze een honderd procent Amerikaans produkt op een vrij arrogante manier op de Franse markt gezet en ten derde is de entreeprijs ongekend hoog voor de bedrijfstak", verklaart van Assendelft de Coningh.

De Efteling vormt sinds vorig jaar een verbond met vier andere Europese attractieparken: Alton Towers in Engeland, Liseberg in Zweden, Asterix Parc bij Parijs en Europa Park in Duitsland. Ze vormen gezamenlijk *The great European themeparcs*. Van Assendelft de Coningh: "Het samenwerkingsverband was in eerste instantie bedoeld om te kijken wat de komst van Euro Disney voor ons zou betekenen. Het bleek later goed uit te pakken. Disney pompte voor 140 miljoen gulden aan marketing- en communicatiegeld in de Europese markt. Het effect daarvan was een enorme opwaardering van het attractiepark in het algemeen".

Hoewel dat effect thans positief is, hebben in het eerste jaar van de opening van Disney de meeste parken in Europa last gehad van de nieuwe concurrent. De Efteling ontving 130.000 minder bezoekers. Het Asterix Parc bij Parijs kon de komst van Mickey en consorten eveneens goed merken. Directeur Olivier Bosredon van Asterix: "We hebben in het eerste Disneyjaar inderdaad een flinke klap gehad, maar ik moet zeggen dat we er weer bovenop krabbelen". Asterix Parc ligt 35 kilometer van Parijs. Het is 155 hectare Franse geschiedenis met als middelpunt de avonturen van de stripfiguren Asterix en Obelix.

"Disney is een gevaarlijke concurrent voor ons. De nummer een in de wereld van attractieparken zit als het ware om de hoek, dus kun je problemen verwachten. Nu Disney in financiële moeilijkheden verkeert, wordt het gevaar alleen maar groter, omdat het park zich agressiever gaat opstellen. Dat maakt de concurrentie heviger", vertelt Bosredon. Hij en zijn Nederlandse collega Van Assendelft de Coningh zijn echter niet pessimistisch over de toekomst. Het verbond great European *themeparcs* is er niet meer alleen tegen Disney.

Griekse socialisten niet erg gesteld op EG

Papandreou de oude charmeur heeft touwtjes weer in handen

Athene - Andreas Papandreou, de leider van de Griekse socialisten, die met de verkiezingsnederlaag in 1989 definitief politiek dood leek, is uit de as herrezen. Met een kus voor 'Mimi', zijn jonge minnares met wie het bejaarde Pasokboegbeeld uiteindelijk in het huwelijk trad, vierde hij afgelopen zondagnacht zijn overwinning op christen-democraat Konstantinos Mitsotakis.

Hij beloofde zijn kiezers die hem met ongeveer 47 procent van de stemmen een ruime meerderheid in het parlement bezorgden, prioriteit te geven aan de wederopbouw van de zieltogende Griekse economie. "De nachtmerrie is voorbij. Het volk heeft voor het volk gestemd," riep hij zijn juichende aanhangers voor zijn residentie in de Atheense villawijk Ekali toe.

Maar het was juist onder zijn acht-jarige bewind van 1981 tot 1989 dat de torenhoge schuldenlast werd opgebouwd die Griekenland nu bijna doet bezwijken. De bomen groeiden tot in de hemel. De inefficiënte staatsbedrijven werden met subsidies op de been gehouden. De overheid bezorgde honderdduizenden een baantje, boeren kregen forse steun en met het betalen van de belastingen werd het niet zo nauw genomen. Het moet gezegd, een groot deel van de bevolking vaarde er wel bij. Maar het enige Balkanland in de Europese gemeenschap, toch al een buitenbeentje, liet hij achter met een schuld groter dan 100 procent van het bruto binnenlands produkt. Zijn opvolger Mitsotakis kon niet anders dan onder druk van de internationale gemeenschap het mes in de uitgaven zetten.

Misschien zal zijn economische politiek wat milder zijn, maar ook Papandreou ontkomt nu niet aan bezuinigingen. Met de strenge voorwaarden die het verdrag van Maastricht stelt aan de inflatie en begrotingstekorten krijgt hij niet de ruimte zijn geld-moet-rollen-beleid van de jaren tachtig voort te zetten, zeker niet als voorzitter van de EG, de taak die Griekenland vanaf 1 januari krijgt. Ongebreideld lenen zal niet worden getolereerd, terwijl uit zijn verkiezingstoespraken valt te distilleren dat hij juist uit leningen weer de impulsen voor de economie wil halen.

Het was overigens niet zijn economische beleid maar de sfeer van corruptie en onzuiverheid die Papandreou in 1989 de das omdeed. In 1988 zigzagde hij van het ene naar het andere schandaal.

Terwijl hij twee maanden in een ziekenhuis in Londen doorbracht voor een open hartoperatie, verscheen daar de toen 34-jarige Dimitra Liani ten tonele, de Olympic airways-stewardess op wie hij verliefd was geraakt. Dit leidde echter pas echt tot commotie onder de Grieken toen hij aankondigde na 37 jaar zijn huwelijk met Margaret te willen verbreken.

Maar schadelijker nog was de affaire rond de omhooggeschoten bankier George Koskotas, die onder duistere omstandigheden erin slaagde met miljoenen het land uit te vluchten terwijl hij in staat van beschuldiging was gesteld. Koskotas beweerde de kas van Pasok flink te hebben gespekt, met medeweten van Papandreou. Mitsotakis sleepte zijn rivaal voor het gerecht maar deze werd in 1992 van alle beschuldigingen vrijgesproken.

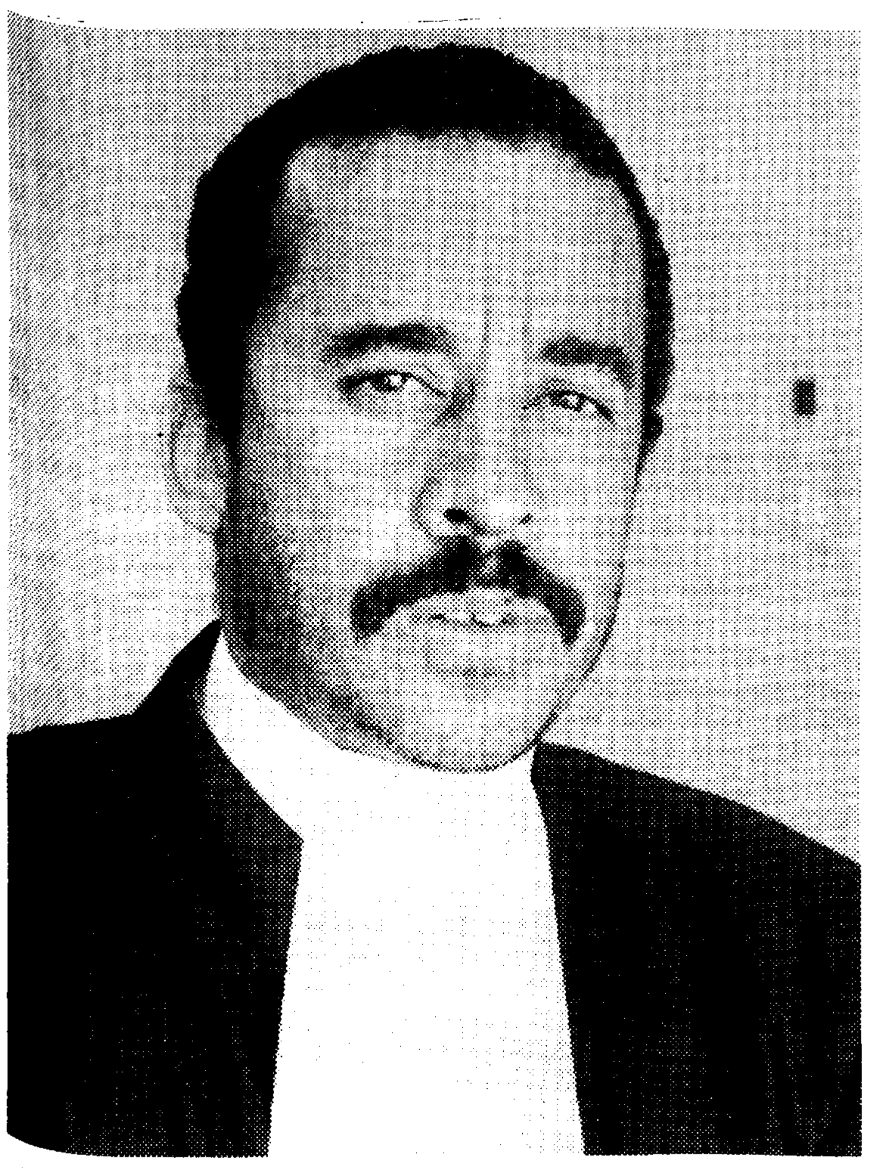
De 'herboren' 74-jarige is inmiddels keurig getrouwd met zijn 'Mimi' en van alle blaam gezuiverd in de zaak-Koskotas, toch zal het voor hem een moeilijke regeerperiode worden. Papandreou, die door vader George - het grootste na-oorlogse kopstuk in Griekenland - de politiek met de paplepel kreeg ingegoten, is er nog een van de ouderwetse populistische chauvinistische soort, die graag alles in eigen hand houdt. Hij kan daarom rekenen op oppositie binnen de eigen gelederen, net als Mitsotakis voor wie dit de nekslag was.

Advocaat en officier bezorgd over jongerensituatie

"In Seru Fortuna zijn er geen daders, alleen slachtoffers"

= door Dennis Pikero =

Bijna wekelijks defileren verdachten van schietpartijen voor het Gerecht in eerste aanleg met als zittingsplaats het Curaçaose stadhuis aan het Wilhelminaplein. Tijdens de jongste behandelingen van twee van die schietpartijen — met dodelijke afloop — spraken zowel de officier van justitie, mr. David van Delft als de verdedigende advocaat, mr. Eldon 'Peppy' Sulvaran, hun kritiek en bezorgdheid uit over de decadentie onder de jongeren. Zij hopen dat ze daarmee via de media de, 'harde en afstotende' Curaçaose samenleving, zoals ze die noemden, zullen bereiken en dat er iets gedaan zal worden om de situatie te verbeteren.

MR. ELDON SULVARAN

De beklaagden, die in de laatste vijf maanden terechtstonden voor schietpartijen met of zonder dodelijke afloop, zijn in de meeste gevallen relatief jong. Variërend tussen de zeventien en dertig jaar. Verschillende van hen zijn voor de eerste keer in aanraking gekomen met de justitie. Anderen, overigens een overgroot deel, die terechtstonden, hebben inmiddels van hun strafblad een 'lange waslijst van misdrijven' gemaakt.

Datum: 10 april 1993. Buurt: Seru Fortuna. Melding bij de politie: Schietpartij in Kaya Awaseru. Aangehouden: De 21-jarige verdachte S.W. Reden: Hij loste een kogel en raakte het slachtoffer E. Beker dodelijk in het voorhoofd. Eis van de officier van justitie mr. G. Veen-Jonkhout: vijf jaar.

GEEN FORTUIN

In de grote rechtszaal van het stadhuis zucht raadsman Sulvaran: "In deze strafzaak staat wederom de wijk Seru Fortuna in een negatief licht. Maar in die buurt zijn er in feite **geen daders, maar slachtoffers**. De naam Seru Fortuna (berg van fortuin) past dan ook allang niet meer bij die buurt, want wat er daar gebeurt heeft slechts met ellende te maken."

Om zijn uitlatingen te onderbouwen, haalt Sulvaran twee rapporten aan. Een psychologisch rapport opgemaakt door Psychologisch Adviesbureau Arends en een reklasseringsrapport. In beide stukken refereerden de onderzoekers naar de sociale- en leefomstandigheden, omschreven door de verdachte, in Seru Fortuna. Sulvaran, vader van twee kinderen is behalve meester in de rechten ook gediplomeerd sportleider (hij volgde de CIOS-opleiding in Nederland) en weet als geen ander wat er in die rapporten bedoeld wordt.

Hij woont aan de rand van Seru Fortuna in de rustige woonwijk Goede Hoop en trimt vaak door sommige van de straten van de buurt die op Curaçao een slechte naam heeft. Seru di Otrobanda, Domi en Mundo Nobo zijn buurten waar hij tijdens zijn jeugdige jaren in opgroeide. Allemaal wijken waar de jongeren het tegenwoordig zwaar te verduren hebben.

Voor Sulvaran was het dan ook normaal dat de rechter Mr. Ludo Goosens, in de strafzaak tegen S.W., erop zinspeelde dat de eilandsoverheid er goed aan zou doen de twee rapporten eens grondig door te nemen. Dat in plaats van allerlei 'nietszeggende' rapporten te laten samenstellen. Een welkome steun voor de raadsman, daar de twee wetenschappelijke stukken pleiten in het voordeel van zijn cliënt.

Die cliënt is voor Sulvaran **hét schoolvoorbeeld van een** van de vele slachtoffers van de Curaçaose maatschappij. "Seru Fortuna wordt verwaarloosd door de overheid en alle bewoners van die wijk worden over één kam geschoren en geïsoleerd door hun mede-eilandbewoners. En de pers helpt bewust een handje mee om het negatieve beeld van Seru Fortuna en bepaalde andere wijken zoals Marchena en Wishi te versterken."

STIGMATISEREN

De 38-jarige raadsman, zoon van oud-politieman en voormalige Nobo-fotograaf Feo Sulvaran, noemt het voorbeeld van de drugsverslaafden. De naam *chollers* en het feit dat nagenoeg iedereen die benaming gebruikt voor het aanduiden van die drugsverslaafden, spreekt op zich al boekdelen. "Op dit eiland leeft de traditie dat wij personen die 'anders' zijn meteen te stigmatiseren, en in te delen in kategorieën. Wat mij dan echt stoort is dat drugsverslaafden, verdachten van een strafbaar feit, maar ook inwoners die laag op de sociale ladder bivakkeren, van 'ons' minder rechten krijgen toebedeeld."

In dat opzicht vindt Sulvaran dat het project Seru Fortuna, hij noemt het consequent 'project', vanaf het begin het slachtoffer werd van de Curaçaose maatschappij. Naar zijn mening speelde de Curaçaose overheid min of meer een slechte rol daarbij. Het 'project' werd zonder enige 'werkbare en algemeen aanvaarde visie' ontwikkeld en doorgevoerd. "Een woonproject als Seru Fortuna ga je toch niet zomaar neerzetten, zonder een huisvestingsbeleid, een onderhoudsprogramma en een minimaal aantal sociale buurtvoorzieningen die ook nog na een aantal jaren werden opgeheven?"

Veel van de kinderen van jonge gezinnen die 'verbannen' werden naar Seru Fortuna omdat ze broodnodig een huis nodig hadden, verkeren nu in een bijna uitzichtloze situatie. Sulvaran is de mening toegedaan dat de buurtjongens van nu, variërend tussen de 14 en 25 jaar, het zwaar te verduren hebben. Die moeten als 'echte mannen' in hun schoenen staan om te kunnen overleven in Seru Fortuna.

"Kijk nou maar eens naar mijn cliënt. Eigenlijk heeft hij me verrast. Hij heeft het door de jaren heen uitgehouden in die buurt. Maar plotseling verloor hij zijn kalmte en de opgehoopte fustraties gecombineerd met de dreigende omstandigheden waarin hij zich bevond, maakten zich van hem meester. Hij is uiteindelijk het slachtoffer geworden."

Onder de jongeren leeft er een 'andere' cultuur. "Eén die moeilijk of zelfs niet te begrijpen is voor mensen als 'wij'. Met 'wij' bedoel ik personen die een opleiding hebben genoten, een plaats op de arbeidsmarkt hebben verworven en een waardevol lid vormen van een gezin en van de samenleving. Niet alleen in Seru Fortuna, maar ook in andere delen op Curaçao, zijn er jongeren te vinden die andere normen en waarden hebben en hanteren."

WAY OF LIFE

"Ruzies worden dan veelal beslecht met wapens, want eigenlijk is dat hun *'way of life'* geworden. Geen rechter, officier van justitie en advocaat die dat op dit moment kan veranderen. Waarom? Omdat ons justitieel apparaat nog steeds alleen repressief optreedt ten opzichte van verdachten, alhoewel ik moet vaststellen dat Curaçao toch wel rechters heeft die goed naar de persoonlijke omstandigheden van de beklaagden kijken en deze zwaar laten meewegen in hun oordeel."

Officier van justitie mr. David van Delft kent die cultuur met die 'andere waarden en normen' waarover de tegenpartij in de justitiële rechtsgang het heeft. Dat bleek namelijk tijdens de behandeling van een andere strafzaak. Zijn belangrijkste vraag: Wie zijn de direct verantwoordelijken, de ouders, het gezin, de overheid, de samenleving of de betrokken jongeren zelf?

Datum: 25 december 1992. Buurt: Brievengat. Melding bij de politie: Schietpartij nabij het pompstation te Brievengat. Aangehouden: De 21-jarige verdachte I.F. Reden: hij loste een of meer kogels die het leven kostte aan het slachtoffer D. Rodriguez. Eis van de officier van jusitie Van Delft: veertien jaar. Bijzonderheden: de verdachte is woonachtig in de Nederlandse gemeente Kerkrade en werd zowel in Nederland als op Curaçao in totaal tot vier jaar veroordeeld wegens het overtreden van respectievelijk de Opiumwet en de Opium Landsverordening.

Links in de zaal, voorovergebogen en leunend met zijn handen op de lange tafel, kijkt officier van justitie Van Delft naar de beklaagde en daarna de grote zaal in alvorens zijn requisitoir te houden. "Intussen zijn we in de avonduren beland. Vanmiddag echter hebben wij kennis kunnen maken met de wereld van wapengekletter, duistere drugsfiguren en onderlinge afrekeningen. Een wereld van verschil. Een wereld waar het gebruik danwel het voor handen hebben van een vuurwapen even vanzelfsprekend lijkt als het voor handen hebben van een afro-kam," beet Van Delft de spits af.

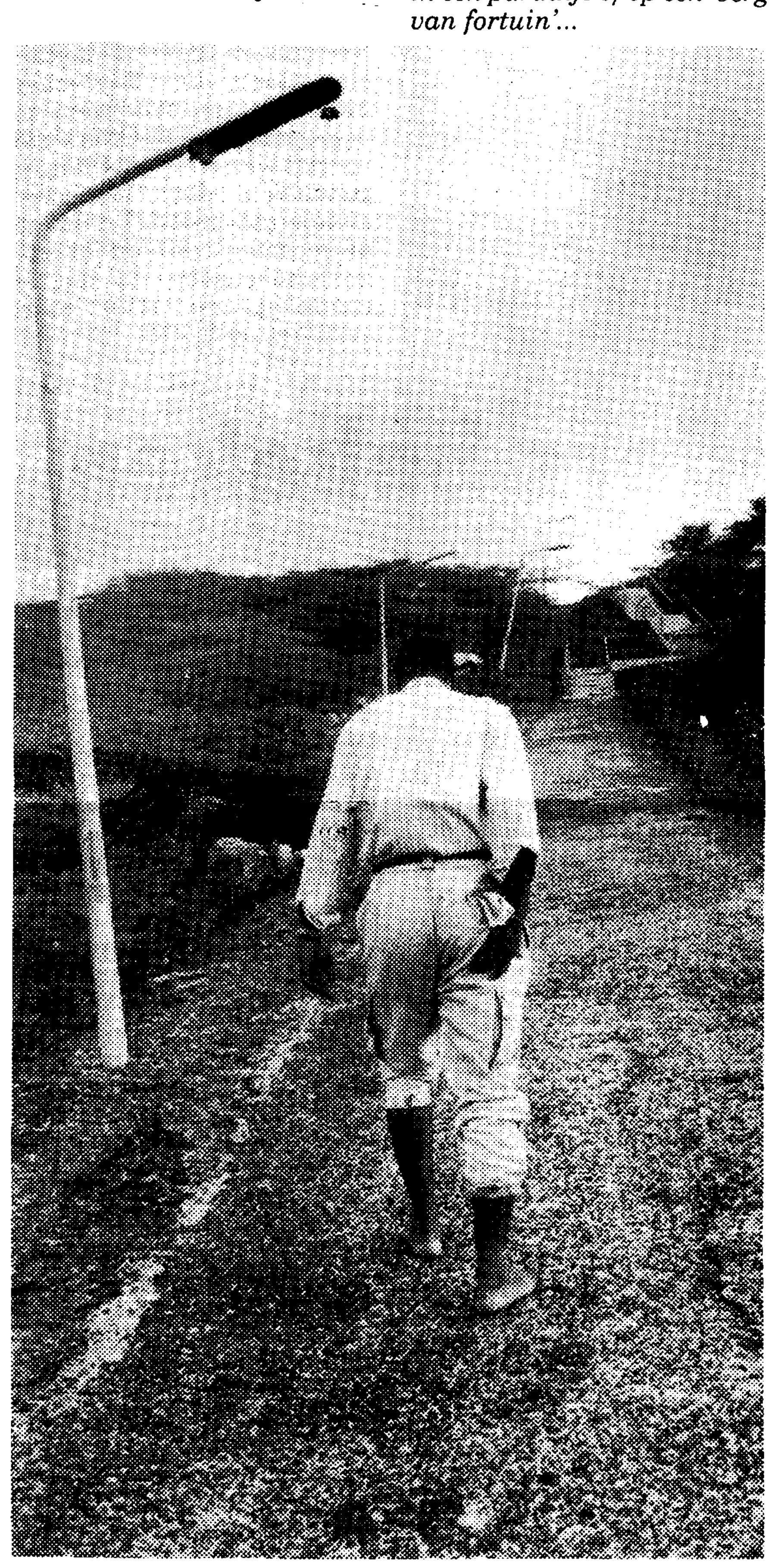
De vergelijking houdt niet op bij die 'afro-kam'. De officier van justitie wil eerst een duidelijk beeld geven over de ernst van de strafzaak. "In de *business* van *hit-and-run and hit-back* is het vuurwapen gewoon een stuk gereedschap. Zoals de hamer en tang dat is voor de timmerman, pen en papier voor de journalist, een camera voor een toerist die alles wil vastleggen van zijn vakantie én een breekijzer geliefde gereedschap is voor een inbreker."

GESCHOKT

De 41-jarige Van Delft, die een aantal maanden geleden onderdook omdat de beruchte Kenny Rampenburg (die hem meerdere malen met de dood had bedreigd) uit de gevangenis was gevlucht, zegt geschokt te zijn. Vanwege de rol van de verdachte in een reeks van gewelddadigheden in de week van 20 tot en met 25 december. Een week die Van Delft ziet als de aanvang van een reeks van strafbare feiten, voornamelijk schiet- en steekpartijen, bijna allemaal begaan door relatief jonge beklaagden.

Hij kent die wereld waarin jonge criminelen, die hun ervaring op straat opdoen, zich bewegen. In Roermond begon hij zijn carrière, als rechterlijk ambtenaar in opleiding, in het jaar 1982. In maart 1987 werd hij substituut officier van justitie in Arrondissement Roermond en een jaar later officier van justitie. Van Delft zit nu al drie jaar op Curaçao en houdt zich ook bezig met de strafzaken op Bonaire. Op dat eiland staat hij bekend als de 'Killer'. Met de dag, weet hij te vertellen, komen er meer mensen ook op dat eiland in aanraking met justitie. Deze afgelopen week vertoefde hij op Sint Maarten als invaller van de officier van justitie daar.

■*Het opwaartse, grof geplaveide pad naar Seru Fortuna. Een weg die doet denken aan de film 'A way to Heaven'. Betreders van dat pad komen echter niet terecht in een paradijs of op een 'berg van fortuin'...*

MR. DAVID VAN DELFT

'Een wereld van verschil' is de titel die hij aan zijn requisitoir gaf tijdens de behandeling van de strafzaak van het Openbaar Ministerie tegen de verdachte I.F.

Een wandeling in Punda is genoeg om die wereld van verschil van nabij te ervaren. Niet alleen werd er daar zelfs voor het politiebureau geschoten (door een jonge scholier op de laatste schooldag in juni, red). "Je ziet jongeren die in huurauto's rondrijden, gouden sieraden om de hals en pols. Een nader onderzoek van beklaagden laat een strafblad zien met tal van drugsdelicten, een krakkemikkige jeugd en onvoltooide opleidingen die meestal niet verder komen dan de lagere school."

Iemand die in zo'n wereld leeft, is ver heen. Diep gezonken, niet meer van onze wereld en eigenlijk allang verloren. Dat is de uitgesproken mening van Van Delft. De strafzaak van het Openbaar Ministerie tegen de verdachte I.F. is voor de officier van justitie het schoolvoorbeeld van een 'referentiekader waar levensgrote gaten in zijn gevallen'. Van jongeren die zonder enig maatschappelijk besef, zonder de normaal geachte en geldige waarden en normen in een eigen gecreëerde subcultuur leven. Vaak handelen die jongeren, naar de mening van Van Delft, gedreven door primitieve impulsen zonder een graad van reflectie of maatschappelijk besef.

"Het wordt tijd om gezamenlijk in te grijpen. Om te redden wat er te redden valt", aldus Van Delft. Hij is de mening toegedaan dat op Curaçao de jongeren en de samenleving geheel van elkaar vervreemd dreigen te raken. En de samenleving moet juist doortastend reageren om dat te voorkomen. "Er moeten niet alleen nieuwe wetten komen. Alle verantwoordelijke instanties moeten de krachten bundelen. Maatschappelijke organisaties, jeugd- en andere belangengroepen, ouders, verzorgers, allemaal moeten een steentje bijdragen."

Van Delft vertelt dan het trieste verhaal van een kleine jongen die hij 's avonds rond acht uur bij een verkeerslicht zag staan. Er stond een vrouw met de jongen te praten praten en Van Delft dacht dat het de moeder was. Op de terugweg zag hij dat die jongen nog steeds daar stond en dat hij nu huilde. Niemand van de andere weggebruikers bekommerde zich om het knaapje. Van Delft stopte zijn auto langs de weg, liep naar de jongen toe en kreeg van het ventje het verhaal te horen dat hij de dagopbrengst van zijn kauwgumverkoop was kwijtgeraakt toen hij het klein geld ging inwisselen voor biljetten bij een toko. Hij nam de jongen mee naar het huis van de ouders, maar deze was doodsbang om naar binnen te gaan, daar hij een flink pak slaag vreesde als hij zou vertellen dat hij het geld was kwijtgeraakt.

"Waar gaan wij op die manier naar toe?", vroeg Van Delft zich af. In zijn requisitoir in de zaak I.F. verwees de officier van justitie naar het rapport Erftemeijer. Daarin pleit de samensteller ondermeer voor een hernieuwd wijzen op de verantwoordelijkheden in de samenleving van Curaçao. Naar de mening van Van Delft een advies om op te volgen, want in extreme gevallen zoals die van I.F., blijft er geen andere mogelijkheid open dan repressief optreden met harde straffen. In gevallen van jonge verdachten, die voor het eerst met de justitie in aanraking komen en die nog te redden zijn, moet er echter gezamenlijk naar een betere oplossing worden gezocht.

Ook advocaat Sulvaran is van mening dat het nog niet te laat is om de jongeren van bijvoorbeeld Seru Fortuna, Marchena, Wishi, een deel van Brievengat, Boca'i Sami een helpende hand toe te reiken. Maar dan moet men ook daadwerkelijk in die wijken iets gaan ondernemen, want met eindeloos discussiëren in airco-kantoren over onze sociale vraagstukken of ons 's avonds opsluiten in onze zwaar betraliede woningen, komen wij niet veel verder bij het oplossen van dit soort problemen.

Jongeren maken elkaar af

Op 10 april van dit jaar werd E. Beker in een vuurgevecht met de verdachte S.W. dodelijk in het voorhoofd getroffen door een kogel. Het slachtoffer was de schrik van de wijk Seru Fortuna waar hij lid was van een van de twee jeugdbendes die daar opereren.

Op de bewuste 10 april, onstond er een woordenwisseling tussen het slachtoffer en een andere man. De verdachte trachtte de gemoederen te sussen, maar werd door het slachtoffer en door een andere man bedreigd en later aangevallen. Er werd zelfs op hem en op zijn moeder geschoten.

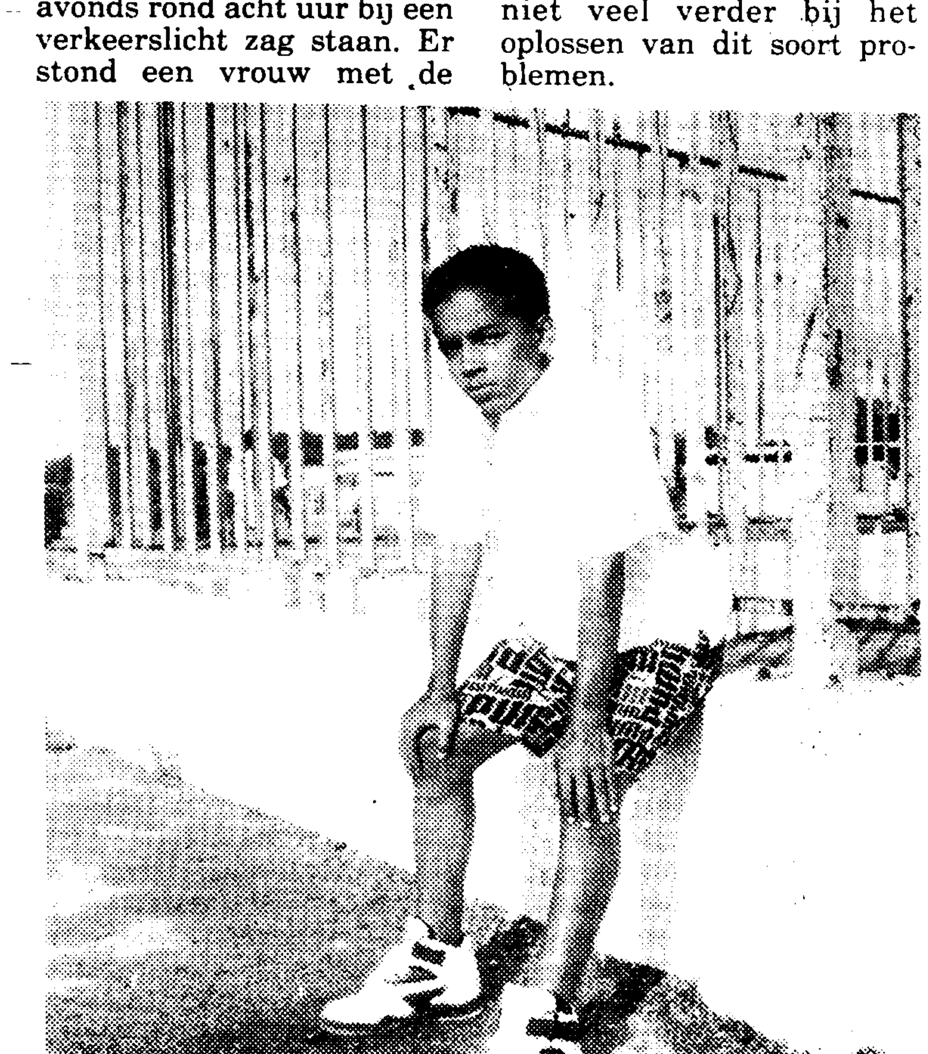
Bij de schermutseling die volgde, liet een van de aanvallers zijn vuurwapen vallen. De verdachte raapte dat op en schoot Beker in het voorhoofd.

S.W. werd door rechter Goossens tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld. Twee psychiatrische rapporten, zijn jonge leeftijd en de omstandigheden waarin hij zich bevond, speelden een rol bij de strafbepaling.

Op eerste Kerstdag (25 december) van het vorig jaar werd Curaçao wakker geschud door een schietpartij met dodelijke afloop. De eerste berichten maakten melding van een afrekening in de onderwereld. Nabij het benzinestation te Brievengat vond de jeugdige D. Rodriguez de dood, nadat de 21-jarige I.F. met een semi-automatische pistool op hem had geschoten.

De mannen hadden ruzie over een vuurwapen dat het slachtoffer had meegenomen van de verdachte zonder ervoor te hebben betaald. De beklaagde handelt in wapens en kocht zijn waar in bij de bemanningsleden van de Venezolaanse barkjes op Scharloo. Het tweetal kende elkaar uit hun periode in Nederland.

Bij de behandeling van zijn zaak, voerde de verdachte aan dat het slachtoffer ook een wapen bij zich had. De politie heeft echter geen wapen getroffen op Rodriguez. Ook het pistool van de verdachte, dat hij in de *mondi* zou hebben gegooid, is nooit meer teruggevonden. Door de politie. N.a.v. deze strafzaak, waarvan de uitspraak nog moet volgen, een gesprek met officier van Justitie mr. David Van Delft en verdediger mr. Eldon Sulvaran.

■*In de buurt Seru Fortuna wonen ook gezinnen die hun kroost een goede opvoeding proberen te geven. Uit zo'n gezin komt deze jongen, die in de herfstvakantie naar het 'Sentro di Bario Seru Fortuna' ging om er te sporten. Het buurtcentrum vervult als sociale voorziening een belangrijke rol in het leven van de buurtbewoners.*

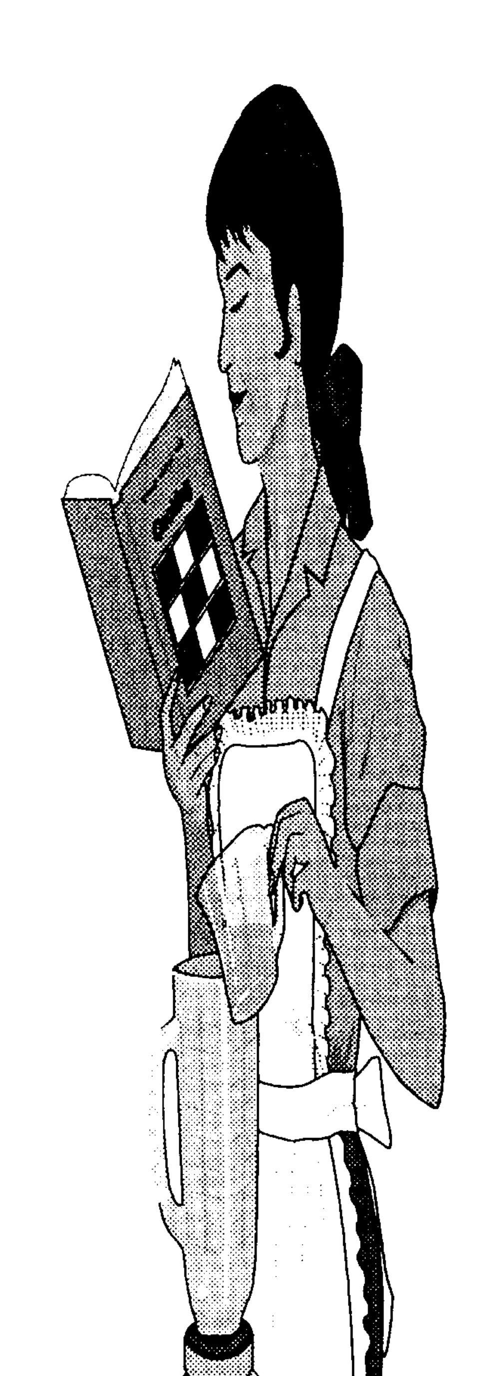
Kook mee met May

Aardappelschotel

Op verzoek van onze trouwe lezers deze week een vegetarisch gerecht. Voor vier personen heeft u nodig:

1½ pond aardappelen
6 eetlepels melk
zout en peper
1 fijngesneden ui
2 fijngesneden tenen knoflook
2 eetlepels plantaardige olie
225 gram broccoli roosjes
100 gram gehakte walnoten

Voor de saus:
50 gram roomboter
225 gram champignons (in plakjes gesneden)
50 gram tarwemeel
1½ cup melk
zout en peper

De aardappelen goed wassen en in de schil koken tot ze gaar zijn. De aardappelen schillen en pureren, melk toevoegen. Zout en peper naar smaak toevoegen.

De ui en knoflook 3-4 minuten zachtjes bakken tot ze zacht zijn. De broccoli-roosjes en walnoten toevoegen. Deksel op de pan doen en alles vijf minuten laten pruttelen.

De oven voorverwarmen tot 350 F.

In een andere pan de boter smelten en de champignons vijf minuten zachtjes bakken. Het meel erover strooien en al roerende de champignons nog 2-3 minuten bakken. De melk verwarmen tot net onder het kookpunt. Giet ⅔ van de melk over de champignons, op een hoog vuur al roerende laten koken. Vuur weer omlaag en 2-3 minuten laten sudderen. Zout en peper naar smaak toevoegen.

Doe de helft van de gepureerde aardappelen in een beboterde ovenschotel. Bedekken met de broccoli of walnoten. De helft van de champignonsaus erover schenken. Afdekken met de rest van de puree en 35 minuten bakken in de voorverwarmde oven of tot de aardappelen juist gebruind zijn.

Serveren met de rest van de saus, eventueel verdund met de overgebleven melk en even verwarmd.

Eet smakelijk!

Liever heimwee dan Holland

door Rene Van N[...]

The Plaza

Na één jaar, vier maanden en dertien dagen was het eindelijk zover. Café The Plaza had een espresso machine. Maar de beslissing om zo'n apparaat aan te schaffen was de eigenaren Hans en Harry niet in hun kouwe kleren gaan zitten. Vooral Harry zag er bleekjes en afgetrokken uit na al die slapeloze nachten want hij is van de zuinige en die zesduizend gulden betekende een rib uit zijn magere lijf. Wat hem betrof zou hij tot in de lengte der dagen met de ouwe trouwe pruttelpot getrouwd zijn gebleven. Desnoods uitgeschonken tegen een gereduceerde prijs met veel gratis *refills*. Maar de pressie van 'buiten' was toch te sterk geweest. Het 'heeft u een espresso voor me?' of 'Geeft u mij maar een lekkere cappuccino', had onophoudelijk over hun gezellige terras geklonken. Zonder mankeren hoorde ik Harry of Hans dan antwoorden: 'Nee, we hebben gewóne koffie'. Het klonk niet bits maar hield ook niet over want ze begrepen best dat Oma's tijd voorbij was en er niet langer geprutteld doch gestoomd diende te worden. En dat ze af moesten van de bruine koffiebonensoep. Ja, dat ze eindelijk de stap naar 'modern leven' moesten maken omdat ze anders het jaar tweeduizend niet zouden halen.

De laatste maanden kwam ik Harry wel eens tegen op een terras van de concurrentie waar wél een lekkere espresso of cappuccino werd geserveerd. Daaruit bleek zijn goede smaak, al wilde hij dat niet toegeven. 'Iets drinken van me?', vroeg ik dan naar de bekende weg. 'Een lekker espressootje, of cappuccinootje misschien?'. 'Nou nee, geef mij maar een jus', loog hij in zo'n geval terwijl zijn oogjes verlekkerd naar mijn gevulde kopje met moderne inhoud gluurde. 'Weet je het zeker?', zeurde ik door. Waarop hij geërgerd knikte en mompelde dat hij het 'zeker wist ja'. Gehaast en met tegenzin klokte hij dan snel zijn zure sapje naar binnen, betaalde uit nijd zijn eigen consumptie en vertrok met een 'nou dan ga ik maar weer eens verder'. Wat moedeloos sjokte hij vervolgens richting stad om ergens zonder pottekijkers een espressootje naar binnen te werken.

Maar blijkbaar is hem dat dubbelleven toch een beetje te zwaar geworden want opeens was The Plaza een fonkelend mooie machine rijk, inclusief molen en verse dure bonen. Voor de première werd ik niet uitgenodigd want ze wilden de boel een beetje inwerken. Maar ik heb uit goede bron vernomen dat Harry eerst wilde oefenen om te zien hoeveel kopjes er van één pak bonen gezet konden worden. Hij begon met de bonen te malen en vulde het bakje van de machine tot het aangegeven randje. Nadat hij op die manier twee kopjes had gezet, begreep hij plotseling een heel pak koffie te gaan verbruiken wat zonde van het geld zou zijn. Of hij moest ze allemaal zelf opdrinken wat mogelijk neerkwam op ruim dertig koppen. Omdat dit gelijk stond aan zelfmoord zag hij daar vanaf, dacht toen heel lang na en besloot uit te rekenen hoeveel bonen er nodig waren voor één kopje. Toen hij daar na veel passen en meten achter was gekomen begon hij het totaal aantal bonen in de zak te tellen met de bedoeling dit te delen door het aantal bonen voor een enkele kop. Maar dat viel tegen want hij raakte de tel kwijt rond de duizend en de eigenwijze bonen lieten zich moeilijk rangschikken. Maar omdat Harry niet voor één gat te vangen is meende hij de oplossing te hebben gevonden door de bonen dan toch maar eerst te malen en het bakje te vullen tot het aangegeven randje om het poeder vervolgens netjes op de bar te deponeren. Hoopje naast hoopje. Op die manier kon hij straks rustig tellen en alles weer terug doen in een ouderwets busje van Van Nelle dat hij nog uit de boedelscheiding van zijn voorlaatste huwelijk had overgehouden, zodat er niets verloren zou gaan.

Nu kwam er echter bij hoopje zesentwintig een leverancier het café binnen stappen, vergezeld van een zuchtje passaat zodat alle hoopjes van de bar op de vloer werden geblazen. Door die tegenslag murw gebeukt, werd er na 'n nacht vergaderen met zijn collega Hans besloten niet meer verder te tellen maar de cappuccino en espresso als gebaar van goede wil naar hun vaste klanten, onder de prijs van een biertje te houden. Zo was iedereen tevreden en klom The Plaza op tot één van de beste zaken op het eiland. Met goed eten en drinken tegen betaalbare prijzen, uitstekende bediening door een stel leuke jongens en meisjes en een schitterend ruim terras aan de haven.

Ik combineer de uitspanning met Cocoplum waar ik mijn werkdag begin om een uur of acht. Zo tegen half elf zak ik dan af naar The Plaza in Seaport Market Place, het voormalige Harbourtown. Een beetje luisteren en kijken naar mensen, een verhaaltje schrijven of wat suffig over zee staren wat ik 'het grote denken' noem omdat mijn vrouw toch al moeilijk kan geloven dat zo'n ochtend heel afmattend is. Schrijven vindt ze na zeven jaar huwelijk nog steeds geen vak. En 'het grote denken', valt voor haar in de categorie kattekwaad vanwege het 'loeren' naar bevallige passanten. Desondanks is ze elke week bereid mijn brouwsels te corrigeren want haar Nederlands is als Arubaanse en lerares Engels stukken beter dan dat van mij. En als vervelende juf geniet ze er van om met een rood potloodje van mijn gezwoeg een surrealistisch schilderij te maken.

Pas tegen de tijd dat ik weer een nieuw boek bij elkaar heb gezweet toont ze wat begrip en interesse want blijkbaar verbaast het haar dat mijn boeken in ruime mate worden verkocht. In elk geval word ik dan rond de presentatie van een nieuw boek weer even voor vol aangezien. Zoals nu. Want mijn vierde boek *Liever heimwee dan Holland* is rond 20 oktober aanstaande in de winkels verkrijgbaar. Vijfduizend stuks in totaal zijn per boot deze kant op gevaren en staan tot aan het plafond toe opgeslagen in mijn kantoor. Als ik die stapel zie krijg ik het spaansbenauwd. Want vijfduizend boeken zijn er een heleboel en vragen om een heleboel lezers. In elk geval zal de première voor pers en genodigden op 19 oktober plaasvinden in The Plaza waarbij Hans en Harry de drank en hapjes aanbieden. Op 25 oktober signeer ik voor de liefhebbers het boek tussen 10.30 en 11.30 op het terras van The Plaza. Al hoop ik dat het me beter zal vergaan dan Mies Bouwman die uren lang voor joker achter haar eerst geschreven boek zat in een Bussumse boekhandel en uiteindelijk werd aangesproken door een oud dametje die vroeg of ze ook postzegels verkocht. Mogelijk zal het gratis aangeboden kopje espresso of cappuccino door Hans en Harry wat mensen op de been brengen want de machine loopt gesmeerd en wat er uit komt is van uitstekende kwaliteit. Er kunnen zelfs meerdere kopjes achter elkaar worden gezet. Dit in tegenstelling tot mijn eerste koffieproeverij. Na heel veel genieten van de eerste cappuccino vroeg ik om een tweede kop. Maar die liet ruim een kwartier op zich wachten omdat Harry na het eerste kopje de machine weer had uitgezet om electriciteit te besparen.

Onderwijs anders bekeken

Waterhoofd

In een serie artikelen over de invloed van het paternalistische denken op ons hedendaagse onderwijs, mag een bijdrage over de onderwijsstructuren natuurlijk niet ontbreken. Doordat paternalistische denkers, zoals we al eerder zagen, er van uitgaan dat bepaalde mensen de macht en de mogelijkheden moeten bezitten om iets over de hoofden van de betrokkenen heen door te drukken, zullen zij per definitie aanhangers zijn van een hiërarchische structuur. Het woord hiërarchie komt van het Griekse *hieros* = heilig en *arché* = heerschappij of leiding. 'Heilig 'eiding' dus en dat is nu precies wat paternalistische denkers denken te geven.

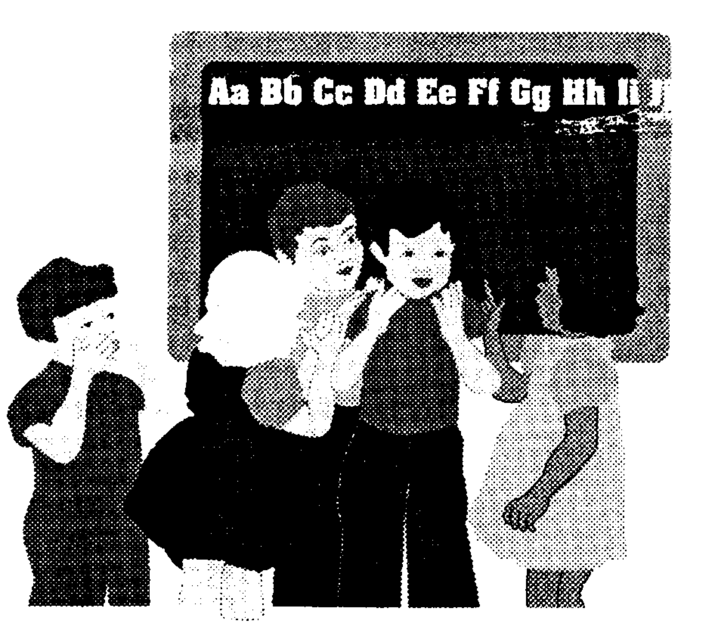
Dit idee, gevoegd bij de wijdverbreide misvatting dat alle gezag van God komt, maakt de paternalistische gezagdrager al gauw tot de rechterhand van God en geeft hem een schier onbegrensde macht. Hij hoeft immers naar geen mens te luisteren en is alleen verantwoording schuldig aan God. Het is dan nog maar een heel klein stapje om je zelf te zien als een soort God, zoals de onderwijs organisatie Feffik bewees toen zij zichzelf in haar informatiemap als volgt profileerde in de Feffik's 23 RD Psalm:

"Feffik is my shepherd. Therefore I need to work and study..."

en dat ging zo door de hele Feffik's 23 RD Psalm lang.

DOMHEID

De Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer (1906 - 1945) heeft tijdens de Tweede Wereldoorlog al gewezen op de destructieve gevolgen van zo'n houding. In 'Verzet en Overgave', posthuum uitgegeven in 1951, schrijft hij dat domheid een bijzondere vorm is van de inwerking van historische omstandigheden op de mens, een psychologisch bijverschijnsel van uiterlijke machtsontplooiing. Grofweg gezegd: De macht van de één heeft de domheid van de ander nodig. "Iedere uiterlijke machtsontplooiing zal een groot gedeelte van de betrokkenen met domheid slaan", stelt Bonhoeffer dan ook vast. Vanuit dit standpunt bezien was het misschien toch niet zo'n verstandig besluit toen men er in 1969 toe over ging de krachten te bundelen in een Rooms Katholiek Centraal Schoolbestuur. De platte organisatiestructuren die er altijd geweest waren bij de diverse afzonderlijke schoolbesturen: iedereen kende er iedereen, er was altijd een welwillend oor voor een nieuw initiatief en problemen konden meteen worden aangepakt, deze structuren werden nu vervangen door een hiërarchische structuur, die het mogelijk moest maken de nieuwe omvangrijke organisatie vanuit een centraal punt te besturen. Hiermee deed de bureaucratie zijn intrede in ons onderwijs, met als voornaamste kenmerken:

* een centrale leiding en strikt hiërarchische ordening van alle betrokkenen,waarbij de leerkrachten de onderste, breedste laag van de pyramide vormden;
* een beslissingsproces volgens algemene regels, steunend op schriftelijke communicatie en dossierinformatie, wat de nekslag betekende voor de slagvaardigheid en
* onpersoonlijke betrekkingen tussen functionarissen en onderwijsveld wat velen frustreerde en uitermate demotiverend werkte.

Het is niet zo dat toen van de ene dag op de andere de intellectuele gaven van de leerkrachten plotseling verkommerden of wegvielen, maar onder de constante druk van deze nieuwe machtsontplooiing werden de leerkrachten wel langzamerhand van hun innerlijke zelfstandigheid beroofd, waardoor zij min of meer onbewust ervan afzagen nog langer een eigen houding te bepalen tegenover het onderwijsgebeuren in de klas. Er ontwikkelde zich een gevoel van hulpeloosheid, angst om initiatieven te ontplooien, angst voor afkeuring en bovenal angst om in ongenade te vallen. Kortom de fiere, zelfbewuste leerkracht uit de tijd van de fraters maakte plaats voor de afhankelijke persoonlijkheid die paste bij de nederige plaats op de onderste trede van de nieuwe verticale onderwijsstructuur.

De belangrijkste factor echter in het totale onderwijsgebeuren is en blijft ondanks alles toch de man of de vrouw voor de klas en diens afhankelijke hulpeloosheid miste zijn uitwerking op de leerlingen niet. Ook zij werden nu op hun beurt met domheid geslagen. De resultaten holden achteruit en de malaise was compleet. Natuurlijk waren er ook leerkrachten die weigerden zich in een afhankelijke positie te laten drukken, maar zij werden als rebels genoteerd, met alle negatieve gevolgen van dien. Waar deze rebellen echter het geluk hadden elkaar te treffen onder de hoede van een ondernemend schoolleider bleek er ook binnen ons geteisterd onderwijs nog heel wat goeds mogelijk. En met de hulp van ouders, vrijwilligers en het bedrijfsleven weten gelukkig steeds meer scholen zich aan de verlammende greep van de bureaucratie te ontworstelen.

BEDREIGING

Maar er doemt alweer een nieuwe bedreigende structuur aan de horizon op. De beleidsmakers van de met veel publiciteit omgeven onderwijsvernieuwing van het B.V.O. zijn er in nauwelijks twee jaar in geslaagd een compleet waterhoofd te creëren. Zij waren de bureaucratie kennelijk ontgroeid en hebben zich nu enthousiast op het bureaucratisme gestort.

De voornaamste kenmerken van deze nieuwe structuur? Volgens de grote Winkler Prins zijn de trefwoorden hiervoor: formalisme, afschuiven, dubbel werk, onevenredig sterke groei volgens de Wet van Parkinson en corruptie.

Elke leerkracht werkzaam in het B.V.O. heeft op dit moment dan ook naast de superieuren uit de bureaucratische structuren, zoals de directie, de functionaris van het schoolbestuur en de inspecteur ook nog te maken met het B.V.O. Waterhoofd. Hierin bevinden zich respectievelijk een interne begeleidster, een externe begeleidster, een vakgroep, een vakcoördinator, een vakconsulent, het B.V.O. Project Management, het B.V.O. Bureau, het B.V.O. Secretariaat en het Presidium. De lessenaar van zo'n leerkracht raakt dan al snel bedolven onder de opdrachten, de memo's, de enquêtes, de mededelingen, de oproepen en niet te vergeten: de uitnodigingen.

Want elke functie heeft zijn eigen vergadercircuit. Gelukkig verschijnt er nooit iemand van het B.V.O. Waterhoofd in het klaslokaal, want dan zou het zo samen met de leerlingen een beetje *overcrowded* raken;

trouwens de plichtsgetrouwe leerkracht heeft toch al aan 24 uur per dag nauwelijks genoeg.

Maar ook hier gloort de hoop. Want desgevraagd gaf een van de pasbenoemde vakconsulenten als haar voornaamste taak: het heropenen van de verstopte communicatiekanalen tussen de leerkrachten en het B.V.O. Secretariaat. En laat ik nu net in de Medische Winkler Prins gelezen hebben dat een waterhoofd, een hydrocephalus, inderdaad veroorzaakt wordt door een nog onbekend proces, waardoor voor of na de geboorte het kanaaltje vooraan tussen de tweede en de derde hersenkamer verstopt raakt.

Nog even geduld dus.

Dieet-tips

Olivia Wong Loi Sing

= door Olivia Wong-Loi-Sing =

Allergie

Steeds vaker hebben mensen last van 'verkeerd eten'. Je vraagt je af waardoor dat komt. Vroeger in de oudheid werd er al een verband gelegd tussen het eten van bepaalde voedingsmiddelen en de reactie hierop. Pas in de twintiger jaren begon men onderzoek te doen naar allergische reacties. Sommige voedingsmiddelen bevatten een aantal stoffen, die allergenen worden genoemd. Deze allergene stoffen veroorzaken een reactie in het lichaam waarbij histamine vrijkomt uit de lichaamscellen en een allergische reactie veroorzaakt. De stoffen kunnen van nature in het voedsel aanwezig zijn, ze kunnen bij de bewerking ontstaan of ze kunnen aan het voedsel zijn toegevoegd.

In het lichaam reageren de allergneen met de immunoglobulinen en geven een allergische reactie. Een bekend en klassiek voorbeeld is koemelk-allergie bij zuigelingen of bij jonge kinderen.

Er zijn sommige voedingsmiddelen die na het gebruik spontaan leiden tot allergische reacties zonder dat het allergeen reageert met de immunoglobuline. U zult sommige van deze reacties misschien wel kennen: conjunctivitis (ontsteking van het oogbindvlies, waarij het zwelling, roodheid, tranen, etter, jeuk, branderig gevoel, het niet zo goed tegen licht kunnen van het oog), of zelfs het optreden van anafylactische shock bij het eten van eieren, vis, kreeft, oesters, aardbeien, tomaten etc.

Deze allergische reacties zijn afhankelijk van de geconsumeerde hoeveelheid nog aanwezige resten van vorige opnamens. Stress, vermoeidheid, ziekte of infecties kunnen de reactie verergeren; het koken en conserveren veranderen de respons. Na het gebruik van melk, eieren, bananen, noten, tomaten of vis komen vooral bij kinderen de volgende symptomen voor: rode blaasachtige jeukende zwelling die gewoonlijk na enige uren weer verdwijnt. Soms treedt er alleen een lokale zwelling rond de ogen, lippen of aan de tong op.

Het zijn vooral aandoeningen van de luchtwegen (astma) en de huid (eczeem) die door voedselallergie kunnen worden veroorzaakt. Het is in de praktijk moeilijk om vast te stellen of een voedselallergie aanwezig is. De huidreactie die ontstaat door het in de huid spuiten van kleine hoeveelheden van de verdachte stoffen, geven vaak valse positieve of valse negatieve resultaten.

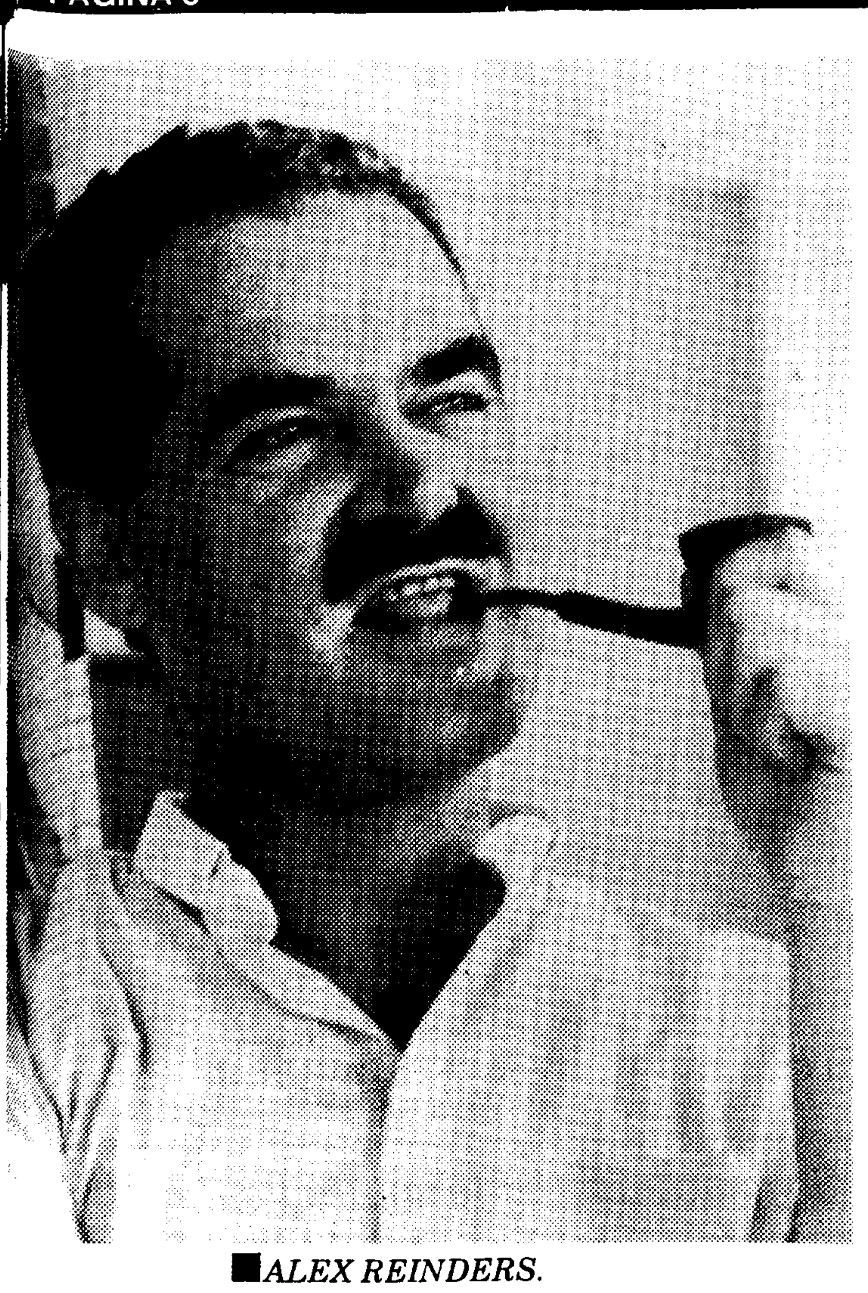
De meest betrouwbare methode is het eliminatiedieet. Daarbij wordt voeding gegeven waarin de verdachte voedingsstoffen niet voorkomen. Door een dergelijk dieet moeten de symptomen verdwijnen en zij moeten terugkomen bij het opnieuw toedienen van deze verdachte stoffen. Wanneer niet bekend is waarvoor men gevoelig is, kan een voeding worden gegeven waarin alle bekende allergenen ontbreken. Het meest komen de reacties voor op tarweprodukten, sinaasappels, eieren, thee, chocolade, melk, rundvlees, gist en vis.

Een dieet waarin al deze produkten ontbreken, niet roken en geen alcohol drinken gedurende een aantal dagen moet de patiënt klachtenvrij maken. Anti-histaminica tabletten worden er ook gegeven die het vrijkomen van histamine uit de cellen remmen, maar dit helpt alleen maar tijdelijk.

Behalve histamine kunnen ook andere stoffen een allergische reactie geven. Onder andere tyramine, en komt onder andere voor in kaas en chocolade en kan eveneens allergische reactes veroorzaken, zoals migraine en andere huidproblemen. Helaas zijn dus niet alle stoffen bekend die allergische reacties kunnen veroorzaken. Het komt daarom vaak voor dat bepaalde voedingsmiddelen worden weggelaten zonder dat men precies kan omschrijven om welke stof het gaat.

Reinders 'Politieke geschiedenis van de Antillen en Aruba'

Gedegen documentatie van 43 jaar politiek bedrijf

■ALEX REINDERS.

= door Carel de Haseth -

Inmiddels alweer enkele maanden geleden, verscheen van de hand van mr.drs. Alex Reinders het boek *'Politieke Geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba 1950-1993'*, een - alleen al vanwege de stevige omvang - indrukwekkende studie over het politieke gebeuren op 'Landsniveau' gedurende de afgelopen 43 jaar. Reinders, die van 1983 tot 1989 lector staats- en bestuursrecht aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen is geweest, schreef, deels nog tijdens zijn verblijf op Curaçao en deels na zijn terugkeer in Nederland, het boek als wat hij zelf noemt 'een soort contra-prestatie voor wat Curaçao en de Nederlandse Antillen mij geboden hebben'.

Op het eerste gezicht moet men uit Reinders' opmerking opmaken dat de eilanden hem wel heel wat geboden moeten hebben in de jaren dat hij hier werkte en wellicht ook daarna, toen hij weliswaar in Nederland woonde, maar de Antillen met een zekere regelmaat bezocht. Want het vastleggen van de recente politieke geschiedenis van de Antillen is geen sinecure en zeker niet iets dat je tussendoor 'als aardigheidje' doet.

Om te beginnen hebben we op deze eilanden bepaald niet de gewoonte zaken schriftelijk vast te leggen. Gold dat voor het verleden al, in onze dagen bestaat er (en zeker niet in de laatste plaats bij de Overheid) niet iets dat men een 'schrijf-en archiveringscultuur' kan noemen. Zelfs al zouden bijv. de verslagen van de Staten keurig op tijd verschijnen, dan nóg is het de vraag of die stukken een beeld geven van wat er zich werkelijk afspeelde op het politieke en bestuurlijke vlak. En dan hebben we het nog niet eens over wat er aan politiek via televisie en radio zich afspeelt en dus helemaal niet wordt vastgelegd.

Dit betekent dan ook dat Reinders voor een belangrijk deel geput moet hebben uit allerlei secundaire bronnen, zoals rapporten, krantenberichten en informatie van direkt of zijdelings bij de gebeurtenissen betrokken personen. Maar het kan natuurlijk óók zijn dat Reinders zijn studie enkel uit gepaste bescheidenheid als contraprestatie aanduidt. Want wie Reinders persoonlijk kent weet dat dit niet onwaarschijnlijk is en dat in ieder geval cynisme, een derde mogelijke verklaring, uitgesloten is.

INDELING

Reinders behandelt in zijn werk de politieke geschiedenis door in elk hoofdstuk één kabinet aan bod te laten komen. Zo'n hoofdstuk begint dan met een inleiding, die inhaakt op wat er aan de te bespreken regeerperiode voorafging. Vervolgens komen in aparte paragrafen o.a. de verkiezingen, de formatie, de interaktie tussen kabinet en de Staten, de aktiviteiten op het gebied van de wetgeving, de ontwikkelingen ten aanzien van de staatkundige struktuur en het einde van het kabinet ter sprake. Het geheel wordt dan afgesloten met een nabeschouwing, waarbij het gebeuren niet alleen samengevat bekommentarieerd wordt, maar meestal ook binnen een wat ruimer kader wordt geplaatst en waar vaak ook een aanloop wordt genomen naar wat later zal volgen.

Door zo'n strak schema aan te houden, maakt Reinders het de lezer natuurlijk gemakkelijk snel wat terug te vinden over een bepaalde regeerperiode. Van de andere kant bestaat echter ook het gevaar dat men de indruk krijgt dat Reinders niets anders heeft gedaan dan feiten op een rij zetten en tabelletjes maken. Maar áls dit al geldt, dan betreft het hooguit het eerste deel van het werk. Daar immers is Reinders wat karig met een eigen interpretatie en komt hij soms over als een wel erg objectieve notulist.

Maar naarmate men verder leest, komt het werk steeds meer tot leven. Reinders stelt zich niet meer tevreden met enkel het vastleggen van

gebeurtenissen, maar geeft voldoende scherpe analyses en wijst grotere verbanden aan, waardoor de politiek meer als kontinu proces geprofileerd wordt, wat de leesbaarheid zonder meer ten goede komt.

KRITISCH

Zoveel is in ieder geval duidelijk dat de Antillen Reinders na aan het hart liggen. Dat blijkt niet alleen uit de hoeveelheid tijd die hij gestoken moet hebben in zijn studie, maar ook uit het feit dat hij altijd zoekt naar positieve verklaringen voor het Antilliaanse handelen en falen. Als politici niet tijdig inspelen op bijv. akties vanuit Nederland, heet het dat men beseft dat de Nederlandse bui vroeg of laat wel over zal waaien en dat Nederland zich zal schikken aan de Antilliaanse wensen. Wanneer een kabinet nauwelijk iets van wat in het regeerakkoord was neergelegd weet te bereiken, legt Reinders juist de nadruk op wat wél werd gerealiseerd of wijst hij op de 'uiterst moeilijke omstandigheden' waaronder het kabinet haar werkzaamheden moest verrichten. Wat dit betreft heeft Reinders de Antilliaanse manier van denken niet alleen begrepen, maar zich ook eigen gemaakt. Toch betekent dit niet dat Reinders weinig kritisch zou zijn. Verre van dat! Hij is evengoed in staat een keihard oordeel te vellen en weinig heel te laten van deze of gene politicus of gebeurtenis, zoals bijv. wanneer hij schrijft over de rol van het Statenlid Markes bij de formatie van het eerste kabinet Liberia-Peters of konstateert dat het rapport van de Commissie Bakhuis over de toestand op Sint Maarten niet 'zomaar (werd) weggeborgen in een bureaula, nee het werd verdonkeremaand'. Ook het fulltime Statenlidmaatschap ontlokt hem kritiek en hij zegt: 'in die zin althans fulltime, dat de salariëring daarop was gericht'. Deze laatste uitspraak is overigens een voorbeeld van de Reinders zo typrende eigenschap om zijn betoog te verlevendigen met woordspelingen of gevatte opmerkingen en waarvan er in zijn werk heel wat voorkomen. Naar aanleiding van het ontbreken van interne strubbelingen in de laatste periode van het kabinet Eman, dat geteisterd werd door persoonswisselingen in de coalitiepartijen, merkt hij op: 'of was er niemand beschikbaar om uit de partij te zetten of anderzins problemen te maken'. Naar analogie van het Nederlandse dreigement de Antillen hun onafhankelijkheid wel per aangetekende brief te zullen sturen, merkt Reinders droogjes op dat Suriname haar onafhankelijkheid per postwissel kreeg. En als Wathey in 1988 om onafhankelijkheid roept, zegt Reinders dat Nederland dit omschreef als 'verrassend (een understatement voor 'volstrekte onzin')'. En zo zijn er nog tal van voorbeelden.

TRAINEREN

Dergelijke vrolijke noten zijn beslist niet misplaatst. Want als de lezer niet van tijd tot tijd zou kunnen (glim)lachen om wat Reinders schrijft, zou hij de kans lopen in een diepe depressie te geraken. Immers, de recente politieke geschiedenis kenmerkt zich in toenemende mate door gemiste kansen, onwil en onbegrip, door gebrek aan inzicht en aan daadkracht. Veeleer is er steeds weer sprake van een nogal doorzichtige taktiek van 'vertraging, ontkenning en minimalisering' van de problemen die zich voordoen. En dit ligt niet aan Reinders, die dapper zijn best doet overal de positieve kant van te zien, noch aan de Nederlandse politieke tegenspelers, maar vooral aan onze eigen polici. Iets dat in het leven van alle dag misschien niet eens zo sterk opvalt, maar dat des te meer doet, wanneer de politieke ontwikkelingen, daden en uitspraken van de laatste jaren eens nuchter en zakelijk op een rijtje worden gezet, zoals in Reinders' werk.

Juist hierin schuilt de kracht van *Politieke geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba 1950-1993*. Het is een boek dat niet alleen van waarde is als historisch dokument, maar vooral omdat het een haarscherp beeld schetst van de Antilliaanse politiek, zoals die ons dagelijks leven bepaalt. Reinders' boek is dan ook een absolute must voor een ieder die begaan is met het wel en wee van deze gemeenschap.

TEKORTKOMINGEN

Dat er in een pil van meer dan vierhonderd pagina's tekst, waarin 43 jaar politieke geschiedenis beschreven wordt, fouten voorkomen is natuurlijk onvermijdelijk. Gelukkig betreft het hier meestal detailkwesties zoals het voluit schrijven van Partido Nacional Popular, i.p.v. Partido Nshonal di Pueblo, de opmerking dat Nos Patria ook de naam was van het televisieprogramma van Chin Behilia (dat echter Tele Patria heette), het toekennen van de meestertitel aan gezaghebber Gorsira, de opmerking dat er een vijfgulden munt in omloop zou zijn op de Antillen en de bewering dat het tijdschrift *Ruku* voor 1969 al verscheen.

Dan zijn er slordigheidjes, die vergeeflijk zijn omdat er zeker in de politiek een aantal jaren kan liggen tussen het nemen van een beslissing en het duidelijk worden van de resultaten daarvan. Zo plaatst Reinders de zgn. Gemengde Commissie en het onderzoek naar de mogelijkheden op de Sababank bij resp. het kabinet Pourier en het eerste kabinet Martina, terwijl deze zaken al speelden tijdens het eerdere kabinet Evertsz.

Omdat de politiek (en zeker de ontwikkelingen op staatkundig niveau) niet stilstaat, heeft Reinders tot het [illegible] getracht zijn werk [illegible] te maken. Daarb[illegible] bijv. de steun van [illegible] hankelijke state[illegible] aan het huidige ka[illegible] het hoofd gezien.

Een wat ernstiger tekortkoming is het ontbreken van een register. Nu moet de lezer het doen met enkel biografische gegevens [illegible] belangrijkste politici. Voor het overige moet de lezer beschikken over parate kennis om bijv. na te gaan in welke kabinetsperiode deze of gene gebeurtenis plaatsvond. Ook Reinders' boek ontkomt niet aan het verschijnsel dat ondanks (of is het juist dankzij?) de computer boeken nu meer 'zetfouten' bevatten dan vroeger. Alhoewel dit euvel Reinders niet verweten kan worden, is het toch wel toevallig dat het woord *statemanship* juist in dit boek wordt afgebroken als *statemans-hip* (zoals de computer van de NRC eens minister afbrak als mini-ster).

SLOTOPMERKING

De hierboven genoemde tekortkomingen vallen echter in het niet bij al het goede en boeiende dat Reinders de lezer te bieden heeft in Politieke geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba 1950-1993. Het is natuurlijk niet juist om bij het aanvaarden van een geschenk om méér te vragen; de volgende opmerking is dan ook geen verwijt of uitnodiging aan Reinders. Toch moet gezegd worden dat het zeer de moeite waard zou zijn ook de eilandspolitiek eens vast te leggen op een manier zoals Reinders dat voor de politiek op landsniveau heeft gedaan. Wat Reinders betreft kan nog worden opgemerkt dat hij in zijn bijdrage enkele jaren geleden aan het Antillennummer van *De Gids* nog schreef dat hij, steeds wanneer hij meende de essentie van de Curaçaose samenleving te hebben begrepen weer stuitte op 'onverwachte [illegible] menen, die het opgebouwde beeld ondergroeven'. Dat hij desondanks de uitdaging aandurfde de recente Antilliaanse politieke geschiedenis vast te leggen getuigt, in het licht van deze uitspraak bezien, beslist van moed. Overmoed was het -gezien het resultaat - in ieder geval niet!

Mr. drs. Alex Reinders Politieke geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba 1950-1993. De Walburg Pers, Zutphen 1993. ISBN 90 6011 791 3.

Poesie en andere luf - poems

= door Aart G. Broek =

Mijn twee dochters hebben, zoals vele meisjes onder de tien, een poesie-album - inderdaad zonder trema en met een 's'! De bladzijden zijn gevuld met schaamteloze pogingen van vriendinnetjes, de schooljuf en familieleden (inclusief hun vader) om de schoonheid en lieftalligheid van mijn dochters in bouwvallig rijm te vangen en om toch maar nooit vergeten te worden. En zo hoort het ook - in de beslotenheid van familie en vriendinnetjes, wel te verstaan. En daar hoort het resultaat ook te blijven om over enkele jaren geheel uit het zicht te verdwijnen. Over enkele decennia zal het album met door ouderdom aangetaste handen nog eens liefdevol worden opengeslagen.

Binnen afzienbare tijd wordt het poesie-album mogelijk ingeruild voor een waar dagboek met een slot. Ook daarin zouden schaamteloos ontboezemingen aan het papier kunnen worden toevertrouwd, die in de ogen van de meiden tot de meest ontroerende poëzie behoren. Slechts zij zelf en een enkele hartsvriendin zouden deze unieke en tegelijkertijd zo versleten poesie lezen. En zo hoort het ook - in de beslotenheid van hartsvriendinnen. En daar hoort het resultaat ook te blijven om enkele jaren daarna geheel uit het zicht te verdwijnen en om over enkele decennia met door ouderdom aangetaste handen nog eens liefdevol te worden opengeslagen. Een traan zal ongetwijfeld de inkt doen uitlopen.

POESIE ALBUM

Wie meent dat zijn poesieteksten het niveau van een poesie-album of puberaal dagboek ontstijgen, doet er goed aan eerst eens wat poëzie -die met een trema en een 'z' -grondig te lezen en te bestuderen. Zeker wanneer de betreffende teksten in het Engels zijn, staat een schat aan poëzie ter beschikking, waar moet worden tegenop gebokst. Het is vervolgens raadzaam enkele van de eigen poëtische producten voor te leggen aan de redactie van een tijdschrift. En daarna nogeens. En nogeens. Hier op het eiland zou gedacht kunnen worden aan *Kristòf*. Is ook die barrière genomen, ga dan eens op zoek naar een instelling die geld op tafel legt voor de (mede)financiering van de publikatie van je poëzie. Hier op het eiland geen eenvoudige zaak, maar niet substantieel moeilijker dan daarbuiten, en bovendien een aardige zeef om rotzooi uit de publiciteit te houden.

Ik heb niet de indruk dat Sergio Laurant een van deze stappen heeft genomen. Na drie maanden noeste arbeid -zo bericht een schrijven aan de redactie van de Amigoe -stonden er twee dozijn *'love poems'* op de harde schijf van zijn computer. Na nog eens twee maanden met de muis van zijn computer te hebben geschoven konden de teksten worden geprint en was er zelfs het ontwerp voor een omslag. Een drukkerij deed de rest en de lokale boekhandelaren legden daarop *'Young Romance. Love Poems'* ter verkoop in hun winkels.

Niet alleen de bladzijden uit een poesie-album of een puberaal dagboek zijn, ondanks de slechte kwaliteit van het papier, na vijftig jaar nog wel liefdevol om te slaan. Ook een floppy zal het zo lang zeker volhouden, en anders de print-out wel. Dàt had het de levensloop van de *love poems* moeten zijn. Lees over vijftig jaar in de beslotenheid van de eigen kamer op het beeldscherm van de computer: *'Love Makes You Feel High/ Just Like You Want To Fly/ Fly Higher Than The Blue Sky/ As Gentle As A Butterfly'* (er volgen nog zes regels met hoofdletters en met het zelfde rijm: *die, why, sigh, cry, by en good-by*). Zou het geen teder genoegen zijn geweest indien dergelijke regels de drukkerij en de boekhandel niet hadden gehaald?

De auteur gaf de redactie van de Amigoe een *'written permission'* om de poesie *'Three Roses'* af te drukken in de weekendbijlage. *'I Am Giving You Roses On This Special Day/ Three Roses That Can Do More Than Words Can Say'*: voor de resterende zeven regels mag de auteur wat mij betreft advertentieruimte kopen - bij een andere krant, wel te verstaan.

10.000 Boeken naar Suriname en Antillen

Schrijvers centraal bij opening kinderboekenweek

"Hoelang deed u over het schrijven van het boek waar u het langst over geschreven heeft," wil de negenjarige Ruben van kinderboekenschrijver Paul Biegel weten. Ruben is samen met honderden leeftijdsgenootjes naar de Stadsschouwburg in Amsterdam gekomen om de officiële opening van de kinderboekenweek bij te wonen. Ter gelegenheid daarvan mogen de kinderen hun favoriete schrijvers interviewen.

Begin september werd het startsein gegeven voor een grote inzamelingsactie. Ouders die een boek kopen voor hun kind, wordt gevraagd om ook een exemplaar voor een kleintje in Suriname of de Antillen aan te schaffen. Die boeken worden in de boekhandel voorzien van een sticker en later verscheept naar de tropen. Volgens Merel Laseur, bestuurlid van Biblionef Nederland, gaat het goed met de actie. Ze verwacht dat de komende weken "de oogst wordt binnengehaald".

Tijdens de opening mochten tweehonderd kinderen een boek van hun favoriete schrijver afstaan aan kinderen in het buitenland. De boeken waren ter beschikking gesteld door de stichting De witte bedjes. Biblionef hoopt aan het einde van de kinderboekenweek 20.000 kinderboeken te kunnen versturen. "Maar we mogen blij zijn als we boven de 10.000 zitten," aldus Laseur.

De verzending naar Suriname maakt deel uit van de activiteiten van Biblionef, een organisatie die in 1988 in Frankrijk werd opgericht door de toenmalige Nederlandse ambassadeur in Parijs. Biblionef Nederland werd vorig jaar opgericht met als doel boeken te verzamelen voor kinderen in Suriname en op de Nederlandse Antillen.

Mensen serieus nemen

DE NIEUWE ENCYCLIEK geeft opnieuw ervan blijkt dat het kerkelijk leergezag geen rekening houdt met de veranderde sociale, culturele en ook ecologische omstandigheden in de wereld.

Aan het woord is dr. C. Halkes, emeritus-hoogleraar feminisme en christendom in Nijmegen in een reactie voor de KRO-Radio. Zij vindt een natuurwet die "louter biologisch is ingesteld", te weinig. "Voortplanting is een van de factoren in de seksualiteit, maar elkaar liefhebben gaat daar bovenuit", aldus Halkes. Ook zij meent dat het leergezag moet luisteren naar wat mensen die hun geloof heel serieus nemen en zich verantwoordelijk voelen, ervaren.

Nieuwe encycliek: schittering van de waarheid

Duidelijke maatstaven gegeven aan wereld met een verminderd normbesef

VATICAANSTAD - De positie van het geweten en de binding van de Rooms-katholieke moraaltheologie aan het leergezag van de Rooms-katholieke kerk staan centraal in de encycliek 'Veritatis splendor' van paus Johannes Paulus II. Daarmee sluit de paus aan bij thema's waarvan hij het belang vanaf het begin van zijn pausschap in 1978 heeft onderstreept. De paus is uitermate bezorgd over de ontwikkeling, volgens hem de achteruitgang, van morele waarden, vooral in de Westerse samenleving. Het consumptiedenken, het egoisme, de weigering oog te hebben voor de noden in de Derde wereld, het gemak waarmee volgens de paus over zaken van leven en dood wordt gedacht - 'oude' thema's, die allemaal in de nieuwe encycliek aan de orde komen. Volgens de paus moeten de plaatselijke bisschoppen toezien op de juiste uitleg van de leer van de kerk, in dit geval van Rome.

De paus verwijt bepaalde stromingen in de RK moraaltheologie dat zij tegen het morele verval te weinig weerwerk hebben geleverd. De fundamentele fout die ze hierbij maken, is dat ze de gelovigen de vrijheid gunnen op basis van hun geweten ethische beslissingen te nemen. Met een beroep op het geweten maken velen zich tot 'rechters in eigen zaak' en zien ze ervan af zich te richten naar de waarheid die van God komt.

Het geweten wordt volgens de paus echter gevormd door deze waarheid, die uit de bijbel via het leergezag van de kerk tot de Roomskatholieken komt. In de RK kerk dragen de paus en de bisschoppen de verantwoordelijkheid voor de waarheid van het geloof. "Dat moet worden gerespecteerd. Ethische normen worden in de kerk niet per referendum bepaald", zei de paus in een reactie op de verklaring van Keulen uit januari 1989.

GESPECIALISEERD

Bisschoppen moeten erop toezien dat gelovigen worden beschermd tegen elke theorie en leer die in strijd is met de moraal van de Roomskatholieke kerk. Zij moeten er persoonlijk voor waken dat theologen de "gezonde leer" van het geloof en de moraal onderwijzen en dat katholieke ziekenhuizen en onderwijsinstellingen zich aan de leer van de kerk houden.

Dat schrift paus Johannes Paulus II in zijn tiende encycliek 'Veritatis splendor' (De schittering van de waarheid). De encycliek, waaraan de paus zes jaar heeft gewerkt, is gericht tot de bisschoppen en handelt over "enkele fundamentele vraagstukken van de morele leer van de kerk". Het is een gespecialiseerd theologisch en filosofisch geschrift over de relatie tussen de natuurwet, de vrijheid van de mens en morele verantwoordelijkheid.

RELATIVISME

De paus keert zich tegen opvattingen in de moraaltheologie die de kerkelijke uitspraken over onder meer seksuele vraagstukken relativeren en ervan uitgaan dat het verbod van bijvoorbeeld kunstmatige voorbehoedmiddelen onvoldoende recht doet aan het karakter van de mens als rationeel en vrij wezen en aan de culturele bepaaldheid van alle morele normen. De paus onderstreept dat de algemene en onveranderlijke morele normen van de kerk ten dienste staan van de menselijke persoon en de maatschappij. Ethisch relativisme leidt zijns inziens onvermijdelijk tot een totalitair denken dat een ontkenning betekent van de mens.

Johannes Paulus vindt het de plicht van de moraaltheologen de argumenten van het kerkelijke leergezag te verdiepen en de juistheid en het verplichtende karakter van de voorschriften van de kerk te verhelderen. Zij hebben de zware taak de gelovigen te leren hoe zij het goede van het kwade kunnen onderscheiden en zich voor het goede kunnen inspannen. Daartoe is het nodig dat de moraaltheologen voor de gelovigen het voorbeeld zijn van een loyale, innerlijke en uiterlijke instemming met het kerkelijk leergezag, zowel op het gebied van de dogma's als op het gebied van de moraal.

EERSTE PAUS

Johannes Paulus II is de eerste paus in de bijna tweeduizend jaar oude geschiedenis van de kerk die het heeft aangedurfd in een encycliek de morele leer van de Rooms-katholieke kerk systematisch uiteen te zetten. Zijn voorgangers schreven ook rondzendbrieven over ethische kwesties, maar zij beperkten zich tot een bepaald onderwerp. Zo ging paus Paulus VI in zijn 'pil-encycliek' Humanae Vitae (1968) in op de geboortenregeling. De reacties waren zo negatief dat de paus ervan afzag nog een encycliek te schrijven.

Niet alleen het onderwerp, ook de ontvangers van de pauselijke brief zijn bij de tiende encycliek van paus Johannes Paulus II opvallend. Zijn de meeste pauselijke rondzendbrieven gericht tot "alle mensen van goede wil", deze encycliek richt zich tot een deel van deze goedwillenden: De bisschoppen als met het gezag van christus uitgeruste leraren des geloofs. De inhoud van de encycliek is er ook naar. Men heeft beslist enige theologische scholing nodig om het hoogst gespecialiseerde theologische en filosofische geschrift over de relatie tussen de natuurwet, de vrijheid van de mens en morele verantwoordelijkheid te kunnen volgen.

NIETS NIEUWS

Kardinaal Simonis is niet de enige die erop heeft gewezen dat de encycliek niets nieuws bevat. Het geschrift geeft de leer van de kerk op het gebied van de ethiek weer zonder nieuwe gezichtspunten te bieden.

JOHANNES PAULUS II
...weinig weerwerk...

Spanning gehoorzaamheid en geweten:

Tussen Keulen en Rome gelovigen en de ethiek

IN DE VERKLARING van Keulen oefenden 163 theologen uit Duitsland, Zwitserland en Nederland (de emeriti Halkes en Schillebeeckx) forse kritiek uit op de wijze waarop deze paus zijn ambt uitoefent. Zij tekenden onder meer bezwaar aan tegen "de theologisch uiterst twijfelachtige poging" om zijn leergezag in ethische kwesties uit te breiden. De paus had de leer over de geboortenregeling kort daarvoor gelijkgesteld aan fundamentele geloofswaarheden, zoals de verlossing door Christus.

Kardinaal Simonis zei indertijd in een reactie op de Verklaring van Keulen dat volgens het tweede Vaticaans concilie de gewone gelovigen niet alleen moeten instemmen met wat onfeilbaar wordt geleerd, maar ook met het gewone leergezag van de paus. Dit geldt vooral voor wat de pausen hebben geleerd over de geboortenregeling, vooral in Humanae Vitae, aldus Simonis.

Volgens de verklaring van Keulen hebben bij de publikatie van die encycliek in 1968 veel bisschoppen gezegd dat de uiteindelijke beslissing over het gebruik van voorbehoedmiddelen aan het geweten van de gelovigen toekomt. De Nederlandse bisschopppen gaven toen een verklaring uit waarin zij onderstreepten, dat een katholiek gehoorzaamheid aan de paus verschuldigd is, maar er direct aan toevoegden dat het geweten niet alleen wordt gevormd door uitspraken van de paus, maar ook door bijvoorbeeld de onderlinge liefde, verhoudingen in het gezin en de maatschappelijke omstandigheden.

ALS SOCIALE LEER

Bisschop Ernst van Breda, een van de ondertekenaars van deze verklaring, pleitte tijdens de bisschoppensynode over huwelijk en gezin in 1980 ervoor dat het kerkelijk leergezag de morele leer over huwelijk en gezin op dezelfde wijze aan de gelovigen zou voorhouden als de sociale leer. Als het om sociale vraagstukken gaat, reikt de kerk de gelovigen oplossingen aan, maar laat zij tegelijkertijd ruimte voor het persoonlijk geweten en een persoonlijke afweging van standpunten.

Een dergelijke vrijheid voor het geweten zou ook moeten worden toegestaan bij vraagstukken als het gebruik van voorbehoedmiddelen, meende Ernst. De Bredase bisschop vond overigens geen gehoor voor dit voorstel. Het Vaticaan reageerde in 1990 op de Verklaring van Keulen met een 'instructie over de kerkelijke roeping van de theoloog' van de hand van kardinaal Joseph Ratzinger, hoofd van de Congregatie voor de Geloofsleer. Daarin wordt van RK theologen geeist dat zij volledig instemmen met de leer van de RK kerk. Het document waarschuwt theologen die menen dat ze van de pauselijke uitspraken over de geboortenbeperking kunnen afwijken, omdat deze nooit onfeilbaar zijn verklaard. De paus ontving volgens het document 'goddelijke bijstand' toen hij deze uitspraken formuleerde.

Elfde over bescherming van leven

VATICAANSTAD - De elfde encycliek van paus Johannes Paulus II gaat over de bescherming van het leven, heeft kardinaal Joseph Ratzinger van de pauselijke Congregatie voor de Geloofsleer bij de presentatie van de encycliek 'Veritatis splendor' meegedeeld.

De paus besteedt in deze encycliek aandacht aan onderwerpen als abortus, genetische manipulatie, kunstmatige voorbehoedmiddelen en in vitro fertilisatie, liet de Duitse kardinaal weten. In zijn recentelijk verschenen encycliek keert de paus zich tegen opvattingen in de moraaltheologie die het kerkelijke verbod van onder meer abortus en kunstmatige voorbehoedmiddelen relativeren. Wanneer de encycliek, waaraan al drie jaar wordt gewerkt, verschijnt, staat nog niet vast.

Simonis over 'Lichtend document'

Encycliek van groot belang voor permissief Nederland

UTRECHT - Kardinaal Simonis hoopt dat de encycliek 'Veritatis splendor' een bijdrage is tot de ontwikkeling van een nieuw waardenbewustzijn en normbesef in Nederland.

Onder vermelding van de groeiende criminaliteit schrijft de kardinaal dat de encycliek bij een grote behoefte in de Nederlandse samenleving aansluit. Hij herinnert eraan dat diverse politici de kerken hebben opgeroepen bij te dragen aan een sterker waardebesef onder de Nederlandse bevolking. Simonis, die reageert als voorzitter van de Nederlandse bisschoppenconferentie, heeft "het lang verwachte" pauselijk schrijven "met oprechte dankbaarheid ontvangen en gelezen". De encycliek reikt "uitermate waardevolle inzichten" aan over de menselijke vrijheid in relatie tot de waarheid, over wet en geweten en de noodzaak tot een goede gewetensvorming.

Simonis noemt de encycliek een "lichtend document" voor onze tijd waarin de normen voor goed en kwaad steeds meer ter discussie worden gesteld. Uit het Europees waardenonderzoek van 1990 is gebleken dat Nederland wordt gekenmerkt door een verregaande permissiviteit en een ernstig waardenverlies op moreel gebied. De encycliek is aanleiding voor een vernieuwd denken over de grondslagen van de moraal, hoopt Simonis. Uiteindelijk moet daarin naar zijn mening de oplossing worden gezocht voor bijvoorbeeld de nog steeds stijgende criminaliteit in Nederland en al haar gevolgen.

De kardinaal roept de hulp in van theologen, catecheten en allen die met de verkondiging van het evangelie zijn belast, om de encycliek grondig te bestuderen en "de rijke inhoud ervan" aan de mede-gelovigen door te geven. Hij waarschuwt dat de aandacht op de volle inhoud moet worden gericht en niet op slechts enkele onderdelen, zodat recht wordt gedaan aan haar uitgangspunt: De vraag van de rijke jongeling aan Jezus: "Goede meester, wat moet ik doen om het eeuwig leven te verwerven?"

Bij verschijnen van tiende rondzendbrief Johannes Paulus II:

Tussen top van kerk en kritische groepen groot verschil van mening

DE TOP VAN DE ROOMS-katholieke kerk verschilt met kritische groepen aan de basis van mening over de tiende encycliek van paus Johannes Paulus II 'Veritatis splendor' (De schittering van de waarheid). Terwijl de Nederlandse kardinaal Simonis meent dat de encycliek aansluit bij een grote behoefte in de Nederlandse samenleving, gaat de paus volgens de progressief-katholieke Acht mei beweging het gesprek met de moderne tijd en cultuur niet aan.

Simonis, die reageerde als voorzitter van de Nederlandse bisschoppenconferentie, hoopt dat de encycliek een bijdrage is tot de ontwikkeling van een nieuw waardenbewustzijn en normbesef in Nederland. Hij herinnert eraan dat diverse politici de kerken hebben opgeroepen bij te dragen aan een sterker waardebesef onder de Nederlandse bevolking.

VERBOD GEHANDHAAFD

In 'Veritatis splendor' handhaaft Johannes Paulus II het verbod op kunstmatige voorbehoedmiddelen, voorechtelijk geslachtsverkeer en homoseksuele activiteit. De paus keert zich tegen theologen die menen dat dit verbod onvoldoende recht doet aan het karakter van de mens als rationeel en vrij wezen en aan de culturele bepaaldheid van alle morele normen.

Volgens de Duitse kardinaal Joseph Ratzinger van de pauselijke Congregatie voor de Geloofsleer, wiens congregatie waakt over de zuiverheid van het Rooms-katholieke geloof, ontneemt de encycliek, die de morele uitgangspunten van de Rooms-katholieke kerk weergeeft, de theologen niet het woord, maar maakt zij hun het werken mogelijk. Hij noemde de relatie tussen vrijheid en waarheid het hoofdonderwerp van de encycliek. Na het val van de communistische regimes stellen velen zich de vraag, hoe men kan leren in vrijheid te leven.

DIALOOG

Hij hekelde het verlies aan waarden in de moderne samenleving, die steeds meer door de techniek wordt beheerst. "Wat maakbaar is, wordt ook als geoorloofd beschouwd, relativering van de normen en waarden wordt steeds meer de heersende mening", klaagde de kardinaal.

De Engelse kardinaal Basil Hume sprak bij de presentatie van de encycliek in Londen tegen dat de paus de jacht op de moraaltheologen heeft geopend. "Al wat ik kan zeggen is dat we niet bezig zijn met een heksenjacht. Wij hebben goede relaties met onze moraaltheologen", zei Hume, die wees op de regelmatige ontmoetingen tussen de Engelse bisschoppen en moraaltheologen. Hume ziet de encycliek juist als een oproep van de paus om het gesprek met de moraaltheologen aan te gaan.

De Britse bisschoppen lieten in hun kerken een boodschap voorlezen, waarin zij naar aanleiding van persberichten de gelovigen voorhielden dat seksualiteit een slechts geringe rol in de encycliek speelt en dat zij vooral bedoeld is om de grondslagen van de ethische leer van de kerk uiteen te zetten. "De bisschoppen noemden de encycliek vooral van belang voor de contacten met andersdenkenden. "Als christenen zijn we geroepen te getuigen van het Evangelie in onze wereld, die in toenemende mate twijfelt aan de blijvendheid en de waarheid van morele waarden", aldus de bisschoppen.

HOOGST ACTUEEL

De Duitse bisschoppen vinden de encycliek hoogst actueel. Ook in Duitsland wordt gediscussieerd over de aantasting van de morele grondslagen van de samenleving en de noodzaak van een nieuw waardenbewustzijn, aldus de voorzitter van de Duitse bisschoppenconferentie, Karl Lehmann. Hij riep de moraaltheologen op mee te discussieren over de morele grondslagen van de samenleving en bovendien de plaats van het leergezag in de kerk te verhelderen en te verdiepen.

De Acht mei beweging vindt het jammer dat de taak van de moraaltheologen wordt beperkt tot het uitleggen van de leer van de kerk. Juist deze theologen zouden volgens woordvoerder drs. L. van der Meer de opdracht moeten hebben het debat met de geseculariseerde cultuur aan te gaan. Kardinaal Joseph Ratzinger van de pauselijke Congregatie voor de Geloofsleer, meende daarentegen dat de encycliek de theologen vrij laat in de uitoefening van hun werk.

"In deze encycliek komt de waarheid alleen van boven", reageerde dr. L.J. Koffeman, oecumene-expert van de gereformeerde kerken in Nederland. De waarheid ligt volgens deze encycliek vast, namelijk bij de kerk als instituut. De gelovige is vrij als hij zich aan die waarheid onderwerpt. In de protestantse kerken bestaat een andere definitie van vrijheid, namelijk onderwerping aan de waarheid zoals hij die in zijn situatie ziet. Daarin is ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid.

KARDINAAL SIMONIS
...link met criminaliteit...

Utrecht maant tot matiging

Vaticaan verwachtte kritiek op encycliek

HET VATICAAN heeft ruim een week voor de nieuwe encycliek officieel uitkwam de voorzitters van enkele 'gevoelige' kerkprovincies, waaronder Nederland, geinformeerd over de komende encycliek. Dit berichtte het Amerikaanse Rooms-katholieke persbureau CNS op basis van mededelingen van goedgeinformeerde kringen in Rome. De woordvoerder van de Nederlandse kerkprovincie bevestigde dat kardinaal Simonis in genoemde periode in Rome was.

Het ging vooral om landen waar Rooms-katholieke theologen met afwijkende meningen actief zijn. Behalve uit Nederland waren ook kerkleiders uit Duitsland, Frankrijk, Italië en Canada aanwezig. Doel was hen voor te bereiden op negatieve reacties op de encycliek 'Veritatis splendor' (De schittering van de waarheid). In de encycliek, die zich tot de bisschoppen richt, zet paus Johannes Paulus II zijn visie op fundamentele ethische vraagstukken uiteen.

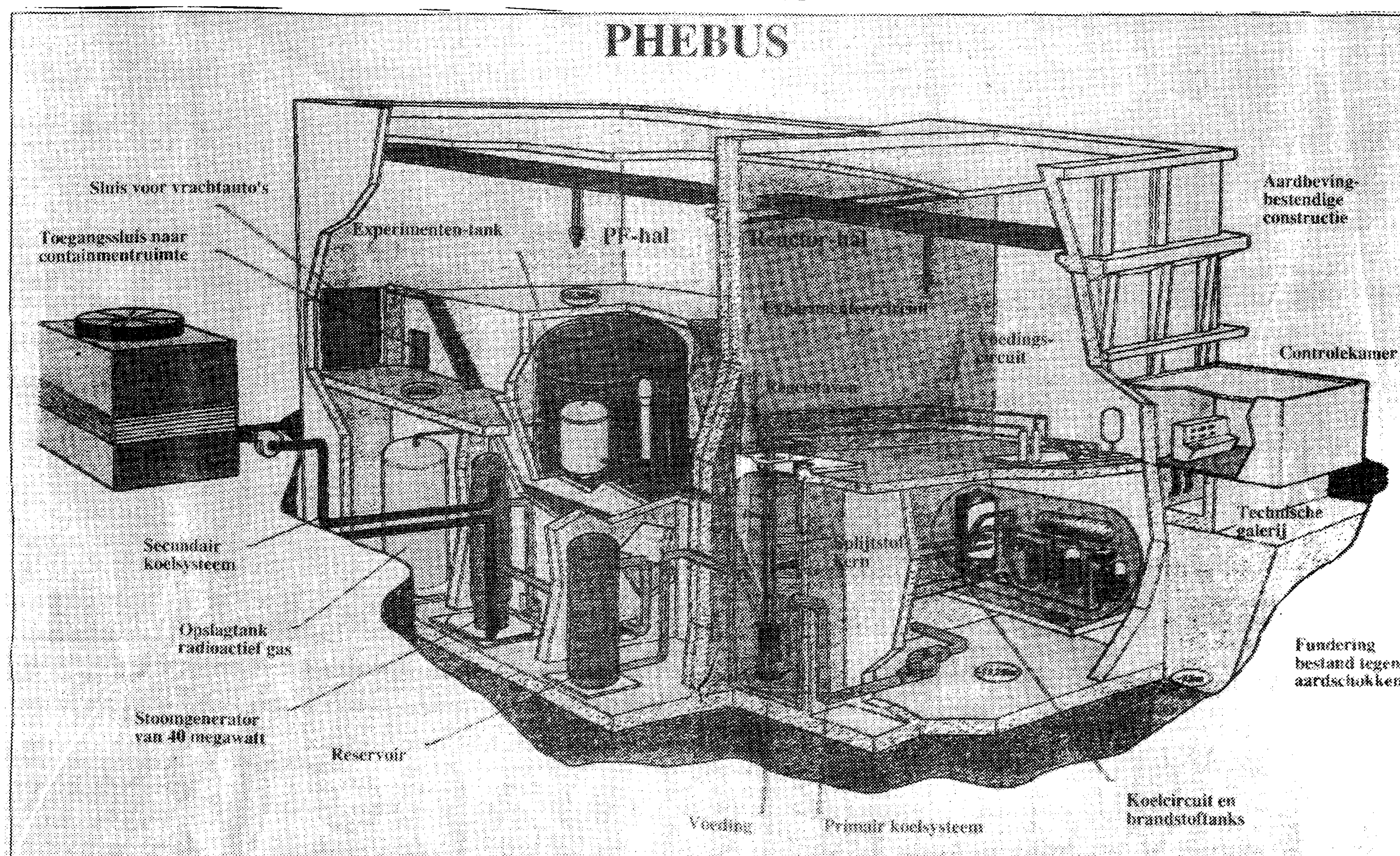
BREDE KLOOF

De verwachte kritiek kwam dan ook. Onder meer in Nederland. Hierbij enige recaties van katholiek-kritische zijde in Nederland. 'De inhoud van de encycliek 'Veritatis splendor' wijst op een brede kloof tussen de visie van de kerkelijke leiding en de geloofsbeleving aan de basis'. Aldus de voorzitter van de *Marienburgvereniging,* dr. P. Jansen.

Aantal kerncentrales blijft stijgen ondanks risico's

Meltdown op verzoek

OVER DE hele wereld produceren enkele honderden kerncentrales elektriciteit, en het aantal neemt nog toe. Toch weten kerngeleerden nog lang niet alles over de risico's. Want wat gebeurt er in werkelijkheid bij een *meltdown*, het gevreesde China Syndrome?

■*Schematisch ziet de opstelling van het Phebus-experiment er zo uit. Rechts is de eigenlijke reactorruimte, links het experimenteergebouw.*

Pennsylvania, 28 maart 1979. Een flikkerend lampje en een venijnige pieptoon verstoren de rust in de controlekamer van Unit 2, een van de twee drukwater-kernreactoren op Three Mile Island, midden in de rivier de Susquehanna, vlakbij Harrisburg. Een waterpomp van het zogenaamde secundaire circuit heeft het begeven. De turbine is daardoor automatisch uitgeschakeld. De reactor draait echter nog op vol vermogen, waardoor de temperatuur van het koelwater snel stijgt. Omdat een afsluiter eveneens dienst weigert, begint het koelwaterpeil sterk te dalen. Een noodsysteem, dat duizenden liters water onder hoge druk in het systeem moet pompen, treedt in werking. Aanvankelijk gaat dat goed tot een van de operators door een beoordelingsfout een pomp uitschakelt.

Vanaf dat moment lopen de gebeurtenissen volkomen uit de hand. Het koelwater zakt tot zijn laagste peil, waardoor de kern gedeeltelijk droog komt te liggen. De temperatuur stijgt zo ver, dat de bekleding rond de splijtstof begint te smelten en daarna ook de reactorkern zelf. Dankzij een klein beetje koelwater in de reactor wordt op het laatste nippertje de ergst denkbare ramp, het barsten van het twintig centimeter dikke koolstof-stalen reactorvat, voorkomen. Unit 2 ontsnapt ternauwernood aan een totale *meltdown*.

Het ernstige ongeluk in Harrisburg zou niet het enige blijven in de geschiedenis. De ramp in 1986 in Tsjernobyl, in de voormalige Sovjet-Unie, bleek vele malen ernstiger. Door een reeks van fouten en storingen sloeg de reactor op hol, waardoor een deel van de splijtstof smolt toen het koelwater door de enorm hoge temperatuur verdampte. Zware explosies, die het tonnen zware deksel van de reactor wegbliezen, slingerden radioactieve deeltjes kilometers de lucht in. Een kwart van de straling uit de kern kwam in de atmosfeer terecht.

Het zijn ongelukken als deze, die door tegenstanders van kernenergie regelmatig als afschrikwekkend voorbeeld worden genoemd. Nog altijd zijn er twijfels over de veiligheid van kerncentrales. Want wat gebeurt er wanneer het een keer écht helemaal mis gaat? Een totale *meltdown* (ook wel het China Syndrome genoemd, omdat de nucleaire kern dwars door de aardkorst richting China zou smelten) is tot nu toe niet voorgekomen. Maar wat als dit wel gebeurt?

THEORETISCH

Het merkwaardige is dat niemand de gevolgen van zo'n fataal ongeluk precies kent. De kennis over het gedrag van de splijtingsprodukten is voor een belangrijk deel theoretisch. De chemische en natuurkundige processen die ontstaan wanneer de kern van een nucleaire centrale oververhit raakt, zijn tot nu toe bestudeerd aan de hand van wiskundige en natuurkundige berekeningen en met computersimulaties.

Om te kunnen toetsen of die theoretische kennis klopt met de werkelijkheid wordt de komende vijf jaar in Cadarache, in de buurt van Aix-en Provence in Frankrijk, een serie bijzondere proeven genomen. In een kernreactor van het Commisariat à l'Energie Atomique (CEA), gebouwd op het terrein van het onderzoekscentrum van het Institut de Protection et de Sureté Nucléaire (IPSN), zullen onder gecontroleerde omstandigheden enkele moedwillige kernsmeltingen worden veroorzaakt.

Doel van die experimenten is om precies vast te stellen wat er na zo'n zwaar ongeval gebeurt, welke radioactieve stoffen er op wat voor tijdstip vrijkomen en welke chemische verbindingen daarbij kunnen ontstaan. Het project heeft Phebus FP, waarbij FP staat voor *fission produkts*, splijtingsprodukten.

Pieter von der Hart, als gedeputeerde van de Europese Commissie op Cadarache werkzaam bij het Institute for Safety Technology: "We willen met de Phebus-proeven meer te weten te komen over het gedrag van splijtingsprodukten. Dat kan ons helpen om de veiligheid van kerncentrales verder te verbeteren. We bootsen situaties na waarbij de splijtstofkern begint te smelten en waarbij ook het primaire defensiesysteem het laat afweten. De stoffen en processen die dan vrijkomen, worden met meer dan vierhonderd meetinstrumenten nauwkeurig in kaart gebracht."

Het Phebus FP-project is een initiatief van de Franse IPSN en wordt uitgevoerd in samenwerking met partners in Europa, Verenigde Staten, Japan, Canada en Korea. Ook het Energieonderzoeks Centrum Nederland in Petten is bij het project betrokken. De eerste voorstellen voor de kernsmeltingsproeven dateerden uit 1982. In 1988 werd het definitieve contract met de EG gesloten. Daarna duurden de aanpassing en de inrichting van de kernreactor in Cadarache nog eens vijf jaar.

Het reactorgebouw, dat in het verleden voor kortdurende onderzoeksprojecten werd gebruikt, is dusdanig versterkt dat het zware aardbevingen kan weerstaan. Naast de reactorhal is een nieuw gebouw opgetrokken, waarin de eigenlijke proeven zullen plaatsvinden. De vrijkomende stralingsprodukten worden via een leidingensysteem naar dat gebouw getransporteerd, waar in een hermetisch afgesloten caisson het instrumentarium staat opgesteld.

Gedeputeerde Von der Hart: "Er wordt natuurlijk wel voor gezorgd dat er geen echte *meltdown* kan plaatsvinden. We werken met splijtstofstaven die niet voldoende kritische massa hebben. We zitten op een schaal van 1 op 5000, vergeleken met een echte kerncentrale."

Een bezoek aan de Phebus-reactor is omgeven door vergaande veiligheidsmaatregelen. Bij de ingang van het IPSN-terrein worden door strenge beveiligingsbeambten de namen van de bezoekers genoteerd, identificatiebadges uitgedeeld en paspoorten tijdelijk ingenomen - om te voorkomen dat er na het bezoek iemand stiekum op het terrein achterblijft.

Vóór de reactorhal mag worden betreden krijgt elke bezoeker een gele jas aan en kunststof overschoenen. Ook als is er in de reactorhal geen spoor van radioactiviteit te vinden, men laat weinig aan het toeval over. In de reactor zelf wordt door technici nog volop gewerkt aan de opstelling van het instrumentarium. De vloer ligt bezaaid met gereedschappen, kabels en slangen. Met zware takels en katrollen worden onderdelen op hun plaats gehesen.

Het koelbassin, waarin de splijtstofkern straks zal worden gemarteld, ziet er onschuldig genoeg uit. Toch waarschuwt een van de gastheren dat het niet zo verstandig is erin te vallen. Tegen een van de muren is een hoge, ronde container neergezet, die wat vorm betreft veel weg heeft van een in staal ingepakte raket. In die container zal na de experimenten de deels gesmolten kern worden opgeborgen, om op een andere lokatie te worden onderzocht. Wat vooral opvalt, zijn de dikke betonnen muren, die de reactorhal hermetisch afsluiten van de buitenwereld.

Ook het aangrenzende gebouw, waarin straks de radioactieve monsters zullen worden onderzocht, is zo afgeschermd. De zogenaamde containment in dat onderzoeksgebouw blijkt een huizenhoge stalen ruimte te zijn, die er aan de binnenkant uitziet als een soort duikboot. De bezoekers is een blik op het inwendige gegund en daarvoor moet door een smal gangetje worden gestapt, dat aan weerszijden volgepakt staat met apparatuur. Ook in het inwendige zelf is het een wirwar van meters, containers, opvangtanks, computers en vele tientallen instrumenten. Een technicus sluit nog wat bedrading aan. Nu mogen er nog mensen rondlopen tussen al die apparatuur. Straks, tijdens de kernsmelting zelf, zal menselijk activiteit in deze ruimten niet voorkomen. De controle van het proces gebeurt op afstand; de gebouwen zelf zijn dan hermetisch van de buitenwereld afgesloten.

KERN BLOOT

De eerste *meltdown* op verzoek zal, als de laatste voorbereidingen goed verlopen, in oktober plaatsvinden. Tijdens de experimenten worden twintig uranium splijtstofstaafjes in de reactor geactiveerd, zodat de kettingreactie op gang wordt gebracht die noodzakelijk is om het proces van kernsplitsing gaande te houden. Vervolgens laten de technici een deel van het koelwater weglopen, zodat de kern deels bloot komt te liggen. De bundel zal dan snel oververhit raken, waarna binnen een uur of twee de maximale temperatuur van drieduizend graden Kelvin zal zijn bereikt. Het gevolg is een gedeeltelijke kernsmelting.

De daarbij vrijkomende radioactieve stoffen worden intussen via transportleidingen naar de zogenaamde containment in het naastliggende gebouw gepompt, waar direct allerlei metingen worden verricht. Op meedere plaatsen worden uit stoom, gas en water monsters genomen en onderzocht. Dat gebeurt zowel vóór de stoomgenerator, waar het stoom/gasmengsel een temperatuur van 750 graden Celsius heeft, als na die generator, waar de temperatuur nog 'slechts' 150 graden is. De wetenschappers denken vooral in die verschillende temperaturen nogal wat afwijkingen aan te zullen treffen in de optredende chemische reacties.

Pieter von der Hart: "We zijn in het bijzonder geïnteresseerd in de gedragingen van de isotopen jodium-131 en cesium-137, de gevaarlijkste radioactieve stoffen die tijdens zware ongevallen kunnen vrijkomen. Als we meer weten over de manier waarop de dergelijke stoffen zich verbinden met andere deeltjes, dan kunnen daar betere veiligheidsmaatregelen tegen worden getroffen". Maar ook allerlei niet-vluchtige splijtstoffen, die tijdens zo'n kernsmelting kunnen neerslaan en de omgeving verontreinigen, genieten de bijzondere interesse van de onderzoekers.

Het eigenlijke experiment duurt slechts een paar uur. Daarna wordt de reactor uitgeschakeld. De volgende twee tot vier dagen worden gebruikt om de splijtstofprodukten, die met het gasmengsel in grote opslagtanks zijn opgevangen, nader te onderzoeken.

Als die proeven gereed zijn, kan worden begonnen met de schoonmaak van de reactor, die dan inmiddels voldoende is afgekoeld, en het experimenteergebouw. De eerste drie maanden mag vanwege de straling nog niemand de gebouwen in. Daarom worden door middel van tele-manipulatie met op afstand bestuurbare apparatuur de diverse instrumenten in de reactorruimte ingepakt en klaargezet voor de definitieve schoonmaak.

In de maanden na de proef wordt ook de gedeeltelijk gesmolten splijtstofkern uit het koelbassin gehesen en in zijn container verplaatst. Vervolgens wordt de kern naar een ander laboratorium op het terrein vervoerd. Daar zullen er dunne plakjes van worden gesneden, om de veranderingen in het kernmateriaal zelf te kunnen bestuderen.

Von der Hart: "Het demonteren en schoonmaken van de reactor en het gereedmaken voor de volgende proef duren in totaal een jaar. Op die manier kunnen we in de komende vijf jaar zes keer zo'n kernsmelting uitvoeren. Maar het verwerken en beoordelen van alle gegevens die met het Phebus-projct worden verzameld, zal nog veel langer gaan duren. Daar hebben we zeker tot het jaar 2000 voor nodig. Phebus FP levert naar verwachting een bron van gegevens op, waar onderzoekers jaren mee vooruit kunnen."

De resultaten van alle proefnemingen zullen aan de partners beschikbaar worden gesteld. Die kunnen aan de hand daarvan de veiligheidsmaatregelen in de eigen kerncentrales aanpassen aan de nieuwe kennis, die op dat moment beschikbaar is. Ook voor de ontwikkeling van nieuwe kerncentrales worden de experimenten in Cadarache van groot belang geacht.

Dr. Henk van Rij van het ECN in Petten, die nauw betrokken is geweest bij de voorbereidingen voor het Phebus-project, is overtuigd van het belang van de proefnemingen in Cadarache. "Kerncentrales zijn de laatste jaren steeds veiliger geworden, maar toch is het van groot belang om meer onderzoek te doen naar de gevolgen van een ramp. Als je daar meer van weet, dan kun je er bij het ontwerp van centrales beter op inspelen. Natuurlijk is er over de hele wereld meer onderzoek geweest naar dit soort processen, maar een geïntegreerd onderzoek, zoals nu met Phebus, heeft nog nergens plaatsgevonden. Iedereen ziet dan ook reikhalzend uit naar de resultaten."

Of de uitkomst van Phebus ook van invloed zal kunnen zijn op de houding, die in Nederland tegenover kernenergie wordt ingenomen, valt te bezien. In het regeerakkoord is opgenomen dat tijdens de huidige zittingsperiode geen nieuwe centrales worden gebouwd. Pas volgend jaar, in het nieuwe kabinet, zal dus eventueel een besluit kunnen worden genomen over de ontwikkeling van nieuwe kerncentrales. Op dit moment wordt gewerkt aan de opstelling van het Dossier Kernenergie, dat als advies voor dat volgende kabinet is bedoeld.

Henk van Rij is vanuit zijn functie bij het ECN bij de opstelling van dat dossier betrokken. De resultaten van de proeven in Cadarache zullen in dat dossier in elk geval nog niet opgenomen kunnen worden.

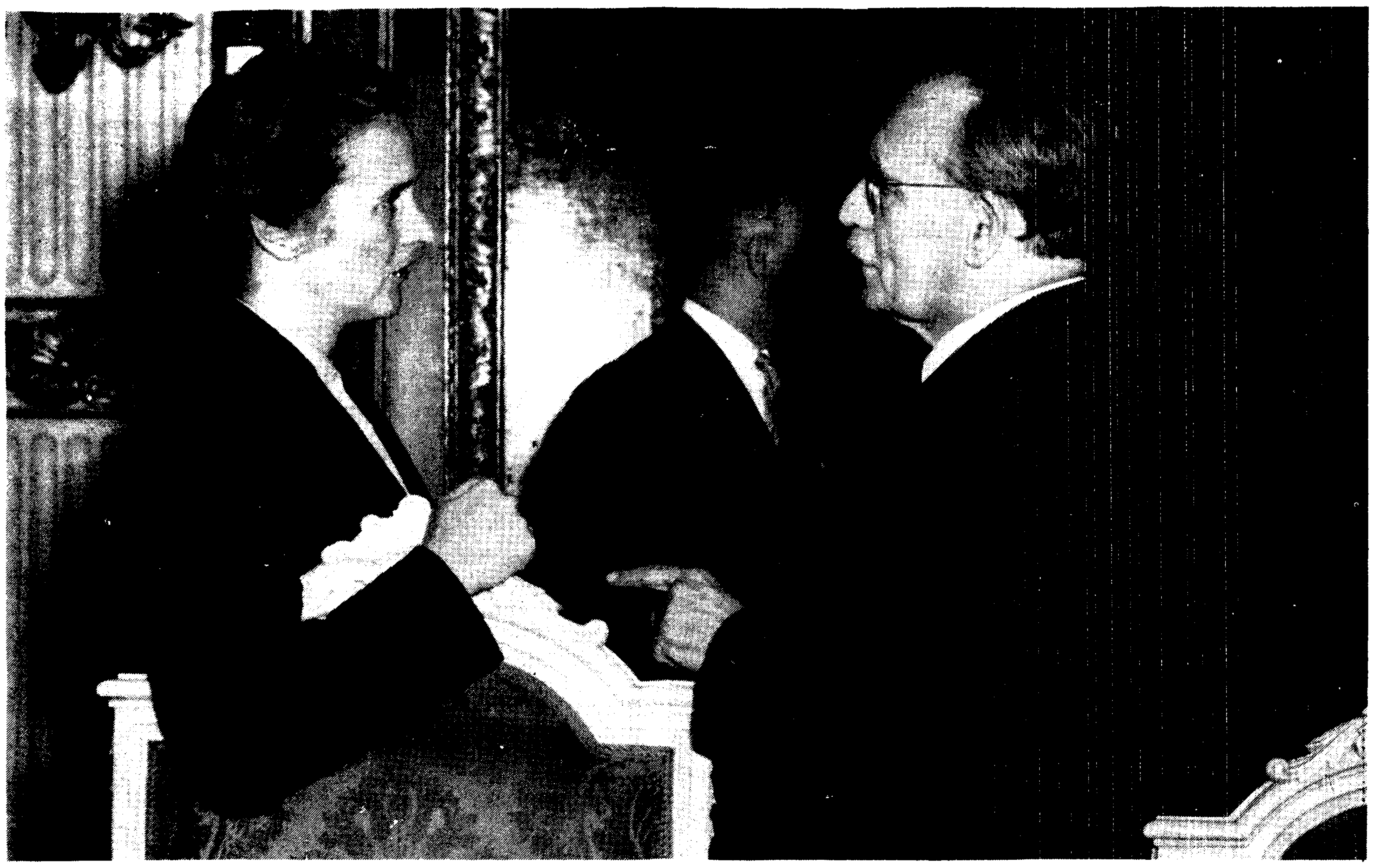
Chemotherapie heeft baat bij nieuwe groeifactoren

Door het toedienen van recombinante hematopoëtische groeifactoren (de makers van bloed) aan patiënten die een chemotherapie ondergaan, wordt aantasting van beenmerg voorkomen. Aldus de longarts B. Biesma, die op de resultaten van zijn onderzoek promoveerde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

B. Biesma noemt zijn onderzoek een kleine, maar belangrijke stap in de zoektocht naar een geneesmiddel voor kanker. Groeifactoren verminderen de vatbaarheid voor infecties en bloedingen. Daardoor zou in de toekomst een hogere dosis chemotherapie toegediend kunnen worden. De kans op het overwinnen van kanker wordt dan vergroot. Chemotherapie is de zwaarste behandelmethode bij kanker. Alleen patiënten die niet bestraald of geopereerd kunnen worden, komen in aanmerking. Een van de bijwerkingen van cystostatica, het meest gebruikte middel bij chemotherapie, is de aantasting van beenmerg. Een patiënt die een chemokuur heeft ondergaan, beschikt over veel minder witte bloedlichaampjes, waardoor hij zeer vatbaar is voor infecties. Soms wordt daarom beenmergtransplantatie toegepast. Goed beenmerg wordt vóór het toedienen van de cytostatica verwijderd. Na de behandeling wordt het merg weer teruggegeven.

Biesma ontdekte dat het toedienen van groeifactoren een beenmergtransplantatie overbodig maakt. De groeifactoren beschermen het beenmerg en spelen een actieve rol in het aanmaken van nieuw bloed. Uit onderzoek is inmiddels gebleken dat het bloed van patiënten die de groeifactoren kregen meer bloedplaatjes en witte bloedlichaampjes bevat. Sinds 1989 houdt een oncologengroep van het Academisch Ziekenhuis in Groningen, bestaande uit negen artsen zich met het onderzoek bezig. Met de bevindingen van Biesma gaat dat nu een nieuwe fase in. Een groep patiënten zal nu meermalen achter elkaar een hoge dosis cystostatica toegediend krijgen. De genetische informatie van de twee groeifactoren, waarmee Biesma zijn onderzoek deed, werd in het begin van de jaren tachtig ontdekt. Inmiddels zijn beide groeifactoren in Nederland als geneesmiddelen geregistreerd. In het Academisch Ziekenhuis zijn de laatste jaren nog vier andere groeifactoren ontdekt. In Japan, de VS, Italië, Engeland, Duitsland en Nederland, speuren honderden onderzoekers naar nieuwe groeifactoren.

DE STAATKUNDIGE Gereformeerde Partij (SGP) worstelt met een fundamenteel mensenrecht dat in de hoek van de bevindelijken als een vloek wordt ervaren. Driekwart eeuw na de totstandkoming van het vrouwenkiesrecht beslisten de zwaarste mannenbroeders in Putten of zij de deur wel of niet op een kier zetten voor de politica. Alle grote politieke stromingen hebben met 'de vrouwenkwestie' in de maag gezeten. Een terugblik op de wankele gang van Eva naar de vaderlandse politiek.

Nederlands eerste vrouwelijke minister Marga Klompé in gesprek met premier Drees bij het aantreden van diens derde kabinet (1956).

Schrik van SGP was slepende kwestie in alle politieke stromingen

De wankele gang van Eva naar de politiek

= door John van Miltenburg, Gelderlandse Pers =

'Nederlander en ingezettenen', dat waren mannen. Daar kon geen misverstand over bestaan, want 'ware het anders dan zou dat uitdrukkelijk zijn vermeld'. De man en vader betaalde belasting voor zijn vrouw en minderjarige kinderen. Ook daaruit bleek onmiskenbaar dat de vrouw geen kiesrecht had. Ongehuwde vrouwen, die zelf belasting betaalden, werden gemakshalve over het hoofd gezien. Maar te denken dat vrouwen actief kiesrecht hadden omdat de grondwet dit niet uitdrukkelijk uitsloot, was 'zoo dwaas en gezocht, dat ieder onbevooroordeelde wel tot de conclusie moet komen dat de heeren eigenlijk geen uitweg hadden kunnen vinden'.

We schrijven 1883. De Hoge Raad der Nederlanden heeft bepaald dat Aletta Jacobs, de eerste vrouw die in Nederland aan een universiteit promoveert, geen stemrecht heeft. Zij mag zich dan beroepen op de letter van de wet, 'volgens den Geest onzer Staatsinstellingen' staat onwrikbaar vast dat vrouwen niet in het volle genot van alle burgerlijke rechten zijn. En trouwens, wie is dat in die tijd wel?

Nederland mocht dan sinds 1848 een democratie zijn met een direct gekozen Tweede Kamer, gemeenteraad en Provinciale Staten, de politieke macht was in handen van een kleine, welgestelde élite. Stemrecht hadden burgers die voor bepaalde belastingen werden aangeslagen. Welstand was bepalend of men wel of niet mocht stemmen. Bij de eerste directe verkiezing van de Tweede Kamer (in 1853) was slechts 2.7 procent van de bevolking stemgerechtigd, in 1880 3,1 procent en in 1904 12,2 procent. De kiezers waakten over hun eigen materiële belangen.

Belastinghervormingen die de gegoeden, de kiezers zelf, zwaarder zouden belasten bleven achterwege. De accijnzen en koloniale baten vormden een belangrijk deel van de staatsinkomsten. De negentiende eeuwse liberale staatsman Samuel van Houten, nu nog bekend als de architect van de wet op de kinderarbeid, zou daarover opmerken: "De Javanen en de jeneververbruikers hebben tot dusverre alles betaald."

Spotprent waarmee de politieke tekenaar Albert Hahn (1877-1918) de strijd voor het vrouwenkiesrecht op de korrel neemt.

LIBERALEN VERDEELD

Het waren de liberalen die het recht voor vrouwen om deel te nemen aan verkiezingen eind vorige eeuw op de politieke agenda hebben geplaatst, daarbij ook geïnspireerd door ontwikkelingen in het buitenland. Al omstreeks 1880 was het vrouwenkiesrecht in Wyoming en Colorado, twee staten van de Verenigde Staten, ingevoerd.

In het liberale kamp was men verdeeld. Het Kamerlid Van Houten, die Aletta Jacobs nog welwillend van advies had gediend bij haar poging op een kiezerslijst geplaatst te worden, wilde niet verder gaan dan een uitgekleed kiesrecht voor vrouwen die aan bepaalde criteria ('produktieve burgers') voldeden. In de Liberale Unie leidde de kiesrechtkwestie tot afsplitsingen van groepen die een beperkt kiesrecht nastreefden en liberalen die zich voorstander verklaarden van een algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht. Deze laatste richten in 1901 een nieuwe partij op, de Vrijzinnig-Democratische Bond (VDB).

De eerste landelijke overkoepelende organisatie van sociaal-democratische kiesverenigingen, de Sociaal-Democratische Bond (SDB), had het vrouwenkiesrecht van meet af aan als strijdpunt. SDB-voorman Willem Vliegen formuleerde het aldus: "De sociaal-democratische partij, van meening dat personen van beiderlei geslacht gelijke rechten en plichten moeten hebben, is besloten alle haar ten dienste staande middelen aan te wenden tot algehele opheffing der vrouw uit de staat van slavernij, waarin zij nu verkeert."

Ook de Sociaal-Democratische Arbeiders Partij, SDAP, (met Vliegen als medeoprichter), die zich in 1894 na een conflict met Ferdinand Domela Nieuwenhuis afscheidde van de SDB, bepleitte afschaffing van alle wetten 'die de vrouw politiek en economisch in een ongunstiger positie plaatsen dan de man'. In de praktijk was de politieke strategie van de SDAP er echter op gericht in eerste instantie het algemeen mannenkiesrecht te verwerven. Het vrouwenkiesrecht kwam op de tweede plaats.

Dat de feministe Wilhelmina Drucker (oprichtster van de Vrije Vrouwen Vereeniging en in 1894 van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht) tot het radicale kamp van de eerste socialisten behoorde, mocht vrouwen niet baten. Het SDAP-Kamerlid Pieter Jelle Troelstra verkondigde in 1905 nog tegenover de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht het standpunt geen voorstander te zijn van het vrouwenkiesrecht omdat vrouwen er volgens hem nog niet rijp voor waren 'en zij een reactionaire macht zouden vormen indien zij het bezaten'. Het partijbestuur vond zijn uitlatingen overigens te ver gaan.

De terughoudendheid van de SDAP-top tegenover het vrouwenkiesrecht was ook ingegeven door de politieke realiteit. In rechts-liberale kringen (Liberale Unie) en bij de Anti-Revolutionairen leefde de wens slechts de vrouwelijke gezinshoofden kiesrecht te verlenen, al wilden sommigen liberalen ook nog wel een uitzondering maken voor de ongehuwde werkende vrouw. De SDAP realiseerde zich dat honderdduizenden vrouwen van arbeiders van de stembus zouden worden weggehouden, hetgeen de macht van het proletariaat aanzienlijk zou verzwakken.

PRINCIPIELER

Vrouwenclubs in de SDAP probeerden tevergeefs om de partijleiding en de Kamerfractie van de sociaal-democraten tot een principiëler opstelling te bewegen. Het algemeen vrouwenkiesrecht zou niet achtergesteld mogen worden bij het algemeen mannenkiesrecht. "Het mag niet de leus worden van de verre, verre toekomst", waarschuwde Mathilde Wibaut, die in de zomer van 1904 de Amsterdamse Sociaal-Democratische Vrouwenpropagandaclub had opgericht, in het blad *De Proletarische Vrouw*.

In katholieke kring was men aanvankelijk geen voorstander van een grotere participatie van vrouwen in het openbaar bestuur. Het gezinshoofdenkiesrecht had lange tijd de voorkeur. De Rooms-katholieke kerk legde de nadruk op het gezin en de rol daarvan van de vrouw. De autoritair denkende katholieke élite voelde er weinig voor het kiesrecht uit te breiden tot de in hun ogen onmondige bevolkingsgroepen.

Bovendien hadden katholieken er aanvankelijk elektoraal weinig baat van te verwachten. Sinds de grondwetsherziening van 1887 was Nederland opgedeeld in honderd kiesdistricten. In ieder kiesdistrict werd één Kamerlid gekozen, die de absolute meerderheid van stemmen moest hebben. In de districten in het katholieke zuiden kwamen noch liberalen noch socialisten noch anti-revolutionairen eraan te pas.

STILLE INVLOED

De Anti-Revolutionaire Parij (ARP) wees politieke deelname van de vrouwen zonder meer af. De ARP baseerde zich op bijbelteksten waarin de vrouw een ondergeschikte plaats wordt toegekend. In christelijke-historische kringen waren de meningen verdeeld. De leidsman van de CHU de Savornin Lohman vreesde de invloed van een politica in het parlement vanwege 'de stille en soms onbewuste invloed die de vrouw op de man kon uitoefenen'. Het gevaar bestond dat een Kamerlid zijn stem niet op inhoudelijke gronden zou baseren, 'maar zich laat leiden door genegenheid voor een vrouwelijke Kamerlid'.

De strijd om het algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht hield de politieke gemoederen rond de eeuwwisseling bijna dertig jaar in zijn greep. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden spijkers met koppen geslagen ,waarbij de SDAP-voorman Troelstra tweemaal een kans liet lopen. Het ministerie Cort van der Linden stelde in 1915 voor mannen zowel actief als passief kiesrecht te verlenen en het recht voor vrouwen te beperken tot de mogelijkheid zich te laten kiezen.

Op de achtergrond speelde de schoolstrijd mee. Twee staatscommissies hadden voorgesteld twee brandende kwesties op te lossen door zowel openbare als bijzondere scholen op gelijke basis te financieren alsmede het algemeen mannenkiesrecht in te stellen. Ook de toenemende zorgen bij behoudende politici over de heftige radicale bewegingen en revoluties elders in Europa hebben bewerkstelligd dat vrouwen bij verkiezingen gelijke rechten kregen als mannen. Van vrouwen werd een matigende, conservatieve invloed verwacht.

"Deelname van de vrouw aan de praktische staatkunde zal bevorderen dat de eenig ware grondslag van den Staat hechter zal blijven gefundeerd", zo verwachtte het Kamerlid Van Wijnbergen van de Rooms-Katholeike Staatspartij. Hij prees 'den diepen godsdienstzijn' bij de vrouw, 'haar liefde voor orde en tucht, haar reinheid van zeden, haar geneigdheid tot onderwerping aan het gezag, haar toewijding, haar opofferingsgezindheid'.

'EXCUUS-TRUUS'

Bij de behandeling van de grondwetswijziging in 1916 diende Troelstra een wijzigingsvoorstel in dat werd verworpen nadat hij had laten blijken eigenlijk al heel tevreden te zijn met de regeringsvoorstellen voor mannenkiesrecht. Bij de verkiezingen twee jaar later deed de eerste vrouw, de niet bepaald feministische Suze Groeneweg (SDAP), die als enige van de 22 kandidaten was gekozen door uitsluitend mannen, haar intrede in de Tweede Kamer. De verkiezingen voor de gemeenteraden leverden eveneens slechts één vrouwelijk lid op, de zeer feministische mevrouw Buisman in Leeuwarden.

In 1919 diende de liberaal Marchant, die Troelstra links inhaalde, het initaitief-wetsvoorstel in om op drie plaatsen in de kieswet het woord mannelijk te laten vervallen. De Tweede Kamer nam zonder veel discussie zijn voorstel over.

Het toekennen van het felbegeerde vrouwenkiesrecht was eerder het einde dan het begin van een feministische révolte. De verkiezingen van 1922 betekenden geen massale doorbraak van vrouwen in het parlement. Zeven vrouwen brachten het tot Kamerlid. Onder hen twee confessionele, de Rooms-Katholieke S. Bronsveld-Vitringa en de Christelijk-Historische juriste Frida Katz. Opvallend is dat veel van de eerste politica's lang een zetel hebben bezet en door hun partijen min of meer als een soort 'excuus-Truus' op de kandidatenlijsten zijn gezet.

VOOROORDELEN

Vlak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zakte het aantal volksvertegenwoordigsters tot drie. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat voor en kort na de oorlog vrouwen een grotere voorkeur hadden voor conservatieve en confessionele partijen dan voor progressieve formaties. Voorzitster Bakker-Van Bosse van de Vereniging voor Vrouwenbelangen en Gelijk Staatsburgerschap klaagde al in 1930: "Voor degenen onder ons die gemeend hebben dat in 1919 met het verkrijgen van het stembiljet de strijd was volstreden, is het tegelijkertijd een bittere ervaring geweest om te zien hoe diep de oude vooroordelen nog vastgeworteld zaten bij een deel van het volk."

Hoezeer dat het geval was, bleek wel in 1937 toen de katholieke staatsman Romme met een wetsontwerp kwam om gehuwde vrouwen te verbieden arbeid te verrichten.

= door Hans Visser =

Nederlandse cabaretier aan vooravond Caribische tournee

Paul van Vliet stijgt bevrijd

Er reist een nieuwe Paul van Vliet langs de theaters. Iemand die in staat is om een grote zaal vol mensen bijkans te omarmen als waren ze bij hem op bezoek in de huiskamer. Intimiteit is het sleutelwoord voor zijn nieuwe show. Een voorstelling die iets heeft van een goed gesprek, een moment voor een milde lach en een brokje in de keel. Die als vanzelf ontstaat, zoals een geslaagde avond bij goede vrienden.

Paul van Vliet, die ooit verraste met een tintelende conférence tot prins Claus en later vereenzelvigd werd met een reeks door hem gecreëerde typetjes, staat nu als bevrijd van een soort doem op het toneel. Hij wil het niet ontkennen en haast achteloos laat hij zich ontvallen: "Ik ben weer helemaal opnieuw begonnen."

Van Vliet in Carré is altijd weer een hoogtepunt van een toernee door Nederland. Hoewel het verhaal gaat dat Amsterdam niet echt 'zijn stad' is. Naar zijn zeggen valt dat mee: "Vroeger werd die Haagse jongen daar soms met argwaan bekeken, maar sinds ik in '76 ben gaan optreden in Carré is dat voorbij. Dat is nu eenmaal een nationaal volkstheater. Spelen in Amsterdam is nu niet meer zo anders dan in Rotterdam, Den Haag of Alkmaar, waar ik mijn eerste *one man show* gaf."

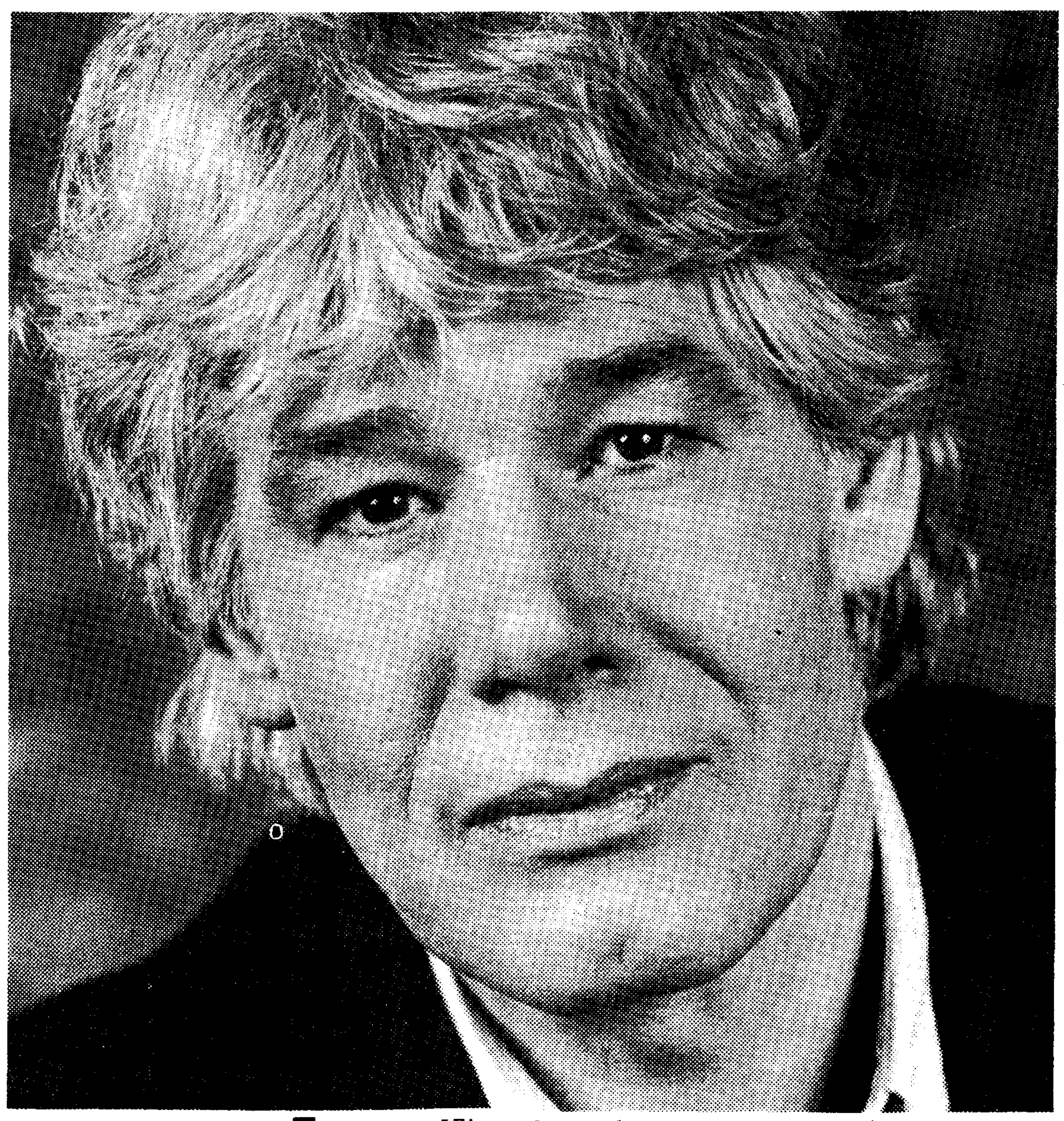
"En het Circustheater in Schevingen is mijn tweede huis geworden. Als ik daar kom spelen, staat er een boeket in mijn kleedkamer met een kaartje: 'Welkom thuis'.

Het 'nieuwe' van zijn jongste programma zit hem naar Van Vliets idee in de toon van liedjes en de muziek. Maar vooral in het ontbreken van bekende typetjes als Bram en majoor Kees. "Het weglaten ging vanzelf. Toen de show klaar was, bleken ze er niet in te zitten en ze zouden er ook niet in passen. En nu de show loopt, blijkt ook niemand ze te missen. En alles bij elkaar wordt er toch genoeg gelachen."

Van Vliet gelooft achteraf dat die typetjes hem hebben geremd, ondanks hun succes. "Ze scheppen een afstand tussen jezelf en het publiek. En je kunt ze natuurlijk ook niet blijven uitmelken. Ik heb slechts een zeer beperkt aantal komische mannen tot mijn beschikking. Je moet jezelf en het publiek blijven verrassen. Die mannen kunnen een stigma worden en dan moet je van ze af. Ze weglaten betekende een risico, maar gelukkig waren er mensen die dat met mij wilden delen. Ze zijn me trouw gebleven."

"Het publiek is nu verrast en daar ben ik heel erg blij mee. Nederland is veeleisend, verwacht steeds iets nieuws. Dat is een gezonde opdracht, maar het jaagt je behoorlijk op. Toch is het goed, want het maakt dat je nooit kunt gaan leunen op je succes, je krijgt geen kans om in te slapen. En als dat vernieuwen je lukt, krijg je er bepaald iets voor terug. Maar in het buitenland ligt dat anders. In Parijs heb ik eens een optreden gezien van Yves Montand, niet lang voor zijn dood. Dat heette een *Spectacle Nouveau*, maar van de dertig liedjes waren er maar drie nieuw. Toch hoorde je niemand klagen."

"In Nederland zou dat niet kunnen. Maar aan de andere kant zou het publiek best wat meer respect voor een carrière mogen hebben. Als je ziet wat er gebeurde met Wim Kan. Veertig jaar had hij Nederland vermaakt en dan komt hij een keer met een minder goede show op televisie en meteen valt iedereen over hem heen en hoor je: 'Hij moet nu maar eens stoppen'."

■ *Paul van Vliet: ...beste show uit zijn carrière...*

Hoe verliep de aanloop naar dit nieuwe programma? "Ik ben weer helemaal opnieuw begonnen. Ging achter mijn bureau zitten en noteerde: 'De tijd van dromen is voorbij'. Ik begon te associëren en liet mijn fantasie de vrije loop. Van het een kwam het ander. Opeens beleefde ik veel meer plezier aan het schrijven. Het uiteindelijke resultaat telde veel minder zwaar. Ik ontdekte dat ik me tot dan toe altijd te veel op de voorstelling zèlf had gericht. Ach ja, misschien nog een gevolg van mijn rechtenstudie. Het schrijven is nu belangrijker dan het spelen."

Maar die andere manier van schrijven bleek ook consequenties te hebben. "De show is heel zwaar om te spelen. Als je een typetje hebt, kun je daarop leunen. Maar nu luistert alles heel nauw. Dat bleek al bij de repetities. Er waren bepaalde momenten waar ik niet uitkwam, overgangen bleken niet te kloppen. Daarom heb ik regisseur Eddy Habbema erbij gehaald. Hij vond het vreemd dat ik zijn hulp vroeg en stelde als voorwaarde dat hij achter de teksten zou moeten staan. Hij begon te lezen en het script sprak hem aan, het gaf hem hetzelfde gevoel. Toch duurde het maanden voordat het echt vloeiend werd. Ik wilde gewoon te veel. Ik heb veel moeten weggooien. Dat voelde ik al toen ik het script voor publiek kwam voorlezen, sommige teksten bleken domweg niet te werken."

"Mensen zeggen me: je bent dichtbij gekomen. Je speelt op een andere manier. Dat komt door de regisseur. Eddy zei: 'Vertel gewoon maar je verhaal, vertel maar zoals je nu bent'. Dat maakt mijn houding op het toneel ontspannen, zonder dat ik daarbij de concentratie verlies. En ik moet zeggen dat mijn eerdere shows met veel meer moeite zijn geschreven. Veel meer ook onder de dwang van de herhaling. *Een gat in de lucht* was zo geforceerd ontstaan en ook zo gespeeld. Na afloop had ik zelden een lekker gevoel. Soms ging ik na de voorstelling echt ontevreden de nacht in. Je vraagt je dan af wat eraan ontbreekt, waar het niet goed zit. En soms kom je daar niet achter."

VERHOUDINGEN

Een belangrijke thema in de voorstellingen van Paul van Vliet is gebleven: menselijke verhoudingen. "Die zijn voor mij altijd een grote bron van inspiratie geweest. Ik begrip individuen altijd veel beter dan groepen. Daarom gaat het bij mij altijd over een man en een vrouw, een opa en een kleinzoon of een man die een oude vriend na jaren terugziet. Natuurlijk zitten er daardoor veel autobiografische elementen in mijn show. Maar ik zal nooit de werkelijkheid als zodanig verkondigen. Je privé-leven breng je niet op het toneel. De werkelijkheid zonder meer werkt dan als een cliché en dat is niet interessant. Je moet er iets aan toevoegen, humor. Toon Hermans heeft daarmee zijn grootste successen geboekt. Eigen ervaringen en daar kolder opgezet."

In zijn 'dialoog' met het publiek spelen zijn filosofieën over het leven een grote rol. In deze voorstelling nodigt hij zijn publiek, na een ontroerend verhaal over spijt, zelfs uit ook hun eigen spijtverhaal te komen vertelen.

"Maar of ik zelf door dat filosoferen verander...? Dat niet. Maar ik moet zeggen dat ik altijd probeer te leven naar wat ik op het toneel vertel. Wat ik zeg en zing moet worden gedekt door de waarheid. En als ik eens iets bespot, dan moet dat echt nodig zijn. Daarom zing ik nooit teksten van anderen. Wel heeft dit beroep mij door de jaren heen veranderd. Een bepaalde beroepsdeformatie. In ieder geval ben ik wat stiller geworden, privé en ook in gezelschap. Vroeger kon ik het niet nalaten ook nog 'op te treden' in het café en in de kamer, maar dat heb ik achter me gelaten. Ik wil nu liever niet meer opvallen. Ik ben kritischer op wat ik zeg en wat ik doe. Je wordt kwetsbaarder voor de bijverschijnselen, er wordt altijd op je gelet."

"Je bent dan vaker liever wat alleen, minder een gezelschapsdier. Je beseft dat er andere grote en kleine dingen belangrijk zijn in het leven. Vroeger was je alleen met het vak bezig. En dat was nodig om mij een plaats te veroveren. Met oogkleppen op dramde ik soms maar door."

Van Vliet heeft altijd een breed publiek gehad, maar dat lijkt zich nu zelfs nog uit te breiden. "Ik merk dat mijn publiek zich aanvult met jongeren. Het blijkt dat juist zij zich aangesproken voelen door een nummer als *Romeo en Julia*. Natuurlijk, jonge mensen zoeken net zo goed een zekere geborgenheid in deze wereld. Ik zal immers nooit uit cynisme optreden. En misschien heeft die groei ook te maken met de mensen die aan de show meewerken. De muzikanten zijn nieuw, net als mijn zakelijk begeleidster. Ook nog zo jong. En dat alles brengt onwillekeurig andere elementen in de voorstelling."

Via zijn grootmoeder Grietje is Paul van Vliet nog familie van de sprookjesvertellers de gebroeders Grimm. Zijn vader was poppenspeler, maakte graag 'rare mannetjes' en schreef voor het amateurtoneel. Zijn moeder tekende en maakte gedichten. Van Vliet heeft het talent blijkbaar niet van een vreemde. "Ik heb nooit iets vertaald. Wel luister ik veel naar muziek, dat stimuleert de fantasie."

In zijn liedjes valt het regelmatig op hoe simpel en haast als vanzelfsprekend de woordkeus is bij een sterke boodschap of verhaal. "Dat vind ik nou het knappe van de Amerikanen. Die kunnen zo goed de spreektaal gebruiken in een lied. Dat probeer ik ook. Want vaak is het Nederlands in liedjes zo gekunsteld. Zo'n zin als: 'Ik ben zo vaak opnieuw begonnen'.

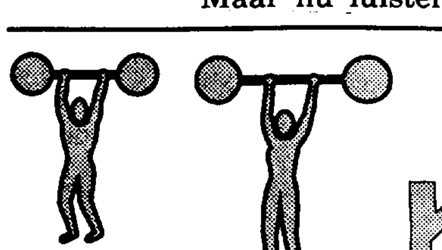
Nederlanders zijn toch mensen die er dan iets van willen 'meenemen'. En als het je een keer lukt daaraan tegemoet te komen, dan is dat een gelukkig moment uit het leven van een schrijver.

Neem nou zo'n liedje als 'Jij bent het beste wat mij is overkomen, jij hebt het mooiste uit mij omhooggetild'. Laatst zag ik op 'rij twee' dat een jongen de hand pakte van het meisje dat naast hem zat. Op zo'n moment is mijn avond goed."

AFGELOPEN JANUARI werden de voorstellingen die Paul van Vliet op Aruba en Curaçao van zijn *one man show* zou geven te elfder ure afgelast. Er waren al de nodige entreekaarten verkocht, toen het bericht doorkwam dat de cabaretier met spoed was opgenomen in een Nederlands ziekenhuis. Later bleek dat bij hem een tumor aan een nier was geconstateerd en dat die met nier en al was verwijderd.

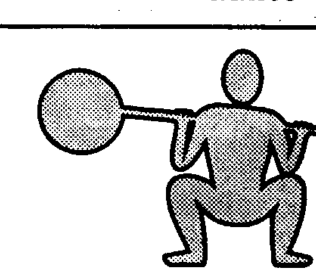
Na die zware ingreep pakte Van Vliet de draad van zijn 'Theatershow 92/93' gewoon weer op. Gelukkig voor hem èn zijn publiek, want de recensenten waren het er vrijwel unaniem over eens dat Paul van Vliet er na dertig jaar in het vak in was geslaagd de beste show uit zijn carrière op de planken te zetten.

En zo wordt met enige vertraging alsnog het Caribische deel van zijn succesvolle tournee uitgevoerd: op 18 en 19 oktober in Cas di Cultura op Aruba en op 21, 22 en 23 oktober in het Curaçaose Centro Pro Arte. Kaarten zijn verkrijgbaar op de bekende voorverkoopadressen.

'Gym' nodig voor kweken powerlifters

Kracht zit hem in concentratie

= door Michelle Bruggeman =

DE PAN-AMERIKAANSE powerlifting kampioenschappen waren half september in Rockville Maryland. Drie Curaçaose atleten deden mee aan deze krachtmeting van de International Powerlifting Federation. Resultaat: vijf gouden plakken, een zilveren en een bronzen. De Curaçaose powerlifters blijken eigenlijk geen powerlifters te zijn, maar body-builders, die in een maand gedrild zijn in het gewichtheffen. Het geheim? "Talent", meent de voorzitter van de Curaçaose Powerlift Federatie, Sidney Boyé. Volgens hem heeft Curaçao nog veel meer potentieel in huis.... weliswaar onder de oppervlakte. Maar pas wanneer de nodige faciliteiten aanwezig zijn kunnen zij zich ontplooien.

De prestaties van de twee mannelijke *powerlifters* Gregory Janga (brons en goud) en Francis Veeris (zilver) en de vrouwelijke Wilma Monte (vier keer goud) baarden op zich geen opzien bij de Amerikaanse trainers. "Wel het feit dat Curaçao buiten deze drie geen *powerlifters* rijk is", blikt Boyé terug op de kampioenschappen.

"Curaçao kent geen echte cultuur in deze tak van sport. De faciliteiten ontbreken om professionals te kweken", oordeelt hij. Een eerste vereiste is volgens hem een speciale *powerlift-gym*. Een ruimte specifiek gericht op gewichtheffers, waar zij geconcentreerd kunnen raken. Waar zij bewust worden gemaakt en zich puur op kracht kunnen richten. Nu trainen gewichtheffers - voor zover ze er al zijn - samen met *body-builders*. Veeris en Janga bereidden zich voor in een fitness-centrum. Monte beschikte wel over een speciale *gym* naast het huis van haar trainer. Boyé geeft toe dat powerliften een onderdeel is van *body-building*, maar de twee disciplines kunnen niet over een kam worden geschoren.

"Een *body-builder* denkt aan de ontwikkeling van zijn spieren. Zijn lichaam moet mooi zijn. Dat is zijn doel. Een *powerlifter* is niet geïnteresseerd in spierballen, maar traint puur op kracht en concentratie. Dat is een wezenlijk verschil", benadrukt de voorzitter van de federatie, die nu ongeveer vijftien leden telt. Of iemand in de wieg is gelegd voor *body-building* hangt volgens hem uiteindelijk af van het type spieren waaruit het lichaam bestaat. Witte spieren- zoals Boyé ze gemakshalve noemt - zijn krachtspieren. Zij kunnen snel en onder druk bewegen. "Iemand die over deze spieren beschikt zal nooit een *body-builder* worden". *Body-builders* hebben rode spieren, met een mooie structuur.

Boyé spreekt uit ervaring.

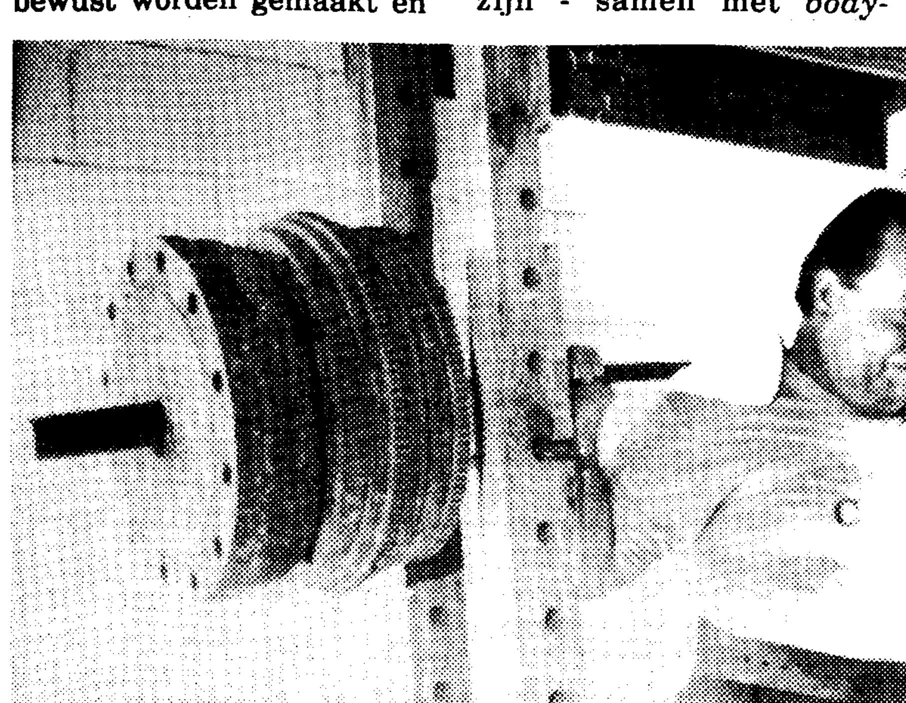
Zelf begon hij op achttienjarige leeftijd met body-building, maar als vrij snel kwam hij erachter dat zijn lichaam zich niet ontwikkelde. Wel nam zijn kracht toe, zodat hij zich uiteindelijk daarop ging concentreren. Bij onofficiële gelegenheden spotte Boyé verschillende keren met het wereldrecord. Hij tovert een logboek tevoorschijn waarin hij al zijn prestaties heeft bijgehouden.

Achter de *squat* van 910 pond staat in kleine letters wereld-record gekrabbeld. Het is zijn beste prestatie. Boyé gebaart naar een halter die hij in de 'openlucht-*gym*' naast zijn huis heeft staan. "Die halter heeft een bijzondere waarde. Daarmee heb ik records in verschillende categorieën gebroken".

Boyé legde zich later toe op het begeleiden en geven van adviezen aan *powerlifters*. Begin jaren zestig trainde hij José Antonio Flores, een *olympiclifter* die in die tak van sport goud won tijdens wedstrijden in Brazilië. Het *powerliften* is nog steeds geen olympische sport. In augustus dit jaar stoomde Boyé in sneltreinvaart de *body-builders* Janga en Veeris klaar voor de krachtstrijd in Amerika.

Plannen werden door de International Powerlift Federation al geopperd om de NACACI-wedstrijden (North America, Central America and the Caribean Islands) volgend jaar op Curaçao te laten plaatsvinden. Voor dat het geval is zal er echter volgens Boyé eerst een goed Curaçaos team van de grond moeten worden getild. Het is een vicieuze cirkel en hij belandt weer bij zijn stokpaardje: "Om *powerlifters* in hart en nieren te kweken, moet er eerst een speciale *gym* komen".

Al verscheidene keren klopte de Curaçaose Powerlift Federatie bij de overheid aan voor subsidie. Telkens ving zij bot. Nu, na de resultaten die in Amerika zijn neergezet, ziet de federatie een nieuw lichtpuntje om een poging te wagen. Bovendien hebben zich na de pan-Amerikaanse kampioenschappen al acht nieuwe leden aangemeld.

■ *In zijn openlucht-gym demonstreert Boyé hoe hij een halter met 1000 pond omhoog tilt.*

Onder de Loupe

= door Victor Hafkamp =

PTT stopt met Europazegels

De Europazegels, in Nederland sinds 1956 een vaste jaarlijkse uitgifte, zijn met ingang van 1994 uit het programma verdwenen. Dat blijkt uit het emissieplan van PTT Post over 1994 dat op de dag van de postzegel werd gepubliceerd. De Europa-uitgiften verschenen jaarlijks onder auspiciën van de CEPT, de Europese conferentie voor post- en telecommunicatiebedrijven. Volgens de directeur van de PTT Post, A. Scheepbouwer, groeien de PTT-bedrijven door de privatisering wat uit elkaar en is het maken van afspraken over het thema van de Europese uitgiften wat moeilijker geworden.

Overigens hoeven de verzamelaars van Nederlandse zegels zich in 1994 niet te vervelen, want er staan twaalf uitgiftedata op het lijstje. Een belangrijke plaats nemen de uitgiften voor de tentoonstelling FEPAPOST '94 in. Die expositie wordt in oktober 1994 in het Congresgebouw in Den Haag gehouden. FEPA is de afkorting van Fédération Européenne d'Associations Philatéliques oftewel Federation of European Philatelic Associations. Diverse landen zullen in Den Haag vertegenwoordigd zijn.

Op 22 februari verschijnen drie postzegels met toeslagen voor de FEPAPOST '94 met als thema vogels (70+60, 80+70 en 90+80 cent). Op 17 oktober, de openingsdag komen de zegels nog eens in een blokje uit. Volgens de voorzitter van de werkgroep pers en propaganda van de FEPAPOST, Gerrit Glas, worden het prachtige zegels. Het uitgifteprogramma van Nederland wordt op 1 februari geopend met drie zegels, gewijd aan de schilder Pieter Mondriaan (70, 80 en 90 cent).

Na de FEPAPOST-zegels van februari komen op 15 maart drie zegels (70, 80 en 90 cent) en een blokje (160 cent) uit met als thema natuur en milieu. Dit maal zijn er Nederlandse zeldzame bloemsoorten op afgebeeld.

De Nederlandse luchtvaart wordt op 6 april onder de aandacht gebracht. Drie zegels van tachtig cent herdenken de jubilea van de KLM, de vliegtuigfabriek Fokker en de Rijksluchtvaartdienst en Ruimtevaartlaboratorium.

De Zomerzegels, sinds dit jaar ouderenzegels, hebben als thema *Veiligheid in de woonomgeving* (70+35, 80+40 en 90+35 cent). Er hoort een postzegelblokje bij: 2 x 70+35, 3 x 80+40 en 1 x 90+35 cent.

Het planetarium van Eise Eisinga in Franeker en de maanlanding in 1969 krijgen op 5 mei aandacht op zegels van tachtig en negentig cent. Op 14 juni volgen zegels voor respectievelijk honderd jaar bewegwijzering door de ANWB ende wereldruiterspelen (70 en 80 cent).

De uitgiften ter herdenking aan de Tweede Wereldoorlog hebben in 1994 als onderwerpen de oorlog in het voormalige Nederlands-Indië en de Slag om Arnhem.

Vuurtorens worden op 13 september afgebeeld op zegels van zeventig, tachtig en negentig cent. De Brandaris op het eiland Terschelling bestaat in 1994 vierhonderd jaar. *Samen doen* is het motto van de Kinderzegels 1994 (70+35, 80+40 en 90+35) met velletje. En de decemberzegels sluiten de rij op 29 november. Naar verluidt komt verder in 1994 nog een permanente zegel van tien gulden met het portret van koningin Beatrix uit.

KINDERZEGELS

Het thema van de Kinderzegels van dit jaar is in Nederland *Kind en media*. Daarin zijn de Antillen Nederland al voorgegaan. De serie bestaat uit drie zegels (twee van 70+35 en één van 80+40 cent). De zegels van 70+35 cent beelden de relatie uit tussen het kind en de gedrukte media en radio, die van 80+35 cent tussen het kind en de televisie. Er komt op 17 november ook weer een velletje met twee zegels van elke waarde. De Nederlandse jeugd is vorige week de deuren weer langs geweest om de bestellingen te noteren.

De posterijen van de Nederlandse Antillen hebben de veiligheid voor het kind als thema gekozen van de kinderzegels die 27 oktober in de verkoop komen. Gevaar in huis, gevaar in het verkeer en gevaar voor verdrinking zijn uitgebeeld op zegels van 65+25, 90+35 en 175+75 cent. Er is ook nog een velletje met vijf zegels van 35+15 cent.

De Arubaanse kinderserie, die op dezelfde dag als de Antilliaanse uitkomt, heeft een specifiek thema. De exemplaren van respectievelijk 60+35, 75+40, 100+50 cent laten een keur aan thema's zien, zoals een Arubaans huis, bomen, zee, brug, auto's en een kinderkopje.

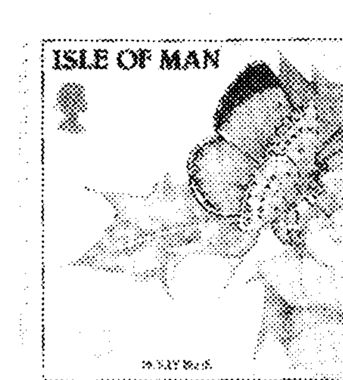

In Suriname telt de kinderserie van dit jaar drie zegels (60+30, 110+50 en 125+60 cent). Een souvernirvel (60+30 en 125+60 cent) completeert de uitgifte.

VLINDER

In verband met het Europese vlinderjaar verschenen in diverse Europese en niet-Europese landen zegels met fraaie inheemse vlindersoorten.

Namibia zorgde op 1 oktober voor een serie van dertien waarden (van vijf cents tot en met vijf Namibische dollar).

Op 4 oktober volgden de Fär Oemet vier stuks (370, 440, 550 en 650 öre) en op 5 oktober Malta met twee zegels (vijf en 35 cents).

Het eiland Man gaf al in september vijf zegels van 24 pence met vlinders uit. Ook Burundi in Afrika en Jordanië brachten series met vlinders uit.

Schaken

Jules Welling

Schaakwereld op zijn kop

De schaakwereld stond weer eens op zijn kop. De match Timman - Karpov krijgt na veel vijven en zessen een vervolg in Jakarta nadat FIDE-voorzitter Florencio Campomanes de twee schakers eerst ten onrechte had blij gemaakt met een zogenaamd bod van de sultan van Oman. Het zoveelste gezichtsverlies voor de man die van de daken had geroepen dat de sultan met zijn grootse aanpak het treffen om de PCA-wereldtitel tussen Kasparov en Short in Londen tot een schertsvertoning zou maken.

Timman en Karpov hebben het Nederlandse gedeelte van hun tweekamp netjes afgemaakt, ook al was na de negende partij al duidelijk dat het met de centjes niet in orde was. Na twaalf partijen leidt oud-wereldkampioen Karpov met 7-5 en daar zal hij niet ontevreden over zijn, want als Timman zijn kansen wat beter had waargenomen, had de score net zo goed omgekeerd kunnen zijn.

Timman heeft zijn beroemde tegenstander zeker drie keer laten ontsnappen. Eén keer liet hij een gewonnen stelling zelfs helemaal uit de hand lopen en verloor hij nog. Ik kom daar in een volgende rubriek zeker op terug, maar nu wil ik het hebben over de andere match, Kasparov - Short in Londen, die door de meeste schakers toch ervaren wordt als de echte tweekamp om het Wereldkampioenschap, ook al vindt die match plaats zonder goedkeuring van de FIDE.

Kasparov - Short is ondergebracht in het prestigieuze Savoy Theatre in het centrum van Londen. De inzet is vier miljoen gulden, opgehoest door de krant *The Times* en het televisiestation Channel 4. Een plaatsje voor een partij kost al gauw honderd gulden. Notabelen waren de eerste paar partijen nog wel bereid de beurs te trekken om gezien te worden, maar daarna speelden de beide kemphanen voor vrijwel lege zalen, hetgeen niet leuk was voor Channel 4, dat maar liefst 77 uur schaken geprogrammeerd had in de hoop dat het een aardig gevecht zou worden.

Dat werd het niet, integendeel, Kasparov leidt op dit moment na negen partijen met 7-2, een score die nog nooit voorgekomen is bij matches om het wereldkampioenschap. Short heeft zegge en schrijve vier remises weten te maken. Vijf keer moest hij zijn koning omleggen.

Eerlijkheidshalve moet gezegd worden dat de score bepaald flatteus voor Kasparov is. Met name als Short wit heeft, komt de wereldkampioen regelmatig in moeilijkheden. Hij weet zich echter steeds uit de problemen te werken en staat inmiddels op plus vijf, en dat al na negen partijen.

Deze race is gelopen, maar de score is buitengewoon vertekend, want Short heeft zich wel degelijk kansen weten te creëren tegen de wereldkampioen. Met wit wist Kasparov enkele keren geheel te overspelen zonder het echter af te maken. Zijn openingsvoorbereiding is zeker niet minder dan die van de wereldkampioen. Het ontbreekt hem alleen aan het nodige *killer's instinct*.

Natuurlijk is deze match beslist met vijf punten verschil na negen partijen. Zelfs de meest chauvinistische Engelse fans zijn tot zwijgen gebracht. Er kan bij de *bookmakers* niet meer gewed worden op een overwinning van Short. Zeker, Short zal de tweekamp ongetwijfeld verliezen, maar hij heeft de wereld een werkelijk ongelooflijke partij cadeau gedaan, de achtste partij. Het is de meest spectaculaire remisepartij, die ik in jaren gezien heb. Short had wit. Bij de analyses heb ik gebruik gemaakt van alle mij ter beschikking staande bronnen, inclusief het commentaar van Kasparov en Short zelf.

Short - Kasparov, Londen 1993, achtste matchpartij: 1. e2-e4, c7-c5 2. Pg1-f3, d7-d6 3. d2-d4, c5xd4 4. Pf3xd4, Pg8-f6 5. Pb1-c3, a7-a6.

De kenmerkende zet voor de Najdorf-variant van de Siciliaanse opening, die in deze match steeds op het bord komt als Short wit heeft. 6. Lf1-c4, ...

Deze zet is vooral door Bobby Fisher populair geworden.

6. ..., e7-e6 7. Lc4-b3, Pb8-d7 8. f2-f4, Pd7-c5 9. e4-e5, ...

Hier slaat Short nieuwe wegen in. In de zesde partij, die uiteindelijk remise werd, koos hij voor 9. f4-f5.

9. ..., e6xd5 10. f4xe5, Pf6-d7 11. Lc1-f4, b7-b5 12. Dd1-g4, Dit is een nieuw idee van Short. Normaal gaat wit hier verder met 12. Dd1-e2, ...

12. ..., h7-h5 13. Dg4-g3, h5-h4 14. Dg3-g4, g7-g5

Het bord staat al in brand. Niet goed is nu 15. Lf4xg5, -vanwege 15. ..., Pd7xe5 en zwart is in één keer uit de problemen. De tekstzet is echter wel zeer compromitterend, want de zwarte koningsvleugel wordt onherstelbaar verzwakt. Misschien was 14. ..., Pd7-b6 een speelbaar alternatief.

15. 0-0-†!, -

Een fantastische zet. Zwart kan de loper op f4 niet nemen, want op 15. ..., g5xf4 volgt 16. Pd4xe6! en na 16. ..., Pc5xe6 (16. ..., Dd8-d7 gaat niet vanwege 17. Pc3-d5, Pd7xe5 18. Dg4-e2 en wit wint) 17. Db3xe6, Ta8-a7 18. Le6xf7†, Ke7xf7 20. e5-e6†, Kf7-e8 en 21. Dg4-g6 mat. Dezelfde variant volgt op meteen 18. ..., Ke8xf7.

15. ..., Dd8-e7 16. Pd4-c6!

Ik kom uitroeptekens tekort. Nu is de zwarte dame ingesloten, zodat de volgende zetten gedwongen zijn.

16. ..., Pc5xb3† 17. a2xb3, De7-c5 18. Pc3-e4!

Dwingt zwart tot het aannemen van het stukoffer op c6.

18. ..., Dc5xc6 19. Lf4xg5

Een belangrijke tussenzet. Zwart kan nu het paard op d7 niet spelen in verband met Td8 mat.

19. ..., Lc8-b7 20. Td1-d6!!

Schitterend gespeeld. De inzet is inmiddels een volle toren. Als de zwarte dame wijkt, is het meteen uit: 21. Td6xe6†, f7xe6 22. Dg4xe6, Lf8-e7 23. De6xe7 mat.

Weer prachtig gespeeld. Er dreigt 23. Tf1xf7 met snel mat.

22. ..., Td7xe5 23. Dg4xe6! Wat een zetten! Nu dreigt er 24. Tf1xf7†, Pe5xf7 25. De6xf7 met mat.

23. ..., Dc6-d5!

Hier is een uitroepteken voor de verdedigde partij op zijn plaats, want dit is de enige zet die niet onmiddellijk verliest. Het punt f7 moest dringend gedekt worden.

24. Tf1xf7†

Het kan niet op. Wit gooit er nog een toren tegenaan. Die moet genomen worden op straffe van mat in een paar zetten 24. ..., Kf8-g8 25. Tf7-g7†, Kg8xg7 26. Pd6-f5†, Kg7-f8 27. De6-e7†, Kf8-g8 en 28. De7-g7 mat.

24. ..., Pe5xf7 25. Lg5-e7†, Kf8-g7

De enige. Op 25. ..., Kf8-g8 is 26. De6-g6 mat.

26. De6-f6† Kg7-h7 27. Pd6xf7, Dd5-h5

28. Pf7-g5†, Kf7-g8 29. Df6-e6†, Kg8-g7 30. De6-f6†, Kg7-g8 31. Df6-e6†, Kg8-g7 32. Le7-f6†, Kg7-h6 33. Pg5-f7†, Kh6-h7 34. Pf7-g5†, Kh7-h6 35. Lf6xh8?, -

Nu is de winst voor wit definitief verkeken.

35. -, Dh5-g6 36. Pg5-f7†, Kh6-h7 37. De6-e7, Dg6xg2!

Deze zet redt zwart. De loper op b7 is opeens gedekt. 38. Lh8-e5, Dg2-f1† 39. Kc1-d2, Df1-f2† 40. Kd2-d3, Df2-f3† 41. Kd3-d2, Df3-f2†

En remise gegeven.

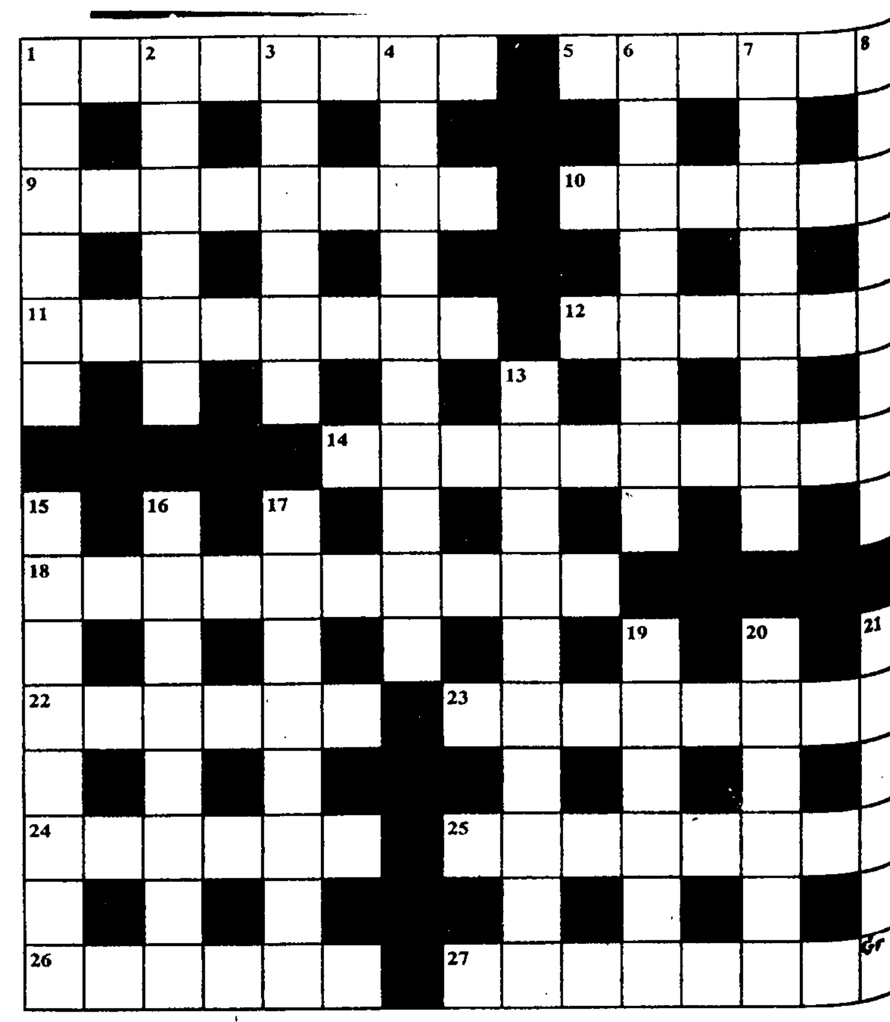
Een werkelijk gigantisch gevecht, waarover de schaakwereld voorlopig niet uitgepraat zal raken. In het voorgaande heb ik alleen de essentie kunnen aanduiden, maar ik heb bewust diagrammen gebruikt. Deze partij moet iedereen op het bord naspelen, niet uit de krant, want dit is een zeldzaam intrigerende partij met alle aspecten, die schaken zo boeiend kunnen maken.

Ik heb niet de pretentie met mijn analyses de definitieve waarheid boven tafel gehaald te hebben, integendeel. Zij willen slechts een aanzet zijn tot nadere studie van deze onvergetelijke partij.

Short en Kasparov lachen in hun vuistje om het debâcle met de FIDE-match tussen Timman en Karpov en helemaal ongelijk hebben ze niet, maar ze spelen inmiddels wel voor een lege zaal en dat kan ook de bedoeling niet geweest zijn.

Deze partij wordt ongetwijfeld een klassieker in de schaakboeken. Zelfs Kasparov gaf dat toe: "Ik ben blij dat ik hieraan heb kunnen meewerken." Zoiets zegt hij niet vaak.

Cryptogram

HORIZONTAAL:

1. als vader de vogel volgt komt hij in M-Amerika (8)
5. na de bominslag ligt de kist daar (6)
9. ter decoratie een schouderklopje geven (8)
10. beddegoed afbreken (6)
11. uit drift je neus achterna (8)
12. beloftevolle wieg van de feniks (6)
14. die Engelse plaats heeft stevige stof (10)
18. kaal kleed voor wie ongekleed gaat (10)
22. deze aanwensels kloppen (6)
23. een eng stuk over een stel boten (8)
24. grandiooS (6)
25. jakkes, agent, moet ik in dat Franse gevang? (8)
26. dat kreng had indertijd deze stof (6)
27. zijn stem klinkt als de wind, als hij om anderen geeft (8)

VERTICAAL:

1. olie loopt hier geraffineerd door de holte (6) Adam is 18 (6)
3. het insect is voor mij een pittig kruid (6)
4. hier vindt de terdoodveroordeelde erkenning (10)
6. een colonne te drinken geven voor het autoexamen (8)
7. enitil0LTenenitppen? (8)
13. ruimte waar met monitoren gepronkt wordt (10)
15. hartstikke dol op turnen (8)
16. gaat die financiële instelling soms op de fles door zwart geld? (8)
17. wat een juweeltje van een klinker! (8)
19. wordt drank gauw oud in zijn winkel? (6)
20. matrozen die geen trek hebben in varen (6)
21. die schoft wordt met een speciale knots gedood (6)

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

H. Greymans
W. Gr. St. Joris 251
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. mattenkrammetje; 12. olé; 13. aas; 14. toe; 15. E.K.; 16. bod; 18. ark; 20. br.;21. motie; 23. samos; 25. atelier; 26. trompet; 27. ver; 29. arm; 30. hagel; 31. urn; 34. rok; 37. aniline; 40. eminent; 43. noten; 44. lever; 45. ad.; 47. kas; 49. pit; 50. ze; 51. are; 53. den; 55. mee; 56. laboreervertrek.

VERTICAAL: 1. moeras; 2. alk; 3. te; 4. emotie; 5. ka; 6. rat; 7. as; 8. marmot; 9. t.t.; 10. Job; 11. eerste; 16. bol; 17. die; 18. aar; 19. kom; 21. meermin; 22. ervaren; 23. strekel; 24. sperwer; 28. ego; 32. kanaal; 33. gitaar; 35. rivier; 36. streek; 38. lok; 39. nes; 41. mep; 42. net; 46. dra; 48. eer; 50. zee; 52. eb; 53. de; 54. n.v.; 55. mr.